

KARAVANA

JULES VERNE

**NEOBYČEJNÁ
DOBRODRUŽSTVÍ
MISTRA ANTIFERA**

57
7 Kčs

- 1 -

UVNITŘ: Legendy staré Prahy • Moravské hrady a zámky •
Akce „B“

KA RA VA NA

zajímavosti

JULES VERNE

Těžko bychom našli dnes mezi mladými čtenáři jediného, který by neznal a neměl rád — alespoň jeden román slavného francouzského spisovatele Julese Verna!

Ano, Jules Verne je opravdu spisovatel světoznámý (žil v letech 1828—1905), a dnes už málokdo ví, že jeho literární začátky nebyly zrovna lehké. Vystudoval práva, stal se v Paříži burzovním zprostředkovatelem a dlouhá léta se marně pokoušel o úspěchy jako básník, povídkář a dramatik. Prvního úspěchu dosáhl teprve r. 1863 svým fantastickým románem Pět neděl v balónu, ale pak už následují rychle za sebou romány další, zajišťující autorovi trvalou slávu. Jeho stará láska k moři a tajemným dálkám, jeho jinošské zaujetí pro pokrok a všechno nové, jeho zájem o historii zeměpisu a zeměpisné objevy — to vše značně přispělo k tomu, že okouzluje a dodnes okouzluje milióny čtenářů na celém světě. Napsal celkem na osmdesát knih.

LEGENDY STARÉ PRAHY

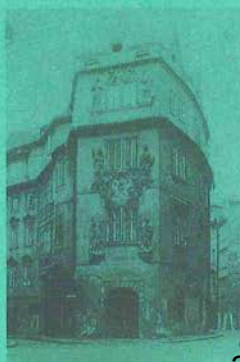
STARÉ MĚSTO

Barokní dům U zlaté studny v Karlově ulici, zdobený štukovými reliéfy českých a moravských patronů. Dle pověsti byl tu zavražděn pro peníze jakýsi španělský rytíř se ženou. Nešlechtný hostitel šlechticům hlavy uřízl, hodil je do Vltavy a těla zahrabal ve sklepe. Nebožáci od těch časů v domě strašili. I žil v minulém století U zlaté studny cukrář,

Dům U zlaté studny v Karlově ulici

který si umyslel, že udělá cukrové figurky obou strašidel. Byl právě v nejlepším díle, když do dílny vstoupil bezhlavý rytíř se svou bezhlavou ženou. Přišel stát mistrovi modelem. Cukrář se nikterak nedal vyvést z míry, jen přerušil načaté dílo, učinil figurky

Starobylý hostinec U modré štičky

k obrazu i plně spokojenosti vzácných hostů, a když pak ještě vykopal ve sklepe domu jejich kosti a dal je křesťanský pohřbit, dostal se mu odměnou zlatý poklad ukrytý ve zdivu domu. O pokladu tom vypráví ostatně i jiná legenda, jež dala také domu jméno. Ve sklepe tu bývala hluboká studna, jejíž voda vždy jednou v roce — o velikonočních — začárla jako ryzí zlato. I chtěla se jednou na to zlato zblízka podívat služička žijící v tom domě. Naklonila se přes obru, přepadla a rázem se utopila. Když pak vyčerpali vodu ze studny a vytahovali nebožku, tu uvolnil se jeden kámen z boku studny a vyvalil se poklad zlatých peněz. Zlatý poklad domu U zlaté studny.

Na rohu ulice Karlový a Lišiové dodnes stojí starobylý hostinec U modré štičky. Měla tu svou místnost česká společnost vlastenecká, choval sem i Jan Neruda. A dle pověsti rád se tu zastavil Václav IV., když se svými kumpány a katem choval po noční Praze. Mnohou švandu i přechně kejkle tu ztropil i pověstný kouzelník Žito. Jednou tu například uvil ze slámy 30 vichů a z nich pak vyčaroval 30 prasat. Ty prodal výhodně lakotnému pekaři Michalovi, právě mu přitom: „Jen jenepouštěj do vody,

tu nesnesou!“ Ale pekař nebdal dobré rady, vehnal vepře do vody a velice se podivil, když místo prasátek vypluly z vody — slamené vichy. S křikem běžel zpět do krčmy a popadl spícího Žita za nohu.

Popadl však tak prudce, že nebohá noha vyletěla z kloubu a padla na zem. Žito se probudil, a když zjistil, co se stalo, hnal hned pekaře před soud. Soud odsoudil pekaře k vysoké peněžité pokutě, Žito shrábl peníze, dotkl se vytržené nohy, kterou si přinesl s sebou do soudní síně, a noha mu sama skočila zpátky do kloubu. Žito odešel zase k Modré štičce a pekaři zůstala ostuda a posměch. Takový, že se od té doby dodnes říká: Vy-

JULES VERNE

NEOBYČEJNÁ

DOBRODRUŽSTVÍ MISTRA ANTIFERA

KAPITOLA I,

v níž neznámá loď s neznámým kapitánem hledá v neznámém moři neznámý ostrov

Toho rána – 9. září 1831 – vyšel kapitán ze své kajuty už v pět hodin a vystoupil na můstek. Přiložil k očím dalekohled a počal přejíždět jeho objektivem celý obzor. Pak dalekohled odložil a přistoupil k muži u kormidla. Byl to starý vousáč, jemuž pod přivřenými víčky jiskřil žhavý pohled.

„Kdy jsi nastoupil směnu?“ zeptal se ho.

„Ve čtyři hodiny, pane kapitáne.“

Oba muži hovořili podivným jazykem, který by žádný Evropan nebyl poznal, jestliže se někdy nedostal do východní části Středozemního moře. Byla to zřejmě turečtina nebo arabština.

„Nic nového?“

„Nic, pane kapitáne.“

„Od rána žádná loď v dohledu?“

„To ano... Velký trojstěžník plující opačným směrem. Musil jsem se trochu stočit stranou, abychom ho minuli co nejdál.“

„Dobře jsi udělal. A teď?“

Kapitán si prohlédl neobyčejně pozorně celý obzor a náhle vykřikl silným hlasem: „Připravit se ke změně směru!“

Mužstvo směny vyběhlo na palubu. V několika minutách upravilo plachty tak, že loď se pootočením kormidla obrátila k severozápadu a plula s plachtami na levoboku.

Byla to brig-goeleta o nosnosti čtyř set tun.

Na zadním štítu brig-goelety ani na přídi nebylo žádné jméno. Nikde žádná vlajka. A aby se loď vyhnula povinnosti přijímat a oplácet pozdravy, uhýbala z cesty pokaždé, když hlídka ohlásila nějakou loď.

Bylo to snad plavidlo podloudníků pašujících zboží podle pobřeží? Vůbec ne. Ani nejpřísnější celník by byl na ní nenašel nic podezřelého. Po pravdě řečeno, na lodi nebyl vůbec žádný náklad. Jen potraviny na několik let a bečky vína a pálenky v podpalubí. A na zádi pod můstkem tři sudy z dubového dřeva, pevně stáhnuté železnými obručemi.

A ani jeden z námořníků nebyl by mohl o sudech něco říci. Ani o cíli plavby, ani o příčinách neustálých změn směru plavby, ani o vodách, kde se loď právě nalézala. To vše bylo tajemství kapitána a vznešené osoby, která se právě objevila nad otvorem do podpalubí.

„Stále nic?“ zeptala se.

„Nic, Excellence,“ odpověděl kapitán.

Trochu rozmrzelé pokrčení ramen ukončilo tento krátký rozhovor. Pak onen muž, kterého kapitán poctil tak vznešeným titulem, sestoupil zase po schodech do kajuty pod můstkem. Tam ulehl na pohodlný divan.

Mohlo mu být asi padesát let. Měl vysokou postavu, velkou hlavu, hustý, už šedivějící vlas, na hrudi se rozdělující plnovous, černé oči živého lesku, hrdou tvář, teď zřejmě posmutnělou, nebo spíš rozmrzelou. Celek prozrazoval člověka vznešeného původu. Jen těžko lze popsat jeho šat. Byl to široký hnědý burnus s rukávy zdobenými barevným třepením.

Za dvě hodiny mu mladý chlapec přinesl snídani. Muž se však jídla sotva dotkl. Sluha mu pak přinesl stojan s vodní dýmkou a muž pokračoval ve snění uprostřed vonného dýmu.

Ke čtvrté hodině odpolední Excellence vstala, udělala několik kroků a zastavila se před padacími dveřmi zakrytými kobercem.

Dveře se pod tlakem nohy otevřely a uvolnily vstup do sklepení pod podlahou kajuty.

Tam stály těsně u sebe tři okované sudy. Muž se nad otvor sklonil a zůstal chvíli v této poloze, jakoby hypnotizován pohledem na ony sudy. Pak se napřímil.

„Ne, nemohu váhat. Nenajdu-li osamělý ostrov, kde bych mohl své tajemství ukrýt, hodím je raději do moře!“

Pak padací dveře zavřel, natáhl přes ně koberec a vystoupil na palubu.

Bylo pět hodin odpoledne. Ve stavu počasí se nic nezměnilo. Nebe bylo pokryto lehkými mráčky. Loď plula jen pod plachtami na levoboku.

Excelence se pomalu rozhlédla po jasně modrém obzoru. Ale na linii spojující moře s oblohou neviděla nic.

V této chvíli přistoupil k neznámému muži kapitán. Byl přivítán opětovanou otázkou: „Stále nic?“

„Nic, Excellence.“

Muž zůstal několik minut mlčky stát. Pak si šel sednout na zád' a rozhlížel se dalekohledem.

„Kapitáne,“ řekl, když se rozhlédl naposled, „chtěl bych vědět, kde přesně jsme.“

Kapitán přinesl palubní mapu a ukázal tužkou na místo, kde se protínala rovnoběžka s poledníkem.

„Jak daleko jsme od tohoto ostrova tady na východě?“

„Dvaadvacet mil.“

„A od této pevniny?“

„Asi šestadvacet.“

„Ví někdo na palubě, kterými vodami teď plujeme?“

„Nikdo kromě vás a mne, Excellence.“

„Ani kterým mořem jsme se sem dostali?“

„Ani to ne. Měníme neustále směr už tak dlouho, že ani nejlepší námořník neví, kde teď jsme.“

„A proč máme stále takovou smůlu, že nemůžeme najít ostrov, který unikl pozornosti všech plavců? Tam bych zakopal svůj poklad a pak by mi stačilo pár dní plavby, až by přišel čas poklad vyzvednout přijde-li ovšem někdy taková chvíle.“

Po těchto slovech se muž odmlčel. Kapitán jeho mlčení respektoval a naklonil se přes pažení. I neznámý muž se zahleděl do vody a náhle se prudce obrátil se slovy:

„Téhle hlubině bych svůj poklad svěřil.“

„Ta by jej však už nikdy nevydala, Excellence.“

„Ať je raději ztracen, než aby přišel do nepřátelských a nehodných rukou!“

„Jak si přejete.“

„Jestli do dnešního večera nenajdeme v těchto vodách pustý ostrov, svrhnou všechny tři sudy do moře!“

„Jak si přejete, Excellence,“ odpověděl kapitán a dal rozkaz loď otočit.

Neznámý se počal procházet po můstku, pak se opřel o pažení a ponořil se zas do svých myšlenek.

Slunce se rychle sklánělo k obzoru v místech, která právě přivábila kapitánův zrak. Není tam nějaká výspa, nějaký výběžek ostrova nebo pevniny? Byla to domněnka nepřijatelná, protože na mapě těchto míst nebyla zanesena žádná země v okruhu patnácti až dvaceti mil. Nebylo tam opravdu nic? Ani pouhé skalisko umožňující Excelenci najít tam marně hledaný úkryt pro jeho poklad? Kapitán však podle svých map tvrdil, že v celém tom okruhu není ani pouhé skalisko.

V této chvíli počal se sluneční kotouč nořit pod obzor. A když se zvolna šerilo, ozval se z ráhnoví hlavní plachty hlas:

„Ohé! Země vpředu při pravoboku!“

Kapitán s dalekohledem přes rameno vylezl do lan hlavního stožáru. Hlídka měla pravdu. Ve vzdálenosti šesti až sedmi mil se vynořovala z vln jakási výspa, malý ostrůvek, jehož obrysy se černaly na pozadí oblohy. Bylo to zřejmě středně velké skalisko pokryté mrakem sirných výparů.

Kapitán však neměl čas na dlouhé pozorování. Označený ostrůvek mu brzy zmizel ve večerních mlhách. Ale co na tom, když ho už zahlédli! Teď už o něm nemohli pochybovat.

Kapitán sestoupil na můstek k neznámému muži. „Země v dohledu, Excellence.“

„Jak daleko?“

„Asi šest mil západním směrem.“

„A na mapě v tom prostoru nic není?“

„Vůbec nic.“

„Je to tedy ostrůvek zcela neznámý?“

„Myslím si to.“

„A lze to připustit?“

„Ano, Excellence, jestliže ten ostrov vznikl nedávno.“

„Nedávno?“

„Jsem o tom přesvědčen, protože se nám objevil zahalen sopečnými výpary. V těchto vodách se často projevuje sopečná činnost vystupováním mořského dna.“

„Kéž by ses nemýlil! Nemohl bych si přát nic lepšího než kus skály vynořený z moře. Pak by ještě nikomu nepatřila. Zaměř přímo k tomu ostrůvku!“

„Ano..., ale opatrně! Mohla by tu být i jiná skaliska. Navrhuji proto počkat do rána, abychom mohli zjistit polohu ostrůvku a přistát u něho.“

„Dobrá, souhlasím.“

Na obloze vystoupila první souhvězdí. Kapitán se opřel u přídního pažení a myslel neustále na onen bod, který večer zahlédl. Byl to skutečně nový ostrůvek? Ano..., určitě! Vždyť tyto vody znal. Nejméně stokrát jimi proplul. Určil polohu ostrůvku na míli přesně. Od nejbližší země ho dělí vzdálenost osmi až deseti mil. Ale co když na ostrůvku už vztyčil nějaký objevitel svou vlajku?

Tak plynuly hodiny. Ke čtvrté hodině se na východoseverovýchodě objevil první ranní svit. Umožnil zahlédnout několik lehkých obláčků zavěšených v zenitu. Mělo ještě chvíli trvat, než se slunce vyhoupne nad obzor. Ale námořník tolik světla nepotřebuje, aby se přesvědčil, zda ohlášený ostrov skutečně existuje.

V tom okamžiku tajemný muž vyšel na palubu a přistoupil na můstku ke kapitánovi.

„Tak co je s tím ostrůvkem?“ zeptal se.

„Je zde, Excellence,“ odpověděl kapitán a ukázal na seskupení skal ve vzdálenosti asi dvou mil.

„Přistaneme!“

„Jak si přejete.“

KAPITOLA II, **v níž uvádíme několik nezbytných údajů**

Prosíme čtenáře, aby se nijak nedivil, že na začátku této kapitoly vstupuje na scénu Mehemet Alí. Přes svou důležitost objevuje se v našem příběhu tento slavný levantský paša jen na chvíli a jenom proto, že měl nepříjemné vztahy k tajemné osobnosti plavící se na oné brig-goeletě.

Mehemet Alí v oné době právě dobyl zásluhou svého syna Ibrahíma Palestinu a Sýrii, patřící dosud sultánu Mahmudovi, vladaři evropského i asijského Turecka.

Sultán a paša bývali dobří přátelé. Mehemet Alí žil s Ibrahímem několik let klidně ve svém pašalíku, ale poddanský stav, který z něho dělal jen sultánova vazala, příliš tížil jeho ctižádost. Proto čekal se synem na vhodnou příležitost, aby vazalská pouta zpřetrhal.

A tehdy žil v Egyptě muž, jehož bohatství patřilo k nejpozoruhodnějším v celé zemi. Tento muž bydlel v Káhiře a jmenoval se Kamylyk paša. A právě toho kapitán tajemné brig-goelety oslovoval titulem Excellence.

Byl to muž neobyčejně statečný, milující všechno orientální a hrozící se evropských snah o ovládnutí Egypta. Byl rodem Egyptan a srdcem mohamedán. Velmi dobře vycítil, že proti pronikání Západu se staví pevněji a neústupněji spíš sultán Mahmud než Mehemet Alí. A proto se pustil duší i tělem do boje.

Po kapitulaci Jaffy 6. března byl mezi těmi, jimž Napoleon slíbil zachovat život. Když všichni zajatci v počtu čtyř tisíc byli předvedeni před Napoleona, octl se mladý generál v rozpacích. Řekl si, že propustí-li tyto obávané vojáky na svobodu, půjdou okamžitě posílit posádku Mehemeta Alího v Saint Jean d'Acre. A poněvadž patřil mezi dobyvatele, které nic nezastaví, vydal rozkaz všechny zajatce postřílet.

Ale Kamylyku pašovi nebylo souzeno, aby zemřel takovým způsobem. Setkal se se dvěma Francouzi, kterým se zhnusil strašný masakr pokládaný za válečnou nezbytnost. Oběma statečným chlapíkům se podařilo několik zajatců zachránit. Jeden ze zachránců,

námořník obchodního loďstva, při noční obchůzce mezi skalisky objevil těžce zraněného Kamyłka pašu. Odnesl ho na bezpečné místo, pečoval o něho a uzdravil ho.

Zkrátka za tři měsíce byl Kamylk paša v pořádku.

Bonapartovo egyptské tažení ztroskotalo a Kamylk paša věřil, že se může vrátit do Sýrie. Návrat do Egypta, v té době zmítaného nepokoji, byl by býval velkou neopatrností. Paša musil čekat – a tak čekal plných pět let.

Onen rok byl vyznačen vystoupením prostého syna jistého agy, který se vyznamenal v bitvě u Abúkíru roku 1799. Byl to Mehemet Alí, jehož vliv vzrostl natolik, že dokázal podnítit mameluky k povstání proti vládě Kosreva paši. Vzbouřenci sesadili i pašova nástupce a roku 1806 prohlásili Mehemeta Alího místokrálem, samozřejmě se sultánovým souhlasem.

V oné době Kamylk paša usoudil, že už nic neriskuje, když se vrátí do Káhiry.

Bylo mu tehdy 27 let a díky svému bohatství stal se jedním z nejbohatších mužů v Egyptě. K manželství ho nic nelákalo; nebyl příliš sdílný a miloval samotu. Zachoval si jen silnou náklonnost k válečnému řemeslu. A zatímco čekal, kdy bude moci své schopnosti uplatnit, chtěl se věnovat dlouhým a dalekým plavbám, což byla činnost v jeho věku docela přirozená.

Ale komu měl Kamyłka paša odkázat své obrovské jmění, když neměl dědice?

Měl jen bratrance, jakéhosi Murada, s nímž se však pro rozdílné politické přesvědčení vůbec nestýkal. Kamylk paša podporoval turecké zájmy, kdežto Murad naopak proti turecké moci bojoval. Brzy se stal nejdůležitějším rádcem Mehemeta Alího ve všech jeho akcích proti Mahmudovi.

Ale Murad, jediný příbuzný Kamyłka paši, tak chudý, jako byl Kamylk paša bohatý, nemohl s bratrancovým jměním počítat, pokud by se oba nesmířili. Ale to se stát nemohlo.

Tak uplynulo od roku 1806 do roku 1824 osmnáct let. Kamylk paša byl mnohokrát vydán napospas Muradově zlé vůli. Murad nepřestával ponoukat svého pána proti bohatému Egyptanu, který byl znám svými antipatiemi k místokráli. Upozorňoval neustále na

Mahmudova přívržence oddaného tureckým zájmům, za něž prolil dokonce krev... Murad byl člověk opravdu nebezpečný, na něhož si musil Kamyk paša dávat pozor. Nakonec Murad prozradil Mehemetu Alímu vše, co mohlo vzbudit chamtivost tohoto bezzásadového a bezohledného vladaře.

Kamyk paša se tím nehodlal vůbec zabývat. Žil v Káhiře v ústraní, takže bylo těžké nastražit mu nějakou léčku. Egypt opouštěl jen na dlouhé cesty. Na vlastní lodi řízené kapitánem Zoem, bezmezně oddaným mužem, proplouval všemi vodami Asie a Evropy.

Nabízí se otázka, zda nezapomněl na francouzského námořníka, který ho zachránil z napoleonské palby. Opravdu na něho nezapomněl.

Roku 1823 musil vzít bohatý Egyptan na vědomí, že je během káhirskeho pobytu podezírán a sledován. Další plavby, které chtěl podniknout, nebyly mu na místokrálovův příkaz povoleny. A díky neustálému našeptávání nehodným bratrancem byla bezpečnost Kamyk paši vážně ohrožena.

Murad se roku 1823 oženil, ale za podmínek, které mu nemohly zajistit příliš významné postavení. Vzal si dceru prostého feláha, skoro otrokyni. Není proto divu, že se rozhodl osočovat bratrance s využitím svého vlivu na Mehemeta Alího a na jeho syna Ibrahíma.

Psal se rok 1824. Řecko povstalo proti sultánu Mahmudovi, který povolal svého vazala, aby mu pomohl proti povstalcům. Ibrahím zamířil s eskadrou sto dvaceti lodí k Moree, kde se vylodil.

To byla příležitost i pro Kamyk pašu dát životu zas nějaký smysl účasti v nebezpečné expedici, jakou už dvacet let nepoznal. A účastnil se jí tím radostněji, že v ní šlo o posílení vlivu sultána, jehož moc na Peloponésu pro vzbouření byla velmi oslabena. Nabídl své služby Ibrahímovi. Byl odmítnut. Chtěl sloužit jako důstojník v sultánově vojsku. Byl znovu odmítnut. Nebyla to snad příležitost k neblahému zákroku těch, kteří nechtěli milionářského příbuzného ztrácet z dohledu?

Boj Řeků za neodvislost měl tentokrát skončit vítězstvím tohoto hrdinného národa. Po třech letech, v nichž Ibrahímovo vojsko zacházelo s Řeky s neslýchanou krutostí, společné loďstvo

Francouzů, Angličanů a Rusů zničilo roku 1827 tureckou eskadru v bitvě u Navarinu a přinutilo místokrále k odvolání svých lodí do Egypta. Ibrahím se proto vrátil do Káhiry i s Muradem, který vedl tažení na Peloponésu.

Od toho dne se situace Kamyłka paši zhoršila. Muradův hněv nabyl ještě divočejší formy, když roku 1828 vzešel z jeho manželství s feláhovou dcerou syn. Zapamatujme si nyní, že se jmenoval Sauk!

Kamylk paša za tohoto stavu věcí pochopil, že může udělat pouze jediné: sebrat svůj majetek, jehož valnou část tvořily diamanty a drahokamy, a vyvézt je z Egypta. A to taky udělal stejně opatrně jako obratně díky několika cizincům usedlým v Alexandrii, kterým se Egyptan bez váhání svěřil. Jeho důvěra nebyla zklamána. Akce proběhla v největším utajení.

K uschování celého jeho bohatství stačily tři sudy s dvojitými stěnami, podobné bečkám na španělské víno. Byly tajně dopraveny na palubu neapolské bárky a jejich majiteli se podařilo nalodit se na ni i s kapitánem Zoem, když byli oba unikli tisícovým nástrahám, protože Kamylk paša od příchodu do Káhiry byl neustále sledován.

Po pěti dnech je loď vysadila v syrském přístavu Lázikija. Jakmile byl Kamylk paša v Sýrii, nemusil se snad Murada už bát. Chránil ho přece jeho bývalý generál Abdalah, který se stal pašou v Saint Jean d'Acru. A jak by ho byl mohl Mehemet Alí přes svou moc postihnout v provincii, kde vládlo právo všemocného sultána? A přesto se to mělo stát.

Toho roku – 1830 – přerušil Mehemet Alí všechny styky se sultánem. Zlomit vazalská pouta spojující ho s Mahmudem, připojit Sýrii k egyptskému území a stát se snad i vládařem turecké říše, to vše nebylo nijak upřílišněné vzhledem k místokrálově ctižádosti. A najít si nějakou záminku bylo docela snadné.

Feláhové utiskovaní úředníky Mehemeta Alího utíkali do Sýrie, kde jim Abdalah sliboval ochranu. Místokrál žádal vrácení svých poddaných. Paša v Saint Jean d'Acru to odmítl. Mehemet Alí si vyžádal od sultána souhlas s vojenským zákrokem proti Abdalahovi. Mahmud napřed odpověděl, že feláhové jsou turečtí poddaní, a že tedy nemá egyptskému místokráli co vracet. Ale za nějaký čas, chtěje

si zajistit pomoc Mehemeta Alího – nebo aspoň jeho neutralitu – v předvečer povstání skutarského paši, souhlas k zákroku mu dal.

Různé okolnosti, mezi nimi i vypuknutí moru v levantských zemích, zdržely Ibrahímův odjezd v čele armády o dvaatřiceti tisících mužů na dvaadvaceti válečných lodích. Kamylyk paša měl proto dost času k uvážení všech nebezpečí, která pro něho vyplývala z příchodu Egyptanů do Sýrie.

Bylo mu tehdy jedenapadesát let, což je věk, v němž se člověk po tak pohnutém životě ocitá na prahu stáří. Byl velmi unaven, velmi zkrušen a zbaven všech iluzí. Toužil jen po odpočinku v klidném městě Alepu, ale události se obrátily proti němu.

Bylo od něho rozumné, že zůstal v Alepu v době, kdy se Ibrahím chystal napadnout Sýrii. Vždyť šlo jen o akci proti pašovi ze Saint Jean d'Acru. Ale zastaví se místokrál, až Abdalaha sesadí? Omezí se jeho ctižádost jen na potrestání viníka? Nevyužije této příležitosti k pokusu o dobytí celé Sýrie? Nebudou Ibrahímovými vojsky po dobytí Saint Jean d'Acru ohrožena i města Sidon, Damašek a Alep? Toho se musel právem bát.

Kamylyk paša si tentokrát konečně uvědomil, že Muradovi nejde o jeho osobu, ale o jeho majetek, a že je jeho bratranec rozhodnut zmocnit se ho i za cenu, že bude musit valnou část postoupit místokráli. Proto bylo nutné ukrýt poklad na místě, kde by jej nikdo nemohl najít. Pak se uvidí co dál – podle okolností. Buď se Kamylyk paša rozhodne opustit Orient, k němuž byl tak pevně vázán, nebo se Sýrie zase stane bezpečnou zemí a on si pak půjde vyzvednout svůj poklad tam, kde jej ukryl.

Kapitán Zo záměr Kamylyka paši schválil a nabídl se, že jej uskuteční tak tajně, aby tajemství nemohlo být nikdy odhaleno. Kamylyk paša koupil proto brig-goeletu a najal posádku z různých lidí, vesměs námořníků, kteří se navzájem neznali, a nebyli dokonce ani stejné národnosti. Sudy dal naložit tak, aby nikdo neměl tušení, co skrývají. Dne 13. dubna nalodil se bohatý Egyptan na svou loď v přístavu Lázikija a vyplul na moře.

Víme už, že Kamylyk paša úporně hledal nějaký ostrůvek, o němž by věděl jen on a kapitán Zo. Víme taky, že musil dlouho hledat, než takový ostrov našel, a že tak netrpělivě hledaný úkryt pokladu se mu

zjevil právě ve chvíli, kdy už se chystal vrhnout své bohatství do moře.

To jsou tedy příběhy týkající se dějin Egypta a Sýrie.

KAPITOLA III,

v níž se neznámý ostrov promění v nedobytnou pokladnu

Kapitán Zo vydal kormidelníkovi rozkazy. Pak dal skasat plachty jen na míru, která mu ještě dovolovala loď ovládat.

Zatímco Kamyk paša pozorně přihlížel, kapitán Zo řídil z přídě loď mezi skalisky nesmírně obratně, ač je jejich polohu žádná mapa neuváděla.

Všichni pozorovali ostrov, jak se jim teď jevil ze vzdálenosti jedné míle v hodině, kdy jej slunce osvětlovalo šikmo od východu a kdy zmizely poslední mlhy, které jej za východu slunce halily.

Byl to opravdu jen ostrůvek, pouhé skalisko, o jehož vlastnictví zřejmě žádný stát nestál. Celkovým vzhledem připomínal jednotvárnou plošinu o obvodu asi tří set sáhů. Nebylo pochyb, že vznikl klidným a pozvolným zdvižením mořského dna.

Byly na ostrůvku stromy? Ani jeden. Stopy nějaké vegetace? Žádná. Znamky obydlení? Ani stín. Ostrůvek nebyl nikdy obydlen – o tom nebylo pochyb – a ani nemohl být!

Brig-goeleta se zatím pomalu blížila a stahovala postupně další plachty. Když byla jen několik desítek metrů od ostrůvku, vydal kapitán rozkaz k zakotvení.

Jakmile se brig-goeleta ustálila na napnutém kotevním řetězu, dal lodní mistr stáhnout poslední plachty a kapitán Zo vystoupil na můstek.

„Mám spustit šalupu, Excellence?“ zeptal se.

„Ne! Jenom jolu. Chtěl bych se tu napřed vylodit jen s tebou.“

Za okamžik seděl kapitán se dvěma vesly v rukou na přídi člunu a Kamyk paša na zádi. Malé plavidlo přirazilo k malému zářezu v břehu, kde mohli snadno vystoupit. Zaklesli tam lodní hák pevně do skalní štěrbiny a Excellence se ujala držení ostrova. Nebyla tam přitom vztyčena žádná vlajka, neozval se žádný dělový výstřel. Práva prvního objevitele se tam nedovolával žádný stát. Vylodil se tam jen soukromník s úmyslem za dvě hodiny ostrov opustit.

Kamyk paša a kapitán Zo si ihned všimli, že základy ostrůvku nejsou písčné. Vydali se po něm na obchůzku. Kráčeli po krystalickém křemení beze všech otisků. Říši rostlinnou tam

nezastupoval ani lišejník, ani mech. Nikde neležela prázdná lastura. Jen tu a tam našli ptačí trus, pozůstatek několika racků, jediných představitelů živočišné říše v těchto vodách.

Jakmile obchůzku ostrova dokončili, zamířili k vyvýšenině uprostřed ostrova. Sedli si vedle sebe a prohlíželi zvědavě obzor.

Na rozlehlé vodní pláni nebyla v dohledu žádná země. Ostrůvek tedy nepatřil k nějakému souostroví. Nad moře nikde nevyčníval nějaký vrchol. Moře bylo všude dokonale pusté. Brig-goeletě nehrozilo nebezpečí, že ji někdo spatří v těch pěti šesti hodinách, po které bude kotvit při pobřeží.

„Jsi si naší polohou zcela jist?“ zeptal se kapitána Kamylyk paša.

„Naprosto jist, Excellence,“ odpověděl kapitán Zo. „Změřím ostatně polohu ještě jednou, abych si zajistil přesnost výsledku.“

„To je opravdu důležité. Ale jak si vysvětlit, že tenhle ostrůvek není na mapách vyznačen?“

„Já si myslím, že vznikl teprve nedávno, Excellence.“

Rozhodně vám však musí stačit, že na mapě není a že jej bezpečně najdete v den, kdy se vám zachce

vrátit se sem zpět.“

„Ano, kapitáne, až ty doby zmatků přejdou. Co na tom, když můj poklad zůstane několik let ležet pod těmito skálami? Nebude tam snad jistější než v mém domě v Alepu? Sem mě nemůže přijít okrást ani místokrál, ani jeho syn Ibrahím, ani ničemný Murad. A nemusím poklad házet do moře!“

„Což by byla nesmírná škoda,“ odpověděl kapitán Zo, „protože moře nevydá nikdy to, co svěříme jeho hlubinám. Máme štěstí, že jsme ten ostrůvek našli. Ochrání vám váš poklad a v pořádku vám jej zase vydá.“

„Pojď,“ řekl Kamylyk paša a vstal. „Práce nesmí trvat příliš dlouho. Bude lepší, když naši loď v těchto vodách nikdo nezahlédne.“

„Jak si přejete.“

„Ví někdo na palubě, kde jsme?“

„Znovu vám opakuji, Excellence, že nikdo. Za to ručím.“

„Ani v jakém jsme moři?“

„Nevědí ani, jsme-li ve Starém, nebo v Novém světě! Vždyť už patnáct měsíců proplouváme všemi oceány a v patnácti měsících může loď zdolat obrovské vzdálenosti, aniž by si to mužstvo uvědomovalo.“

Kapitán Zo a Kamylyk paša sestoupili k zářezu, kde je čekala jejich jola.

Když do ní kapitán vsedal, řekl:

„Až budeme hotovi, Excellence, vrátíme se do Sýrie?“

„To nemám v úmyslu.“

„Kam se tedy chce Excellence uchýlit?“

„Nikam, kapitáne, nikam! Můj poklad bude v bezpečí mezi těmito skálami. A my, kapitáne, budeme pokračovat v plavbě tak, jak už to děláme několik let.“

„Jak si přejete.“

Za chvíli se oba muži vrátili na palubu.

K deváté hodině změřil kapitán výšku Slunce, aby určil zeměpisnou délku. Měření chtěl opakovat ještě v poledne, kdy Slunce prochází místním poledníkem a určuje zeměpisnou délku. Po

zapsání výsledku sestoupil do své kajuty, aby vypočetl přesnou polohu ostrůvku.

Dříve však vydal rozkaz ke spuštění šalupy. Jeho lidé na ni měli přenést tři sudy z podpalubí a s nimi i špičáky, lopaty, vápno a cement.

Před desátou bylo vše naloženo. Do šalupy vsedlo šest námořníků pod velením lodního mistra. Nikdo z nich neměl tušení, co je v těch třech sudech a proč je mají na tomto ostrůvku zakopat.

Kamylk paša a kapitán Zo se usadili na zádi šalupy, která se několika záběry vesel dostala ke břehu.

Napřed bylo nutno vybrat vhodné místo k vyhloubení dutiny. Nesmělo být příliš vysoko, aby je neohrožovaly zřícené skály, ani příliš nízko, aby nebylo ohrožováno vzdušným mořem. Takové místo našli u paty strmého skaliska nad břehem svažujícím se k jihu. ,

Na příkaz kapitána Zoa vyložili námořníci tři sudy i nářadí a vydali se na místo, kde měli kopat.

Byla to práce těžká. Přesto za hodinu vyhloubili dutinu pět až šest stop hlubokou a stejně i širokou.

Kamylk paša seděl zamyšleně stranou, s duší posmutnělou nějakou bolestnou vzpomínkou.

Jakmile byly sudy spuštěny na dno dutiny, přišel se na ně Kamylk paša naposled podívat. V té chvíli kapitánu Zoovi při pohledu na podivný výraz Kamylka paši napadlo, že jeho velitel vydá opačný rozkaz, vzdá se svého záměru a vrátí se zas na moře i se svým pokladem...

Ne. Paša gestem přikázal, aby jeho lidé pokračovali v práci. Kapitán dal proto sudy řádně zajistit a obložit kusy křemene spojenými maltou. Celek brzy vytvořil hmotu stejně kompaktní jako skály ostrůvku. Pak se počaly v dutině kupit cementem spojované kameny tak, že jámu vyplnily až k úrovni okolní půdy.

Bylo však ještě třeba označit to místo nesmazatelnou značkou, aby je majitel jednoho dne zase poznal. A tak na příkrou skálu nad dutinou vysekal lodní mistr dlátem značku ve tvaru , což byla dvě písmena K ze jména Kamylka paši, stojící zády k sobě a tvořící jeho obvyklou podpisovou značku.

Ted' už nebylo třeba pobyt na ostrůvku prodlužovat. Nedobytná pokladna byla už zazděna, na dně dutiny. Kdo by mohl její umístění objevit a vyzvednout ji z úkrytu? Nikdo!

Lodní mistr nasedl s mužstvem do šalupy, zatímco Excellence zůstala ještě na pobřežním skalisku. Za chvíli pro něho přijela šalupa a odvezla ho na brig-goeletu.

Bylo tři čtvrtě na dvanáct. Počasí bylo stále nádherné. Za čtvrt hodiny mělo Slunce projít místním poledníkem. Kapitán si vzal sextant a připravil se k měření. Když byl hotov, vypočetl zeměpisnou šířku, které použil k výpočtu délky s použitím hodinového úhlu získaného v devět hodin ráno. Tak zjistil polohu ostrůvku s přesností na půl míle.

Po této práci se chystal vystoupit na palubu. Vtom se ,dveře jeho kajuty otevřely a v nich se objevil Kamylyk paša.

„Jsi už hotov?“ zeptal se. „Ano, Excellence.“

„Ukaž!“

Kapitán mu podal papír se svými výpočty.

Kamylyk paša pozorně četl, jako by si chtěl polohu ostrůvku vřít do paměti.

„Tenhle papír pečlivě schovej!“ řekl kapitánovi. „Ale lodní deník, do něhož jsi po patnáct měsíců zanášel údaje o naší cestě, znič!“

Kapitán Zo vzal zápisník, do něhož poznamenával různé směry plavby v různých vodách. Vytrhal z něho list po listu a všechny spálil nad plamenem lodní lampy.

K páté hodině večerní počaly na západním obzoru vystupovat mraky. Mezerami mezi nimi pronikaly světelné paprsky rozhazující po moři žlutavé skvrny.

Kapitán Zo vrtěl hlavou, jako by se mu počasí nechtělo líbit.

„Excellence,“ řekl, „v těch mracích je skryta silná bríza..., možná že dokonce noční bouře... A tenhle ostrůvek neskýtá žádnou ochranu. Raději bych ho měl na deset mil po větru.“

„Nic nás tady už nedrží, kapitáne,“ odpověděl Kamylyk paša.

„Pak tedy odplujeme.“

„Nepotřebuješ si ještě naposled ověřit zeměpisnou délku a šířku ostrůvku?“

„Ne, Excellence, jsem si jeho polohou naprosto jist.“

Přípravy byly provedeny rychle. Kotva opustila dno a vznesla se na své místo. A loď s vytaženými plachtami zamířila k severozápadozápadu.

Kamylk paša na zádi sledoval zrakem neznámý ostrov, pokud se ve večerním šeru daly jeho obrysy ještě rozpoznat.

KAPITOLA IV,
v níž se čtenáři představují mistr Antifer a patron Gildas
Trégomain, dva sobě zcela nepodobní přátelé

Každou sobotu v osm hodin večer upadal mistr Antifer do bezmezného vzteku, z něhož se po hodině probíral celý rudý, když si byl ulevil na adresu svého souseda a přítele, patrona Gildase Trégomaina. A z čeho ten vztek pramenil? Ze starého atlasu, v němž se marně snažil najít to, co neustále hledal.

„Zatracená šířka!“ láleřil. „Dábelská šířka! I kdyby měla procházet Belzebubovou pecí, budu ji sledovat z jednoho konce na druhý!“

Zeměpisná šířka vyvolávající Antiferovo zlořečení byla zapsána na zežloutlém pergamenu:

24 stupňů 37 minut severní šířky.

A v rohu pergamenu bylo červeným inkoustem poznamenáno:

Důrazně připomínám svému synovi, aby to nikdy nezapomněli

A mistr Antifer zvolal:

„Buď klidný, otče! Nikdy to nezapomenu! Nikdy nepustím tvou šířku z hlavy! Ale ať mě mí tři patroni kopnou do zadku, vím-li, k čemu je to dobré!“

I toho večera, 23. února 1862, propadl zas mistr Antifer svému obvyklému rozhořčení. S hrudí plnou vzteku nadával jako člunař, kterému se nezdařil běžný manévr. Zapálil si svou vyhaslou dýmku, odhodil atlas do jednoho kouta a židli do druhého, rozbil obrovskou lasturu zdobící římsu krbu, dupl tak silně, že uvolnil podlahové prkno, pak si z listu papíru stočil hláskou troubu a hlasem zvyklým přehlušit i hukot bouře vykřikl:

„Nanoní Enogato!“

Enogata a Nanon se zabývaly pletením a šitím u dveří do kuchyně. Obě usoudily, že je čas uklidnit rozbouřené domácí živly.

Mistr Pierre Serván Malo Antifer byl tehdy šestačtyřicet let starý. Osmnáct měsíců žil už na odpočinku s majetkem, který stačil jemu i jeho příbuzným. Důchod několika tisíc franků mu vynesly jeho plavby na palubě dvou nebo tří velkých nákladních lodí, na nichž velel a které měly mateřský přístav v Saint Malu. Tyto lodi patřily obchodnímu domu Le Baillif a spol. a vykonávaly pobřežní plavbu v Lamanšském průlivu, v Severním, Baltském a Středozezemním moři. Než dosáhl této hodnosti, nevedl si mistr Antifer ve službě nijak špatně. Byl to výborný a podnikavý námořník, tvrdý k sobě i k jiným, neobyčejně odvážný, umíněně neustupující před žádným nebezpečím s paličatostí vpravdě bretonskou. Stýskalo se mu po moři? Asi ne, protože je opustil v plné mužné síle. Mělo snad na takové rozhodnutí vliv jeho zdraví? Vůbec ne, protože byl vytesán z nejčistší bretonské žuly.

Stačilo na něho pohlédnout, slyšet ho a dostat od něho jeden ze štulců, jimiž nikdy nešetřil. Představte si rozložitého muže střední postavy a mohutné šíje. Uveďme však přesný popis! Keltská lebka; ryšavá hříva zježená jako prasečí štětiny; věnec vousů hustých jako skalní lišejník a spojujících se s šedivějšími už vlasy; živé oči, skutečné uhlíky pod nadočnicovými oblouky, s černými zornicemi, vysílajícími posměšné záblesky; silný nos dost dlouhý k nasazení skřipce a se dvěma rýhami u kořene; úplný chrup zdravých a silných zubů; chlupaté uši s boltci do kornoutku a s dlouhými lalůčky, z nichž jeden byl propíchnut měděným cvočkem se vsazenou kotvou; a konečně spíš hubený trup osazený neklidnými nohama pevně stojícíma na rozložitých chodidlech a svírajícíma úhel umožňující vzdorovat všem výkyvům lodi. Celek prozrazoval nevšední sílu a železné zdraví člověka, který dobře jedl a pil a který si zachoval nárok na dlouhé zdraví. Ale jaká nervozita, jaká vznětlivost ve fyzickém a duševním stavu muže, který byl před šestačtyřiceti roky zapsán do matriky své farnosti pod výraznými jmény Pierre Serván Malo Antifer!

A právě toho večera zuřil tak zběsile, že se celý dům třásl.

Nanon, osmačtyřicetiletá vdova, byla sestra našeho námořníka. Její manžel, účetní u firmy Le Baillif a spol., zemřel mlád a zanechal

po sobě dceru Enogatu, o niž se staral její strýc Antifer, plnicí svědomitě povinnosti poručníka.

Enogata byla půvabná plavovláska s modrýma očima, se svěží barvou, inteligentní tváře a přirozeného půvabu. Byla rozhodnější než její matka a dokázala vzdorovat i svému strašnému poručníkovi.

Ten ji ostatně zbožňoval a tvrdil, že Enogata musí být nejšťastnější ze všech dívek v Saint Malu, jako už byla jedna z nejhezčích. Měl ovšem o štěstí jinou představu než jeho neter a schovanka.

Obě ženy se objevily na prahu místnosti. „Co se stalo?“ zeptala se Nanon.

„Ale... jde o tu šířku! O tu ďábelskou šířku!“ odpověděl mistr Antifer.

„Strýčku,“ ozvala se Enogata, „je však nutné, abys obrátil pokoj vzhůru nohama jen proto, že ti straší v hlavě nějaká šířka?“

A zvedla atlas ležící v rohu, zatímco Nanon sbírala střepy z lastury, která se rozlétla, jako by byla naplněna střelným prachem.

„To jsi rozbil ty, strýčku?“ zeptala se Enogata.

„Ano, já, maličká. A kdyby tu byl býval se mou ještě někdo jiný, byl by zažil pernou čtvrthodinku!“

„Ale proč jsi tu lasturu shodil na zem?“

„Protože se mi utrhla ruka.“

„Byl to dárek od našeho bratra!“ řekla Nanon, „a ty jsi neměl..“

„A co je? I když mi budeš až do rána opakovat, že jsem to neměl dělat, lastura se tím nespraví!“

„Ach, a co tomu řekne bratranec Juhel!“ zvolala Enogata.

„Neřekne nic a udělá dobře, když nebude nic říkat!“ prohlásil mistr Antifer s viditelným politováním nad tím, že tu jedná jen se dvěma ženami, na nichž si svou zlost zchladit nemůže.

„A kde je vůbec Juhel?“ dodal.

„Však to víš dobře, strýčku, že odjel do Nantes,“ odpověděla dívka.

„Do Nantes? To je něco jiného. A co dělá v Nantes?“

„Vždyť jsi ho tam poslal ty sám, strýčku, aby složil zkoušky kapitána dálkové plavby.“

„Kapitána dálkové plavby... kapitána dálkové plavby!“ bručel mistr Antifer. „Nestačilo mu být jen kapitánem pobřežní plavby?“

„Bratře,“ řekla klidně Nanon, „vždyť to byl tvůj nápad... Tys to sám chtěl!“

„Dobrá..., když jsem to sám chtěl... je to dostatečný důvod. Ale nebyl by jel do Nantes, i kdybych to byl nechtěl? Ostatně ho od zkoušky stejně vyhodí!“

„To ne, strýčku!“

„Ale, ale, neteři... A až se tak stane přichystám mu skvělé přivítání.“

Ale Enogata měla zřejmě tušení, že Juhel zkoušky udělá. Především proto, že to byl její bratranec, a pak proto, že tohoto inteligentního a pilného chlapce milovala a měla se za něho provdat. Umíte si představit silnější důvody?

Zbývá dodat, že Juhel byl Antiferův synovec a strýc byl až do chlapcovy plnoletosti jeho poručíkem. Juhel byl od útlého dětství sirotek odkázaný na péči svého strýce. Není divu, že bylo psáno v knize osudu, aby se i on stal námořníkem. A Enogata byla právem přesvědčena, že Juhel diplom kapitána dálkové plavby dostane. Ani strýc o tom nepochyboval, ale teď měl příliš špatnou náladu, aby to přiznal.

A mladému muži na tom záleželo tím spíš, že dávno smluvené manželství mělo být uzavřeno právě po získání tohoto diplomu. Oba mladí lidé se milovali čistou a upřímnou láskou, která měla stačit ke štěstí jich obou. Nanon s radostí očekávala blížící se den, kdy bude oslaveno spojení celou rodinou očekávané. A co by tomu mohlo bránit, dá-li k tomu všemocný pán, strýc a poručík, své svolení? Slíbil je totiž dát, až bude Juhel kapitánem.

Mistr Antifer byl v hloubi duše na synovce hrdý, ale snil o bohatší nevěstě pro něho, protože Juhel byl ctižádostivý chlapec; stejně hledal i pro neteř bohatší partii, protože v celém kraji nebyla dívka tak půvabná.

„A v celém departementu,“ dodával se zamračením, ochoten rozšířit to na celou Bretaň.

Nanon a Enogata daly zatím trochu do pořádku tomu strašnému člověku jeho pokoj, když už mu nemohly dát do pořádku hlavu.

Mistr Antifer přecházel pokojem a koulel očima, z nichž dosud šlehaly blesky, což byl důkaz, že bouře se ještě neztišila a že každým okamžikem může ještě uhodit. A když se podíval na tlakoměr u okna, jeho vztek ještě vzrostl; protože věrný a svědomitý přístroj ukazoval stále na „pěkné počasí“.

„Juhel se tedy ještě nevrátil?“ zeptal se Enogaty.

„Ne, strýčku.“

„Ale je už deset hodin.“

„Ne, strýčku.“

„Uvidíte, že zmeškal vlak.“

„Ne, strýčku.“

„No tak, přestaneš mi už odporovat?“

„Ne, strýčku.“

Přes Nanonina zoufalá gesta byla malá Bretonka rozhodnuta bránit svého bratrance před každým nespravedlivým nařčením svého nevycválaného strýce.

Blesk a hrom nebyly rozhodně daleko. Ale byl tu naštěstí hromosvod schopný zneškodnit všechnu elektřinu nahromaděnou v mistru Antiferovi.

A proto taky Nanon a Enogata si pospíšily, když se strýc ozval tuším hlasem:

„Přiveďte mi Trégomaina!“

Obě vyběhly z pokoje, otevřely dveře na ulici a utíkaly pro Trégomaina.

Panebože, jen aby byl doma!

Naštěstí byl a za pět minut už stál před mistrem Antiferem.

Gildasi Trégomainovi bylo jedenapadesát let. Svému sousedu se v ničem nepodobal. Byl sice svobodný jako on, plavil se kdysi jako on, neplavil se už jako on, byl na odpočinku jako on a pocházel ze Saint Mala jako on. Ale tím všechna podobnost končila. Ve skutečnosti byl Gildas Trégomain takový klid'as jako mistr Antifer vztekoun, mnohem větší filosof než Pierre Serván Malo a právě tak příjemný jako mistr Antifer nepříjemný. Tolik po stránce povahové. Tělesně se oba lišili pokud možno ještě víc. A přesto je poutalo velké přátelství, pochopitelnější u mistra Antifera než u Gildase Trégomaina. Vždyť nebylo nijak snadné být přítelem takového člověka.

Bylo už řečeno, že Gildas Trégomain se kdysi plavil. Není ovšem plavec jako plavec. Gildas Trégomain byl jako živitel matky vdovy osvobozen od služby ve válečném námořnictvu a na moři nikdy nebyl. Opravdu nikdy! Lamanšský průliv sice viděl z mysu Fréhel, ale na něj se nikdy nepustil. Narodil se v křiklavě pomalované kajutě člunu poříční dopravy a na tomto člunu pak strávil celý dosavadní život. Napřed jako lodník a pak jako patron *Krásné Amélie* plavil se po proudu i proti proudu řeky Rance z Dináru do Dinanu a z Dinanu do Plumaugatu a zase zpět s nákladem prken, vína a uhlí podle objednávky. Jiné řeky departementu nepoznal. Byl to plavec na sladké vodě a nic víc, kdežto mistr Antifer byl nejslanější ze všech plavců na slané vodě.

Gildas Trégomain byl tlustý chlapík neobyčejné šířky ramen a pět stop šest palců vysoký, s hrudí jako lodní kufr, věčně zahalenou zelenou vestou se dvěma řadami kostěných knoflíků a hnědou bundou stále úzkostlivě čistou, s volnými záhyby na zádech a u průramků. Z tohoto trupu vyrůstaly mohutné paže, které mohly sloužit normálnímu člověku jako stehna. Zakončeny byly mohutnými rukama, které mohly sloužit granátníkovi ze starých časů jako chodidla. Je pochopitelné, že člověk s takovými svaly a údy

musel mít přímo herkulovskou sílu. Gildas Trégomain taky hercules byl, ale hercules dobrý. Nikdy své síly nezneužil.

Na podstavci jeho ramen seděla velká kulatá hlava s vysokým kloboukem o širokém okraji, s hladkými vlasy, s řídkými licousy, s bambulovitým nosem, s horním rtem ustupujícím a s dolním vysunutým, se záhyby tuku na bradě, s krásnými bílými zuby, mezi nimiž chyběl jen jeden horní řezák, s dobrými jasnými očima pod hustým obočím, s pletí cihlové barvy, za niž vděčil větru na řece Rance, a ne prudkému úpalu a zuřivým poryvům mořské vichřice.

To byl Gildas Trégomain, jeden z těch laskavých lidí, nichž se říká, že jsou ochotni kdykoli prokázat svým bližním službu. Byl však zároveň nezdolným skaliskem, o něž se tříštily vlny vzteku mistra Antifera. Byl volán vždy, když Antiferoва tvář zlostí zbrunátněla a on pak klidně čelil bouřlivým nárazům té neklidné povahy.

Proto bývalého patrona *Krásné Amélie* měli v domě všichni rádi. Od Nanon, která si z něho dělala ochranný štít, až po Juhela, který k němu choval synovskou lásku, a po Enogatu, která se neostýchala líbat ho na kulatoučkou tvář a na čelo bez jediné vrásky, což byl nepopiratelný znak klidné a družné povahy. Taky toho odpoledne stoupal člunař v půl páté dřevěným schodištěm do pokoje v prvním patře po schodech, které pod jeho váhou sténaly. Nahoře otevřel dveře a octl se tváří v tvář mistru Antiferovi.

KAPITOLA V,
v níž se Gildas Trégomain jen stěží ovládá, aby neodporoval
mistru Antiferovi

„To je dost, že už jdeš, patrone!“

„Však jsem přiběhl hned, jak jsi mě zavolal.“

„Opravdu? Už jsem myslel, že jsi připlul na *Krásné ,Amélii!*“

Gildas Trégomain nereagoval na narážku o pomalé plavbě své lodice. Pochopil, že jeho přítel má špatnou náladu, a umínil si vše vydržet, jak bylo jeho zvykem.

Mistr Antifer natáhl prst, který mu člunař palcem a ukazovákem lehce stiskl.

„Ne tak silně, k čertu! Vždycky mě tak zmáčkneš!“

„Odpusť... neudělal jsem to schválně.“

„To by tak ještě scházelo.“

Pak mistr Antifer pokynem ruky vyzval Gildase Trégomaina, aby se posadil ke stolu uprostřed místnosti.

Člunař poslechl a uvelebil se na židli s roztaženými nohama, s chodidly ve střevících bez podpatků a s širokým kapesníkem na kolenou. Byl to bavlněný kapesník s modrými a červenými květy a s kotvou v každém rohu.

„Vezmeš si koňak, patrone?“ zeptal se a posunul před člunaře dvě sklenky a láhev.

„Víš přece, kamaráde, že si to nikdy neberu!“

To ovšem mistru Antiferovi nebránilo, aby nenalil do obou číšek. A podle desetiletého zvyku vypil napřed svůj koňak a pak koňak Gildase Trégomaina.

„A teď si pohovořme!“

„O čem?“ zeptal se člunař, ač věděl, o čem bude řeč.

„O čem, patrone? O čem bys chtěl hovořit, ne-li...?“

„To je pravda. Našel jsi na té osudné šířce bod, který by tě zajímal?“

„Našel? Jak bych ho mohl najít? Snad při žvanění těch ženských, které tu právě byly?“

„Dobré Nanon a mé hezké Enogaty?“

„Ach, já vím... Ty jsi vždycky ochoten postavit se proti mně... Ale o to teď nejde... Je tomu už osm let, co můj otec zemřel a mně už osm let vrtá hlavou ta otázka, aniž bych se s ní někam dostal... To už musí skončit!“

„Já, bych s tím skončil,“ řekl člunař se zamrknáním. „Prostě bych se tím nezabýval.“

„Opravdu, patrone, opravdu! A co bys udělal s příkazem, který mi dal otec na smrtelném loži? Taková věc je přece posvátná!“

„Je hloupé, že ti ten dobrý muž neřekl toho víc,“ mínil Gildas Trégomain.

„Neřekl mi toho víc proto, že toho víc nevěděl! Tisíc d'áblů! Mám se snad i já dočkat svého posledního dne a nic víc se o tom nedovědět?“

A co se vlastně několik dní před smrtí Thomase Antifera stalo?

Bylo to roku 1854, roku, který už starý námořník neměl dožít do konce. Když se cítil velmi nemocný, pokládal za svou povinnost svěřit se synovi s příběhem, jehož tajemství sám neznal.

Před pětapadesáti roky – roku 1799 – plavil se levantskými vodami na obchodní lodi. Při této plavbě se octl u palestinských břehů právě v den, kdy tam Napoleon dal postřílet všechny zajatce z Jaffy. Jeden z těch nešťastníků, který se dovlekl mezi skaliska, byl v noci francouzským námořníkem objeven. Thomas Antifer ho odnesl na svou loď, pečoval o něho, ošetřil jeho rány po dvou měsících ho vyléčil.

Zajatec se dal svému zachránci poznat. Řekl mu, že se jmenuje Kamyk paša a že pochází z Egypta. Při rozloučení ujistil statečného Francouze, že na něho nezapomene že Thomas Antifer dostane v určenou dobu důkaz o jeho vděčnosti.

Thomas Antifer se s Kamykem pašou rozloučil a pokračoval v plavbě. Na pašovy sliby ani moc nemyslel a nechtěl myslet, protože nevěřil, že dojde k jejich splnění.

Když zestárnul, uchýlil se na odpočinek do Saint Mala a zabýval se jen výchovou svého syna Pierra. A bylo mu právě sedmašedesát let, když dostal roku 1842 dopis.

Odkud byl tento francouzsky psaný dopis? Podle známky z Egypta. A co v něm bylo? Prostě toto:

Prosím kapitána Thomase Antifera, aby si zapsal do svého zápisníku souřadnici 24°59' severní šířky. Tento údaj bude později doplněn oznámením zeměpisné délky. Necht' Thomas Antifer na tuto šířku nikdy nezapomene a drží ji v tajnosti! Jde o mimořádnou věc! Jednoho dne majitel této šířky získá obrovský majetek v diamantech a v drahokamech, což bude spravedlivá odměna za službu, kterou kdysi prokázal zajatci z Jaffy.

Tento dopis byl podepsán dvojitým K jako monogramem.

To nesmírně rozjitřilo fantazii toho dobrého muže, který byl pravým otcem svého syna. Kamyk paša si na něho tedy po třiačtyřiceti letech vzpomněl. Ale dal si načas!

Ted' znal Thomas Antifer zeměpisnou šířku, na níž někde Kamyk paša skryl svůj poklad. A jaký poklad! V námořnickově představě to byly milióny. Musel však tuto zprávu držet v největší tajnosti a čekat na tajemného posla, který se měl jednoho dne objevit. Proto o tom s nikým nemluvil – ani se synem ne.

Čekal. Čekal dvanáct let a nakonec se zdálo, že vezme tajemství s sebou do hrobu, zemře-li dříve, než do jeho dveří vstoupí pašův posel. On tomu však nevěřil. A řekl si, že tajemství svěří tomu, kdo ho měl vystřídat, to jest svému synovi Pierrovi. A tak roku 1854, když bylo starému námořníkovi jedenaosmdesát let a když cítil, že mu už zbývá jen několik dní života, neváhal zasvětit svého syna a jediného dědice do úmyslu Kamyk paši.

Pak ten statečný muž zemřel, oplakáván celou rodinou, litován všemi, kdo ho znali, a pohřben v rodinné hrobce.

Známe už mistra Antifera a lehce si představíme, s jakou silou zapůsobilo takové sdělení na jeho vznětlivou fantazii a jaká žádostivost spalovala jeho bytost. Ve svých představách otcem vysněné milióny neustále roznožoval. Z Kamyk paši si vytvořil bohatce z Tisíce jedné noci. Snil jen o drahokamech zakopaných v Aliabově jeskyni. Ale při své vrozené netrpělivosti nedokázal se ovládat tak jako jeho otec. Čekat dvanáct let ze slova a nikomu se nesvěřit? To dokázal jeho otec, ale syn toho schopen nebyl. A tak roku 1855 během plavby po Středozezemním moři zastavil se v

Alexandrii a se největší možnou opatrností se informoval o Kamytku pašovi. Ale dostal informace velmi zmatené. Kamytk paš před dvaceti lety zmizel a nikdo nemohl říci, co se s ním stalo. To byla díra do Antiferovy lodi. On se však nepotopil. Když nezískal o Kamytku pašovi žádné zprávy, zjistil aspoň, že paš roku 1842 ještě žil. Dokazoval to onen dopis. A zdálo se pravděpodobné, že opustil svou vlast z důvodů, které nikomu neudal. Až přijde čas, objeví se jeho posel s oznámenou zeměpisnou délkou, a protože otec už není na světě, přijme posla syn a uvítá ho jistě neméně dobře.

Mistr Antifer se tedy vrátil do Saint Mala a nikomu nic neřekl, ač se musil moc přemáhat. Pak se plavil dál až do doby, kdy roku 1857 zanechal námořnického řemesla a žil uprostřed své rodiny.

Ale jaký život vedl! Bez práce, bez zaměstnání, stravován jen svou utkvělou myšlenkou! Těch čtyřiaadvacet stupňů a devětapadesát minut mu neustále bzučelo hlavou jako neodbytné mouchy. Nakonec ho jazyk zradil a on se svěřil se svým tajemstvím sestře, synovci, neteři a příteli Trégomainovi. A toto tajemství proniklo brzy i do města. Všichni už věděli, že do rukou mistra Antifera spadne jednoho dne obrovské, neuvěřitelné bohatství...

Uplynulo několik let. Posel Kamytk paš nejevil známky života. Žádný cizinec nepřekročil práh Antifera domu. Z toho pramenilo námořnickovo trvalé rozrušení. Jeho rodina přestala v ten poklad nakonec věřit a dopis pokládala za prostou mystifikaci. Gildas Trégomain se příliš neukazoval a svého přítele pokládal za lehkověrného hlupáka. Ale Pierre Serván Malo si nedal říci. Nic ho nemohlo v jeho přesvědčení zvíkat.

A když se toho večera dostavil člunař ke svému příteli a sedl si ke stolu, byl rozhodnut nevyvolávat zlostný výbuch svého souseda.

„Poslyš,“ řekl mu mistr Antifer s přímým pohledem do tváře, „odpověz mi bez vytáček a netvař se, že mi nerozumíš!“

„Ano, kamaráde.“

„Tak mi jednou provždy řekni, víš-li, co je to zeměpisná šířka!“

„Toť se rozumí, že vím.“

„Víš, co jsou rovnoběžky s rovníkem, rozdělené na tři sta šedesát stupňů?“

„Mám ti to opakovat zpaměti?“

„Ne, to je zbytečné. Nuže, já mám jednu šířku. Měří čtyřicet stupňů a devětapadesát minut severně od rovníku. A na této rovnoběžce – slyšíš? – je tři sta padesát devět stupňů, které jsou mi tak fuk jako kotva, která ztratila zuby. Je tam však jeden jediný stupeň, který bych poznal, kdyby mi byla známa jeho zeměpisná délka. A v době, kde se rovnoběžka toho místa protíná s místním poledníkem, leží milióny... A neusmívej se!“

„Já se neusmívám, kamaráde.“

„Ano... milióny, které jsou moje, které mohu vykopat v den, kdy se dovím, kde jsou vlastně zakopány.“

„Nu, pak je třeba jen trpělivě čekat na posla s dobrou zprávou,“ řekl mírně člunař.

„Trpělivě... trpělivě...! Co to máš, prosím tě, v žilách?“

„Myslím, že sirup, nic než sirup,“ odpověděl Gildas Trégomain.

„A já zase roztavené stříbro... Nebo snad mám v krvi rozpuštěn střelný prach... Žeru se... a zuřím!“

„Musíš se uklidnit.“

„Uklidnit? Zapomínáš, že se píše rok 1842. Čekám tedy už dvacet let na rozluštění té pekelné šarády!“

„Dvacet let,“ bručel Gildas Trégomain. „Jak ten čas letí! Je tomu už dvacet let, co jsem ještě velel na *Krásné Amélii*.“

„Kdo tu mluví o *Krásné Amélii*?“ zvolal mistr Antifer. „Byla řeč o *Krásné Amélii*, nebo o zeměpisné šířce z toho dopisu?“

A zamával před člunařovými mrkajícíma očima proslulým a už zažloutlým dopisem, na němž byl monogram Kamyłka paši.

„Ano... z toho dopisu... z toho prokletého dopisu, pokračoval, „z toho ďábelského dopisu, který jsem už mockrát chtěl roztrhat nebo spálit...“

„To by bylo jen rozumné,“ odvážil se říci člunař.

„Poslyšte, patrone Trégomaine,“ vybuchl mistr Antifer s plamenným zrakem a hřmícím hlasem, „ať vám už nikdy nenapadne odpovídat mi tak jako teď!“

„Nikdy!“

„A kdybych v záchvatu šílenství chtěl zničit dopis, který je pro mne dokladem o vlastnictví pokladu, kdybych byl tak pošetilý, že

bych zapomněl, čím jsem povinován svým blízkým i sobě samému, a kdybys ty mi v tom nezabránil...“

„Zabránil bych ti v tom, kamaráde, zabránil bych ti v tom,“ pospíšil si říci Gildas Trégomain.

Rozhněvaný Antifer popadl číšku koňaku a řekl:

„Na tvé zdraví, patrone!“

„I na tvé!“ odpověděl Gildas Trégomain, zdvihl druhou číšku do výše očí a postavil ji zase na stůl.

Mistr Antifer zůstal zamyšleně stát. Pak si založil ruce a pohlédl na svého přítele.

„Víš aspoň, kudy prochází ta prokletá rovnoběžka... ta severní šířka čtyřiařvaceti stupňů a devětapadesáti minut?“

„Jápkak bych to nevěděl?“ odpověděl člunař, který už stokrát vyslechl tuto malou zeměpisnou lekci. „Už jsi mi to říkal.“

„Na tom nezáleží, člunaři. Jsou věci, které se můžeme učit pořád.“ A otevřel atlas s mapou polokoulí. „Tady vidíš Saint Malo, že?“

„Ano. A tady je řeka Rance!“

„Teď nám nejde o tu tvou řeku. Ty mě s ní jen přiměješ ke kletbám! Najdi si pařížský poledník a sestup po něm ke čtyřiařvacáté rovnoběžce!“

„Už sestupuji.“

„Projdi Francií, Španělskem a přejdi do Afriky. Alžírskem se pak dostaneš až k obratníku Raka. A tam, nad Timbuktu...“

„Už tam jsem.“

„Tak právě tam jsem na naší šířce.“

„Ano, už tam jsme.“

„Pusť se teď na východ! Projdeme celou Afrikou, přeskočme Rudé moře, přejdeme Arábii nad Mekkou, pozdravme imáma maskatského, skočme do Indie a nechme Bombaj i Kalkatu na pravoboku, přelétneme cíp Číny, ostrov Tchaj-wan, Tichý oceán a Sandwichovo souostroví. Sleduješ mě vůbec?“

„Jestli tě sleduju?“ odpověděl Gildas Trégomain a osušil si cípem kapesníku čelo.

„Nuže, teď jsme v Americe, v Mexiku. Přejdeme Mexický záliv poblíž Havany a přes Floridskou úžinu se dostaneme do Atlantského

oceánu. Přes Kanárské ostrovy přejdeme zas do Afriky a vystoupíme po pařížském poledníku nahoru. Octli jsme se zas v Saint Malu, když jsme objeli celý svět po čtyřiaadvacáté rovnoběžce.“

„Uf,“ oddychl si radostně člunař.

„A teď,“ pokračoval mistr Antifer, „když jsme prošli třemi kontinenty, Atlantským, Indickým a Tichým oceánem, kde je na tisíce ostrovů a ostrůvků, můžeš mi, člunaři, říci, na kterém místě jsou ukryty ty milióny?“

„To se právě neví.“

„Ale jednou se to bude vědět.“

„Ano, bude se to vědět až ten posel,“

Mistr Antifer si vzal druhou číšku koňaku a připil na zdraví Gildase Trégomaina.

Právě odbilo deset hodin. Dveře vedoucí do ulice se rozezvučely prudkými nárazy klepátka.

„Kdyby to tak byl posel s tou délkou!“ zvolal znervóznělý Antifer.

„I jdi!“ neubráníl se člunař výrazu pochybnosti.

„A proč ne?“ odpověděl mistr Antifer se zrudlými tvářemi.

„Opravdu... proč ne?“ opakoval shovívavě člunař.

V přízemí se ozvaly výkřiky – radostné výkřiky Enogaty a Nanon. To určitě neplatilo pašovu poslovi.

„Je to on! Je to on!“ opakovaly obě ženy.

„On? Kdo?“ divil se mistr Antifer. A zamířil ke schodišti, když se náhle dveře jeho pokoje otevřely.

„Dobrý večer, strýčku, dobrý večer!“

Byl to Juhel. Právě dorazil. Vlak z Nantes tedy nezmeškal a nezmeškal ani svou zkoušku, protože zvolal:

„Udělal jsem to, strýčku, udělal jsem to!“

„Udělal!“ opakovaly obě ženy, stará i mladá.

„Udělal? A co?“ ptal se mistr Antifer.

„Zkoušky kapitána dálkové plavby... s vyznamenáním!“

A protože strýc náruč nerozevřel, vrhl se novopečený kapitán do náruče Gildase Trégomaina, který si ho přitiskl na hrud' tak, že mu zarazil dech.

Juhel zalapal po dechu a otočil se k mistru Antiferovi, který se nervózně procházel místností.

„Tak kdy bude svatba, strýčku?“

„Jaká svatba?“

„Má svatba s drahou Enogatou,“ odpověděl Juhel. „Což to nebylo ujednáno?“

Mistr Antifer neodpověděl. Zdálo se, že zkoumá, odkud vane vítr.

„Tak co, strýčku?“ naléhal mladý muž. „Řekl jste přece, že svatba bude po mých zkouškách a že její datum určíme hned po mém návratu.“

„Opravdu jsi to řekl, kamaráde,“ odvážil se připomenout člunař.

„Nuže, zkoušky jsem udělal,“ pokračoval Juhel, „a vrátil jsem se. A jestliže v tom nevidíš nic nepříhodného, mohli bychom se s Enogatou vzít v prvních dnech dubna...“

Mistr Antifer vybuchl:

„Za osm týdnů? Proč ne za osm dní... za osm minut?“

„Tak tedy... pátého dubna?“ zeptal se Juhel.

„Budiž,“ řekl mistr Antifer vehnaný do úzkých.

„Ach strýčku!“ zvolala dívka a vrhla se mistru Antiferovi kolem krku.

A protože líbal strýce z jedné strany a Enogate z druhé, musila se jejich ústa setkat.

„Smluvno tedy,“ řekl strýc. „Bude to pátého dubna. Ale pod jednou podmínkou!“

„Jen žádné podmínky!“

„Pod podmínkou?“ zeptal se Gildas Trégomain, který se bál nějaké přítelovy pletichy.

„Ano. .. pod podmínkou...“

„Pod jakou,“ zeptal se zamračený Juhel.

„Že se do té doby nedozvím onu zeměpisnou délku.“

Všichni si oddychli.

„Ano! Ano!“ odpověděli jednohlasně.

Bylo by bývalo opravdu kruté odmítnout mistru Antiferovi podmínku, která ho uspokojovala. Ostatně jaká byla asi pravděpodobnost, že do svatby Juhela s Enogatou objeví se už dvacet let očekávaný posel Kamyłka paši?

KAPITOLA VI, v níž dojde k prvnímu střetnutí Východu se Západem a v níž Západ zachází s Východem dost nevybíravě

Uplynul týden. Po poslu ani stopy. Enogata a Juhel však na posla Kamylnka paši vůbec nemysleli. Zabývali se teď přípravami na cestu do nádherné země manželství, jejíž zeměpisnou délku znal mladý muž a šířku mladá dívka, do země, které snadno dosáhnou prostým spojením obou zeměpisných souřadnic. A mohli si být jisti, že k tomu spojení dojde ve stanovenou dobu, totiž pátého dubna.

Mistr Antifer se zatím stal ještě nesnesitelnějším a nepřístupnějším než jindy. Datum svatebního obřadu se každým dnem blížilo. Ještě několik týdnů a snoubenci budou spojeni nezrušitelným svazkem. Opravdu krásný výsledek! Mistr Antifer totiž v hloubi duše snil o skvělém sňatku svých svěřenců, až budou bohatí. A po skrytých miliónech netoužil pro sebe! Proboha, to ne! Počítal s tím, že Juhela ožení s princeznou a Enogatu provdá za prince.

Mistr Antifer nevycházel ze zlosti. Nevydržel sedět doma. Ostatně pro klid v domě bylo lepší, když byl venku. Doma býval jen v hodinách jídla. Byly obavy, že starý námořník z toho ještě onemocní. Jeho jediným zaměstnáním bylo obcházet nádraží při příjezdu každého vlaku a nábřeží při přistávání každé lodi. Mezi cestujícími se vždy snažil objevit nějakou exotickou tvář, kterou by mohl přisoudit poslu Kamylnka paši.

Dne 9. února vyšel si mistr Antifer po přesnídávce na svou obvyklou procházku. Zamířil k přístavu, kde se zastavil na Sillonově nábřeží. Rozhlédl se tam vpravo i vlevo, před sebe i za sebe a zuřivě bafal ze své dýmky prudkými tahy.

V přístavu bylo plno lidí. Byl právě odliv a lodi ohlášené semaforem mohly vplout do přístavu až za dvě hodiny.

Mistr Antifer si pomyslel, že bude moudřejší jít k nádraží a počkat si tam na příjezd rychlíku. Cestou však – zaměstnán pozorováním chodců – vůbec nevnímal, že je už dvacet minut sám sledován jakýmsi chlapíkem, který byl opravdu hoden jeho pozornosti.

Byl to cizinec, který měl na hlavě červený fez s černým střapcem, na sobě dlouhý, až ke krku zapjatý kabát s jednou řadou knoflíků a plandavé kalhoty spadající na rozměrné střevíce připomínající spíš papuče. Nebyl nijak mladý. Asi šedesát až pětadesát let, trochu shrbený, s hubenýma rukama zkříženýma na prsou. Ať byl, nebo nebyl onen chlapík očekávaným Levantincem, nebylo pochyb o tofři, že přišel z krajin omývaných východní částí Středozemního moře, že to je buď Egypt'an, nebo Turek, Armén nebo Syřan...

Zkrátka tento cizinec sledoval váhavě mistra Antifera, někdy už rozhodnut ho oslovit, ale hned se zas držel zpět pln obav, že se dopustí omylu. Konečně na rohu ulice přidal do kroku, předešel mistra Antifera, obrátil se a vracel se tak spěšně, že do něho vrazil.

„Jděte k čertu!“ zvolal mistr Antifer nárazem podrážděný.

Pak si protřel oči, zastínil si je dlaní u čela a z úst mu jako z revolveru vylétla tato slova:

„Cože...? Ach...! Och...! Že by to byl on... Určitě to je posel dvojitého K!“

Byl-li to skutečně onen posel, nutno doznat, že nevypadal nijak příjemně se svou bezvousou bradou, s tvářemi plnými záhybů, se špičatým nosem, s odstávajícíma ušima, s úzkými rty, s těkavýma očima a s pletí barvy přezralého citrónu...

„Nemám čest s panem Antiferem, jak mi právě řekl jeden námořník?“ zeptal se strašnou francouzštinou, jejíž hrozné tvary nebudeme uvádět.

„Jsem opravdu Pierre Serván Malo Antifer,“ zněla odpověď. „A kdo jste vy?“

„Ben Omar.“

„Egypt'an?“

„Notář z Alexandrie. Právě jsem se ubytoval v hotelu *Union* na Rybářské třídě.“

Mistr Antifer nepochyboval, že má před sebou tajemného posla, který mu přináší onu zeměpisnou délku jako mesiáš ohlášený před dvaceti lety dopisem Kamyłka paši. Ale místo aby se vzrušil a zasypal Ben Omara otázkami, mistr Antifer se plně ovládl.

„Nu a co mi chcete, pane Ben Omare?“ zeptal se s pohledem upřeným na Egypt'ana, který se před ním kroutil pln rozpaků.

„Jen krátký rozhovor, pane Antifere.“

„Nechcete si se mnou pohovořit v mém domě?“

„Ne... Bylo by lepší, kdyby to bylo na místě, kde nás nemůže nikdo vyslechnout.“

„Jde tedy o nějaké tajemství?“

„Ano a ne... spíš o obchod...“

Mistr Antifer se při těchto slovech zachvěl. Jestliže mu ten chlapík opravdu přináší onu zeměpisnou délku, pak mu ji zřejmě nechce vydat zadarmo. Ale dopis podepsaný dvojitým K o žádném obchodu nehovoří!

Pozor! pomyslně si mistr Antifer. A ukázal svému společníku na opuštěný kout na konci přístavu.

„Pojďme tamhle,“ řekl. „Budeme tam tak sami, jak to vyžaduje hovor o tajných věcech. Ale pospěšme si, protože dnešní mrazík už štípe do tváří.“

Za okamžik se oba muži octli v opuštěném koutě, kde si sedli na konec složených stožárů.

„Hodí se vám tohle místo, pane Ben Omare?“ zeptal se mistr Antifer.

„Ano... Je to výborné.“

„A teď mluvte, ale jasně, rozumnou řečí, a ne jako ty vaše sfingy, které se baví tím, že předkládají ubožákům rébusy.“

„Nic vám nezamlčím, pane Antifere, a budu mluvit otevřeně,“ odpověděl Ben Omar tónem, který však moc upřímnosti neprozrazoval.

Dvakrát třikrát si odkašlal a pokračoval:

„Vy jste měl otce...“

„Ano..., tak je to u nás zvykem.“

„Slyšel jsem, že už zemřel.“

„Před osmi lety. A co dál?“

„Byl to námořník?“

„Asi byl, protože se plavil na lodích.“

„Kterými vodami?“

„Všemi.“

„Dostal se někdy i do levantských vod?“

„Do levantských i do jiných.“

„A za těchto plaveb,“ pokračoval notář, kterému ty úsečné odpovědi bránily v navazování řeči, „nedošlo před šedesáti lety na syrském pobřeží k něčemu...“

„Možná že došlo, možná že nedošlo... A co dál?“

Ta slova „a co dál“ byla pro Ben Omara jako štulec do žeber. Jeho tvář se po nich zkřivila do nejnemožnějších grimas.

Jen si tápej, chlapíku! Tápej si!

pomyslel si mistr Antifer. Pluj si kam chceš a nemysli si, že ti budu dělat lodivoda!

Notář pochopil, že bude musit položit otázku přímo.

„Víte o tom,“ řekl, „že váš otec měl možnost prokázat jistou službu... obrovskou službu... jednomu člověku právě na syrském pobřeží“?

„To nevím. A co dál?“

„Ach,“ vzdychl si Ben Omar udivený touto odpovědí. „Vy tedy nevíte, že váš otec dostal jistý dopis od jistého Kamylyka paši?“

„O tom nic nevím. A co dál?“

„Což jste nikdy neprohlížel otcovy písemnosti? Není možné, že by byl ten dopis zničen! Říkám vám, že obsahoval nesmírně důležitý údaj...“

„Pro vás, pane Ben Omare?“

„Pro vás taky, pane Antifere..., protože... právě ten dopis potřebuji vidět... a právě on by mohl být předmětem obchodu.“

V mysli mistra Antifera rázem svitlo. Lidé, kteří Ben Omara vyslali, znali určitě zeměpisnou délku, která jemu chyběla k určení místa uložení oněch miliónů.

„Lumpové!“ zabručel si pod vousy. „Chtějí mi ukrást mé tajemství, odkoupit ode mne ten dopis... a jít si můj poklad vykopat!“

V této části jejich rozmluvy zaslechli mistr Antifer a Ben Omar kroky člověka, který krácel mimo ně a zahrnul po nábřeží k nádraží. Oba zmlkli. Notář přerušil v půli svou poslední větu. Zdálo se, že vrhl po chodci kosý pohled a dal mu jakési znamení, na které se chodec zatvářil mrzutě. Uniklo mu dokonce zlostné gesto, s nímž zrychlil krok a brzy nato zmizel.

Byl to asi třiatřicetiletý cizinec v egyptském oděvu, snědé pleti, černých jiskrných zraků, nadprůměrné postavy, silné tělesné stavby, rozhodné tváře a vzhledu málo povzbudivého, až divokého. Chtěli snad oba muži v té chvíli předstírat, že se neznají? To bylo zcela jisté.

Buď jak buď, mistr Antifer si jeho chování nevšiml. Pohled i gesto neznámého mu unikly a on pokračoval v hovoru:

„Nechtěl byste mi konečně říci, pane Ben Omare, proč vám tolik záleží na onom dopise, proč chcete znát jeho obsah a proč byste ho chtěl koupit, kdybych ho měl?“

„Pane Antifere,“ odpověděl notář rozpačitým tónem, „Kamylk paša patřil mezi mé klienty. Byl jsem pověřen péčí o jeho zájmy...“

„Že patřil mezi vaše klienty?“

„Ano... a já jako právní zástupce jeho dědiců...“

„Jeho dědiců?“ zvolal mistr Antifer s gestem překvapení, které notáře udivilo. „On tedy zemřel?“

„Ano, je mrtev.“

Pozor! pomyslel si mistr Antifer. Tady se musím dobře držet, a jestliže se tu chystá nějaký podvod...

„Tak co, pane Antifere,“ zeptal se Ben Omar s kosým pohledem „neznáte ten dopis?“

„Ne.“

„To je velká škoda, protože pašovi dědici by chtěli shromáždit všechny památky po svém milovaném příbuzném... a...“

„Ach, památky tedy! Jak šlechetná to srdce!“

„Jen jedno srdce, pane Antifere, ale opravdu šlechetné, jak říkáte. A ten jediný dědic by neváhal nabídnout vám pozoruhodnou částku, aby mohl ten dopis dostat.“

„Kolikpak by mi za něj dali?“

„Co vám na tom záleží, když ho nemáte?“

„Jen to řekněte.“

„Nu, několik set franků.“

„Ale, ale!“ řekl jen mistr Antifer.

„A možná že i několik tisíc.“

Mistr Antifer byl už s trpělivostí u konce. Popadl Ben Omara za krk, přitáhl si ho k sobě, potlačil zuřivou chuť Egyptana uškrtit a vyšťekl mu přímo do tváře:

„Nuže, já ten dopis mám!“

„Vy jej máte?“

„Mám ten dopis podepsaný dvojitým K.“

„Ano... dvojitě K... Tak se skutečně můj klient podepisoval.“

„Já jej mám... a četl jsem jej stále znova a znova... A vím, nebo se aspoň domnívám, že jej chcete získat.“

„Pane...“

„Ale nedostanete jej!“

„Vy odmítáte?“

„Ano, ano, starý taškáři! Ledaže byste jej ode mne koupil!“

„Za kolik?“ zeptal se notář s rukou v kapse, hotov vytáhnout peněženku.

„Za kolik? Za padesát miliónů franků.“

Ben Omar vylétl, zatímco mistr Antifer s pootevřenými ústy, s ohrnutými rty a s vyceněnými zuby se na něho díval tak, jak se na něho jistě ještě nikdo nepodíval.

A pak dodal suchým tónem námořnického povelu:

„Můžete to přijmout, nebo nechat být.“

„Padesát miliónů!“ opakoval notář zpitomělé.

„Právě tolik... ve zlatě nebo v bankovkách nebo šekem na Francouzskou banku.“

Na chvíli ochromený notář nabýval zas pomalu své chladnokrevnosti. Nemohl už pochybovat, že ten prokletý námořník zná důležitost onoho dopisu pro dědice Kamyłka paši... Což neobsahoval důležité údaje pro toho, kdo by chtěl ten poklad najít? Ale manévr, jímž se chtěl dopisu zmocnit, neuspěl. Námořník byl ve střehu. Bylo třeba přimět ho k prodeji dopisu, lépe řečeno k vydání šířky, která by doplnila délku uloženou u Ben Omara.

Notář pochopil, že narazil na chlapíka, s kterým bude těžké jednání. A také bylo!

Ať už Ben Omar jednal, nebo nejednal jménem oprávněných dědiců zemřelého, rozhodně poznal velmi dobře, že dopis může získat jen za cenu zlata. Ale padesát miliónů?

Zatvářil se teď sladce a úlisně:

„Řekl jste padesát miliónů, pane Antifere?“

„To jsem řekl.“

„Pak je to nejlepší vtip, jaký jsem kdy slyšel.“

„Pane Ben Omare, chcete si vyslechnout něco ještě vtipnějšího?“

„Velmi rád.“

„Nuže vězte, že jste starý taškář, prohnaný egyptský podvodník, plesnivý nilský krokodýl!“

„Pane...!“

„Dobrá... už končím. Jste starý pytlák v kalných vodách, který mi chtěl vyrvat mé tajemství, místo aby mi vydal své... jak vám to patrně uložilo vaše posláni.“

„Ne, je to jen výplod vaší fantazie.“

„Tak dost, odporný šejdíři!“

„Pane...!“

„Ze zdvořilosti беру slovo odporný zpět. A chcete, abych vám řekl, proč vám leží ten dopis tolik na srdci?“

Notář snad zadoufal, že mistr Antifer se v této větě podřekne.

Obě jeho očka zablýskala jako žhavé uhlíky.

Ale ne. Ač byl mistr Antifer vzteky bez sebe a zlost mu viditelně zbarvila obě tváře, plně se ovládal, když řekl:

„Ano, vy nemáte zájem o onu část dopisu, která hovoří o službě prokázané mým otcem tomu, kdo se podepisoval dvojítm K. Ne! Máte zájem jen o čtyři čísla. .. rozumíte mi dobře? Jen o čtyři čísla!“

„O čtyři čísla?“ opakoval Ben Omar.

„Ano, o čtyři čísla, která tam jsou uvedena a která bych vám prozradil jen za cenu dvanácti a půl miliónů za jedno! A tím to skončíme! Dobrou noc!“

Zdalo se, že Ben Omar zapustil na tom místě kořeny nebo zkameněl jako patník. On, který doufal oblafnout námořníka jako hloupého feláha! A Alláh ví, že dovedl důkladně očesat nešťastné rolníky, které zlá náhoda přivedla do jeho kanceláře. Díval se vytřeštěným a nic nechápajícím zrakem za odcházejícím námořníkem, který kráčel svým těžkým krokem s kolébáním v bocích a s pohazováním rukama pryč.

Náhle se však mistr AntiFer prudce zastavil. Vrátil se k nehybnému notáři a oslovil ho:

„Pane Ben Omare, je tu ještě něco, co jsem vám zapomněl pošeptat do ouška.“

„Copak?“

„To číslo.“

„Ach, to číslo!“ vylétl Ben Omar.

„Ano, číslo mého domu. Bydlím v ulici Na výšinách číslo 3... Bude vám dobré znát mou adresu a buďte si jist, že v den, kdy mě navštívíte, budete dobře přijat.“

„Až vás navštívím?“

„Ano, s padesáti milióny v kapse!“

A tentokrát mistr AntiFer odešel, zatímco se notář s mocným vzýváním Alláha a jeho proroka zhroutil.

KAPITOLA VII, v níž se Ben Omarovi vnutí nesnášenlivý písař pod jménem Nazim

V noci 9. února hosté hotelu *Union* byli by bývali rušeni i v nejtvrdějším spánku, kdyby dveře pokoje číslo 17 nebyly bývaly zvukotěsně uzavřeny.

Dva muži v tomto pokoji – nebo aspoň jeden z nich – ozývali se hlasitými výkřiky, výčitkami a hrozbami svědčícími o nejvyšším stupni rozčilení.

Rozmluva byla vedena arabsky. Je pravda, že občas zazněl i francouzský výraz svědčící o tom, že oba muži se dovedli vyjadřovat i v tomto jazyce.

Jeden z obou mužů byl Ben Omar. Se zmateným výrazem a se sklopenými zraky hleděl do plamenů krbu, určitě méně žhavých, než byly jiskry v očích jeho společníka.

Byl to onen exoticky vyhlížející muž divokého vzezření a výhružného chování, jemuž dával notář nepozorovaně znamení ve chvíli, kdy hovořil na konci přístavu s mistrem Antiferem.

A tento muž už podvacáté opakoval:

„Tak jsi tedy zkrachoval...“

„Ano, Excellence, a Alláh je mi svědkem...“

„Nepotřebuji Alláhovo svědectví... Je tu přece fakt, že se ti to nepovedlo.“

„K mému velkému politování...“

„Aby toho Francouze čert vzal za to, že ti odmítl vydat onen dopis. A nechtěl ho ani prodat?“

„Prodat? S tím souhlasil.“

„A tys ho nekoupil, nešiko? On dosud není ve tvém vlastnictví? To ses vrátil, aniž jsi mi ho přinesl?“

„Víte, co za něj chtěl, Excellence?“

„Co nám záleží na ceně?“

„Padesát miliónů!“

Z Egyptanových úst unikla řada zaklení. „Ty pitomý notáři,“ řekl, „ten námořník ví moc dobře, jakou důležitost má pro nás ten dopis.“

„Třeba to neví přesně.“

„Aby ho Mohamed zardousil! A tebe taky!“ zvolal rozzuřený muž a počal přecházet rychlými kroky pokojem.

„Není to přece má chyba, Excellence... Nebyl jsem zasvěcen do tajemství Kamyłka paši.“

„Ale měl jsi být! Měl jsi mu je vyrvat, dokud žil, když jsi byl jeho notářem!“

Ta strašná osobnost nebyl nikdo jiný než Sauk, syn pašova bratrance Murada. Bylo mu třiatřicet let a po smrti svého otce se stal jediným dědicem svého bohatého příbuzného. Byl by zdědil jeho obrovské jmění, kdyby je byl jeho strýc před synovcovou hrabivostí neukryl. A my už víme, jak k tomu došlo.

Řekněme si aspoň stručně, co se odehrálo po odjezdu Kamyłka paši z Alepu a po zakopání jeho pokladu na neznámém ostrůvku.

Bohatý Egyptan pokračoval ve svých plavbách. Ale jednoho dne se dopustil té neopatrnosti, že se vrátil do východního Středomoří. Nešťastná náhoda tomu chtěla, že v půli roku 1834 byla jeho loď zahánána bouří až do vod při pevnosti Saint Jean d'Acre. Ibrahímovo loďstvo křižovalo v pohotovosti podle pobřeží a na jedné z válečných lodí byl sám Murad.

Brig-goleta měla na stožáru tureckou vlajku. Věděl Murad, že to je loď Kamyłka paši? Na tom ostatně nezáleželo. Horší bylo, že ji přes statečný odpor posádky zajal. Mužstvo pobil, loď zničil a majitele i kapitána uvěznil.

Kamyłka pašu ihned poznal. Paša tím navždy ztratil svobodu. Byl odvezen do Káhiry a uvězněn.

Nešťastný paša pochopil, že je ztracen. Ani mu nenapadlo vykoupit se svým bohatstvím. Po osmi letech věznění se mu podařilo odeslat několik dopisů adresovaných různým osobám, kterým se chtěl odvděčit. Mezi nimi byl i Thomas Antifer ze Saint Mala. Dopis s ustanovením o závěti dostal se tak i k Ben Omarovi, který byl kdysi v Alexandrii pašovým notářem.

Po třech letech pašovo zdraví viditelně sláblo. Po osmnácti letech věznění zemřel všemi zapomenut ve věku dvaasedmdesáti let.

Příštího roku ho následoval do hrobu i jeho nehodný bratranec, který se nemohl těšit z nesmírného bohatství, po němž tak lačnil.

Ale Murad po sobě zanechal syna – známého už Sauka –, v němž se soustředily všechny otcovy špatné vlastnosti. Ač Saukovi nebylo tehdy plných třiaadvacet let, měl už za sebou divoký život v tlupě banditů, jakými se tehdy Egypt přímo hemžil. Jediný dědic Kamlka paši by byl získal obrovské bohatství, kdyby ovšem nebylo před jeho chamtivostí ukryto. Proto jeho vztek a zloba neznaly mezí, když v Kamlku pašovi odešel jediný člověk – jak o tom byl přesvědčen –, který znal tajemství obrovského pokladu.

Uplynulo deset let a Sauk už se vzdal naděje, že se někdy doví, co se s dědictvím stalo.

Představte si tedy účín nové zprávy, která ho strhla ,do víru nečekaných událostí.

V prvních dnech roku 1862 dostal Sauk dopis vyzývající ho k okamžité návštěvě notáře Ben Omara ve věci velmi důležité.

Sauk toho notáře znal. Věděl, že to je nesmírný zbabělec a mazaný taškář, na něhož musí Saukova ostrá povaha platit.

Ben Omar přijal divokého klienta velmi patolízalsky. Věděl, že to je člověk všeho schopný – dokonce i vraždy. Omluvil se mu proto, že ho obtěžuje, a řekl mu sametovým tónem:

„Neobrátil jsem se snad na jediného dědice Kamlka paši?“

„Jsem opravdu jeho jediný dědic,“ zvolal Sauk.

„Jste si jist, že neexistuje nikdo jiný v příbuzenské posloupnosti kromě vás?“

„Nikdo. Ale kde je dědictví?“

„Tady... k dispozici Vaší Excelenci.“

Sauk se chopil zapečetěné obálky, kterou mu notář podával.

„Co je v té obálce?“ zeptal se.

„Závět Kamlka paši.“

„A jak se dostala do tvých rukou?“

„Poslal mi ji paša sám několik let poté, co byl uvězněn v káhirské pevnosti.“

„Kdy to bylo?“

„Před dvaceti roky.“

„Před dvaceti roky?“ zvolal Sauk. „On už je deset let mrtev... a tys čekal...“

„Čtěte, Excellence!“

Sauk si přečetl nápis na obálce. Stálo tam, že závěť smí být otevřena až za deset let po smrti odkazujícího.

„Kamylk paša zemřel roku 1852,“ řekl notář, „a teď se píše rok 1862. Proto jsem Vaši Excelenci pozval.“

„Prokletý formalisto!“ zvolal Sauk. „Mohl jsem být už deset let boháčem...“

„Jestli ovšem Kamylk paša určil jako dědice vás... připomenul mu notář.

„A kdo by to měl být, když ne já? To bych rád věděl.“

A chtěl už zlomit pečeť obálky, ale Ben Omar ho zadržel.

„Je ve vašem zájmu, Excelence, aby vše proběhlo správně a před svědky...“

A Ben Omar otevřel dveře, aby uvedl dva obchodníky, které předem poprosil o návštěvu.

Oba svědci mohli konstatovat, že obálka nebyla porušena a že může být otevřena.

Závěť tvořilo jen pár řádek francouzsky psaných:

Vykonavatelem své závěti určuji alexandrijského notáře Ben Omara, který obdrží jedno procento z mého majetku uloženého v diamantech a v drahokamech v ceně sta miliónů franků. V listopadu roku 1831 byly tři sudy s tímto pokladem zakopány na jižním cípu malého ostrůvku, jeho polohu lze snadno určit spojením zeměpisné délky 54°57' východně od pařížského poledníku se zeměpisnou šířkou poslanou roku 1842 tajně Thomasi Antiferovi v Saint Malu ve Francii. Ben Omar odevzdá tuto délku osobně řečenému Thomasi Antiferovi. V případě jeho smrti předá ji jeho nejbližšímu příbuznému. Další notářovou povinností bude doprovázet dědice na jeho cestě zakončené vyzvednutím pokladu na místě, kde je na úpatí skály vytesáno dvojité K mého jména.

Ben Omar pomine mého nehodného bratrance Murada i jeho stejně nehodného syna Sauka a spojí se co nejrychleji s Thomasem Antiferem nebo s jeho přímým dědicem, aby zařídil všechny formality během hledání pokladu.

Taková je má vůle a očekávám, že bude splněna ve všech bodech a do všech důsledků.

*Sepsáno 9. února 1842 v káhirském vězení mou vlastní rukou.
Kamylk paša*

Je snad zbytečné líčit, jak přijal Sauk tuto podivnou závět a jak příjemně byl překvapen Ben Omar odkazem jednoho procenta, což znamenalo celým miliónem. Ale napřed musí být poklad nalezen, což nemohlo být dříve, dokud nebude známa poloha ostrůvku, kde byl poklad zakopán. A tato poloha mohla být zjištěna jedině spojením zeměpisné délky v závěti se zeměpisnou šířkou, kterou znal jenom mistr Antifer.

Sauk si ihned sestavil plán a Ben Omara přinutil strašnými hrozbami ke spolupíně. Informace ze Saint Mala mu prozradily, že Thomas Antifer zemřel roku 1854 a zanechal po sobě jediného syna. A za tím synem se teď musili oba taškáři vydat a vylákat na něm tajemství zeměpisné šířky, aby se mohli zmocnit obrovského dědictví.

Víme však už, jak jejich snahy ztroskotaly.

Není proto divu, že Excellence tak zuřila a že ve svém strašném a nespravedlivém hněvu dávala za vše vinu Ben Omarovi.

Tak došlo k oné hlučné scéně v hotelu *Union*.

„Ano,“ opakoval Sauk, „všechno zlo pochází z tvé nešikovnosti. Nejednal jsi správně. Nechal ses oblafnout pitomým námořníkem! To jsi pěkný notář! Ale běda ti, jestli mi pašovy milióny uniknou!“

Ben Omar dobře věděl, že Sauk dovede své přísahy splnit.

„Vy si asi myslíte. Excellence,“ řekl uklidňujícím tónem, „že ten Antifer je nějaký prostáček, nějaký feláh, kterého lze snadno zastrašit a okrást?“

„To si myslím.“

„Vůbec ne! Je to strašný a prudký člověk... není s ním vůbec řeč. Myslím proto, že bychom se měli vzdát...“

Ještě nedokončil, když Sauk vylétl, praštil pěstí do stolu a vykřikl:

„Vzdát se? Vzdát se sta miliónů?“

„Ne... ne... Excellence,“ pospíšil si vysvětlit Ben Omar. „Vzdát se snahy podvést toho námořníka a vydat mu tu zeměpisnou délku, jak to přikazuje závět...“

„Aby toho využil, pitomče, a běžel si ty milióny vykopat sám, že?“

Ale zlost je špatný rádce. To nakonec pochopil i Sauk. Uklidnil se a počal uvažovat o Ben Omarově návrhu, ostatně zcela rozumném.

Bylo jisté, že při Bretoncově povaze nedostanou z něho lstí vůbec nic a že budou muset zvolit postup mnohem obratnější.

A proto Excellence a její pokorný služebník sestavili nový plán. Notář se ráno dostaví k mistru Antiferovi, sdělí mu zeměpisnou délku ostrůvku tak, jak je uvedena v závěti, a vyžádá si za to údaj o zeměpisné šířce. Jakmile bude mít Sauk obě souřadnice, pokusí se předejít legálního dědice a pokladu se zmocní. Kdyby to nebylo možné, najde si nějaký důvod k doprovodu mistra Antifera na jeho cestě za pokladem a pak se pokusí poklad ukrást.

Když se o tom s konečnou platností dohodli, Sauk dodal:

„Počítám s tebou, Ben Omare, a připomínám ti, abys jednal poctivě! Jinak...“

„Excellence, můžete se spolehnout. Ale slíbíte mi, že dostanu svou odměnu?“

„Ano, protože na ni máš podle závěti právo. Ovšem pod podmínkou, že neopustíš mistra Antifera na jeho cestě ani na krok!“

„Však já ho neopustím.“

„Ani já ne. Pojedu s tebou.“

„Ale v jaké funkci... a pod jakým jménem?“

„Pojedu jako písař notáře Ben Omara pod jménem Nazim.“

„Vy?“

A to slovo „vy“ vyslovil notář hlasem nesmírně zoufalým a tak vyjádřil strach ze všech příštích násilností a běd.

KAPITOLA VIII,

v níž se čtenář zúčastní sestavení nehudebního kvarteta, v němž zaujímá místo i Gildas Trégomain

Když mistr Antifer došel ke dveřím svého domu, otevřel je, vstoupil do jídelny a sedl si u krbu, kde si počal beze slova ohřívat nohy.

Byl hluboce zamyšlen. Zřejmě nepokládal za vhodné vypravovat sestře, neteři a synovci o svém setkání s poslem Kamyłka paši.

Během večeře mistr Antifer, jindy tak hovorný, mlčel. Zapomněl dokonce na hlavní jídlo a spokojil se jen s předkrmem.

„Co je ti, Pierre?“ zeptala se ho Nanon.

„Klube se mi zub moudrosti,“ odpověděl jí. Všichni si v duchu pomyslili, že to je právě včas, má-li se starý námořník umoudřit.

Mistr Antifer si ani nezapálil dýmku a vystoupil po schodech nahoru, aniž komu co řekl.

„Strýček se nad něčím trápí,“ řekla Enogata.

Je pravda, že mistr Antifer byl zamyšlen a zmítán neklidem mnohem víc než v dobách, kdy očekával posla Kamyłka paši. Bylo správné, že se projevil s takovou rozhodností a toho chlapíka proti sobě popudil, místo aby ho navnadil hovorem o této záležitosti a snažil se s ním domluvit? Bylo dost obratné, že s ním zacházel jako s taškářem a nadal mu zlodějů a krokodýlů? Nebylo by bývalo lepší předstírat ochotu dopis vydat a nežádat ve vzteku těch padesát miliónů? Nebylo ovšem pochyb, že dopis takovou cenu má. Rozhodně měl jednat obratněji. Co když znectěný notář odmítne vystavovat se podruhé takovému přijetí? Co když si sbalí zavazadla a vrátí se do Alexandrie? Jak potom všechno vyřešit? Že by pak mistr Antifer jel se svou šírkou až do Egypta?

Když si lehal, dal si do hlavy pár zasloužených ran pěstí. Nazítří ráno si pevně umínil změnit své chování a rozhodl se vydat za Ben Omarem, omluvit se mu za včerejší hrubosti a snažit se jednat i za cenu ústupků...

Ale když o tom při oblékání uvažoval, objevil se na prahu člunař.

„Co tě sem přivádí, patrone?“

„Přiliv, kamaráde,“ odpověděl Gildas Trégomain s nadějí, že jeho námořnická narážka vyvolá na rtech jeho přítele úsměv.

„Přiliv?“ opakoval mistr Antifer hrubě. „Mne zase právě odnáší odliv.“

„Chystáš se ven? A kam jdeš?“

„Musím napravit svou vlastní hloupost.“

„Nebo ji možná znásobit.“

Tato odpověď mistra Antifera znepokojila. Proto se rozhodl zasvětit přítele do všeho. Při oblékání vyprávěl člunaři o setkání s Ben Omarem, o notářově pokusu vyrvat mu tajemství oné zeměpisné šířky a o svém vpravdě fantastickém návrhu na prodej pašova dopisu za padesát miliónů.

„Měl smlouvat,“ řekl Gildas Trégomain.

„Na to neměl čas, protože jsem se k němu obrátil zády. A to jsem právě neměl dělat.“

„To je i mé mínění. Ten notář přijel do Saint Mala jen proto, aby na tobě vymámil ten dopis?“

Mistr Antifer dokončil rychle oblékání a vzal si klobouk. Ale vtom se jeho dveře otevřely podruhé a v nich se objevila Nanon.

„Dole je nějaký cizinec a chce s tebou mluvit,“ řekla.

„Jeho jméno?“

„Tady je jeho navštívenka.“

A Nanon podala bratrovi kartičku, na níž stálo:

BEN OMAR

notář

Alexandrie

„To je on!“ zvolal mistr Antifer. „Je lepší, když se vrací. Ať jde nahoru, Nanon!“

„Ale on není sám.“

„Že není sám? A kdopak s ním je?“

„Nějaký mladší člověk. Vypadá taky jako cizinec.“

„Ach, jsou tedy dva! Nu, my jsme tady taky dva. Zůstaneš se mnou, člunaři!“

Hosté se po minutě objevili.

„Ach, to jste vy, pane Ben Omare?“ slabikoval zvolna mistr Antifer tónem, jehož by byl jistě neužil, kdyby byl musel jít za nynějšími hosty do hotelu *Union*. „Kdopak vás to doprovází?!

„Můj písař Nazim.“

„A je váš písař do případu zasvěcen?“ zeptal se Bretonec.

„Úplně. A jeho přítomnost v celé naší záležitosti je nezbytná.“

„Dobrá, pane Ben Omare. Ale řekněte mi teď, čemu vděčím za čest vaší návštěvy?“

„Přál bych si s vámi pohovořit znova, pane Antifere... Jenom s vámi,“ dodal s kosým pohledem po Gildasu Trégomainovi.

„To je můj přítel Gildas Trégomain,“ odpověděl mistr Antifer, „bývalý patron na člunu *Krásná Amélie*. Je taky do všeho zasvěcen a já ho nezbytně potřebuji stejně jako vy svého Nazima...“

Všichni čtyři muži si sedli ke stolu a notář otevřel svou aktovku. V místnosti zavládlo ticho. Každý čekal, že hovor začne ten druhý.

Ticho nakonec přerušil mistr Antifer otázkou k Ben Omarovi:

„Předpokládám, že váš písař mluví francouzsky.“

„Ne,“ odpověděl notář.

„Tedy aspoň rozumí?“

„Ani to ne.“

Tak to totiž bylo smluveno mezi Saukem a notářem. Sauk doufal, že mistr Antifer se nebude bát před nepravým písařem mluvit a že mu třeba uklouzne něco, čeho bude moci Sauk využít.

„A teď k věci, pane Ben Omare,“ řekl lhostejně mistr Antifer. „Chcete pokračovat v jednání tam, kde jsme včera přestali?“

„Ano.“

„Přinesl jste mi těch padesát miliónů?“

„Mluvme vážně, pane Antifere!“

„Dobrá, mluvme vážně, pane Ben Omare. Můj přítel Trégomain není z těch, kdo rádi ztrácejí čas zbytečnými řečmi.“

Člunař se zatvářil nesmírně vznešeně a zafřikal úředně do svého kapesníku.

„Pane Ben Omare,“ pokračoval mistr Antifer suchým tónem, na jaký jeho rty nebyly zvyklé, „bojím se, že jsme si navzájem nerozuměli. Musíme to napravit, nebo se nikam nedostaneme. Vy víte, kdo jsem já, a já vím, kdo jste vy.“

„Jsem notář.“

„Notář vyslaný zesnulým Kamytkem pašou, tedy posel, na něhož má rodina čekala dvacet let.“

„Jistě mě omluvíte, pane Antifere, ale já jsem dřív přijít nesměl.“

„A pročpak?“

„Protože teprve před čtrnácti dny jsem se při otevření závěti dověděl, za jakých okolností dostal váš otec onen dopis.“

„Ach, ten dopis s dvojitým K! Tak už jsme u toho, pane Ben Omare.“

„Ano. A mou jedinou myšlenkou při cestě do Saint Mala bylo spatřit ten dopis.“

„Jen proto jste tu cestu podnikl?“

„Jedině proto.“

„Nuže, pane Ben Omare,“ pokračoval mistr Antifer, „chovám k vám největší úctu a vy víte, že bych si nedovolil urazit vás jediným slovem...“

To říkal s takovou drzostí on, který včera tomu člověku nadal do taškářů, ničemů, mumií a krokodýlů!

„Přesto se však nemohu zbavit dojmu, že jste právě lhal,“ pokračoval mistr Antifer.

„Pane...!“

„Ano... lhal jste jako kořalečník tvrzením, že vaše cesta měla za jediný cíl spatřit ten dopis.“

„Přisahám vám to!“ zvolal notář a zvedl ruku.

„Spust'te to klepeto, starý podvodníku,“ zvolal mistr Antifer, který se počal navzdory všem svým předsevzetím rozpalovat. „Já vím velmi dobře, proč jste přijel.“

„Myslíte...“

„A vím taky, kdo vás posílá!“

„Ujišťuji vás, že nikdo.“

„Ale ano... Je to zemřelý Kamytk pašá.“

„Ten už je deset let mrtev.“

„Co na tom? Vždyť jen pro splnění jeho poslední vůle jste dnes u Pierra Servaná Mala Antifera, syna Thomase Antifera, s příkazem vydat mu čtyři číselné údaje, a ne mámit na něm onen dopis!“

„Čtyři číselné údaje?“

„Ano... Čtyři čísla zeměpisné délky, kterou potřebuje řečený Pierre Antifer k doplnění šířky udané Kamytkem pašou před dvaceti lety jeho statečnému otci.“

Písař se tvářil nechápavě, ač už nemohl pochybovat, že mistr Antifer ví o všem.

„Ale vy, pane Ben Omare, jste si chtěl ty role trochu pozměnit a pokoušel jste se tu šířku mi ukrást.“

„Pane Antifere,“ blekotal zmatený Ben Omar, „věřte mi, že jakmile byste mi ten dopis vydal, řekl bych vám ta čísla. ...“

„Doznáváte tedy, že je tu máte?“

Notář byl vehnán do úzkých. Ač dovedl ze všeho vyklouznout, teď cítil, že ho protivník doběhl a že bude lepší sledovat teď plán, na němž se včera se Saukem dohodl.

Mistr Antifer řekl:

„Tak jen poctivou hru, pane Ben Omare! Dost už toho kličkování a hezky přímo!“

„Dobře,“ přikývl notář.

Otevřel aktovku a vytáhl arch pergamenu pokrytý řádkami velkého písma.

Byla to závěť Kamytky paši. Mistr Antifer se s ní rychle seznámil. Když ji přečetl nahlas, aby ani Gildas Trégomain neztratil z jejího textu ani slovo, vytáhl z kapsy zápisník a zapsal si zeměpisnou délku ostrůvku čtyřmi číslicemi, z nichž za každé by byl obětoval jeden prst pravé ruky. A pak zvolal:

„Pozor, člunaři! Piš!“

A vzácná souřadnice – 54° 57' východní délky podle pařížského poledníku – byla s obzvláštní péčí zapsána podruhé.

Pergamen se vrátil do notářovy aktovky. Jednání pak probíhalo směrem, který zajímal hlavně Ben Omara a Sauka. Mistr Antifer znal už poledník i rovnoběžku ostrůvku. Stačilo najít si jejich průsečík na mapě. To taky chtěl ihned udělat. Proto vstal a v náznak jeho gesta, kterým ukázal na dveře, nemohl se nikdo mýlit. Byl to jasný pokyn Ben Omarovi i Saukovi, aby zmizeli.

Ti to však buď nepochopili, nebo nechťeli pochopit. Ben Omar velmi zrozpačitěl, když mu Sauk očima přikázal, aby položil poslední otázku.

Musil poslechnout.

„Teď, když jsme splnili své poslání,“ řekl, „kterým mě pověřila závět Kamyłka paši...“

„Nezbývá nám než zdvořile se rozloučit,“ dopověděl za něho mistr Antifer. „Nejbližší vlak odjíždí v deset sedmatřicet.“

Sauk začal podupávat nohou. A Ben Omar se rozhodl promluvit.

„Promiňte mi,“ řekl, „ale zdá se mi, že jsme si ještě neřekli vše.“

„Naopak, pane Ben Omare. Já už po vás nic nechci.“

„Já vám však musím položit ještě jednu otázku, pane Antifere.“

„To mě udivuje, pane Ben Omare, ale když myslíte, tak ven s ní!“

„Já jsem vám odevzdal údaje o zeměpisné délce.“

„To souhlasí. Však jsme si ji s přítelem Trégomainem zapsali do zápisníků.“

„Ale vy jste nám snad měl zase sdělit údaje o zeměpisné šířce z onoho dopisu.“

„Odpusťte, pane Ben Omare,“ odpověděl mistr Antifer se zamračením, „byl jste pověřen přinést mi údaje o mé délce?“

„Ano... a svůj úkol jsem splnil.“

„Stejně ochotně jako dobrovolně, to potvrzuji. Ale co se mne týče, není ani v dopise, ani v závěti jediný příkaz, že bych měl někomu prozradit údaje o šířce. Máte-li však k tornu nějaké pokyny, mohli bychom si snad o tom pohovořit.“

„Zdá se mi...,“ začal notář, „že mezi lidmi, kteří se vzájemně ctí...“

„Pak se vám to zdá neprávem, pane Ben Omare. V téhle záležitosti nemá účta co dělat.“

Bylo zřejmé, že netrpělivost mistra Antifera už přechází ve zlost. Gildas Trégomain šel rychle otevřít dveře, aby hostům usnadnil odchod. Sauk se však ani nehnul.

Ben Omar se poškrábal na lebce, narovnal si brýle a zeptal se:

„Odpusťte, pane Antifere, ale jste skutečně rozhodnut neprozradit nám to?“

„Opravdu rozhodnut, a to tím spíš, že Kamyłk paša ve svém dopise mému otci uložil, aby svěřené údaje choval v naprosté tajnosti. A totéž uložil otec i mně!“

„Nuže, pane Antifere, nechtěl byste přijmout dobrou radu?“

„Jakou?“

„Abyste v této věci nic dál už nepodnikal.“

„Pročpak?“

„Protože byste se mohl na svých cestách setkat s jistými osobami a velmi byste toho pak litoval...“

„S kým pak, prosím vás?“

„Se Saukem, vlastním synem bratrance Kamyłka paši, vyděděným ve váš prospěch. A to není právě člověk, který by...“

„Vy toho Sauka znáte, pane Ben Omare?“

„Ne,“ odpověděl notář, „ale vím, že to je člověk nesmírně nebezpečný.“

„Nuže, jestliže se s tím Saukem někdy setkáte, řekněte mu, že o něho dbám tolik jako o smradlavou egyptskou štěnici!“

Nazim ani nemrkl. Mistr Antifer vyšel k zábradlí nad schodištěm a zavolal: „Nanon!“

Notář zamířil ke dveřím a Sauk se pustil za ním se zuřivou touhou nakopnout notáře tak, aby se skulil ze schodů.

Ale Ben Omar se ještě zastavil a řekl: „Asi jste zapomněl, pane Antifere, na jednu klauzuli pašovy závěti, která mi ukládá doprovázet vás až do chvíle, kdy se ujmete svého dědictví. Znamená to, že musím být při vykopávání těch tří sudů.“

„Nu, tak mě budete prostě doprovázet, pane Ben Omare.“

„To však musím vědět, kam pojedete.“

„To se dozvíte, až tam budu.“

„Dobrá... Ale víte přece, že se neobejdu bez svého písaře.“

„Dělejte si, co chcete. Nebudu jeho přítomností poctěn víc než vaši.“

V pokoji se objevila Nanon.

„Posviť těm pánům!“ řekl jí mistr Antifer.

„Proč? Vždyť je jasný den.“

„Jen jim posviť!“

Po tomto jemném vyhazovu Sauk a Ben Omar nehostinný dům opustili. Dveře se za nimi s prasknutím zavřely.

A tu zachvátilo mistra Antifera delirium smíchu. Vždyť měl tu svou délku. Teď mohl proměnit ve skutečnost vše, o čem až dosud

jen snil. Převzetí neuvěřitelného dědictví teď záleží jen na rychlosti, s jakou se vydá na ten ostrůvek, kde na něho poklad čeká.

V té chvíli se už mistr Antifer neovládl. Přeskakoval z nohy na nohu, točil se jako káča a hlasem, kterým rozřinčel všechna okna, zazpíval:

Už mám tu svou délku, už mám tu svou délku, už mám tu svou délku, délku, délku, délčičku!

KAPITOLA IX, **v níž je v atlase mistra Antifera pečlivě vyznačen červenou** **tužkou jistý bod**

Zatímco se strýc otáčel v zuřivém tanci, vraceli se Juhel a Enogata z radnice, kde projednali záležitost svého sňatku.

Když už procházeli ulicí Na výšinách, byli překvapeni pohledem na dva cizince, kteří vyšli z jejich domu a se zlostnými gesty se vzdalovali. Co ti dva u mistra Antifera dělali? Juhel měl nepříjemný pocit, že tu jde o něco mimořádného.

A ujistil se o tom, když s Enogatou zaslechl v domě hluk a tóny improvizované písničky.

„Co se děje, teto?“ zeptal se Juhel Nanon.

„Nic. To jen váš strýc tancuje, děti.“

„Ale on by přece nedokázal rozhoupat takhle celý dům!“

„Ne, to dělá Trégomain.“

„Cože? Trégomain tancuje taky?“

Všichni tři vystoupili do patra. Při pohledu na mistra Antifera si musili pomyslit, že pán domu byl stížen šílenstvím. A dobrý Trégomain, rudý a udýchaný, vážně ohrožený mrtvicí, zbláznil se snad taky.

Juhelovi náhle svitlo. Ti dva cizinci byli jistě zlověstní pašovi poslové. Konečně přišli!

Mladý muž zbledl a zarazil mistra Antifera v polovině otočky.

„Strýčku!“ vykřikl. „Vy už ji máte?“

„Mám, synovče!“

A zhroutil se na židli, která náraz nevydržela a rozsypala se.

Když mohl strýc za několik minut popadnout dech, dověděli se Juhel a Enogata vše, co se od včerejška událo.

„Ale když ta dvě individua znají polohu toho ostrůvku, strýčku, vyberou vám hnízdo před nosem!“

„Moment, synovce!“ zvolal mistr Antifer. „Pokládáš mě za takového pitomce, že bych jim vydal klíč od nedobytné pokladny?“

Bud' jak bud', čekal-li mistr Antifer, že jeho zpráva bude přijata s nadšenými výkřiky, byl ihned vyveden z omylu. Jakže? Na jeho dům

se valí příval diamantů a drahokamů a nikdo nevztahuje ruce, aby se vzácný proud dostal do poslední kapky do domu!

„Copak?“ zvolal mistr Antifer. „Proč se tváříte jako svatí na mostě? Já vám tady vykládám, že jsem bohatší než největší indický nabob, a vy se mi nevrháte na krk, abyste mi blahopřáli?“

Žádná odpověď. Jen sklopené oči a odvrácené tváře.

„Tak co, Nanon?“

„Je to opravdu velké bohatství, bratře.“

„Velké bohatství! Můžeš projít denně přes tři sta tisíc franků, budeš-li chtít. A ty si taky myslíš, Enogato, že to je velké bohatství?“

„Panebože, strýčku, člověk přece nepotřebuje být tak bohatý.“

„Ano, to vím... Znáš tu vaši písničku. Bohatství nepřináší štěstí! Je to i vaše mínění, pane kapitáne dálkové plavby?“

„Já si myslím,“ odpověděl Juhel, „že vám ten Egyptan měl odkázat i titul paši, protože tolik bohatství bez titulu. ..“

„Hrome! Antifer paša, to by bylo, co?“ chechtal se člunař.

Ale proč celá rodina přijala jásos své hlavy s takovým chladem? Vždyť mistr Antifer snad už nemyslel na ty skvělé partie pro synovce a pro neter. Vždyť se snad už vzdal, když ne oddálení, tak odvolání sňatku Juhela s Enogatou, i když ta očekávaná zeměpisná délka přišla před pátým dubnem!

Trégomain chtěl přimět svého přítele k vyjádření..

„Hleď, kamaráde,“ řekl mu, „dejme tomu, že ty milióny už máš. Ale řekni mi, co si s nimi počne chlapík jako ty, zvyklý na skromný život?“

„To, co se mi zlíbí,“ odpověděl suše mistr Antifer.

„Doufám, že si nechceš koupit celé Saint Malo...“

„Koupím si, co budu chtít, plavčíku na sladké vodě. A budete-li všichni proti mně, jestliže narazím na odpor i mezi svými lidmi, projím celých sto miliónů, rozházím je v kouř a prach a Juhel i Enogata nebudou mít nic z miliónů, které jim chci odkázat.“

„Až se vezmou?“

Ale tím se člunař dotkl bolavého místa. „Oho, člunaři,“ zvolal mistr Antifer tuřím hlasem, „vyšplhej se na stožár a podívej se, jestli tam nejsem!“

„Ale ty jsi přece slíbil...“

„Co jsem slíbil?“

„Dát souhlas s jejich sňatkem...“

„Ano, nedostanu-li včas onu zeměpisnou délku... Ale protože tu délku už mám...“

„To je o důvod víc k zajištění jejich štěstí!“

„Správně, člunaři, správně! A právě proto si Enogata vezme prince...“

„Najde-li nějakého!“

„A Juhel princeznu!“

„Na vdávání nejsou žádné,“ namítl Gildas Trégomain, který byl s argumenty v koncích.

„Však ona se vždycky nějaká najde, má-li ženich padesát miliónů!“

Gildas Trégomain uznal za správné neprotivit se dál a odešel s ostatními do přízemí, aby si s nimi o všem pohovořil.

Všichni byli opravdu zoufalí. Juhel přecházel se zatátými pěstmi po místnosti a náhle zvolal:

„Ostatně strýc není můj pán! Ke svatbě jeho souhlas nepotřebuji. Jsem plnoletý!“

„Ale Enogata není,“ upozornil ho člunař. „Její strýc si může jako poručík postavit hlavu.“

„Ano, všichni jsme na něm závislí,“ dodala Nanon.

„Já si však myslím,“ radil Gildas Trégomain, „že by bylo lepší nestavět se proti němu přímo. Je možné, že ho ta mánie přejde, zvláště když se budeme tvářit, že se podřizujeme.“

„Mohli byste mít pravdu, pane Trégomaine,“ řekla Enogata. „I já si myslím, že ho přesvědčíme spíš souhlasem než odporem.“

„A ty své milióny ostatně dosud nemá,“ upozornil člunař.

„To nemá,“ přidal se Juhel. „A navzdory své délce a šířce bude je asi těžko získávat. To bude nějaký čas trvat...“

„Dlouhý čas...septala mladá dívka.

„Aby čert vzal všechny ničemy vyslané tím prokletým pasou!“ bručela Nanon. „Měla jsem na ně vzít koště!“

„Myslíte, že strýc odjede?“ zeptala se Enogata.

„To je pravděpodobné,“ odpověděl Gildas Trégomain, „protože už zná polohu toho ostrůvku.“

„Já pojedu s ním,“ prohlásil Juhel. „Chci být u toho, aby strýc neprovedl nějakou hloupost...“

Enogata zesmutněla. Pochopila, že Juhelovi takové rozhodnutí diktoval zdravý rozum. Možná že dlouhá cesta bude tím zkrácena.

Mladý kapitán ji utěšoval, jak nejlíp uměl. Bude jí často psát a informovat o všem, co se stane. A doma přece zůstane dívka s matkou a s panem Trégomainem, který ji denně uvidí a bude ji utěšovat...

Vtom se z horního pokoje ozvalo:

„Hej, člunaři!“

„Už mě volá!“ řekl Gildas Trégomain.

Okamžik poté mu mistr Antifer otevřel dveře svého pokoje a pečlivě je za ním zavřel. Pak ho odvedl ke stolu, kde ležel rozevřený atlas s mapami polokoulí, a podal mu kružítko.

„Ber!“ řekl. „Jde o ten ostrůvek s milióny... Chtěl jsem si ověřit jeho polohu na mapě.“

„A on tam nebyl!“ zvolal Gildas Trégomain tónem, který prozrazoval spíš uspokojení než údiv.

„Kdo ti to řekl?“ zamračil se mistr Antifer. „Proč by tam ten ostrůvek neměl být, člunaři?“

„Je tam tedy?“

„Jestli tam je! Ručím ti za to, že tam je. Ale já jsem tak nervózní... Kružidlo mě pálí do rukou... nedokážu s ním na mapě pracovat...“

„A ty chceš, abych to udělal já, kamaráde?“

„Dokážeš-li to. ..“

„Ach!“ vzdychl si Gildas Trégomain.

„Hrome, jako bývalý lodník na řece Rance? Jen se o to pokus! Uvidíme. Drž kružidlo dobře a jeho hrotem sleduj čtyřiapadesátý poledník, vlastně pětapadesátý, protože ostrůvek leží na čtyřiapadesátém stupni a sedmapadesáté minutě...“

Gildas Trégomain vpíchl bodec kružidla do západního okraje mapy.

„Tam ne!“ zařval na něho mistr Antifer. „Na západě ne! Musíš na východ od pařížského poledníku... rozumíš, nešiko? Na východ!“

Poděšený Gildas Trégomain nedokázal přivést svou práci k nějakým koncům.

„Tak najdi konečně ten pětapadesátý poledník!“ láteřil mistr Antifer. „Začni na mapě nahoře! A sestupuj po něm na místo, kde najdeš čtyřiadvacátou rovnoběžku. A tam, kde se ty čáry protínají, leží ten ostrůvek...“

„Ostrůvek...“ „Tak sestupuj tedy!“

„Už sestupuju.“

„Ty nemehlo, vždyť vystupuješ!“

Člunař už opravdu nevěděl, co s ním je. Zdálo se, že není schopen úkol zvládnout.

Mistr Antifer si už myslel, že z toho zešílí. Rozhodl se proto pro jediné možné řešení. „Jukli!“ zvolal hlasem, který zněl jako z megafonu. Mladý kapitán se okamžitě objevil.

„Najdi mi místo, kde se protínají souřadnice mého ostrůvku!“

Juhel se na víc neptal. Vzal kružítko do pevné ruky a zapíchl je na začátek pětapadesátého stupně na severním okraji mapy.

ce

„Postupuj po tom poledníku až k udané zeměpisné déle!“ nařídil mu strýc. „Dělám to!“

„Už jsi tam?“

„Ano. Je to u Maskatu na jihovýchodním cípu Arábie. Opravdu. Pětapadesátý poledník a čtyřiadvacátá rovnoběžka se protínaly na území maskatského imamátu při Ormuzském průlivu, který je bránou do Perského zálivu odděluje Írán od Arábie.

„Maskat!“ opakoval mistr Antifer.

Zatím určili ono místo jen přibližně, protože pracovali jen se stupni a minuty pominuli.

„Tak je to tedy u Maskátu, Juheli? A nemohl bys to určit přesněji?“

„Ale ano, strýčku.“

A Juhel vzal zase kružítko, připočítal minuty délky i šířky a stanovil polohu ostrůvku s přesností tří kilometrů.

„Nu, strýčku, ten ostrůvek leží mimo oblast maskatského imamátu, víc na východ v Ománském zálivu.“

„Hrome!“

„Jaképak hrome?“ podivil se Gildas Trégomain.

„Je to ostrůvek, lodičkáři, a ten neleží na pevnině. Proto se zítra připravíme na cestu! Poohlédneme se v Saint Malu po nějaké lodi, která má vyplout do Port Saidu. A ty pojedeš se mnou, Juheli.“

„Ano, strýčku,“ odpověděl mladý kapitán.

„A ty taky, člunaři!“

„Já?“ vykřikl poděšeně Gildas Trégomain.

„Ano... ty!“

Poslední dvě slova pronesl tak rozhodně, že jeho výtečný přítel musil jen přikývnout.

KAPITOLA X

obsahuje stručné vyličení plavby parníku *Steersman* z Cardiffu přes Saint Malo do Port Saidu

Dne 21. února vyplul od mola v přístavu Saint Malo anglický parník *Steersman*. Byla to uhelná loď o nosnosti sta tun z Cardiffu, určená jediné pro plavbu z Newcastleu do Port Saidu a pro přepravu uhlí.

Ale proč si máme všímat právě tohoto uhelného parníku víc než jiných? Protože na palubě se nacházel mistr Antifer a s ním Juhel a Gildas Trégomain. Ale proč se nalodili na palubu anglického parníku, když se mohli pohodlně usadit ve voze železniční společnosti Západ-východ a ve spacím, voze Orient-expresu?

To by byl taky legální dědic Kamyłka paši udělal, kdyby mu byla příležitost nenabídla cestování za podmínek příjemnějších.

Velitelem *Steersmanu* byl kapitán Cip, starý Antiferův známý.

Když se Angličan po přistání v Saint Malu dověděl, že jeho přítel se chystá na cestu do Port Saidu, nabídl mu za přijatelnou cenu místa na palubě *Steersmanu*. Byla to dobrá loď, dělající na klidném moři svých jedenáct uzlů a potřebující k překonání vzdálenosti Velké Británie od konce Středozemního moře jen třináct čtrnáct dní.

Kapitánova nabídka mistra Antifera pochopitelně

zlákala. Starý námořník usoudil, že bude lepší strávit několik dní na dobré lodi ve svěžím mořském vzduchu než dýchat šest dní v pojízdné bedně popel, kouř a prach.

Když bylo vše dojednáno, dostavili se na palubu uhelné lodi mistr Antifer, Juhel a Gildas Trégomain. opatření pozoruhodnou částkou ve zlatě a dále výtečným chronometrem, sextantem nejlepší výroby a časovými tabulkami, což vše měli v budoucnosti potřebovat. Stejně s sebou vzali i špičáky, motyky a lopaty k vykopání pokladu. Patron *Krásné Amélie* musil přemoci svůj odpor k moři a pustit se přes Neptunovu říši, ač se až dosud setkával jen s kouzelnými úsměvy sladkovodních rusalek. Enogata při loučení sevřela něžně Juhela v náruči a Nanon rozdělila své objetí mezi bratra a synovce. Nakonec se navzájem ujistili, že odloučení nebude dlouhé, že celá rodina se zas sejde v tomto domě a mistr Antifer pak – ať už jako milionář, nebo ne – rozhodne o svatbě tak nešťastně odložené...

Poté loď vyplula a mladá dívka ji sledovala zrakem až do chvíle, kdy její stožáry zmizely pod obzorem.

Nezapomněl však *Steersman* na dvě osoby – neméně důležité –, které měly za úkol sledovat dědice Kamylka paši?

Na palubě totiž nebyl notář Ben Omar ani jeho písař řečený Nazim... Zmeškali snad odplutí?

Po pravdě řečeno, nebylo možné přimět egyptského notáře k nalodění na parník. Už při plavbě z Alexandrie do Marseille onemocněl tak, jak to notáři ani nepřísluší. A když ho nešťastný osud nutil k plavbě do Port Saidu a odtud bůhví kam, zapřisahal se, že použije jen suchozemských dopravních prostředků a mořským cestám se vyhne. Sauk proti tomu nic nenamítal a ani mistr Antifer neprojevil přání mít Ben Omara za cestovního společníka. Spokojil se s tím, že si s notářem umluvil schůzku koncem měsíce v Suez. Ale neřekl mu, že se pak popluje do Maskatu...

Mistr Antifer mu přitom řekl:

„Protože podle přání vašeho klienta musíte být při vyzvednutí pokladu, buďte si u toho! Ale pokud nás okolnosti přinutí ke společnému cestování, držme se každý zvlášť! Já totiž nemám chuť prohlubovat svou známost s vámi a s vaším písařem!“

Z toho vyplynulo, že Sauk a Ben Omar opustili Saint Malo ještě před vyplutím *Steersmanu*. Do Suezu přijeli dřív než tři Francouzi a netrpělivě tam na ně čekali.

Steersman zatím plul plnou parou podle francouzských břehů. Nebyl příliš zmítán jižními větry, chráněn do značné míry pevninou. Gildas Trégomain si mohl jen blahopřát. Ale protože se na širé moře vypravil poprvé, bál se hrozně mořské nemoci. Zvědavým a ustrašeným pohledem prohlížel neustále obzor, zda se na něm neobjeví zlověstné mraky. Usadil se na zádi a odevzdaně naslouchal nelítostným žertům mistra Antifera.

„Tak co, člunaři, jak ti je?“

„Až dosud si nemůžu naříkat.“

„Však to je dosud jako plavba po sladké vodě, protože plujeme podle pevniny. Můžeš si myslet, že jsi na své *Krásné Amélii* mezi břehy Rance. Ale až se přizene severák a moře se pořádně rozhoupe, nebudeš se moci ani pořádně podrbat.“

„Myslíš, že dostanu mořskou nemoc?“

„A pořádnou! To ti dám písemně.“

Večer obeplula loď nejzazší výspu Bretaně. Moře ani při zesílení větru nebylo příliš rozvlněné. Cestující ulehli mezi osmou a devátou hodinou a nechali v noci loď míjet mys sv. Matouše.

Člunaři se zdálo, že hrozně onemocněl. Naštěstí to byl jen sen. Ráno hned vystoupil na palubu, ač se loď hrozně kymácela a propadala se mezi vlnami, aby hned zas vystoupila na jejich hřebeny. Ale protože mu náhoda dopřála uzavřít lodnickou dráhu cestou po moři, chtěl si všechny dojmy z plavby vrýt do paměti.

Tak se objevil nad posledními schody do podpalubí, vynořen půlí těla nad palubu. A koho tam spatřil ležet při patě stožáru bledého, bezkrevného a neustále vydávajícího kloktavé zvuky jako vyprazdňovaný sud?

Osobně mistra Antifera – Pierra Servaná Mala Antifera –, zničeného jako křehká slečinka při bouřlivé plavbě z Folkestonu Bouloňskou úžinou. Měli jste slyšet ty suchozemské i námořní nadávky! A kletby, které pronášel mezi dvěma křečovitými stahy žaludku při pohledu na klidnou a zdravou tvář přítele, který očividně mořskou nemocí netrpěl.

„Aby do toho tisíc hromů!“ zuřil nešťastný Antifer. „Je tohle možné? Jako bych byl nikdy nevstoupil na loď... Já, mistr pobřežní plavby! A teď to se mnou hází jako s patronem říčního člunu!“

„Ale se mnou to přece vůbec nehází!“ odvážil se namítnout Gildas Trégomain s pokusem o nejpříjemnější úsměv.

„Nehází! A proč nehází, k sakru?“

„To mě samotného udivuje, kamaráde.“

„Tobě není ani trochu špatně?“

„Lituji, ale není,“ odpověděl Gildas Trégomain, „i když tě to zřejmě zlobí...“

Dodejme rychle, že nemoc mistra Antifera byla jen přechodná. Než *Steersman* minul mys Ortegal, byl už starý námořník na nohou a v břiše měl zas námořnický žaludek. Stalo se mu to, co se stává i jiným – třeba i nejlepším – námořníkům, když se nějaký čas neplaví. Jeho onemocnění nebylo ostatně tak zlé, ale jeho ješitnost byla velmi pohmožděna vědomím, že patron *Krásné Amélie*, obyčejného říčního člunu, zůstal zdrav, kdežto on se málem obrátil naruby.

Mistr Antifer nabyl zas duševního klidu. S širokým vykračováním a s pohledem upřeným k obzoru přecházel po palubě a občas se snažil objevit na dobrácké člunařově tváři příznaky mořské nemoci. Ty se však umíněné nedostavovaly.

Chvílemi se ptal:

„Jak se ti líbí oceán?“

„Je to opravdu hodně vody, kamaráde.“

„Ano, o trochu víc než ve tvé Rance.“

„To jistě. Ale proč hned špičkovat o řece tak hezké?“

„Já o ní nešpičkuji. Já jí pohrdám.“

„Strýčku,“ řekl Juhel, „nemáme pohrdat ničím; i řeka může mít svou cenu.“

„Stejně jako nějaký ostrůvek,“ dodal Gildas Trégomain.

Po těchto slovech zbystřil mistr Antifer sluch, protože byl zasažen na citlivém místě.

„To je pravda!“ zvolal. „Jsou přece ostrůvky, které si zaslouží přední místa mezi všemi... Třeba ten můj!“

To prisvojovací zájmeno prozradilo Bretoncův duševní pochod. Vždyť ten ostrůvek v Ománském zálivu mu jako oprávněnému dědici patřil.

„A když už mluvíme o mém ostrůvku,“ pokračoval, „jestlipak si ověřuješ denně chod chronometru, Juheli?“

„Samozřejmě, strýčku. Málokdy jsem měl v ruce stroj tak přesný.“

„A co tvůj sextant?“

„Bud' si jist, že se vyrovná chronometru.“

„Bohudík! Však to stálo pěkné peníze.“

„Jde-li o sto miliónů, nesmí se hledět na cenu,“ podotkl Gildas Trégomain.

Ale i když mistr Antifer a jeho dva společníci mohli svým přístrojům plně důvěřovat, velmi a zcela oprávněně nedůvěřovali Ben Omarovi, vykonavateli pašovy poslední vůle. Často o tom hovořili a strýc jednoho dne svému synovci řekl:

„Ten Ben Omar se mi vůbec nelíbí a já si na něho budu dávat dobrý pozor.“

„Kdoví, zda se s ním v Port Saidu setkáme,“ řekl tónem plným pochyb člunař.

„I jdi!“ zvolal mistr Antifer. „Bude na nás čekat celé týdny a třeba i měsíce! Což nepřišel ten taškář do Saint Mala jen proto, aby mi ukradl tu zeměpisnou šířku?“

„Strýčku,“ řekl Juhel, „máš asi pravdu, když si chceš dávat na egyptského notáře pozor. Jsem přesvědčen, že za moc nestojí, a přiznám se, že za stejného ničemu pokládám i jeho písaře Nazima.“

„Souhlasím s tebou, Juheli,“ dodal člunař. „Ten Nazim vypadá jako písař stejně, jako já mám vzhled...“

„... prvního milovníka v divadle,“ dokončil za něho mistr Antifer. „Ne, ten písař opravdu nevypadá, že by někdy třídil spisy. Ostatně v Egyptě nemůže nikoho udivit, když advokátní písař vypadá jako bej s ostruhami a s knírem. Hloupé je, že nemluví francouzsky. To by pak mohl něco probleptnout...“

„Probleptnout, strýčku? Když jsi nic nevytáhl z pána, nevytáhl bys nic ani z písaře, to mi věř! Myslím však, že bychom se měli spíš zajímat o Sauka...“

„O jakého Sauka?“

„O pašova synovce, strýčku. O muže, který byl vyděděn v tvůj prospěch.“

„A který si patrně umínil postavit se mi do cesty, Juheli. Ale já už ho budu umět odstrčit stranou. Nezní snad závěť zcela jasně?“

„Přesto však, strýčku...“

„Ach, já se o něho starám tak málo jako o Ben Omara, a jestli ten výrobce smluv nebude jednat poctivě. ...“

„Dej si pozor, kamaráde,“ řekl Gildas Trégomain. „Notáře se zbavit nemůžeš. Má nejen právo, ale dokonce povinnost doprovázet tě až na ten ostrůvek.“

„Na můj ostrůvek, člunaři!“

„Dobrá, na tvůj ostrůvek... Závěť to uvádí zcela jasně, a protože je mu slíbena odměna ve výši jednoho procenta... to jest milión franků. ...“

„Milión kopanců do zadku!“ zvolal bývalý námořník, jehož vztek narůstal s myšlenkou na takovou odměnu pro Ben Omara.

Rozhovor byl přerušen ohlušujícím pískotem. *Steersman* se přiblížil k pobřeží mezi mysem sv. Vincence a skalisky na širém moři.

Byla to kouzelná plavba. Člunař patřičně ocenil její půvab a v duchu srovnával krásy afrických břehů s výhledy na své milované řece.

Při plavbě kolem sopečného ostrůvku Pantelleria Juhel podotkl:

„Ještě štěstí, že Kamylyk paša nezvolil pro úkryt svého pokladu některý ostrov v těchto vodách!“

Tvář mistra Antifera zbledla při pomyslení, že by jeho ostrůvek mohl neustálým působením sopečných sil jednoho dne zmizet pod hladinou. Naštěstí je Ománský záliv proti takovým možnostem zajištěn.

Když minuli ostrovy Gozzo a Maltu, zamířili přímo k egyptským břehům. Kapitán Cip tam přistál v Alexandrii. Pak obeplul síť nilských ramen a 7. března se ohlásil u vjezdu do přístavu v Port Saidu.

Suezský průplav byl tehdy ještě ve stavbě, protože byl otevřen až roku 1869. Parník se proto musel zastavit v Port Saidu.

Mistr Antifer a jeho společníci se s kapitánem Čipem rozloučili a hned druhého dne odjeli úzkokolejnou železnicí spojující Port Said se Suezem.

Škoda že průplav nebyl ještě v provozu. Člunař by byl měl dojem, že se plaví po své Rance.

A co mistr Antifer? Vnímal vůbec všechny ty krásy cesty? Asi ne. Pro něho existovalo na světě jen jediné místo: ostrůvek v Ománském zálivu.

Tak neviděl nic ani ze Suezu. Zato však po odchodu z nádraží spatřil velmi zřetelně dva muže, z nichž jeden se rozplýval v pozdravech, zatímco druhý zachovával orientální odměřenost. Byli to Ben Omar a Nazim.

KAPITOLA XI,

v níž se naši cestovatelé přiblíží k cíli své cesty

Vykonavatel poslední vůle notář Ben Omar a jeho písař, byli tedy na místě schůzky první. Ale na znamení mistra Antifera ani Juhel, ani Gildas Trégomain nedali najevo, že je vidí. Všichni tři pokračovali v rozhovoru, který nic nemohlo přerušit.

Ben Omar se přiblížil se svým obvyklým podlézavým výrazem.

„Konečně... pane...“ odvážil se říci hlasem, kterému se snažil dát co nejupřímnější zabarvení.

Mistr Antifer se otočil a pohlédl na něho, jako by ho vůbec nepoznával.

„Pane Antifere, to jsem přece já... já...“, opakoval s úklonou notář.

„Kdo? Vy?“

Vyjadřovalo to jasně: Co mi k čertu chce tenhle utečenec z bedny od mumie?

„To jsem přece já... Ben Omar... notář z Alexandrie... Cožpak mě nepoznáváte?“

„Znám toho pána?“ ptal se mistr Antifer svých společníků s přimhouřením oka.

„Myslím, že ano,“ odpověděl Gildas Trégomain, kterému rozpačitého notáře zzelelo. „Je to přece pan Ben Omar, nímž jsme už měli čest v Saint Malu.. „Opravdu... opravdu...“, řekl mistr Antifer, jako by „už mlhavě vzpomínal. „Už se pamatují... Ben Omar...nebo Bon Amer?“

„Ano, ano, Ben Omar.“

„Nu... a co tady děláte?“

„Jakže? Co tu dělám? Vždyť tu na vás čekám, pane Antifere!“

„Čekáte na mne?“

„Samozřejmě... Což jste zapomněl? Sjednali jsme si přece v Suezu schůzku.“

„Schůzku? A proč?“ divil se mistr Antifer a zahrál překvapení mistrně, že mu na to notář naletěl.

„Proč? Přece kvůli závěti Kamyłka paši... Kvůli odkázaným miliónům... na tom ostrůvku!“

„Aha, už vím, pane Ben Omare... Dobrý den...! Dobrý den...!“

A aniž řekl na shledanou, dal trhnutím ramene Juhelovi a člunaři na srozuměnou, aby ho následovali.

Ale ve chvíli, když už chtěl od nádraží odejít, notář ho zarazil.

„Kde budete v Suezu bydlet?“ zeptal se ho.

„V některém hotelu,“ zachrochtal mistr Antifer.

„Hodil by se vám hotel, kde jsme se ubytovali my?“

„Ten nebo jiný, co na tom? Pro těch čtyřiaadvacet hodin, které tu pobudem...“

„Čtyřiaadvacet hodin?“ opakoval Ben Omar tónem plným znepokojení. „Což nejste ještě na konci cesty?“

„Vůbec ne,“ odpověděl mistr Antifer. „Ještě nám zbývá plavba...“

„Plavba?“ zvolal notář a zbledl, jako by se mu už pod nohama houpala paluba lodi.

„Ano, plavba na parníku *Oxus*, který spojuje Suez s Bombají.“

„U Alláha! S Bombají?“

„A který vyplouvá ze Suezu pozítří. Zvu vás na palubu, když už je nám vaše přítomnost vnucena.“

„A kde je ten ostrůvek?“ zeptal se notář se zoufalým gestem.

„Přesně tam, kde má být, pane Ben Omare.“

A mistr Antifer, sledován Juhelem a člunařem, odešel do nejbližšího hotelu, kam byla dopravena i jejich zavazadla.

Hned poté odešel i Ben Omar s Nazimem a náhodný pozorovatel by si byl mohl všimnout, že písař nejedná se svým velitelem nijak uctivě. Ach, nebýt té jednoprocenní odměny a strachu ze Sauka, byl by notář poslal dědice radostí k čertu i s pašovou závětí a s ostrůvkem! Pobyt v Suezu nechal mistra Antifera zcela lhostejným, zatímco jeho dva společníci se potloukali ulicemi města, neopustil nádhernou pláž proměněnou v promenádu, věděl, že je sledován. Brzy Nazim, brzy Ben Omar ho nespouštěli z očí. On však předstíral, že to nepozoruje. Konečně 11. března ráno dokončil parník *Oxus* přípravy vyplutí a naložil uhlí potřebné k plavbě přes Indický oceán.

Není divu, že mistr Antifer, Juhel a Gildas Trégomain e dostavili na palubu ihned za svítání a že Ben Omar Nazim tam přišli nedlouho po nich.

Oxus vyplul k jedenácté hodině dlouhými suezskými Zinami. Vanul čerstvý severoseverozápadní vítr s tendencí stočit se k západu. Protože plavba měla trvat s několika zastávkami jedenáct dní, objednal Juhel kajutu třemi lůžky.

Je samozřejmé, že Sauk a Ben Omar si najali jinou kajutu, z níž bude notář vycházet asi velmi zřídka. Mistr Antifer byl rozhodnut omezit styky s ním na nejmenší míru a začal tím, že nešťastnému notáři řekl s námořnickou, pro něho charakteristickou zdvořilostí:

„Pane Ben Omare, cestujeme společně, to je jasné. Ale každý sám pro sebe! Já tady a vy tam. Stačí, že jste tu, abyste mohl asistovat při mém přebírání dědictví. Jakmile se tak stane, doufám, že se už nikdy nesetkáme ani na tomto, ani na onom světě!“

Oxus plul zálivem klidně jako po hladině jezera. Ale když vyplul na Rudé moře, dostalo se mu bouřlivého přijetí. Mnoho cestujících onemocnělo mořskou nemocí. Nazim nevypadal, že by jí byl podlehl; stejně i mistr Antifer, Juhel a Gildas Trégomain. Nelze však popsat trápení, které zas postihlo notáře. Ten se na palubě vůbec neukázal. Z jeho kajuty vycházel jen nárek.

Ač notář sám během plavby nikoho neobtěžoval, vyvolal jeho písař Nazim několikrát oprávněný Antiferův vztek. Nepravý písař totiž neustále pozoroval, co mistr Antifer dělá. A ten by ho byl nejraději hodil přes palubu.

V den 15. března proplul *Oxus* nejužší částí úžiny Báb al-Mandab. Pak vyplul na širé moře v Adenském zálivu a zamířil přídí k přístavu stejného jména.

Adenu nepokládal mistr Antifer za nutné opouštět palubu jako Juhel a Gildas Trégomain. Trávil čas proklínáním této zastávky, jejímž nejhorším důsledkem bylo vystoupení notáře na palubu. Ale v jakém stavu tam přišel! Měl sotva sílu doplážit se na můstek.

„Ach, to jste vy, pane Ben Omare?“ řekl mu mistr Antifer s ironickou vážností. „Opravdu, málem bych vás byl nepoznal. Takhle se však konce plavby nedočkáte. Na vašem místě bych zůstal v Adenu.“

„To bych udělal moc rád,“ odpověděl nešťastník hlasem ztišeným na pouhý dech. „Několik dní odpočinku by mě postavilo na nohy..., a kdybyste tu chtěl počkat na příští parník...“

„Je mi líto, pane Ben Omare. Spěchám však, abych mohl do vašich rukou složit krásnou odměnu, která vám náleží.“

Ben Omar se potom odvěkl zpět do své kajuty. Šoural se jako krab, krátkou rozmluvou pochopitelně velmi málo posílen.

Nazítří odpoledne vyplul zas Oxus na moře, ale indickou bohyni moře si pochvalovat nemohl. Byla to bohyně vrtošivá, nervózní a náládová, což na palubě všichni pocítili. Ale příštího dne se počal nečas už mírnit.

Zbytečně dodávat, že Sauk, který snášel nesnáze plavby bez následků, netrpěl sice fyzicky, ale o to víc, duševně. Byl vydán na milost a nemilost tomu Francouzi, kterému nemohl vyrvat tajemství ostrůvku a kterého teď musil sledovat až... až na místo, kde se hodlá zastavit. Tato nejistota a neznalost udržovaly Sauka ve stavu trvalé podrážděnosti.

Oxus se po dvanácti hodinách zastavil 19. března v Birbatu na arabském břehu. Od tohoto místa plul podle ománského pobřeží k Maskatu.

Byl už opravdu čas. Jak se mistr Antifer blížil k cíli, byl stále nervóznější a nesnesitelnější. Celá jeho bytost se soustředila na onen ostrůvek.

„Jestlipak víte,“ řekl jednoho dne svým společníkům, „že kdyby se ten poklad výtečného Egyptřana skládal ze zlatých prutů, dostal bych se do značných nesnází, kdybych je měl dopravit do Saint Mala.“

„To věřím, strýčku,“ řekl Juhel.

„Ale kdybychom si naplnili všechna zavazadla,“ odvážil se připomenout člunař, „kapsy a klobouky...“

„To je opravdu nápad hodný sladkovodního lodníka!“ volal mistr Antifer. „On si myslí, že milión ve zlatě se á strčit do kapsičky u vesty!“

„Já jsem si jen myslel, kamaráde. ..“

„Viděl jsi vůbec někdy milión ve zlatě?“

„Nikdy. .. ani ve snu ne.“

„A víš, kolik váží?“

„O tom nemám ponětí.“

„Zlatý prut v ceně jednoho miliónu váží asi třistadvacet kilogramů.“

„Jenom?“ zeptal se naivně Gildas Trégomain.

„A když jeden milión váží tři sta dvadvacet kilogramů,“ pokračoval mistr Antifer, „sto miliónů váží dvaatřicet tisíc dvě stě kilogramů!“

„I hrome, tolik?“ podivil se člunař.

„Strýček má vsutku pravdu,“ řekl Juhel.

„A já bych dodal,“ ozval se Gildas Trégomain, „že ten výtečný paša zařídil své věci opravdu dobře.“

„Ach, ty diamanty prodám pařížským nebo londýnským klenotníkům docela snadno... To bude obchod, přátelé, to bude obchod! Ale všechny neprodám, hrome, všechny ne!“

„Prodáš jen část?“

„Ano, člunaři, ano,“ odpověděl mistr Antifer s křečovitými záškuby v tváři a s očima metajícím blesky. „Ano... jeden diamant si ponechám pro sebe. .. diamant v ceně miliónu, z něhož si dám udělat knoflík ke košili.“

„Ke košili, kamaráde?“ řekl Gildas Trégomain. „Ale to se budeš tak blýskat, že se na tebe nebude moci nikdo podívat.“

„A druhý schovám pro Enogatu,“ dodal mistr Antifer. „Takový drobný šperk ji velmi okrášlí.“

„Hezčí už nemůže být, strýčku,“ pospíšil si říci Juhel.

„Máš pravdu, chlapče, to ano. A třetí diamant si nechám pro sestru.“

„Ano, pro dobrou Nanon,“ souhlasil Gildas Trégomain. „A nechceš ji snad znovu provdat?“

Mistr Antifer pokrčil rameny a řekl:

„Čtvrtý diamant dám tobě, Juheli. Bude to krásný kámen, který budeš nosit v jehlici.“

„Děkuji, strýčku.“

„A pátý bude tvůj, patrone! Budeš ho nosit na prstu v prstenu...jako šlechtic.“

„Diamant! Na mé hrubé červené pracce diamant? Ten by mi slušel jako ponožky bosému mnichovi,“ namítl člunař.

Po dvou dnech 22. března, vplul *Oxus* do přístavu Maskatu, kde tři námořníci vynesli Ben Omara z jeho kajuty. Ale v jakém stavu! Byla to jen kostra. .., nebo spíš mumie, protože na kostech nešťastného notáře byla ještě kůže.

KAPITOLA XII, v níž se Sauk rozhodne obětovat jednu polovinu pokladu Kamylka paši, aby si zajistil druhou

Když Gildas Trégomain prosil Juhela, aby mu v atlasu kázal přesnou polohu Maskatu, nemohl uvěřit vlastním očím. Bývalý patron *Krásné Amélie* a lodník na řece Rance se dostal až sem... tak daleko... až do vod při asijském pobřeží!

„To jsme až na konci Arábie, Juheli?“ zeptal se, když si nasadil brýle.

„Ano, pane Trégomaine, až na jejím východním cípu.“

„A kde je ten ostrůvek mého přítele?“

„Ten musí být někde v Ománském zálivu.“

„Jen jestli tam opravdu je!“ řekl člunař, když se přesvědčil, že ho mistr AntiFER nemůže slyšet.

Oxus teď plul Ománským zálivem přímo k Maskatu.

V maskatském imamátu byl imám absolutním vládcem. Ale jeho země naše cestující vůbec nezajímala. Jejich pozornost byla soustředěna jedině na onen ostrůvek v zálivu.

Neměli však teď příležitost seznámit se do jisté míry se současným stavem imamátu?

To měli, protože se spojili s jednatelem, který v tomto koutě Arábie zastupoval Francii.

Mistr AntiFER pokládal právem za vhodné tohoto jednatele navštívit. Místní policie, velmi dobře organizovaná a velmi podezíravá, mohla se pozastavit nad příjezdem tří cizinců do Maskatu, kdyby důvody jejich přítomnosti nebyly dost věrohodné. Ale naši cizinci si dávali pozor, aby neudali důvody pravé!

Oxus měl pokračovat po dvoudenní zastávce v plavbě do Bombaje. Mistr AntiFER, Juhel a člunař vystoupili a o Ben Omara s Nazimem se nestarali. Když si zajistili pokoje v hotelu, odebrali se do jednateľovy kanceláře. Jednatel byl velmi překvapen pohledem na tři krajany, kteří se objevili na prahu jeho dveří.

Byl to asi padesátiletý Provensálec jménem Joseph Bard.

Po rychlém seznámení došlo k navázání hovoru, při němž se jednatel svých návštěvníků otázel, zda u nich nejde o cestu turistickou.

„Ano a ne, pane Barde,“ odpověděl mistr Antifer. „My jsme všichni tři námořníci; můj synovec je kapitán dálkové plavby a přítel Trégomain je bývalý velitel lodi *Krásná Amélie*“

Mistr Antifer teď k velkému uspokojení svého přítele hovořil o jeho člunu jako o válečné fregatě.

„A já jsem mistr pobřežní plavby,“ pokračoval Pierre Serván Malo. „Byli jsme pověřeni velkou obchodní firmou v Saint Malu, abychom založili obchodní stanici buď v Maskatu, nebo v některém přístavu Ománského zálivu.“

„Pane,“ odpověděl Joseph Bard, ochotný pomáhat v každé záležitosti, z níž by mu mohl kynout nějaký prospěch, „mohu vám váš záměr jen schválit a nabídnout vám svou pomoc, abyste vše přivedli ke zdárným koncům.“

„V tom případě,“ řekl Juhel, „se vás zeptáme, zda máme obchodní stanici založit přímo v Maskatu, nebo v nějakém jiném městě na pobřeží.“

„Nejlepší by to bylo v Maskatu,“ odpověděl jednatel.

„A co je tady předmětem vývozu?“ zeptal se Gildas Trégomain.

„Datle, rozinky, síra, kopal, arabská klovatina, perleť, olej, kokosy, rýže, proso, káva a cukrovinky. K tomu dlužno ještě připojit lov perel v Perském zálivu.“

Juhel se zeptal, zda by nebylo rozumnější zkusit to v jiném městě imamátu na pobřeží zálivu.

„To by mohl být Suhár.“

„Jak je to odtud daleko?“

„Asi dvě stě kilometrů.“

Juhel mrknutím upozornil strýce na důležitost tohoto údaje.

„Suhár je obchodní město?“

„Je to velmi významná obchodní stanice. Častokrát tam sídlí i imám. A protože Jeho Výsost je teď v Maskatu, pánové, a protože jste se rozhodli zřídit tady obchodní stanici, můžete si k tomu ihned vyžádat vladařův souhlas.“

„Jak se dostaneme do Suháru?“ zeptal se Juhel.

„S karavanou.“

„S karavanou?“ opakoval trochu znepokojeně člunař. „Nu, my tu v imamátu nemáme železnice ani tramvaje,“ vysvětloval jednatel. „Ba ani dostavníky ne. Cestuje se tu buď na kárách, nebo na mezcích, nejde-li se prostě pěšky.“

„Ale karavany odtud vycházejí jistě velmi zřídka,“ mínil Juhel.

„Odpusťte, pane,“ řekl jednatel, „ale obchodní styky Maskatu se Suhárem jsou velmi čilé a právě zítra...“

„Zítra?“ zvolal mistr Antifer. „To je báječné. Zítra se tedy ke karavaně připojíme.“

Mohla vyhlídka na připojení ke karavaně Gildase Trégomaina nějak potěšit? Podle úšklebku na jeho dobrácké tváři se tomu moc věřit nedalo. Člunař však pokládal za nutné zeptat se, může-li k té cestě do Suháru něco podotknout.

„Jen s tím ven, člunaři,“ řekl mu mistr Antifer. „My jsme přece všichni lodníci, ne?“ začal Gildas Trégomain.

„Ano, všichni tři,“ přisvědčil jeho přítel.

„Nechápu proto,“ pokračoval člunař, „proč bychom nemohli jet do Suháru po moři. Dvě stě kilometrů s pevným plavidlem je přece maličkost.“

„To je pravda... proč ne?“ odpověděl mistr Antifer. „Gildas má pravdu. Získáme čas a ušetříme si namáhavou cestu.“

„To jistě,“ řekl Joseph Bard. „Já sám bych vám jako první radil vydat se tam po moři, kdyby v tom nebylo jisté nebezpečí.“

„Jaké?“ zeptal se Juhel.

„Ománský záliv není příliš jistý a nezajišťuje všude žádoucí bezpečí.“

„A čeho bychom se měli bát?“ zvolal mistr Antifer. „Snad vichru a bouře?“

„To ne..., ale pirátů, kterých poblíž Ormuzského průlivu není málo.“

„I k čertu!“ zvolal Bretonec.

Ale po právu nutno říci, že se bál pirátů jen pro případ návratu, až už bude vlastnit onen poklad. Zkrátka po jednatelově upozornění rozhodli se naši cestující upustit od plavby po moři nejen zpět, ale i tam. Odjedou do Suháru s karavanou a s jinou se zas vrátí.

Ve smyslu tohoto rozhodnutí taky vyjednávali. S francouzským jednatelem byli všichni spokojeni. Slíbili mu, že ho po návratu opět navštíví, podají mu zprávu o jednání a zařídí se dál podle jeho rady.

Před rozloučením jim Joseph Bard znovu doporučil návštěvu u Jeho Výsosti a nabídl se, že významným cizincům vyjedná slyšení. Významní cizinci se pak odebrali do svého hotelu. V té době se v jednom z pokojů téhož hotelu radil Ben Omar s Nazimem. Oba dosud nevěděli, je-li Maskat konečným cílem cesty. Nepojede mistr AntiFER ještě dál? To měl ten pitomec Ben Omar vypátrat, protože na to měl právo. Ale nedověděl se o tom nic víc než nepravý písař Nazim.

„To jsi musel být tak pitomě nemocný během celé plavby?“ láteřil Nazim.

Ben Omar ovšem nevěděl, jak s tím mazaným Francouzem jednat, jak odhalit jeho tajemství, jak se dovědět o uložení pokladu. „Uklidněte se Excellence!“ chlácholil Sauka. „Ještě dnes Antifera navštívím... a dozvím se to... Jen abychom se už nemusili nikam plavit!“

Notář nemohl pochybovat o tom, že se přece jen doví, kam až povede pašova dědice cesta za pokladem. Ale až se na ten ostrůvek dostanou, až vyzvednou ty tři sudy, podaří se Saukovi Antifera o ně obrát? Bylo jen jisté, že Sauk se nebude štítit žádného prostředku jak se zmocnit pokladu, který pokládal za svůj. Ale to vše hrozně děsilo Ben Omara, prostého a nevýbojného šejdíře, který se bál každého násilí a který věděl, že pro Excelenci má lidský život menší cenu než sušený fik. Podstatné teď bylo sledovat tři Francouze během jejich hledání, zúčastnit se vykopání pokladu, a jakmile budou poklad mít, jednat podle okolností.

Tak to rozhodla Excellence s četnými hrozbami na adresu Ben Omara a s prohlášením, že za všechny nesnáze v budoucnosti bude odpovědný notář.

Mistr AntiFER se vrátil do hotelu až večer. Bylo by bývalo zbytečné ptát se ho na jeho dojmy z hlavního města imamátu. Mistr AntiFER nechtěl nic vědět, zatímco Juhel a člunař se zajímali v tomto orientálním městě o vše.

Juhel si však cestou městem všiml, že na všechno přísně dohlíží množství velmi pozorných policistů. Ti se však omezili jen na sledování tří Bretonců všude, kudy chodili.

Mistr Antifer naštěstí nic netušil; jinak by už byl pojal obavy o výsledky svého dobrodružství. Jeho Výsost by mu ve vlastním zájmu nikdy nedovolila vyzvednout na ostrůvku v Ománském zálivu oněch sto miliónů. Jestliže v Evropě si dělá stát právo na polovinu nalezeného pokladu, v Asii neváhá vladař vzít si poklad celý.

Ben Omar pokládal za svou povinnost položit mistru Antiferovi po jeho návratu do hotelu důležitou otázku. Diskrétně a tichým hlasem mu řekl:

„Mohl bych se na něco zeptat?“

„Na co?“

„Na směr, kterým se teď budeme ubírat?“

„První ulicí vlevo, druhou vpravo a pak rovně.. A mistr Antifer přirazil prudce dveře.

KAPITOLA XIII,

v níž se člunař Trégomain úspěšně plaví na korábu pouště

Druhého dne – 23. března – za svítání opustila karavana hlavní město imamátu a vydala se na cestu podle pobřeží.

Mezi členy karavany byli dva tři bohatí indiští bankéři a významní obchodníci, o jakých hovořil obchodní jednatel. Cizí živel byl zastoupen jen třemi Francouzi – mistrem Antiferem, Juhelem a Gildasem Trégomainem – a dvěma Egyptany – Nazimem a Ben Omarem.

Zvířata sloužící cestujícím a obchodníkům jako dopravní prostředek byla trojího druhu: velbloudi, muli a osli. Na použití jakéhokoli povozu nebylo možné pomýšlet, i kdyby šlo o nejprostší káru. Jak by se byli mohl povoz pohybovat po kamenité a místy močálovité cestě? Každý si proto vybral zvíře podle svého vkusu. Strýce a synovce nesli dva středně velcí, silní a rychlí muli. Ale pro Gildase Trégomaina mula sehnat nemohli. Pod jeho horou masa na cestě padesát mil dlouhé nebyl by vydržel žádný představitel mulí rasy. Musili člunaři opatřit zvíře silnější.

„Děláš nám jen potíže, lodičkáři,“ řekl mu zdvořile mistr Antifer, když nešťastný Trégomain odmítl postupně několik vyzkoušených mulů.

„A co chceš, kamaráde? Neměl jsi mě k té cestě nutit! Nech mě v Maskatu! Počkám tady na vás.“

„Pane Trégomaine,“ ozval se Juhel, „nechtěl byste zkusit velblouda?“

„Klidně, chlapče, bude-li mi chtít nějaký sloužit.“ A tak se Antiferův přítel posadil toho dne na pořádný exemplář tohoto druhu přežvýkavců mezi dva hrby robustního zvířete. Docela se mu to líbilo. Když ovšem karavana zrychlila krok, jízda na velbloudu byla obtížnější. Ale Trégomainovy sedací svaly byly natolik mohutné, že vyrovnaly všechny otřesy bez kymácení.

Sauk si vybral místo na konci karavany, kde jel na klidném mulovi jako jezdec zvyklý na tento způsob dopravy. Před ním klusal na malém oslu Ben Omar, který dával pozor, aby nezůstával pozadu. Nohama se téměř dotýkal země, což ho mělo chránit před možností

pádu. Ale na mula by se byl notář neodvážil nikdy sednout. To by spadl příliš vysoka.

Karavana kráčela tak, aby ušla denně dvanáct mil, V poledne se na dvě hodiny zastavovala. Za čtyři dny měla dorazit do Suháru, nedorazí-li ovšem k nějakému zdržení. Ještě kus cesty a mistr Antifer bude u cíle!

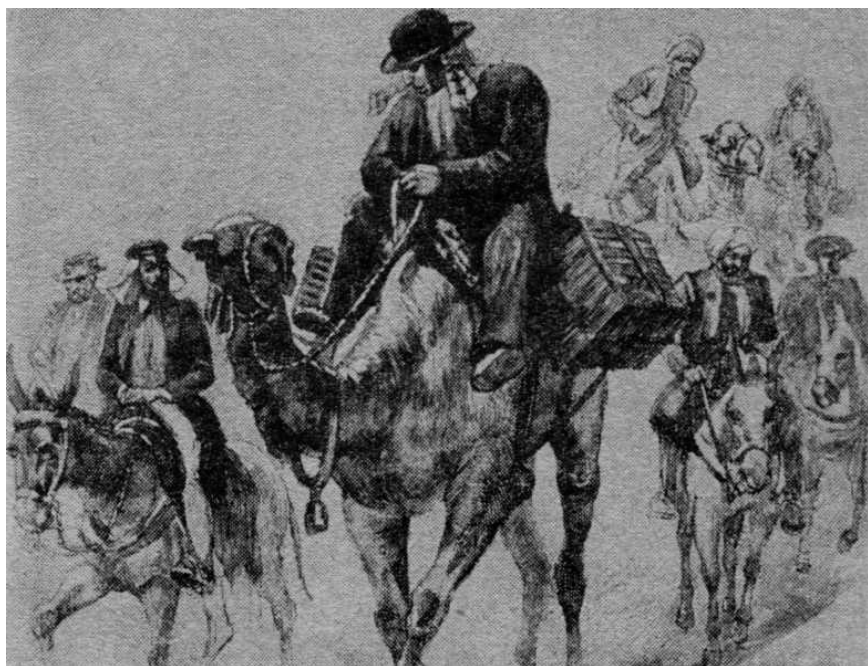
Cesta za pokladem byla teď celkem snadná. Jakmile budou v Suháru, najmou si nějaký člun, odplují na ostrůvek a ty tři sudy vykopou... Ale cestou do Maskatu budou musit sudy plné drahokamů naložit na záda velbloudů stejně jako jiné zboží dopravované podle pobřeží. Ale jak je naložit, aby to nevzbudilo pozornost? Kdo ví, zda by se imám nepokusil všechno jim zabavit a prohlásit se za vlastníka všech pokladů nalezených na jeho území? Mistr Antifer si mohl jak chtít! říkat „můj ostrůvek“, když mu ten ostrůvek nepatřil! Kamyk paša mu jej taky nemohl odkázat, protože ostrůvek byl nepopíratelně součástí maskatského imamátu.

To všechno byly důvody k obavám. Proč jen měl bohatý Egyptan tak směšný a nevhodný nápad svěřit svůj poklad ostrůvku v Ománském zálivu! Nejsou snad sta a tisíce jiných ostrůvků rozsetých po všech mořích? Ale na tom se teď nedalo nic měnit. Ostrůvek ležel daleko v Ománském zálivu už od nejstarších geologických dob a bude tam až do konce světa.

Je pochopitelné, že mistrem Antiferem zmítaly těžké starosti, které vyústily v záchvat zuřivého vzteku. Juhel si všiml strýcova rozrušení, ale neodvažoval se zakročit. Gildas Trégomain z výše svého dvouhrbého zvířete chápal, co se děje v hlavě jeho přítele. On i Juhel se však už dávno vzdali boje proti strýcově vznětlivosti a dívali se jen na sebe s významným pokyvováním hlavou.

První den pochodu nebyl nijak únavný. Ale teplota v této zeměpisné šířce byla už značná. Přesto naši ,tři Bretonci ještě příliš netrpěli, protože karavana cestovala podle zalesněného pobřeží..

Večer byl zřízen tábor na břehu říčky sbírající své prameny v horách na západě a tekoucí pomalu k zálivu. Tam odstrojili jezdecká zvířata a nechali je volně, bez upoutání pást, protože všechna byla na tyto zastávky zvyklá, člunařův velbloud poklekl jako pravověrný vyznavač koránu při večerní modlitbě a Gildas Trégomain pohladil

hodné zvíře po čenichu. Ben Omarův osel se však zastavil tak prudce, že jeho jezdec neměl čas klidně sesednout a byl zadkem zvířete shozen na zem. Notář se rozplácl jak dlouhý tak široký tváří k Mekce v poloze modlícího e mohamedána. Je ostatně pravděpodobné, že spíš spílal svému oslu, než chválil Alláha a jeho proroka.

Druhého dne ráno za prvního svítání vydali se všichni na další cestu k Suháru.

Mistr Antifer byl toho dne ještě zasmušilejší než předtím a následujícího dne se měl jeho stav ještě zhoršit. Doprava těch tří sudů mu stále dělala velké starosti – a řekněme hned, že právem.

Ale jak by byly jeho starosti vzrostly, kdyby byl věděl, že i v této karavaně je předmětem zvláštní pozornosti! Ano... byl tam asi čtyřicetiletý domorodec vychytralé tváře, který ničím nebudil podezření a který se zavěsil na mistra Antifera. Chodil všude za ním, a aniž se na něco ptal, dověděl se nakonec, že ti tři Evropané přijeli do imamátu založit obchodní společnost. Protože se ti cizinci ocitli

mezi lidmi, jejichž řeči nerozuměli, neváhal agent nabídnout jim s neobyčejnou úslužností svou pomoc jako tlumočník. A díky jeho informacím mohl je imám kdykoliv zadržet, kdyby to z nějakého důvodu chtěl udělat.

Je zřejmé, že tento dozor mohl akci mistra Antifera neobyčejně znesnadnit. Vykopat poklad neuvěřitelné ceny a naložit jej na parník plující do Suezů bude velmi nesnadné. A kdyby Jeho Výsost věděla, oč jde, pak by celá akce přešla hranice možnosti.

Naštěstí mistr Antifer o možných budoucích komplikacích nevěděl. Stačilo mu břímě dosavadních starostí. Nevěděl, že cestuje pod inkvizitorským dohledem imámovy agenta.

Jestliže však agentova činnost unikla jejich pozornosti, nebylo tomu tak u Sauka. Nepravý Ben Omarův písař, který hovořil arabsky, domluvil se s několika Indy cestujícími do Suháru. Tito lidé policejního agenta znali a nijak se tím netajili. Sauk pojal podezření, že agent byl přidělen mistru Antiferovi, což ho značně zneklidnilo. Nechtěl, aby se dědictví dostalo do rukou Francouze, ale stejně nerad by je byl viděl v rukou imámových. Uveďme ostatně, že onen agent vůbec nepodezříval oba Egyptěany a nevěděl, že jdou za stejným cílem jako tři Evropané.

Po únavném dni přerušném jen polední zastávkou zřídila si karavana před západem slunce noční tábor.

Celá karavana se umístila pod jediným stromem, jehož stín by byli ocenili při poledním odpočinku. Slunce nemohlo proniknout mohutnou korunou, rozkládající se ve výši patnácti stop nad zemí.

Člunař si strom zvědavě prohlížel a řekl přitom Juheloyi:

„Panebože, kolik má ten strom asi větví!“ Vtom za sebou zaslechl slova: „*Ten thousand*“

Byla to dvě anglická slova pronesená silným cizím přízvukem, kterým člunař nerozuměl, protože anglicky neznal.

Ale Juhel anglicky uměl a pokynem ruky domorodci za informaci poděkoval. „Říká, že ten strom má deset tisíc větví,“ řekl člunaři.

„Deset tisíc?“

„Tak to aspoň řekl ten Arab.“

Tím Arabem nebyl nikdo jiný než onen agent, který se zavěsil mistru Antiferovi a jeho přátelům na paty během – jejich pobytu v

imamátu. Ted' využil vhodné příležitosti k navázání styku s nimi. Juhel s Arabem si vyměnili několik dotazů a odpovědí v angličtině. Arab se představil jako tlumočník přidělený anglickému konzulátu v Maskatu a ihned nabídl své služby třem Evropanům.

Juhel domorodci poděkoval a strýci podal zprávu o tomto seznámení, které pokládal pro jednání v Suháru za šťastné.

„Dobrá. .. dobrá...“, řekl jenom mistr Antifer. „Domluv se s tím člověkem a řekni mu, že mu dobře zaplatíme.“

„Budeme-li mít ovšem z čeho,“ bručel Gildas Trégomain.

Juhel si k tomu seznámení sice blahopřál, ale Sauk s tím nebyl zřejmě vůbec spokojen. Když viděl, že policejní agent navázal s Francouzi styk, pocítil nové obavy. Rozhodl se proto dávat na toho domorodce dobrý pozor. Kdyby se byl mohl Ben Omar aspoň dovědět, kam se cestuje! Zda se už blíží konec cesty...

To byly kruté a znepokojivé domněnky, které Sauka neustále vydražďovaly a pro které nejvíc trpěl nešťastný notář.

„Je to snad má vina,“ bránil se, „že se mnou mistr Antifer zachází jako s cizím a že mě vůbec nebere na vědomí?“

Druhého dne putovala karavana přes nekonečnou planinu, skutečnou poušť bez oáz.

Během posledních etap nedošlo k žádným příhodám. Dlužno jen poznamenat, že onen Arab – jménem Selik – se ještě víc spřátelil s Juhelem díky obapolné znalosti angličtiny. Ovšem mladý kapitán zachovával z opatrnosti stále rezervu a z tajemství svého strýce neprozradil nic. Nepravému tlumočnickovi jen udal totéž, co řekli francouzskému jednateři v Maskatu, že hledají nějaké pobřežní stanice.

Věřil tomu ten agent? Juhel si to aspoň myslel. Ale ve skutečnosti to ten chytrák jen předstíral, aby se dověděl víc.

Zkrátka 27. března po čtyřech dnech pochodu dorazila karavana do Suháru.

KAPITOLA XIV, v níž mistr Antifer, Gildas Trégomain a Juhel stráví v Suháru nekonečný den

Bylo štěstí, že naši tři Evropané nepřišli do Suháru pro zábavu, ale za obchodem. Toto město si pozornosti turistů nezaslouží a jeho návštěva za námahu cesty nestojí.

Hotelů v Suháru moc není. Je tam jen karavanseráj, jehož pokoje jsou malé cely uspořádané v kruhu a zařízené jedním lůžkem. Tam taky ochotný tlumočník Selik zavedl mistra Antifera, jeho synovce a jeho přítele.

„Jaké štěstí,“ opakoval Gildas Trégomain, „že jsme se s tím ochotným Arabem setkali! Škoda jen, že neumí francouzsky – nebo aspoň bretonsky!“

Nicméně Juhel a Selik rozuměli dobře všemu, co si říkali.

Je pochopitelné, že po takové únavě toužili Juhel a Gildas Trégomain jen po odpočinku a že měli zájem jen o dobré jídlo, po němž si dopřáli dvanáctihodinový spánek. Nebylo však snadné přimět mistra Antifera k tak rozumnému počínu. Byl stále víc rozčilen blízkostí svého ostrůvku a nechtěl dále otálet... Hodlal si okamžitě najmout nějaké plavidlo.

Došlo k pohnutým scénám, které prokázaly, do jakého stavu netrpělivosti, nervozity a možno říci i podrážděnosti se dostal mistr Antifer. Nakonec se Juhelovi podařilo strýce uklidnit... Bylo přece třeba provést určitá opatření. Příliš spěchu by mohlo vzbudit podezření suhárské policie... A ten poklad se přece neztratí!

„Kéž by se opravdu neztratil!“ bručel si Gildas Trégomain. „Můj ubohý přítel by se zbláznil, kdyby tam ten poklad nebyl... nebo už nebyl!“

Obavy statečného člunaře se zdály do značné míry oprávněné.

Podotkněme ještě, že byl-li mistr Antifer v případě zklamání svých nadějí ohrožen šílenstvím, čekal i Sauka podobný osud, snad ne stejný, ale ve svých důsledcích stejně strašný. Nepravý pisár Nazim se dával unášet hrozným vztekem, jímž trpěl i Ben Omar.

Svítání ohlásilo rozhozem slunečních paprsků památný den 28. března.

Cestující samozřejmě využili Selikovy nabídky. Juhelovi připadl úkol dohodnout se s úslušným Arabem a dovést jednání ke zdárnému konci.

Juhel se dostal do jistých rozpaků nad službou, kterou na Selikovi požadoval. Tři cizinci, tři Evropané, přijedou si ráno do Suháru a honem honem shánějí nějaké plavidlo... Jde jim o pouhou vyjížďku? Mohli snad udat jiný důvod? O vyjížďku do Ománského zálivu, která snad potrvá asi dva dny. Nebude to však lidem připadat trochu divné, ne-li podezřelé?

Bud' jak bud', bylo nutno to nějak skoncovat, a tak když se Juhel setkal zase se Selikem, požádal ho, aby jim opatřil plavidlo schopné udržet se asi dva dny na moři.

„Chcete plout napříč zálivem a vystoupit na perském pobřeží?“ zeptal se Selik.

Tu Juhelovi napadlo využít této otázky k docela přirozené odpovědi, která mohla odvrátit každé podezření suhárských úřadů.

„Ne,“ odpověděl, „bude to zeměpisná vyjížďka. Chceme přesně stanovit polohu hlavních ostrůvků zálivu. Jsou poblíž Suháru nějaké?“

„Je jich tu určitý počet,“ odpověděl Selik, „ale žádný není důležitý.“

„Na tom nezáleží,“ řekl Juhel, „my máme za úkol opravit mapu zálivu.“

Selik dál nenaléhal. Ale odpověď mladého kapitána pokládal za velmi podezřelou. Kdyby byl Juhel věděl, že agent zná předmět jejich jednání s francouzským jednatelem a že ví o jejich předstíraném úmyslu založit v některém pobřežním městě obchodní stanici, byl by hovořil jinak.

Z toho vyplynulo, že všichni tři Bretonci se stali ještě podezřelejší a tím i předmětem dozoru ještě přísnějšího.

Selik slíbil opatřit člun k hydrografickému průzkumu a najmout i posádku, na jejíž oddanost by se mohli spolehnout. Juhel tlumočnickovi poděkoval a slíbil mu za jeho službu patřičnou odměnu. Selik byl tím slibem zřejmě potěšen.

„Nebylo by dobré, kdybych vás na tom průzkumu doprovázel?“ dodal. „Vzhledem k neznalosti arabštiny mohli byste se dostat v hovoru s kapitánem a s členy posádky do nesnází.“

„Máte pravdu,“ řekl Juhel. „Zůstaňte v našich službách během celého pobytu v Suháru. Opakují vám, že nebudete ztraceného času litovat.“

Pak se rozešli a Juhel se vrátil ke strýci, který se procházel po břehu s Gildasem Trégomainem. Řekl mu, co zařídil. Člunař byl hrozně rád, že budou mít za průvodce a tlumočníka toho Araba, u něhož ne bez důvodu oceňoval jeho inteligentní tvář.

Pierre Serván Malo vyjádřil svůj souhlas příkývnutím a dodal:

„A co ten člun?“

„Ten nám právě opatří náš tlumočník, strýčku, a naloží i nezbytné potraviny.“

„Myslím si, že člun může být připraven za hodinu dvě...,“ řekl mistr Antifer. „Nejde přece o cestu kolem světa!“

„To ne, kamaráde,“ odpověděl člunař, „ale vyhledat ty i potřebuje čas. Nebud', prosím tě, tak netrpělivý!“ Den zatím pokročil, ale Juhel neměl o Selikovi žádné zprávy. Je pochopitelné, že Antiferův vztek tím jen nastal. Mluvil už o tom, že toho Araba hodí do moře, protože si z jeho synovce zřejmě vystřelil. Marně se Juhel snažil Selika obhájit. Byl přijat velmi špatně. A když Gils Trégomain chtěl poukázat na Selikovu inteligenci, stal rozkaz mlčet.

Juhel a Gildas Trégomain se dál nepokoušeli mistru Antiferovi odporovat. Což není v přístavu zakotveno dost rybářských bárek? Nestačí si prostě jednu vybrat, dohodnout se s posádkou, nasednout, vyplout a namířit přídíl k východu?

„Ale jak se s těmi lidmi domluvit, když neumíme arabsky?“ zeptal se Juhel.

„A když oni neznají ani slovo francouzsky,“ dodal Gildas Trégomain.

„A proč by neznali?“ zvolal mistr Antifer na vrcholu zlosti. „To je všechno tvá vina, Juheli!“

„Ne, strýčku, dělal jsem, co jsem mohl. A náš tlumočník určitě brzy objeví... Ostatně nebudí-li ve vás důvěru, použijte Ben Omara a jeho písaře, kteří oba hovoří rabsky... Tamhle právě přicházejí!“

„Těch? Nikdy! Stačí mi, že je vlečeme všude s sebou!“

„Ben Omar chce zřejmě u nás přistat,“ upozornil Gildas Trégomain.

Sauk a notář opravdu manévrovali tak, aby se dostali do vod Bretonců. Jakmile mistr Antifer opustil karavanseráj, pospíšili si ihned za ním. Jejich úkolem bylo neztrácet ho z dohledu, a navíc měli právo asistovat při rozuzlení celé té finanční záležitosti, která hrozila obratem k dramatu.

Juhel ovšem chápal, že chování jeho strýce vůči Ben Omarovi může věci jen ztížit. Naposled se pokoušel strýce umoudřit. Teď právě pokládal příležitost za vhodnou, když se k nim notář přiblížil.

„Hled', strýčku,“ řekl, „měl bys mě poslechnout, i kdyby ses měl při tom desetkrát rozzlobit! Uvažujme rozumně, když jsme rozumné bytosti!“

„To bych musel vědět, Juheli, čemu říkáš rozumné uvažování...! Co mi vlastně chceš?“

„Chci se tě zeptat, zda nehodláš ve chvíli vyzdvižení pokladu nechat Ben Omara stranou...“

„To taky chci, k sakru! Ten ničema se pokoušel ukrást mi mé tajemství, ačkoli bylo jeho povinností prozradit mi své... Je to padouch... lupič...“

„To vím, strýčku, a nechci ho nijak omlouvat. Ale tak či onak je jeho přítomnost podle závěti Kamylna paši nutná, ne?“

„To ano.“

„A musí být osobně při vykopávání těch tří sudů?“

„To musí.“

„A má právo odhadnout cenu pokladu už z toho důvodu, že má dostat za své služby jedno procento?“

„Ano.“

„Nuže, protože musí být při celé té akci přítomen, musí přece vědět, kdy a kde k ní dojde, či ne?“

„Ano.“

„Ale kdyby tvou vinou nebo z jiného důvodu nemohl být jako vykonavatel závěti přítomen, nemohl by ti potvrdit převzetí dědictví, čímž by mohlo dojít ke sporu, který bys určitě prohrál. Takže musíš při plavbě zálivem strpět Ben Omarovu společnost.“

„Ano.“

„Souhlasíš tedy, abych mu řekl, že se má připravit k nalodění s námi?“

„Ne,“ odpověděl mistr Antifer.

A to „ne“ řekl strašným hlasem, který vylétl jako střela přímo do notářovy hrudi.

„Hleď, kamaráde,“ ozval se Gildas Trégomain, „ty nechceš slyšet pravdu a neděleš dobře. Ten Ben Omar se mi nelíbí o nic víc než tobě. Ale protože musí jít s námi, smiřme se s tím!“

Gildas Trégomain si málokdy dovolil proslov tak dlouhý a jeho přítel ho ještě nikdy nenechal mluvit tak dlouho. Ale když člunař domluvil poslední větu, mistr Antifer se ho zeptal:

„Už jsi skončil, člunaři?“

„Ano,“ odpověděl Gildas Trégomain s vítězným pohledem na Juhela. „A ty taky, Juheli?“

„Ano, strýčku.“

„Tak si jděte oba k čertu! A můžete se s tím notářem poradit! Co mne se týče, promluvím s ním jen proto, abych mu řekl, že je podvodník a ničema... A teď dobrý den nebo dobrý večer... jak chcete!“

A Pierre Serván Malo vyrazil ze sebe zaklení, v němž hřmělo po dobrém námořnickém zvyku několik tisíc rachotivých hromů.

Juhel nicméně aspoň zčásti dosáhl toho, čeho chtěl, strýc uznal svou povinnost a nezakázal synovci zasvětit notáře do svých příštích plánů. A když se notář na Saurův příkaz přiblížil, po Antiferově odchodu už ne tak jízlivě, spravilo to několik slov.

„Pane,“ řekl Ben Omar s úklonou, aby svou pokorou omluvil odvahu svého postupu, „odpustíte mi, že se dovolávám...“

„Svého práva!“ řekl Juhel. „Co si přejete?“

„Chtěl bych vědět, jsme-li už na konci cesty.“

„Skoro.“

„A kde je hledaný ostrůvek?“

„Asi dvanáct mil na širém moři východně od Suháru.“

„Na širém moři!“ zvolal Ben Omar.

„Musíme tedy zase moře?“

„Samozřejmě.“

Sauk k tomu přihlížel s předstíranou lhostejností. Tvářil se přesně jako člověk, který nerozumí ani jedinému lovu z tohoto hovoru.

Notář stále jen vrtěl hlavou a třel si čelo zrosené stuleným potem. Pak se žalostným hlasem Juhela zeptal: „A kdy se chcete nalodit, pane?“

„Snad už dnes večer, určitě však zítra ráno. Buďte proto připraven i s vaším písařem, potřebujete-li ho nutně s sebou.“ Oba Egypťané už nepotřebovali víc vědět. Nebylo však příliš odvážné Juhelovo tvrzení, že člun bude připraven ještě též večer nebo nejpozději zítra ráno? Tyto pochyby vyslovil Gildas Trégomain. Byly už tři hodiny odpoledne a tlumočník se neobjevoval. To oba muže znepokojovalo.

Ale Selik našťestí svůj slib splnil. Však se taky střežil jej nesplnit. K páté hodině odpolední, když už se Juhel a člunař chystali odejít do karavanseráje, dohonil je tlumočník na kůlové přístavní hrázi.

„Konečně!“ zvolal Juhel.

Selik se omluvil za zpožděnu Shánění člunu mu dalo hodně práce; podařilo se mu to jen za značně vysokou cenu.

„Na ceně nezáleží,“ řekl Juhel. „Můžeme vyplout ještě dnes večer?“

„Ne,“ odpověděl Selik. „Posádka bude úplná až zítra ráno.“

„Ujednáno tedy.“

„Přijdu pro vás do karavanseráje,“ řekl Selik, „a s odlivem vyplujeme.“

„Vydrží-li vítr,“ dodal Gildas Trégomain, „budeme mít dobrou plavbu.“

Opravdu dobrou plavbu, protože vanul západní vítr a mistr Antifer potřeboval hledat svůj ostrůvek na východě

.

KAPITOLA XV,

v níž Juhel zjišťuje za nejkrásnějšího počasí výšku Slunce

Druhého dne ještě dříve, než slunce ozlatilo povrch zálivu zaklepal Selik na dveře místností v karavanseráji. Mistr Antifer, který neusnul ani na hodinu, byl okamžitě na nohou a Juhel ho ihned následoval.

„Člun je připraven!“ oznámil Selik.

„Jdeme s vámi,“ řekl Juhel.

„A co člunař?“ zvolal mistr Antifer. „Uvidíte, že chrní jako mořská sviňucha! Jdu jím pořádně zatřepat!“

A odebral se do cely řečené sviňuchy, která chrápala s rukama sevřenýma v pěst. Ale po pořádném zatřesení otevřela pěsti – i oči.

Juhel zatím podle ujednání šel upozornit notáře a písaře.

Když Selik uviděl oba Egyptany, neubránil se gestu překvapení. Nebyl však jeho údiv oprávněný? Jak se mohli znát lidé tak rozdílných národností? Jak mohli společně provádět hydrografický průzkum? To vše musilo nezbytně vzbudit agentovo podezření.

„Ti dva cizinci chtějí plout s námi?“ zeptal se Juhela.

„Ano,“ odpověděl trochu rozpačitě mladý kapitán. „Jsou to naši cestovní společníci... Přijeli jsme ze Suezu do Maskatu stejným parníkem.“

„Byli s vámi i v karavaně?“

„Samozřejmě..., ale drželi se stále stranou..., protože můj strýc měl moc špatnou náladu...“

Juhel se ve svých vysvětlováních zaplétal stále víc. Ostatně nebyl Selikovi žádným vysvětlováním povinován. Ti Egyptané přišli prostě proto, že on chtěl, aby přišli...

Selik se už dál nevyptával, ačkoli se mu to všechno zdálo tuze divné. Umínal si proto dávat na Egyptany dobrý pozor stejně jako na tři Francouze.

Právě se objevil mistr Antifer a za ním ve vleku člunař. Je snad zbytečné dodávat, že Pierre Serván Malo nebral přítomnost Ben Omara a Nazima vůbec na vědomí.

Na konci mola se houpala malá lodice. Jmenovala se *Berbera* a byla obsazena dvaceti muži. Snad to byla posádka početnější, než

bylo třeba k řízení člunu o nosnosti padesáti tun. Juhel si toho hned všiml, ale svůj postřeh si nechal pro sebe. Z těch dvaceti mužů dobrá polovina nebyli zřejmě námořníci. A skutečně! Byli to agenti suhárské policie, kteří se nalodili na Selikův příkaz.

Cestující seskočili na palubu *Berbery* s hbitostí námořníků zvyklých na takový cvik. Smysl pro pravdu nás však nutí přiznat, že. lehké plavidlo se pod váhou Gildase Trégomaina naklonilo povážlivě na levobok. Nalodění notáře bylo trochu obtížnější, protože se mu zastavovalo srdce, ale Nazim ho popadl kolem pasu a hodil ho přes pažení do lodi. Protože houpání lodice už začalo na Ben Omara působit, protáhl se notář padacími dveřmi do zadní kajuty, odkud pak vycházelo dlouhé a bolestné sténání.

Patron lodice byl starý Arab nerudné tváře. Dal ihned odvázat lana a na Juhelův příkaz tlumočený Selikem vyplul k severovýchodu.

Konečně byli na cestě k ostrůvku! Se západním větrem jim postačí čtyřadvacet hodin k cíli. Plavcům však nešlo jen o plavbu na východ. Musili se dostat na určité místo a k tomu musili stanovit zeměpisnou délku a šířku. Ale ke změření výšky Slunce je třeba, aby se sluneční kotouč ukázal. Toho dne se však vrtošivé nebeské těleso nehodlalo vůbec objevit.

Mistr Antifer se procházel po palubě *Berbery* v horečném vzrušení a díval se na nebe. Tentokrát nevyhlížel svůj ostrůvek, ale sluneční kotouč zakrytý mlhami na východě.

„A co když se Slunce vůbec neukáže?“ zeptal se člunař. „Pak nebudu moci měření provést,“ odpověděl Juhel. Vítr stále sílil. Na západě se hromadily kupy mračen. A tu se ozval na přídi neartikulovaný výkřik a po něm vodopád nadávek. To mistr Antifer hrozil neposlušnému Slunci.

Ale to se občas přece jen ukázalo. Chvilími pronikly jeho paprsky skulinou v mracích. Juhel však neměl čas zachytit Slunce v přístroji a změřit jeho výšku.

Arabové se v užití sextantu příliš nevyznají. Posádka lodice proto nevěděla, co chce mladý kapitán vlastně dělat. Všichni si však všimli, že jejich cestující jsou krajně vzrušeni.

Mistr Antifer přecházel sem a tam, láteřil, spílal kdekomu a pobíhal jako pomatený. Když ho Gildas Trégomain a Juhel zvali k

obědu, poslal je do háje. Ani odpoledne se počasí nezměnilo. Západ byl stejně x zatažen hustými mraky. Rozvlněné moře „něco cítilo“, jak říkají námořníci. A to, co cítilo, byla vichřice, jihozápadní bouře, která tak často zuří ve vodách Ománského zálivu.

Berbera se strašně zmítala. Se spuštěnými plachtami nemohla udržovat směr a vzdorovat prudkým nárazům oře. Zbývalo jí jen prechat před vichrem k jihozápadu. Juhel si přitom všiml, že kapitán řídí loď velmi opatrně a obratně. Jeho posádka prokázala chladnokrevnost a odvalu pravých námořníků. Ale zatímco jedna část posádky pracovala, druhá ležela na palubě a dokazovala, že není na kymácení lodi vůbec zvyklá. Ti lidé se určitě nikdy neplavili. A tu Juhelovi napadlo, že mají patrně v patách policejní agenty... a že sám Selik možná... Záležitost dědice Kamylnka paši vypadala opravdu špatně.

Sauk byl špatným počasím strašně rozzuřen. Jestliže bouře potrvá několik dní, nebudou moci měření provést; a jak potom určí polohu ostrůvku? Pokládal za zbytečné setrvávat na palubě, a odešel proto do kajuty, kde se Ben Omar převaloval od pravoboku k levoboku a zpět jako sud uvolněný ze svého podstavce.

Juhel a člunař vyzvali mistra Antifera k sestupu pod palubu. Ale když je odmítl, nechali ho u paty stožáru pod dehtovanou plachtou a šli si lehnout na lavici v kajutě mužstva.

V temné a mlhavé noci hrozilo křehkému plavidlu vážné nebezpečí. Nevyplývalo však z lehkosti lodice, která se vyhupovala na hřebeny vln a vyhýbala se tím jejich převisům. Ale poryvy vichru byly tak prudké, že nebýt opatrnosti starého patrona, byla by se loď dvacetkrát potopila.

Po půlnoci počalo vytrvale pršet a vítr se tím zvolna utišil. Když se rozednilo, vichřice se už neprojevovala tak prudkými poryvy, ale nebe bylo stále zatažené.

Když Juhel vystoupil na palubu, nemohl se ubránit výrazu zklamání. Při takovém stavu oblohy se nedalo měření provést. Kde se asi nacházela teď lodice po těch nočních změnách směru? Patron přes svou dokonalou znalost Ománského zálivu nemohl nic říci. V

dohledu nebyla žádná země. Neminuli už ten ostrůvek? *Berbera* se mohla dostat mnohem dál na východ, než potřebovala. Ale jak to zjistit?

Pierre Serván Malo odhodil dehtovanou plachtu a odešel na příd'. A když se rozhlédl po obzoru, unikly mu nové kletby a zlořečení. Juhel nehodlal rušit mlčení, které strýc už od včerejška zachovával, ale nevyhnul se mnohým otázkám Selikaj který k němu přistoupil se slovy:

„Den nám začíná nějak špatně, pane.“

„Velmi špatně.“

„Asi nebudete moci použít svého přístroje a podívat se a Slunce.“

„Taky se toho bojím.“

„Co tedy budete dělat?“

„Čekat.“

„Upozorňuji vás však, že člun si vzal potraviny jen na tři dny. A jestli špatné počasí potrvá, budeme se musit vrátit do Suháru...“

„To skutečně budeme musit.“

„Vzdáte se pak svého plánu na průzkum ostrůvků v zálivu?“

„Pravděpodobně ano. .. Nebo to odložíme na vhodnější dobu.“

Na palubě se objevil člunař skoro zároveň se Saukem. První se tvářil mrzutě, druhý vztekle, když spatřili mlžnou clonu halící loď.

„Nepůjde to, co?“ řekl člunař, když sevřel mladému kapitánovi ruku.

„Vůbec ne,“ odpověděl Juhel.

„Jen aby nám mistr Antifer neskočil po hlavě přes palubu!“ bručel člunař.

Ráno uběhlo za stejných podmínek. Sextant zůstal ve svém pouzdře, protože mlžnou clonou nepronikl ani jeden sluneční paprsek.

V poledne vynesl Gildas Trégomain pro klidné svědomí chronometr, ale ani ten nemohl z rozdílu pařížského a místního času určit zeměpisnou délku místa, na němž se lodice v zálivu nacházela.

Ani odpoledne nebylo příznivější. Mohli sice odhadnout délku plavby, ale tím by zjistili polohu *Berbera* velmi nepřesně.

Patron řekl Selikovi, že nezmění-li se počasí do druhého dne, obrátí loď přídi k západu a popluje k pevnině. Selik pokládal za svou povinnost uvědomit o patronových úmyslech Juhela.

„Dobrá,“ řekl jen mladý kapitán.

V noci se nestalo nic zvláštního. Slunce ani při západu neproniklo clonou mraků. Mrholení se zatím změnilo v pouhé mžení. Byl to snad příznak změny počasí? Vítr se ztišil natolik, že se projevoval jen občasnými závany. Mezi jednotlivými jeho poryvy si člunař slinil prst a nastavoval jej větru. Zdálo se mu, že se vítr stáčí k výhodu.

Juhel zjistil totéž. A dokonce se mu zdálo, že Slunce při západu přece jen trochu prokouklo vrstvou mračen... A Pierre Serván Malo ten paprsek určitě zahlédl, próze zášleh v jeho očích odpověděl zářivé denní hvězdě vzteklým pohledem.

Přišel večer. Všichni se pustili do jídla, ale lodními zásobami šetřili, protože zjistili, že jich mají sotva na čtyřiašest hodin.

Se setměním se snesla mlha, ale ke třetí hodině ranní bylo už nebe jako vymetené. Ted' snad mohli doufat, že se měření povede.

Za svítání se skutečně nad čarou obzoru vyhoupl v celé nádheře sluneční kotouč. Snadno si lze představit, jak se nálada všech změnila. S jakou netrpělivostí cestující i námořníci čekali na chvíli měření! Arabové věděli, že Evroné mají přesné přístroje k určení polohy lodi a že tomu nepotřebují být na dohled země. A všechny zajímalo, je-li *Berbera* ještě v zálivu nebo zda byla zahrnuta za mys Raz el Had.

Nedlouho před polednem se Juhel připravil k měření.

Mistr Antifer se postavil vedle něho se sevřenými rty a s planoucím zrakem.

Pevně rozkročený Juhel uchopil sextant levou rukou a zamířil jeho objektiv k obzoru. Jakmile zjistil výšku Slunce, zvolal:

„Hotovo!“

Pak si zapsal údaj z číselné stupnice a sestoupil do kajuty, aby provedl výpočet.

Zjistil, že lodice je na pětadvacátém stupni a dvou minutách severní šířky. Tedy o tři minuty severněji než ostrůvek.

K dokončení měření musil teď Juhel změřit hvězdný uhel. Nikdy neplynuly hodiny mistru Antiferovi, Juhelovi, člunaři a Saukovi tak pomalu!

Na Juhelův pokyn přemístila se *Berbera* trochu jižněji. V půl třetí provedl mladý kapitán řadu měření, při nichž člunař zaznamenával čas na chronometru. Výpočtem zjistili, že jsou na 54°58' východní délky.

Lod' tedy byla jednu obloukovou minutu na východ od hledaného ostrůvku.

Skoro zároveň se ozval výkřik. Jeden z Arabů ukazoval na temný tvar asi dvě míle na západ.

„Můj ostrůvek!“ zvolal mistr Antifer.

Mohl to být skutečně jedině onen ostrůvek, protože v dohledu žádná jiná země nebyla.

A Bretonec počal pobíhat, gestikulovat a zmítat se jako v křečích. Gildas Trégomain musel zakročít a sevřít ho ve svém silném objetí.

Lod' se okamžitě stočila přídi k ostrůvku. Lehká bríza jí nadmula plachty, takže tam za půl hodiny mohla být.

A skutečně tam za tu dobu dorazila. Juhel se odhadem ujeté dráhy mohl přesvědčit, že poloha ostrůvku odpovídá přesně souřadnicím udaným Kamytkem pašou.

A všude kolem se prostírala jen nekonečná pustina zálivu.

KAPITOLA XVI, obsahující juhelův dopis Enogatě s popisem všech příhod, jejichž hrdinou byl mistr Antifer

Jak smutný byl dům v ulici Na výšinách v Saint Malu a jak pustý se zdál po odjezdu mistra Antifera! V jakém neklidu tam plynuly dny oběma ženám, matce a dceři!

Bylo to 29. dubna. Už dva měsíce uplynuly ode dne, co *Steersman* vyplul na moře a odvezl tři Bretonce na dobrodružnou výpravu za pokladem.

Uved'me nyní, že odjezd mistra Antifera vyvolal v městě značný poprask. Všichni byli zvyklí na bývalého námořníka, který chodil s dýmku v ústech ulicemi města a podle hradeb. A s ním, trochu pozadu, chodíval Gildas Trégomain se svou stále klidnou dobráckou tváří.

A mladý kapitán Juhel zmizel právě v době, kdy měl být jmenován druhým důstojníkem na krásném trojstěžníku firmy Le Baillif a spol.

Kde všichni tři byli? Nikdo to nevěděl. Lidé jen věděli, že je *Steersman* odvezl do Port Saidu. Pouze Enogata a Nanon pak byly informovány o jejich další cestě Rudým mořem až k severním břehům Indického oceánu. Mistr Antifer jednal moudře, když si nechal své tajemství pro sebe, protože nechtěl, aby se Ben Omar dověděl něco o poloze jeho ostrůvku.

O cestě za pokladem tedy nikdo nevěděl, ale o plánech mistra Antifera lidé věděli. Mistr Antifer byl příliš povídavý a příliš sdílný, než aby o tom pomlčel, a tak si lidé v Saint Malu vyprávěli o neuvěřitelném pokladu v ceně sta miliónů. Ti neinformovanější dokonce tvrdili, že jde o sto miliard... Všichni proto s netrpělivostí čekali na zprávy o vyzvednutí pokladu a o návratu kapitána pobřežní plavby změněného v naboba.

Enogata si tolik ani nepřála. Byla by bývala šťastna, kdyby se byli její strýc a snoubenec vrátili s prázdnými kapsami.

Občas dostávala mladá dívka od Juhela dopisy. První z nich byl datován v Suez. Druhý byl odeslán z Maskatu. Enogata je přímo

hlala. Vždyť nelíčily jen cestovní dojmy a duševní stav jejího strýce, ale i žal jejího snoubence nad rozloučením v předvečer sňatku a jeho naděje na brzké shledání a na získání strýcova souhlasu, i kdyby se měl mistr Antifer vrátit s rukama plnýma miliónů. Enogata a Nanon četly ty dopisy znova a znova, ale odpovídat na ně nemohly. Hovořily spolu aspoň o všem, co dopisy uváděly. Počítaly na prstech dny, po které jejich milí zůstanou ještě v dalekých mořích a odčítaly každých čtyřiaadvacet hodin na kalendáři jeden den. A po druhém dopise se utěšovaly nadějí, že druhá část cesty bude už jenom návrat domů.

Třetí dopis přišel 29. dubna, asi dva měsíce po Juhelově odjezdu. Když Enogata spatřila tuniskou známku, rozbušilo se jí srdce štěstím. Cestující už tedy opustili Maskat... Už se vrátili do evropských moří... Blíží se k Francii... Co jim ještě zbývá k cestě do Marseille? Nejvýš tři dny! A k cestě do Saint Mala rychlíkem trati Paříž-Lyon-Středozemní moře a trati západní? Nanejvýš šestadvacet hodin.

Matka a dcera seděly v přízemním pokoji, když se za listonošem zavřely dveře. Nikdo je nemohl rušit. Mohly se plně věnovat svým citům.

Jakmile si Enogata osušila zvlhlé oči, začala nahlas číst tak, aby dala každé větě čas potřebný k plnému pochopení.

Tunis, La Galite 22. dubna 1802

*Má drahá Enogato,
líbám Tvou matku i Tebe. Ach, jak daleko jsme od sebe a kdy asi ta nekonečná cesta skončí?*

Psal jsem Ti už dvakrát, takže jsi musela mé dopisy dostat. Tento je třetí a ještě důležitější, protože se z něho dovíš, že naše záležitost s pokladem doznala k velké strýčkově mrzutosti nečekaný obrat...

Enogata vyrazila radostný výkřik a zatleskala.

„Nic nenašli, maminko,“ zvolala. „A já si nebudu musit brát žádného prince!“

„Jen pokračuj, děvče!“ odpověděla Nanon.

A Enogata dočetla nedokončenou větu:

... a já Ti musím ke svému velkému žalu oznámit, že se teď pouštíme za pokladem ještě dál... mnohem dál...

Dopis se v Enogatiných rukou rozechvěl.

„Jít za pokladem dál... mnohem dál...“ šeptala si. „Oni se tedy nevracejí, maminko... oni se nevracejí!“

„Odvahu, děvče... a pokračuj!“ odpověděla Nanon.

Enogata pokračovala ve čtení dopisu, Juhel v něm stručně popsal vše, co se odehrálo v Ománském zálivu, kde místo pokladu našli jen další listinu s udáním nové zeměpisné délky. A pokračoval:

Představ si, drahá Enogato, strýčkovo rozhořčení a vztek i mé zklamání ne nad tím, že jsme nezískali ten poklad, ale nad tím, že se tím oddálí náš návrat do Saint Mala a mé shledání s Tebou. Zdálo se mi, že mi srdce pukne.

Enogata jen stěží uklidnila tlukot vlastního srdce. „Ubohý Juhel!“ zašeptala.

„Však i ty jsi ubohá,“ řekla jí Nanon. „Čti dál, dceruško!“

A Enogata pokračovala hlasem plným dojetí:

Kamylk paša nám druhým dokumentem přikázal jít s novou zeměpisnou šířkou k jakémusi tuniskému bankéři Zambukovi, který prý má druhou zeměpisnou délku. Poklad je tedy zakopán na jiném ostrůvku! Náš paša byl zřejmě zavázán vděčností i tomuto člověku z Tunisu, který mu kdysi prokázal nějakou službu podobně jako náš dědeček AntiFER. Oba dědici se tudíž musí o poklad rozdělit, takže každý dostane jednu polovinu. Strýce to pochopitelně hrozně rozzuřilo. Mít jen padesát miliónů místo sta! Jen si to považ! Ale já bych byl šťasten, kdyby byl šlechtný Egyptan rozdělit své jmění mezi sto lidí, aby strýci nic nezbylo a nemohl už klást překážky našemu sňatku.

Enogata na to řekla:

„Jako bychom potřebovali peníze, když se máme rádi!“

„Pravda,“ souhlasila Nanon. „Peníze jsou dokonce na překážku. Ale pokračuj, dceruško!“ Enogata poslechla:

Když náš strýc ten dokument přečetl, byl tak zdrcen, že čísla nové zeměpisné délky a adresu muže, s nímž se měl spojit k doplnění souřadnic ostrůvku, mu málem vyklouzly z úst. Naštěstí se brzy vzpamatoval.

Náš přítel Trégomain, s nímž si často o Tobě povídám, drahá Enogato, se strašně zašklebil, když se dověděl, že musíme hledat nový ostrůvek.

„Ubohý Juheli,“ řekl mi, „nedělá si z nás ten pašácký paša legraci? Nechce nás poslat až na konec světa?“

Půjdem skutečně až na konec světa? To ve chvíli, kdy Ti píše tento dopis, ještě nevíme.

Náš strýček si nechal údaje z druhého dokumentu pro sebe, protože se má na pozoru před Ben Omarem. Od té doby, co ten taškář chtěl na strýci vytáhnout jeho tajemství, chová k němu strýc neustále podezření. Možná že právem, a mně se dokonce zdá ten písař Nazim podezřelejší než jeho pán. Nelíbí se ani mně, ani panu Trégomainovi hlavně pro svůj sverepý výraz a potměšilý pohled. Ujišťuji Tě, že náš notář pan Calloch by ho ve své kanceláři nesnesl. Já jsem přesvědčen, kdyby Ben Omar a on znali Zambukovu adresu, snažili by se nás předejít... Ale strýček o tom neřekl jediné slovo ani nám. Ben Omar a Nazim tedy nevědí, že teď pojedem do Tunisu a my sami si při opuštění Maskatu říkáme, kam nás asi pašova fantazie zavede.

Enogata se na okamžik odmlčela.

„Mně se ty d'ábelské pletichy vůbec nelíbí,“ řekla Nanon.

Dále Juhel líčil příhody zpáteční cesty, odjezd z ostrůvku a velké rozčarování tlumočnicka Selika, když viděl cizince vracet se s prázdnýma rukama. Byl už přesvědčen, že tu vůbec nešlo o hydrografický průzkum. Dále Juhel popisoval cestu s karavanou, návrat do Maskatu a dvoudenní čekání na parník z Bombaje.

Nepsal jsem Ti z Maskatu podruhé proto, že jsem doufal dovědět se něco nového, o čem bych Tě mohl informovat, pokračoval Juhel. Ale nedověděl jsem se nic. Jenom to, že se vrátíme do Suez, odkud se vydáme do Tunisu.

Enogata přestala číst a podívala se na Nanon, která si s pokyvováním hlavy bručela:

„Jen aby nešli až na konec světa! Těch nevěřících aby se člověk bál.“

Juhel dál líčil cestu z Maskatu do Suez, plavbu přes indický oceán a Rudé moře a zmínil se i o Ben Omarově mořské nemoci, která už přesahovala všechny meze. „Dobře mu tak!“ řekla na to Nanon. Pak přešel Juhel k líčení duševního stavu strýce, z něhož po celou cestu nedostali ani slovo.

Víš, drahá Enogato, že si nedovedu představit, co by se se strýčkem stalo, kdyby byl zklamán ve svých nadějích? Snad by se zbláznil. Kdo by to byl řekl do člověka tak rozumného a skromného! Vyhlídka na sto miliónů! Takovému svodu by přece neodolalo mnoho hlav. Určitě naše dvě! Ale to je tím, že náš život se soustřeďuje v našich srdcích.

Ze Suez jsme dojeli do Port Saidu, kde jsme musili čekat na obchodní loď plující do Tunisu. Tam totiž bydlí bankéř Zambuko, kterému musí strýc odevzdat ten d'ábelský dokument... Ale až zeměpisná délka jednoho a šířka druhého určí polohu nového ostrůvku, kde ho budeme hledat? To je hlavní otázka, a to otázka velmi vážná, protože na ní závisí náš návrat do Francie.

Enogata dopis upustila a její matka jej zvedla. Dívka nemohla číst dál. Viděla v duchu nepřítomné muže zavlčené tisíce mil daleko a vystavené největším nebezpečím v hrozných krajích, odkud se možná nikdy nevrátí. Unikl jí zoufalý výkřik: „Ach strýčku, strýčku! Kolik žalu jsi způsobil těm, kteří tě milují!“

„Odpusťme mu to, dceruško,“ řekla Nanon, „a prosme Boha, aby ho chránil!“ Enogata po chvíli pokračovala:

Z Port Saidu jsme vypluli 16. dubna. Až do Tunisu jsme nikde nestavěli. V prvních dnech jsme pluli podle egyptských břehů. Když jsme míjeli Alexandrii, vrhl po ní Ben Omar zoufalý pohled. Ale jeho písar zakročil a jazykem, kterému nerozumíme, přivedl notáře k rozumu. Zdálo se i však, že dost hrubě. Ben Omar má zřejmě z Nazima strach a já si teď myslím, že ten písar není tím, čím tvrdí, že je. Vypadá totiž jako lupič. Rozhodl jsem se proto dávat na něho pozor.

Večer 21. dubna jsme dopluli do tuniského přístavu, kde náš parník zakotvil před hrází v La Galite.

Má drahá Enogato, i když jsme Ti v Tunisu mnohem blíž, nevím, zda nešťastná sudba nás nepošle zase někam dál. Nezoufej však a říkej si stále, že naše cesta už nemůže dlouho trvat.

Píši Ti tento dlouhý dopis na palubě, abych jej mohl dát v La Galite na poštu. Za několik dní jej dostaneš. Neprozradí Ti ovšem to, co sám nevím, to jest, kam budeme odvezeni. Ale to neví ani náš strýček. Dozví se to až po rozhovoru s tím bankéřem, jehož tuniský klid trochu narušíme. Vždyť až se pan Zambuko doví, že jde o obrovské dědictví, na jehož polovinu má nárok, určitě se do toho pustí, připojí se k nám a zúčastní se dalšího jednání asi se stejným zápallem jako náš strýček.

Jakmile budu znát polohu ostrůvku číslo dvě, hned Ti o oznámím, protože na mapě ji budu určovat stejně já. Napíšu Ti o tom. Je pravděpodobné, že po tomto dopise ostaneš zanedlouho čtvrtý.

Posílám Ti, drahá Enogato, ujištění o své lásce tak, jak bys je poslala i Ty mně, kdybys mi mohla psát. Věř mi, že zůstanu po celý život Tvým věrným a milujícím

Juhelem Antiferem

KAPITOLA XVII, **v níž se čtenáři obvyklou formou představí spoludědic mistra** **Antifera**

Kdo se dostane do tuniského přístavu, ani zdaleka není ještě v Tunisu. Musí si najmout člun, aby se dostal do města.

Nutno však dodat, že mistr Antifer a jeho společníci se z La Galite nevydali do Tunisu člunem. Rozjeli se tam železnicí vinoucí se pod pahorkem města Kartága, kde dnes stojí kaple sv. Ludvíka.

Když mistr Antifer, Juhel a člunař čekali na nádraží na první vlak, sledovali je zpovzdáli Ben Omar a Nazim. Mistr Antifer držel stále jazyk za zuby, a tak Egyptané dosud nevěděli o bankéři Zambukovi, s nímž je měl vrtoch Kamyłka paši nyní seznámit. Bude to mrzuté seznámení, ne snad pro notáře, který měl svou odměnu zaručenu – neodstoupí-li ovšem ze hry –, ale pro Sauka, který bude musit bojovat proti dvěma dědicům místo proti jednomu. Ale kdo je ten druhý dědic?

Po půlhodinovém čekání se cestující konečně usadili ve vlaku. Po příjezdu do Tunisu se ubytovali ve francouzském hotelu uprostřed evropské čtvrti. Najali si tam tři pokoje.

Mistr Antifer si ani nedal čas vystoupit nahoru.

„Najdu vás tady,“ řekl svým společníkům.

„Jen si jdi, kamaráde,“ odpověděl mu člunař, „a vyříd' si svou věc dobře!“

Ale právě ta „věc“ mistra Antifera velmi znepokojovala. Nechtěl vůbec svého spoludědice podvést, jako se Ben Omar snažil podvést jeho. Byl to čestný muž, přes své podivínství neobyčejně přímý a rozhodnutý jednat poctivě. Půjde rovnou k bankéři a řekne mu:

„Nesu vám to a to... Ukažte, co mi dáte výměnou – a vzhůru na cestu!“

Ostatně z dokumentu nalezeného na ostrůvku vyplývalo, že Zambuko musí být informován o jistém Antiferovi francouzského původu, který mu přinese zeměpisnou délku nezbytnou k určení polohy ostrůvku s pokladem. Bankéř tedy nebude jeho návštěvou překvapen.

Mistr Antifer však měl jednu obavu... Že totiž jeho spoludědic nebude umět francouzsky. Kdyby Zambuko uměl anglicky, mohl by mistr Antifer využít Juhelovy pomoci. Ale nebude-li bankéř znát žádný z obou jazyků, bude si muset Bretonec opatřit tlumočníka. Ale pak bude vydán na milost a nemilost třetí osobě, které bude muset vyzradit tajemství v ceně sta miliónů.

Když mistr Antifer hotel opouštěl, neřekl nikomu, kam jde. a najal si průvodce. Pak i s průvodcem zmizel za ohybem ulice ústící na Námořní náměstí. Po několika krocích řekl svému průvodci:

„Znáte bankéře Zambuka?“

„Tady ho zná každý.“

„Doved'te mě k němu!“

„Jak si přejete, pane.“

Mistr Antifer tedy zamířil k dolnímu městu. Po půlhodině došli do maltézké čtvrti. Na konci jedné ulice zastavil se průvodce před domem obyčejného vzhledu. Podobal se všem běžným tuniským stavením. Podle vzhledu tohoto domu neměl mistr Antifer dojem, že jeho majitel oplývá nějakým velkým majetkem. Napadlo mu, že to jen uspiší úspěch jeho plánu.

„Tady že bydlí bankéř Zambuko?“ zeptal se průvodce.

„Ano.“

„A je pokládán za bohatého člověka?“

„Má několik miliónů.“

„K čertu!“ zaklel mistr Antifer. Pak průvodce propustil.

Je samozřejmé, že po celou tu dobu ho nepozorovaně sledoval Sauk. Ten tedy už věděl, kde Zambuko bydlí. Mohl by snad jednat s bankéřem ve svůj prospěch? Podařilo by se mu domluvit se s ním a obelstít tak mistra Antifera? Mohl by využít neshody obou dědiců Kamyłka paši? Bylo opravdu mrzuté, že při společné práci na ostrůvku číslo jedna neunikla mistru Antiferovi se jménem bankéře Zambuka i čísla nové zeměpisné délky! Kdyby ji byl Sauk znal, byl by přijel do Tunisu před mistrem Antiferem, setkal se s bankéřem a slíbil mu vysokou odměnu... nebo ho připravil o jeho tajemství. Ale pak mu napadlo, že dokument asi hovoří o mistru Antiferovi, a o nikom jiném. Nu, Sauk bude tedy jednat nemilosrdně podle svého

programu, a jakmile budou mít Malt'an a Bretonec své dědictví v rukou, bude on už vědět, jak se obou zbavit.

Pierre Serván Malo vstoupil do bankéřova domu a Sauk čekal venku.

Vnitřní levá část budovy sloužila jako kancelář. Na dvoře nebyl nikdo.

Tuniský bankéř byl muž střední postavy, šedesátiletý, hubený, živých a tvrdých očí, pergamenové pleti, šedivějících zplihlých vlasů a vrásčitých rukou s dlouhými špičatými nehty. Ačkoli mistr AntiFER nebyl příliš bystrý pozorovatel, ihned vycítil, že bankéř Zambuko není nijak sympatický.

Bankéř byl vlastně docela obyčejný lichvář, který půjčoval na zástavy. Pocházel z Malty – a Malt'anů žije v Tunisu na pět tisíc.

O Zambukovi se vědělo, že podvodnými bankovními machinacemi nashromáždil obrovské jmění. Byl opravdu bohatý a byl na to pyšný. Podle něho nebyl však nikdo tak bohatý, jak by mohl být. Říkalo se o něm, že je desateronásobný milionář, a to nebyl žádný omyl, ač jeho dům vypadal tak prostě a uboze. Však to taky mistra Antifera zmýlilo. Svědčilo to jen o Zambukově úžasné šetrnosti v otázkách životních potřeb. Shromažďoval měšce zlaťáků, hromadil peníze, shraboval zlato, zmocňoval se všeho, co mělo nějakou cenu. To byly šejdířské kousky, kterým věnoval celý život. Tak nahrabal několik miliónů, aniž se staral o jejich produktivní využití.

Bylo by nepravděpodobné, ba dokonce protismyslné, kdyby takový člověk nezůstal svobodný. Zambukovi taky nikdy nenapadlo oženit se. Nikdo taky nevěděl o nějakých jeho příbuzných. Měl pouze jednu sestru. Ve svém domě však žil sám. Sloužila mu stará Tunisanka, jejíž plat a výživa ho nepřišly nijak draho. Teď už je zřejmé, jakého společníka měl před sebou mistr AntiFER. A bylo s podivem, jakou službu mohl prokázat Kamytku pašovi, že si vysloužil jeho vděčnost. Musíme to několika větami vysvětlit. Když bylo bankéři sedmadvacet let, usadil se v Alexandrii. Zprostředkovával tam s neúnavnou vytrvalostí různé obchody, zařizoval koupě a prodeje a nakonec se stal bankéřem, což je zaměstnání pro mazaného šejdíře velmi výnosné.

To bylo roku 1829. A víme, že tehdy byl právě Kamylyk: paša zmítán obavami o svůj majetek, po němž bažil jeho chamtivý bratranec Murad, podporovaný Mehemetem Alím. Paša proto sebral všechno své jmění a odvezl je do Sýrie, kde mělo být ve větším bezpečí. K takové akci však potřeboval několik lidí. Obrátil se však pouze na cizince, kterým mohl důvěřovat. Tito cizinci ovšem hráli nebezpečnou hru, když s ohrožením vlastního života pomáhali Egyptanovi proti místokráli. Mezi nimi byl i mladý Zambuko. Za svou ochotu byl už tehdy bohatě odměněn. Vykonal několik cest do Alepu a nakonec podstatně přispěl k zajištění majetku svého klienta a k přemístění pokladu na bezpečné místo.

Nestalo se tak bez nesnází a bez nebezpečí. Po odjezdu Kamylyka paši několik jeho pomahačů – mezi nimi i Zambuko – bylo odhaleno a uvězněno. Zambuko však musil být pro nedostatek důkazů propuštěn.

Tak získal bankéř právo na pašovu vděčnost stejně jako otec mistra Antifera.

Tento stručný výklad vysvětluje, proč roku 1842 Thomas Antifer a bankéř Zambuko dostali dopis s oznámením, že se jednoho dne stanou majiteli pokladu v ceně sta miliónů, pokladu uloženého na ostrůvku, jehož zeměpisnou délku poslal jednomu z nich a šířku druhému.

Víme už, jaký účín měla ta zpráva na Thomase Antifera a pak na jeho syna. Nemenší účín měla i na bankéře Zambuka. Je pochopitelné, že lichvář o tom neřekl nikomu ani slovo. Zavřel údaje o oné zeměpisné délce do zásuvky své nedobytné pokladny a od té doby neuplynula ani jediná minuta jeho života, v níž by byl neočekával příchod jistého Antifera, ohlášený dopisem Kamylyka paši. Marně se snažil zjistit Egyptanův osud. Zpráva o jeho zatčení na palubě brig-golety roku 1834 z Káhiry vůbec nepronikla a neprozradilo se ani jeho uvěznění a jeho smrt roku 1852.

Ted' se však psal rok 1862. Od roku 1842 uplynulo dvacet let, Bretonec se dosud neobjevil a zeměpisná délka se dosud nespojila s příslušnou šířkou. Poloha ostrůvku nebyla stále ještě určena. Ale Zambuko neztrácel naději. Nepochyboval, že úmysly Kamylyka paši budou dříve nebo později splněny. V jeho představách byl Bretoncův

příchod tak jistý jako objevení komety předpověděné všemi hvězdárnami světa. Litoval jen jedné věci – což bylo u člověka jeho typu přirozené –, že se musí o dědictví dělit s jiným. Ale dispozice určené vděčným Egypt'anem změnit nemohl. Dělit se však s někým o sto miliónů pokládal za strašnou věc. Proto taky posílal mistra Antifera v duchu ke všem čertům. Uvažoval o tom celé roky a vymýšlel tisíce způsobů, jak to zařídit, aby dostal dědictví celé. Podaří se mu to? Zatím můžeme jen potvrdit, že byl na přivítání mistra Antifera připraven dobře.

Zbytečné dodávat, že bankéř Zambuko, který se vůbec nevyznal v mořeplavbě, dal si vysvětlit, jak se protnutím dvou pomyslných čar zeměpisné šířky a délky získá poloha určitého místa na zemském povrchu. A především pochopil, že se oba dědici musí nezbytně sejít a že on sám bez Antifera nedokáže nic stejně jako mistr Antifer bez něho.

KAPITOLA XVIII, **v níž se mistr Antifer setká s návrhem tak nehorázným, že se** **dává bez odpovědi na útěk**

„Mohu mluvit s bankéřem Zambukem?“

„Ano, jde-li o obchodní záležitost.“

„Jde skutečně o obchod.“

„Vaše jméno?“

„Oznamte, že přišel cizinec; to stačí.“ Tyto otázky kladl mistr Antifer a na ně odpovídal dosti špatnou francouzštinou starý bručivý domorodec od stolu malé pracovně rozdělené na dvě části mřížovou přezkou.

Bretonec nepokládal za vhodné oznámit své jméno, chtěl vidět účinek, který jeho jméno vyvolá u bankéře, až Zambuko náhle uslyší slova: Jsem Antifer, syn Thomase Atifera ze Saint Mala!

Za okamžik byl uveden do vápnem vybílené pracovny stropem začouzeným od lampy, s pokladnou v jednom místě, se skříní v druhém a se stolem se dvěma židlemi.

U toho stolu seděl bankéř. Oba dědici Kamyłka paši se octli tváří v tvář.

Aniž vstal, narovnal si Zambuko kulaté brýle sedící na se podobném papouščímu zobáku a pozdvihl trochu hlavu.

„S kým mám tu čest?“ zeptal se francouzsky s pronsálským přízvukem.

„Jsem kapitán pobřežní plavby, Antifer,“ odpověděl Bretonec. A byl přesvědčen, že na tato slova Zambuko vymkne, vyskočí ze svého křesla a řekne: Konečně! Bankéř však nevyskočil. Ze sevřených rtů mu neunikl žádný výkřik. Ale dobrý pozorovatel by si byl mohl všimnout, že mu oči za čóčkami brýlí zasvítily.

„Říkám, že jsem mistr Antifer!“

„Já jsem slyšel dobře.“

„Antifer ze Saint Mala, syn Thomase Antifera...“

„Máte pro mne nějaký bankovní příkaz?“ zeptal se bankéř, aniž hlasem prozradil nějaké vzrušení.

„Bankovní příkaz? Ano!“ odpověděl mistr Antifer, úplně vyvedený z míry chladností tohoto přijetí. „Příkaz na sto miliónů!“

„Ukažte!“
řekl prostě
Zambuko, jako
by šlo o poukaz
na několik
piastrů.

Bretonci
překvapení
nevyšlo. Jak je to
možné? Ten
flegmatický
bankéř dostal už
před dvaceti lety
zprávu, že získá
poklad
neuvěřitelné
ceny a že mu jej
jednou přinese
jakýsi Antifer...
A on při
příchodu posla
Kamylka paši ani
nemrkne! Že by
byl v dokumentu

nalezeném na ostrůvku nějaký omyl? Neměl se Bretonec obrátit na jiného Malt'ana? Co když bankéř Zambuko není majitelem oné délky, která má umožnit cestu k druhému ostrůvku?,

Zoufalému a zklamanému dědici projelo od hlavy k patám zachvění. Krev se mu nahrnula k srdci, takže si musel honem sednout na druhou židli.

Bankéř se ani nehnul, aby mu pomohl. Díval se na něho přes brýle, zatímco koutky úst se mu stáhly do úšklebku, který jasně vyjadřoval myšlenku: Tohoto chlapíka snadno oblafnu!

Ale Pierre Serván Malo se zatím vzpamatoval. Otřel si kapesníkem tvář a vstal.

„Jste skutečně bankéř Zambuko?“ zeptal se a udeřil pěstí do stolu.

„Ano... jediný toho jména v Tunisu.“

„A vy jste mě neočekával?“

„Ne.“

„Nebyl vám můj příchod ohlášen?“

„Jak by mohl být?“

„Dopisem jistého paši.“

„Paši?“ podivil se bankéř. „Já však dostávám stovky dopisů od různých pašů.“

„Tohle byl dopis od Kamluka paši z Káhiry.“

„Nevzpomínám si.“

Celá tato Zambukova hra směřovala k tomu, aby se mistr Antifer vyslovil otevřeně a nabídl své zboží, to jest svou zeměpisnou šířku, aniž by druhý dědic musel prozradit svou délku.

Ale při jménu Kamluk paši se bankéř přece jen zatvářil jako člověk, kterému to jméno není zcela neznámé.

„Počkejte,“ řekl, když si narovnal brýle. „Kamluk pasa... z Káhiry?“

„Ano,“ pokračoval mistr Antifer. „Byl to jakýsi egyptský boháč, majitel obrovského jmění v diamantech a drahokamech...“

„Už si vzpomínám... opravdu...“

„A právě ten vám musil přece oznámit, že vám to jmění připadne jako dědictví.“

„To je pravda, pane Antifere. Ten dopis tu někde musím mít.“

„Jakže? Někde? Vy nevíte, kde jej máte?“

„Ach, tady se nic neztratí... Však já ho najdu.“

Po této odpovědi postoj mistra Antifera a jeho prsty ohnuté jako dravci pařáty jasně naznačovaly, že Bretonec zakrouť bankéři krkem, nenajde-li se ten dopis.

„Poslyšte, pane Zambuko,“ pokračoval po zdařilém pokusu o ovládnutí, „váš klid je přímo otřesný! Mluvíte o té záležitosti tak lhostejně, jako...“

„Nu a oč jde?“

„Cože? Oč jde? To říkáte, když jde o sto miliónů?“

Rty páně Zambukovy vykreslily pohrdlivý úsměšek. Ten člověk se zřejmě staral o milióny tak málo jako o plátek citrónu.

Ach ten bídák! pomyslíl se mistr Antifer. Je to asi stonásobný milionář.

Ale bankéř teď stočil hovor jiným směrem. Chtěl se dovědět to, co dosud nevěděl, totiž sled událostí, které k němu Bretonce přivedly. Proto si otřel kapesníkem brýle a zeptal se tónem plným pochybností.

„A vy té historie s pokladem opravdu věříte?“

„Jestli jí věřím? Tak jako věřím ve svatou Trojici boží!“

Pak vyličil vše, co se dosud odehrálo až do chvíle, kdy na ostrůvku v Ománském zálivu našli místo pokladu jen malou skříňku a v ní nový dopis udávající novou zeměpisnou šířku druhého ostrůvku. A tuto šířku měl mistr Antifer donést bankéři Zambukovi, který má zeměpisnou délku umožňující stanovení polohy nového ostrůvku...

Ač se bankéř snažil vypadat zcela lhostejně, naslouchal vyprávění s největší pozorností. Jen lehké chvění prstů prozrazovalo živé vzrušení. Když mistr Antifer skončil, Zambuko jen řekl:

„Ano... opravdu... o existenci toho pokladu se asi nedá pochybovat. Ale jaký zájem mohl mít Kamylyk paša na tak složité proceduře?“

„Můžeme si myslet jen jedno,“ odpověděl mistr Antifer, „a sice... Ale napřed mi řekněte, pane Zambuko, jak vy jste zasáhl do pašova života. To jste mu taky prokázal nějakou službu?“

„Samozřejmě... a velkou.“

„Při jaké příležitosti?“

„Když se rozhodl vyvézt svůj majetek z Káhiry, kde jsem tehdy bydlel.“

„Nu, to je jasné. Paša si prostě přál, aby jeho poklad dostali dva lidé, kterým chtěl prokázat svou vděčnost. Vy a za mého zemřelého otce já.“

„Ale proč by nás nemohlo být víc?“ zeptal se bankéř.

„Ach, to neříkejte!“ zvolal mistr Antifer a div nepřevrhl stůl. „Dvou dědiců je až dost..., ba až moc!“

„To je pravda,“ souhlasil Zambuko. „Ale ještě mi něco vysvětlíte, prosím vás. Proč vás všude doprovází ten alexandrijský notář?“

„Protože jedna klauzule závěti mu zajišťuje jistou odměnu pod podmínkou, že se osobně zúčastní vyzvednutí pokladu.“

„A jaká je to odměna?“

„Jedno procento.“

„Ach, jedno procento? To je ale bídák!“

„Takové označení si skutečně zaslouží,“ zvolal mistr Antifer. „A věřte mi, že jsem mu to sám řekl.“

Na tomto označení se tedy oba dědici shodli.

„Teď jste do všeho zasvěcen,“ řekl Bretonce, „a já myslím, že máme všechny důvody k obapolně upřímnému jednání.“

Bankéř zůstal nehybný.

„Já znám novou zeměpisnou šířku, kterou jsem našel na ostrůvku číslo jedna,“ pokračoval mistr Antifer, „a vy musíte mít zeměpisnou délku ostrůvku číslo dvě.“

„Ano,“ odpověděl Zambuko s jistým zaváháním.

„Proč jste tedy po mém příchodu a po oznámení mého jména předstíral, že o té historii nevíte vůbec nic?“

„Zcela prostě proto, že jsem se nechtěl vyjádřit hned před prvním příchozím. .. Mohl byste být přece vetřelec, nezlobte se, pane Antifere, a já se chtěl o tom přesvědčit. Ale protože máte dokument, který vám prikazuje spojit se se mnou...“

„Ten opravdu mám.“

„Ukažte mi jej!“

„Okamžik, pane Zambuko! Hezky z ručky do ručky! Vy máte zas dopis Kamyłka paši.“

„Ten mám.“

„Nuže, dopis za dokument. Výměna se musí provést správně a současně!“

„Dobrá,“ řekl bankéř.

Vstal, odešel ke své pokladně a natočil heslo. Vše tak pomalu, že to mistra Antifera rozzuřovalo.

Proč takové jednání? Chtěl snad Zambuko používat stejných způsobů jako Ben Omar v Saint Malu? Nechtěl snad obrat Bretonce

o tajemství, které mu nemohl vyrvat notář? Ale bankéř měl jiný plán, dlouho promyšlený a zrale uvážený. Tento plán měl v případě úspěchu zajistit všechny milióny Kamyłka paši v jeho rodině, to jest jemu samému. Byl to plán postavený na nezbytné podmínce, že bankéřův spoludědic je buď svobodný, nebo vdovec.

Když klaply všechny zámky pokladny, otočil se bankéř na chvíli a trochu rozechvěným hlasem řekl: „Jste ženat?“

„Ne, pane Zambuko. A je to stav, ke kterému si vstáváje léhaje blahopřeju.“

Druhá část jeho odpovědi vyvolala zamračení bankéře, který hned pokračoval ve své práci.

Měl snad Zambuko nějakou rodinu? Měl. Jenomže celou jeho rodinu tvořila jen jediná sestra, která žila na Maltě velmi skromně z důchodu, posílaného jí skrblickým bratrem. Žila tam už sedmačtyřicet let a nikdy neměla možnost vdavek. Především proto, že nebyla přitažlivá ani krásou, ani inteligencí, ani bohatstvím... a taky proto, že jí bratr žádného ženicha dosud nenašel a že nápadníkům samotným dosud nenapadlo ucházet se o ni.

Ale Zambuko přesto s jistotou očekával, že se jeho sestra jednoho dne vdá. Ale za koho, velký bože? Nuže právě za toho Antifera, jehož návštěvu bankéř dvacet let očekával a který měl zajistit štěstí staré panny, bude-li ovšem svobodný, nebo vdovec. Po tomto sňatku by byly všechny milióny v jedné rodině a slečna Talisma by zjistila, že čekáním nic neztratila.

Ale byl by Bretonec ochoten přivřít oči při sňatku s touto Malt'ankou? Bankéř o tom nepochyboval, protože se pokládal za schopna přimět svého spoludědice k poddajnosti.

Ted' víme, v čem záležela bankéřova hra. Bylo to opravdu velmi prosté a dobře vymyšlené. Svou zeměpisnou délku vymění jen za Antiferův život. Rozumějme: za život spoutaný nerozlučitelným manželstvím se slečnou Talismou Zambukovou.

Ale dříve než notář vytáhl z pokladny dopis Kamyłka paši, ve chvíli, kdy už vkládal klíč do zámku, náhle jako by si to byl rozmyslel a šel si zase sednout.

Z očí mistra Antifera vyšlehl blesk.

„Tak na co čekáte?“ zvolal.

„Ještě o něčem přemýšlím,“ odpověděl bankéř.

„Myslíte, že naše práva v této záležitosti nejsou stejná?“

„To určitě nejsou.“

„Pročpak?“

„Protože službu tomu pašovi prokázal váš otec, a ne vy, kdežto já jsem mu pomohl osobně...“

Mistr Antifer ho přerušil:

„Ach tak, pane Zambuko, vy si chcete dělat z kapitána pobřežní plavby legraci? Nejsou snad práva mého otce i mými právy, když jsem jeho jediný dědic? Chcete, nebo nechcete splnit příkaz závěti?“

„Chci dělat to, co se mi zlíbí,“ odpověděl suše bankéř.

Mistr Antifer se chytil stolu, aby se neskácel.

„Víte dobře, že beze mne nic nedokázete,“ prohlásil Malt'an.

„Ale ani vy beze mne!“

„Vydáte mi konečně tu zeměpisnou délku?“ zvolal mistr Antifer zoufalstvím bez sebe.

„Vydejte mi napřed svou šířku!“

„Nikdy!“

„Dobrá.“

„Tady je můj dokument!“ řval mistr Antifer a vytáhl kapsy obálku.

„Jen si ho nechte! Nepotřebuji ho.“

„Vy že ho nepotřebujete? Zapomínáte snad, že tu jde o sto miliónů?“

„Ano, přesně o tolik.“

„A ty milióny budou ztraceny, nezjistíme-li, na kterém ostrůvku jsou uloženy.“

„Co na tom?“ ušklíbl se bankéř.

A zatvářil se tak pohrdavě, že jeho návštěvník, který se už neovládal, chystal se skočit mu na krk... Vždyť ten halama se vzdával sta miliónů, takže z nich nebude mít nikdo nic!

Bankéř Zambuko, který za svého dlouhého lichvaření uškrtil morálně tolik ubožáků, nebyl nikdy tak blízko uškrcení tělesnému. Patrně to pochopil, protože se zatvářil příjemněji a řekl:

„Ale nějak by se to snad dalo zařídit.“

Mistr Antifer spustil ruce a vstrčil si je do kapes, aby odolal pokušení použít jich.

„Pane Antifere,“ pokračoval bankéř, „jsem bohatý člověk a mám velmi skromné nároky. Ani padesát, ani sto miliónů by můj způsob života nezměnilo. Mám však jednu vášeň... vášeň hromadit měšce zlata a přiznám se, že poklad Kamyłka paši by se v mých pokladnicích vyjímal velmi dobře. A od chvíle, co o tom pokladu vím, myslím jen na to, jak jej získat celý.“

„Ale, ale, pane Zambuko!“

„Počkejte!“

„A co můj podíl?“

„Váš podíl? Nemohli bychom to udělat tak, že byste jej dostal, ale on by zůstal celý v rodině?“

„Ale pak by přece už nebyl můj!“

„Nu, můžete na to přistoupit, nebo nechat být.“

„Hleďte, přestaňte s těmi ciráty, milý pane, a vyjádřete se jasně!“

„Mám sestru, slečnu Talismu.“

„Má poklona.“

„Žije na Maltě.“

„Tím lépe pro ni, když jí vyhovuje tamní podnebí.“

„Je jí sedmačtyřicet let a je to žena na svůj věk ještě hezká.“

„To mě neudivuje, je-li vám podobná.“

„Nuže, nechtěl byste se s ní oženit, když jste svobodný?“

„Oženit se s vaší sestrou?“ zvolal mistr Antifer, jehož mrtvičnatě brunátná tvář přešla v barvu sytě červenou. „Ano, oženit se s ní,“ pokračoval bankéř rozhodným tónem, který nepřipouštěl námitky. „Tak by se vašich padesát miliónů a mých padesát miliónů dostalo do jedné rodiny.“

„Pane Zambuko,“ vyrazil ze sebe mistr Antifer, „pane Zambuko...“

„Pane Antifere...“

„Myslel jste ten návrh vážně?“

„Smrtelně vážně, a dokonce vám přísahám, že odmítnete-li sňatek s mou sestrou, je mezi námi konec a vy můžete klidně odjet do Francie!“

Ozvalo se temné zachroptění. Mistr Antifer se dusil, strhl si kravatu, popadl klobouk, otevřel dveře kanceláře vrhl se na ulici, mávaje rukama jako šílenec. Sauk, který na něho čekal, vydal se za ním, pln znepokojení nad jeho duševním rozpoložením.

Když došel Bretonec k hotelu, vtrhl do vestibulu, odkud zahlédl v malém salóнку vedle jídelny svého přítele a synovce.

„Ach ten bídák!“ vykřikl. „Víte, co chce?“

„Chce tě zabít?“ zeptal se Gildas Trégomain. „Něco horšího! Chce mě oženit se svou sestrou!“

KAPITOLA XIX, v níž strašný zápas Západu s Východem končí vítězstvím Východu

Člunař a Juhel byli v poslední době zvyklí na tisíceré komplikace, ale něco podobného nečekali. Juhel strýce poprosil, aby to vysvětlil blíž. Bretonec tedy vše vyložil s doprovodem nejhrubších nadávek na bankéřovu adresu. Představte si jen šestačtyřicetiletého starého mládence, jak se po svatbě se sedmačtyřicetiletou starou pannou stává orientálcem, jakýmsi Antiferem pašou!

Gildas Trégomain a Juhel na něho úplně ochromeni mlčky zírali.

Milióny jsou v tahu! pomyslí si člunař.

Tím padá překážka mého sňatku s Enogatou! řekl si v duchu Juhel.

Nebylo vůbec myslitelné, že by mistr Antifer vyhověl Zambukovým požadavkům a stal se bankéřovým švagrem.

Bretonec přecházel vzrušeně salónkem. Pak se zastavil, sedl si, zase vstal a přistoupil k synovci a k příteli, jako by se jim chtěl podívat do tváří. Ve skutečnosti je však vůbec nevnímá. Nakonec promluvil, přičemž své věty přerušoval zuřivými kletbami.

„Sto miliónů... ztraceno pro umíněnost toho ničemy! Jestlipak by si nezasloužil, aby byl pověšen, sťat, zastřelen, ukopán, otráven a naražen na kůl! Nevydá prý mi tu délku, když se neožením! Mám si vzít tu maltskou couru..., kterou by nechtěl ani šimpanz ze Senegambte! Dovedete si mě představit jako manžela té slečny Talismy? Řekni mi, člunaři, má někdo vůbec právo nechat ležet v nějaké díře sto miliónů, když mu stačí jen sehnout se a zvednout je?“

„Na takovou otázku ti neumím odpovědět,“ řekl vyhýbavě dobrácký Trégomain.

„Ach, nemusíš mi odpovídat,“ zvolal mistr Antifer a odhodil klobouk do kouta salónku. „Ale snad mi dokážeš odpovědět na jinou.“

„Na jakou?“

„Kdyby tak někdo naložil na tvou starou rachotinu sto miliónů ve zlatě a oznámil by veřejně, že vyplouvá na širé moře, aby tam ty

milióny potopil... myslíš, že by mu naše vláda dovolila dělat si, co by chtěl?“

„To si nemyslím, kamaráde.“

„Ale právě tohle si vzal do hlavy ten lotr Zambuko. Stačilo slovo a jeho i moje milióny byly v suchu! Ale on si umínil mlčet.“

„Neznám odpornějšího ničemu,“ prohlásil Gildas Trégomain, kterému se dokonce podařil zlobný přízvuk.

„A co říkáš ty, Juheli?“

„Strýčku...“

„Co kdybychom to oznámili úřadům?“

„To by snad byl až poslední prostředek.“

„Ano. ..., protože úřady mohou to, co jedinec nemůže... Mohou použít útrpného práva... natahovat ho na skřípec... opalovat mu hnáty nad pomalým ohněm... a on by musel povolit.“

„To není špatná myšlenka, strýčku.“

„Výtečná, Juheli. A přivedlo by to toho starého šejdiře rozumu. A já bych za to rád dal polovinu pokladu na veřejné účely!“

„To by bylo opravdu krásné, vznešené a šlechtné!“ volal člunař. „A bylo by to hodno správného Francouze... Bretonce... mistra Antifera.“

„Sto miliónů... sto miliónů...,“ opakoval mistr Antifer. „Já ho zabiju... toho piráta Zambuka!“

„Ale strýčku...“

„Ale kamaráde...“

Bretonec se skutečně dostal do takového rozrušení, že byly oprávněné obavy z nějaké nepředloženosti. Ale když se ho Juhel a člunař snažili uklidnit, odstrčil je a nařkl je ze spolčování s jeho nepřáteli, z podporování Zambuka a z neochoty rozšlápnout Malťana jako švába ve spíži.

Nakonec popadl klobouk, vyběhl ze salónku a práskl za sebou dveřmi.

Po jídle opustili Juhel a člunař hotel, aby se nadýchali čerstvého vzduchu na břehu Bahiry. Cestou potkali Ben Omara s Nazimem. Neměli by notáře informovat o tom, co se stalo? Rozhodně ano. A když se notář dověděl o podmínce kladené mistru Antiferovi bankéřem, zvolal:

„Pan Antifer si musí rozhodně slečnu Talismu vzít! Nemá právo ten sňatek odmítat... Ne! Na to opravdu nemá právo!“

Gildas Trégomain a Juhel se k němu obrátili zády a pustili se zamyšleně Námořní ulicí.

Byl krásný večer osvěžený mořskou brízou a přímo zvoucí k procházce. Mladý kapitán a člunař zamířili loudavě podle hradeb, prošli bránou až k jezeru a sedli si tam ke stolku kavárny, aby si pohovořili o nové situaci. K deváté hodině se vydali zpět do hotelu. Než se odebrali do svých pokojů, zastavili se přede dveřmi svého strýčka a přítele. Mistr Antifer ještě nespál. Přecházel rychlým krokem po pokoji a rozčileně si něco bručel.

Druhého dne Gildas Trégomain a Juhel vstali hned za svítání. Pokládali za svou povinnost jít za mistrem Antiferem, pohovořit s ním naposledy o vzniklé situaci a bezodkladně se na něčem dohodnout. Šli proto zaklepat na Antiferovy dveře.

Žádná odpověď.

„Že by strýc spal námořnickým spánkem, který vzdoruje i výstřelu z děla? Nebo že by byl ve chvílích zoufalství něco provedl?“

Juhel se octl čtyřmi skoky u lóže vrátného, zatímco člunař s podlamujícími se koleny sevřel oběma rukama zábradlí, aby se nesesul dolů. „Pan Antifer?“

„Odešel brzy ráno,“ odpověděl vrátný.

„Že by se byl vydal znovu za Zambukem?“ zvolal Juhel a odvrhl rychle Gildase Trégomaina na Námořní náměstí.

„Ale... šel-li tam. ..., pak tedy souhlasí...,“ šeptal člunař a zdvihl ruce k nebi.

„To není možné!“ zvolal Juhel.

„Ne, to opravdu není možné... Dovedeš si představit, e se vrací do Saint Mala se slečnou Zambukovou a že k přivádí naši malé Enogatě maltskou tetičku?“

„Kterou strýc nazval courou!“

V nejvyšším stupni znepokojení si pospíšili ke stolku kavárny proti *Francouzskému hotelu*, odkud mohli pozorovat Antiferův návrat.

Říká se, že ráno je moudřejší večera, ale to nemusí být taky pravda. Tak se stalo, že náš Bretonec se vydal hned a prvního

rozběřsku do
maltské čtvrti,
kam se dostal
několika
minutách jakoby
šťván vzteklými
psy.

Zambuko
obvykle vstával
s východem
slunce a se
sluncem i
uléhal. A když
byl mistr Antifer
uveden, seděl už
Zambuko ve
svém křesle se
stolem před
sebou a s
pokladnou za
sebou.

„Dobrý
den,“ řekl a
upravil si brýle,
aby lépe dostal

do jejich čoček obraz svého návštěvníka.

„Je to stále vaše poslední slovo?“ odpověděl mu Bretonec.

„Ano, poslední.“

„Odmítáte mi tedy vydat dopis Kamyłka paši, neožením-li se s
vaší sestrou?“

„To odmítám.“

„Já se s ní tedy ožením.“

„To jsem věděl. Je to žena, která vám přinese věnem padesát
miliónů! Určitě s ní budete šťasten.“

„Nesmírně šťasten,“ odpověděl mistr Antifer a nijak se nesnažil
zakrýt svůj úšklebek.

„Hned jí to oznámím,“ řekl bankéř a vstal, jako by chtěl z místnosti vyjít.

„Copak ona je tady?“ podivil se mistr Antifer.

„Zkroťte svou netrpělivost, zamilovaný švagre!“ řekl mu bankéř.
„Zapomněl jste snad, že Talisma žije na Maltě?“

„A kam tedy jdeme?“ zeptal se mistr Antifer s oddechem plným ulehčení.

„Na telegrafní úřad. Oznámím jí tu novinu a nařídím jí, aby sem ihned přijela.“

„Oznamte jí, co chcete, pane Zambuko, ale já nemám V úmyslu čekat na svou budoucí ženu v Tunisu!“

„A pročpak?“

„Protože tu nemůžeme ztrácet čas. Musíme se co nejrychleji vypravit na náš ostrůvek, jakmile budeme znát jeho polohu.“

„Ale švagre... O týden dřív nebo později, co na tom záleží?“

„Záleží na tom naopak moc a vy byste měl stejně jako já velmi spěchat s převzetím dědictví Kamyłka paši.“

„Dobrá,“ řekl Zambuko. „Nebudu se s vámi přít. Zavolám sestru až po našem návratu. Sluší se však, abych ji aspoň zpravil o štěstí, které ji očekává.“

„Ano, které ji očekává...,“ opakoval Pierre Serván Malo, aniž přesněji udal druh štěstí, které čeká tu, která tolik let vyhlížela muže svých snů.

„Musíte mi však dát písemné prohlášení,“ pokračoval Zambuko.

„Jen si je napište a já vám je podepíšu.“

„I se sankcí za nedodržení smlouvy?“

„Souhlasím. A ty sankce by byly...?“

„Řekněme těch padesát miliónů vašeho podílu.“

„Smluveno tedy. A skončeme to už!“ odpověděl mistr Antifer.

Bankéř vzal arch papíru a svým velkým písmem napsal řádnou formou prohlášení, jehož jednotlivá slova pečlivě uvážil. Formulace smlouvy uváděla, že celý podíl mistra Antifera bude převeden na slečnu Talismu Zambukovou v tom případě, když její snoubenec odmítne spojit se s ní v manželství do čtrnácti dnů od nalezení pokladu.

Náš Bretonec prohlášení podepsal svým jménem ozdobeným vzteklým škrtem a bankéř je ihned uložil do tajné schránky své pokladny.

Zároveň vytáhl jakýsi zažloutlý papír. Byl to dopis Kamyłka paši, který bankéř dostal před dvaceti roky.

I mistr Antifer vyňal ze své náprsní tašky stejně zažloutlý papír. Byl to dokument nalezený na ostrůvku číslo jedna.

Oba dědici se na sebe podívali jako dva soupeři v souboji před zkřížením zbraní. Na pomalu natahovaných pažích se jim třásly prsty držící ony papíry, které oba vydávali se zjevnou lítostí. Jaká to scéna pro pozorovatele! Jediným gestem se tu mělo dostat sto miliónů do jedné rodiny.

„Váš dopis!“ řekl mistr Antifer.

„Váš dokument!“ odpověděl bankéř. Výměna byla provedena. Bylo taky načase. Srdce obou mužů bušila tak silně, že div nepukla. Dokument udávající, že má být jistým Antiferem ze int Mala odevzdán jistému Zambukovi v Tunisu, obsahoval šířkovou souřadnici 3°17' jižní šířky. Dopis oznamující jistému Zambukovi z Tunisu, že ho dnou navštíví jistý Antifer ze Saint Mala, obsahoval délkovou souřadnici 7°23' východně od pařížského poledníku.

Ted' jen stačilo protnout tyto dvě souřadnice na mapě zjistit tak polohu ostrůvku číslo dvě. „Doufám, že s sebou máte nějaký atlas,“ řekl bankéř.

„Mám atlas a synovce,“ odpověděl mistr Antifer.

„Synovce?“

„Ano. Je to mladý kapitán dálkové plavby, který to měření provede.“

„A kde ten váš synovec je?“

„Ve *Francouzském hotelu* .“

„Pojďme tam, švagre!“ řekl bankéř a nasadil si starý klobouk se širokým okrajem.

„Pojďme!“ odpověděl mistr Antifer.

Oba dva zamířili k Námořnímu náměstí. Když došli k poštovnímu úřadu, zaběhl tam Zambuko poslat na Maltu telegram. Když pak oba muži došli na náměstí, zahlédl je Juhel a pospíšil si s Gildasem Trégomainem za nimi.

Při setkání mistr Antifer napřed odvrátil hlavu, ale pak se ovládl a řekl rozhodným hlasem:

„Bankéř Zambuko.“

Bankéř vrhl na společníky svého budoucího švagra kosý pohled, v němž nebylo nic příjemného.

A mistr Antifer na Zambukovu adresu dodal:

„Můj synovec Juhel... Můj přítel Gildas Trégomain...“

A na jeho znamení vydali se všichni do hotelu. Cestou potkali Ben Omara a Nazirna, kteří se tvářili, že je neznají. Vystoupili do prvního patra a vešli do Antiferova pokoje.

Mistr Antifer vytáhl z kufru atlas a rozevřel jej u mapy polokoulí. Pak se obrátil k Juhelovi se slovy:

„Sedm stupňů třiadvacet minut východní délky a tři stupně sedmnáct minut jižní šířky.“

Juhel se neubráníl gestu zklamání. Jižní šířka! Kamyk paša je tedy posílá až pod rovník! Ach, ubohá malá Enogata! Gildas Trégomain se ani neodvážil na něho pohlédnout.

„Tak na co čekáš?“ zeptal se strýc tónem, který nebylo možno neposlechnout.

Vzal tedy kružítko, sledoval sedmý poledník, k němuž přidal třiadvacet minut, a sestoupil po něm k rovníku. Pak sledoval rovnoběžku o šířce tři stupňů a sedmnácti minut až na místo, kde se protla s oním poledníkem.

„Nuže?“ zeptal se mistr Antifer. „Kde jsme?“

„V Guinejském zálivu u města Mayoumby.“

„Zítرا ráno,“ prohlásil mistr Antifer, „odjedeme dostavníkem do Bonu a odtud vlakem do Oránu.“

Pak se obrátil k bankéři:

„Vy nás patrně doprovodíte...“

„Samozřejmě.“

„Dobrá, připravte se tedy k odjezdu.“

„Budu připraven, švagre.“

Gildasu Trégomainovi uniklo z úst bezděčně „Ale!?“ Toto oslovení, jeho uším zcela nové, ho tak ochromilo, že nemohl ani odpovědět na ironický pozdrav, jímž ho odcházející bankéř poctil.

Když všichni tři Bretonci v pokoji osaměli, zeptal se:

„Tys tedy souhlasil?“

„Ano, člunaři. A co má být?“

Na to se nedalo nic říkat, a proto Gildas Trégomain i Juhel pokládali za vhodné raději mlčet.

Za dvě hodiny dostal bankéř telegram odeslaný z Malty.

Slečna Talisma Zambuková se v něm prohlásila za nejšťastnější dívku na světě a za ještě šťastnější budoucí manželku.

KAPITOLA XX, **v níž Gildas Trégomain si právem stěžuje, že rychlým** **cestováním je ošizen o dojmy z cesty**

Mistr Antifer a jeho průvodci opustili už za svítání hlavní město Tuniska. Bankéř Zambuko odjel samozřejmě s nimi stejně jako Ben Omar a Nazim.

„Bude to pěkně dlouhá cesta,“ řekl Juhel Ben Omarovi. „Ale bojíte-li se utrap nové plavby, můžete tu hru vzdát.“

Ben Omar však neváhal. Sauk by mu byl ostatně žádné váhání nepovolil. A nadto mu před očima jiskřila ta skvělá odměna.

A tak 24. dubna odvěkl mistr Antifer Juhela a Gildase Trégomaina, Sauk Ben Omara a Zambuko sebe samého k dostavníku, který jezdil mezi Tunisem a Bonem.

Málo pohodlný dostavník se často zastavoval. Gildas Trégomain a Juhel vždy vystupovali, aby si protáhli údy. Bankéř Zambuko je někdy napodoboval, ale se svými společníky nehovořil.

„Je to chlapík,“ řekl o něm Gildas Trégomain, „který je zřejmě chtivý pašových miliónů jako náš přítel Antifer.“

„Máte pravdu, pane Trégomaine. Ti dva dědici si nemají co vyčítat.“

Ben Omar zůstával nehybně sedět ve svém koutě, zaujat myšlenkou, že se co nevidět bude zas plavit a že po malých vlnách Středozemního moře bude muset čelit velkým vlnám Atlantského oceánu.

Pierre Serván Malo se taky nehnul z místa. Mysлил soustředěně na ostrůvek číslo dvě, na skalisko ztracené uprostřed horkých afrických vod.

Toho dne před západem slunce objevil se jim shluk mešit, kapií, bílých domů a ostrých minaretů. Byla to osada Taburka, V devět hodin večer pokračovali všichni krásnou jiskřivou nocí v cestě.

Když se rozednilo, zeptal se strýc synovce:

„Kam dojedeme dnes večer?“

„Na stanici Gardimau, strýčku.“

„A kdy budeme v Bonu?“

„Zítra večer.“

Večer se zastavili v Gardimau, což bylo jen několik dřevěných chatrčí. Po dvouhodinové zastávce vydal se dostavník na další cestu.

Když počínalo svítat, dojel dostavník do Sukarasu.

V hotelu *Thagast* dostalo se utmáceným cestujícím vlídného přijetí. Tentokrát jim. tři hodiny v hotelu strávené nepřipadaly nijak dlouhé. Jen mistr Antifer a Zambuko proklínali toto zastavení, které pro ně znamenalo jen ztrátu času. Ale dostavník nemohl odjet dříve než v šest hodin ráno.

„Uklidni se,“ opakoval Gildas Trégomain svému podrážděnému krajanu. „Budeme v Bonu včas, abychom tam mohli zítra ráno vsednout na vlak.“

„A proč bychom si neměli pospíšet, abychom stihli večerní vlak?“

„Večer žádný vlak nejede, strýčku,“ řekl Juhel.

„A co na tom? Je to snad důvod k tomu, abychom zamrzli v téhle díře?“ Gildas Trégomain a Juhel se vydali na náměstí Thagast, místo kroků vzdálené.

Cestou řekl člunař Juhelovi: „Ne, Juheli, neměli bychom cestovat tak, jak cestujeme, nikde se nezastavíme! Tři hodiny v Sukarasu, noc v Bonu pak dva dny cesty železnicí s krátkými zastávkami na stanicích. Co jsem mohl vidět z Tuniska? A co uvidím Alžírsko?“

„Souhlasím s vámi, pane Trégomaine. Takhle to opravu nemá smysl. Ale řekněte to strýci a uvidíte, jak nás přijme!“

„Bojím se, že to s tím ostrůvkem je nějaká mystifikace,“ odpověděl člunař.

„Ano,“ pokračoval Juhel. „Proč by na ostrůvku číslo dvě nemohl být další dokument, který nás pošle na nějaký ostrůvek číslo tři?“

„A pak na ostrůvek číslo čtyři a pět a na všechny ostrůvky všech pěti dílů světa!“ dodal Gildas Trégomain,

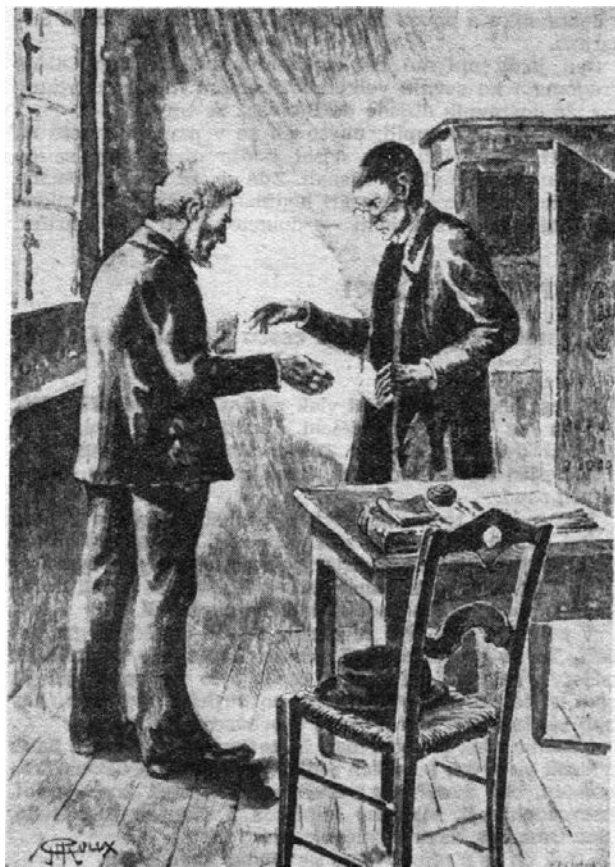
„A vy byste tam strýčka doprovázel, pane Trégomaine.“

„Já?“

„Ano, vy. Vždyť mu nedokážete nic odmítnout.“

„To je pravda. .. Ale když on se, chudák, tolik trápí a já se bojím o jeho makovici.“

„Nuže, pane Trégomaine, já jsem rozhodnut zůstat při ostrůvku číslo dvě. Snad nemá Enogata zapotřebí brát si prince a já princeznu.“

„To jistě ne. Ale když se teď máme dělit o poklad s tím krokodýlem Zambukem, dá se už mluvit jen o vévodovi pro Enogatu a o vévodkyni pro tebe.“

„Nesmějte se, pane Trégomaine!“

„Odpust', chlapče! Ono to opravdu není K smíchu. A jestliže se naše hledání pokladu ještě protáhne.

„Protáhne?“ zvolal Juhel. „Ne! Poplujeme ještě do zálivu u

Mayoumby. Dobrá! Ale dál ani krok! Dokážu už strýce přinutit k návratu do Saint Mala.“

„A co když ten paličák odmítne?“

„Když odmítne? Pak půjdu sám. Vráťím se k Enogatě. A protože bude za několik měsíců plnoletá, ožením se s ní navzdory všem.“

Po tomto prohlášení zamířili oba k hotelu *Thagast*. Byl právě čas. Ostatní už na ně čekali. Mistr Antifer se procházel sem a tam a proklínal všechny opozdilce, ač nebylo nic zmeškáno.

Za několik minut už všichni tři seděli na svých místech v dostavníku a povoz se rozjel po příkrém svahu od Sukarasu.

Den jízdy uplynul bez zvláštních příhod. Jen Gildas Trégomain ke svému velkému zklamání musil konstatovat, že dostavník dojede do Bonu až za tmy.

Když tam vystoupili, ubytovali se v prvním hotelu na náměstí, povečeřeli a v deset hodin ulehli, aby se do odjezdu ranního vlaku vyspali. Zdá se, že té noci všichni cestující utrmácení šedesáti hodinami jízdy dostavníkem spali hlubokým spánkem – dokonce i strašný Antifer.

KAPITOLA XXI

líčí neobyčejně rychlou cestu z Bonu do Dakaru

V šest hodin ráno vyjel vlak z bónského nádraží. Mistr Antifer se usadil v oddělení s pěti svými společníky, z nichž dva – Juhela a Trégomaina – si vybral sám a zbývajících tři — Zambuka, Ben Omara a Nazima – mu vnutil osud.

Noc byla v těchto šířkách v posledním týdnu března velmi temná, ač na nebi zářily hvězdy. Na severní obloze se cestujícím konečně objevily nejasné obrysy vytouženého Alžíru. Jakmile tam vystoupili z vlaku, odjeli drožkou do *Evropského hotelu*, kde se ubytovali.

V pokojích si uložili zavazadla a sešli do jídelny na večeři. Ta se protáhla až do devíti hodin, ale protože do odjezdu parníku měli dost času, bylo nejmoudřejší jít spát a dát údům odpočinout posilujícím spánkem, aby byli všichni osvěženi k ranní procházce městem.

Musíme však poznamenat, že zatímco Ben Omar a Sauk zmizeli ve svých pokojích stejně jako Juhel a Gildas Trégomain, oba švagři po večeři zmizeli, aniž komu řekli, kam odcházejí. Mladého kapitána a člunaře to udivilo, Ben Omara a Nazima znepokojilo.

„Tak co je s nimi?“ ptal se Gildas Trégomain.

Mladý kapitán si už během jízdy vlakem všiml, že mistr Antifer několikrát přerušil své mlčení, aby se s bankéřem o něčem dohovořoval. A zdálo se, že Zambuko souhlasí s tím, co mu jeho společník říkal. Na čem se oba dohodli?

Bylo už deset hodin, když Juhel s člunařem o tom stále ještě přemítali.

Náhle na jejich dveře někdo prudce zaklepal.

„Kdo je?“ zeptal se člunař.

„Já, Antifer!“

„Už běžím otevřít, kamaráde.“

„To je zbytečné. Obleč se a sbal si zavazadla! Za čtyřicet minut vyplouváme.“

„Cože? Za čtyřicet minut?“

„Ať to nezmeškáš! Parníky nemají totiž ve zvyku čekat.“

Juhelovi rázem svitlo. Proto si tedy mistr Antifer a Zambuko vyšli! Zřejmě se poptávali po nějaké lodi, která se chystá k plavbě podle afrických břehů. A nečekané štěstí jim přálo. Našli parník dokončující přípravy k odjezdu.

Tak jak je v hotelu vlídně přijali, tak se teď při jejich odchodu nevrle mračili. Ale naši cestující za pokoje zaplatili jako za celodenní pobyt a sestoupili na přístavní nábreží.

Nedaleko přístavní hráze kotvil parník, z něhož zazníval hukot parního kotle pod tlakem. Hvězdnou oblohu zastíral mrak černého dýmu. Ostrý hvizd oznamoval, že parník co nevidět odváže všechna lana.

Byl to parník *Catalan*, patřící marseillské loďařské společnosti. Vykonal pravidelné plavby k západním břehům Afriky, do Saint Louisu a do Dakaru.

Za čtvrt hodiny po nalodění mistra Antifera projel vzduchem poslední hvizd. Pak byla odvázána lana a *Catalan* vyplul.

Je samozřejmé, že po opuštění přístavu ležel už Ben Omar na lůžku ve své kajutě a užíval zas rozkoši mořské nemoci. Naštěstí to měla být tentokrát jeho poslední plavba. Na ostrůvku číslo dvě se konečně dočká svého báječného podílu.

Cestující na *Catalanu* byli většinou námořníci, kteří se vraceli do přístavů na africkém pobřeží, několik Senegalců a jistý počet příslušníků námořní pěchoty. Všichni pluli do Dakaru, kde měl parník vyložit i své zboží. Mistr Antifer si mohl blahopřát, že se dostal na palubu právě tohoto parníku. Je ovšem pravda, že Dakar nebyl jeho cílem, což mu taky Zambuko připomněl.

„To nevádí,“ odpověděl mu. „Já jsem nečekal, že najdu parník plující až do Loanga, odkud se budeme muset dostat do Mayoumby. Ale až budeme v Dakaru, uvidíme co dál.“

Catalan se žádného zdržení nemusel bát. Ani bríza, ani mořské proudy nemohly přemoci sílu jeho šroubu. K deváté hodině večerní tepaly už tři šroubové lopatky vody Atlantiku.

Člunař a Juhel hovořili ještě na můstku, než si dopřáli pár hodin spánku. Když *Catalan* obeplouval cíp africké pevniny a stočil se přídi k jihu, měli oba stejný pocit – pocit lítosti.

„Ano, chlapče,“ řekl Gildas Trégomain, „po proplutí úžinou jsme se měli stočit k pravoboku, a ne k levoboku. Teď ukazujeme Francii paty.“

„A plujeme ke všem čertům!“

„Musíš se obrnit trpělivostí, chlapče. Člověk se vrací odevšad, dokonce i od d'ábla. Za několik dní budeme v Dakaru a Dakar leží v Guinejském zálivu.“

„Kdo však ví, zda najdeme v Dakaru ihned další dopravní prostředek? Pravidelné spojení tam neexistuje. Můžeme tam čekat celé týdny, a jestliže si strýc představuje...“

„On si nic nepředstavuje, on o tom nepochybuje.“

„... že jen tak lehce najde ostrůvek číslo dvě, pak se mýlí. Víte, co si myslím, pane Trégomaine?“

„Ne, chlapče, ale jestli mi to chceš říci...“

„Nuže, myslím si, že můj dědeček Thomas Antifer měl nechat toho prokletého Kamyłka pašu ve skálách u Jaffy.“

„Ach, Juheli, toho ubožáka?“

„Kdyby ho tam byl nechal, nebyl by ten Egyptan odkazoval své milióny statečnému zachránci, můj strýc by se za nimi teď nepachtil a Enogata by už byla mou ženou.“

„Ach, to je pravda,“ odpověděl člunař. „Ale kdybys tam byl býval ty, Juheli, byl bys nešťastnému pašovi taky zachránil život stejně jako tvůj dědeček.“

Není třeba podrobně popisovat příhody plavby na *Catalanu*. Parník měl štěstí. Ve větru od pevniny mohl sledovat pobřeží v nevelké vzdálenosti. Hladina se vzdouvala jen slabými vlnami od širého moře. V tak krásném počasí mohl dostat mořskou nemoc opravdu jen nejchoulostivější ze všech Ben Omarů.

Konečně 5. května ve čtyři hodiny ráno obeplul Catalan proslavený mys Capverde a cestujícím se objevil přístav Dakar ve vnitřním ohybu poloostrova po plavbě osm set mil dlouhé

KAPITOLA XXII

uvádí některé rozhovory od příjezdu do Dakaru až do dosažení Loanga

Gildas Trégomain by si byl nikdy nepomyslel, že přijde den, kdy se bude procházet s Juhalem po dakarském nábřeží. K prohlídce města mu však musel stačit pouhý den. V Dakaru však není stejně nic zajímavého. Ale Gildas Trégomain a Juhel chtěli přemoci svou rozmrzelost, a tak se toulali po městě zalitým sluncem.

„Milosrdný bože!“ vzdychal člunař. „To je vedro! Já opravdu nejsem stvořen pro život pod obratníkem.“

„To ještě nic není, pane Trégomaine,“ řekl mu Juhel. „Až budeme v Guinejském zálivu několik stupňů pod rovníkem...“

„Tam se roztavím, to je jisté,“ prohlásil člunař. „A domů si přivezu jen kůži a kosti.“

„Však jste už trochu zhubnul, pane Trégomaine.“

„Myslíš? Ale nějaký čas to ještě potrvá, než se ze mne stane kostlivec.“

Když se Juhel a Gildas Trégomain vrátili do hotelu, našli tam mistra Antifera i bankéře. Ti zatím navštívili francouzského konzula, který přijal krajany co nejlépe. Ale když se ho oba švagři zeptali, není-li v Dakaru nějaká loď připravená k plavbě do Loanga, dostali odpověď velmi znepokojivou. Parníky tam odplouvají velmi nepravidelně a v Dakaru zastavují tak jednou za měsíc. Existuje sice týdenní spojení mezi Sierra Leoně a Grand Bassamem, ale odtamtud je do Loanga ještě daleko. A první parník má připlout do Dakaru až za týden. Jaká smůla! Ale nedalo se nic dělat.

Společné svazky spojující tyto různé osobnosti se viditelně uvolňovaly. Vytvořily se tři výrazně odlišné skupiny. Skupina Antifer-Zambuko, Omar-Sauk a Juhel-Trégomain. Žili odděleně a viděli se jen v době jídla. Na procházkách se vzájemně vyhýbali a o svých záležitostech spolu nehovořili.

První skupinu tvořili Juhel a Gildas Trégomain. Známe už obvyklý předmět jejich hovorů. Mluvili pouze o neodhadnutelném prodloužení cesty, o neustálém vzdalování Juhela od jeho snoubenky, o obavách, že všechno to hledání a cestovní útrapy

skončí mystifikací, o duševním stavu strýce Antifera, jehož vzrušení denně narůstalo a ohrožovalo už jeho zdravý rozum. ,

Druhá skupina sestávala z Antifera a Zambuka. Znalec lidských povah by si byl pochutnal na zajímavém studiu těchto příštích švagrů. První z nich, až dosud prostý člověk vedoucí tichý život v klidné provincii, pronásledovaný teď sžíravou touhou po zlatě. Druhý, dávno už boháč, neměl na mysli nic jiného než nové a nové hromadění bohatství, i kdyby je měl získat za cenu strádání, a dokonce i nebezpečí.

„Týden mám plesnivět v téhle díře?“ láleřil mistr Antifer. „A kdo ví, zda nebude mít ten prokletý parník zpoždění!“

„A to máme ještě tu smůlu, že musíme vystoupit v Loangu,“ odpověděl bankéř, „odkud se musíme dostat do zálivu u Mayoumby, padesát mil daleko!“

„Mám opravdu strach o zdar naší cesty,“ zvolal popudlivý Francouz.

„Však je důvod k obavám,“ potvrdil Zambuko.

„Na ty je dost času. Kotva se nespouští před vjezdem na kotviště. Jeďme napřed do Loangu – a pak uvidíme.“

„Možná že budeme moci přimět kapitána, aby nás dovezl až do Mayoumby. Z cesty by ho to příliš nezavedlo.“

„Pochybuj, že by k tomu přivolil. Něco takového si nemůže žádný kapitán dovolit.“

„Nabídneme-li mu přiměřenou odměnu... za tu zajižďku...,“ uvažoval bankéř.

„To uvidíme, Zambuko. Podstatné je dorazit do Loangu, odkud se do Mayoumby už nějak dostaneme. Tisíc hromů! Máme přece nohy, a bude-li třeba a nebudeme-li mít jinou možnost dostat se z Dakaru, neváhal bych jít pěšky podle pobřeží.“

Lehko se to mistru Antiferovi hovořilo. Ale musel přece počítat s nebezpečím, s překážkami a s nemožností takového pochodu. Nezbylo mu než rozhodnout se pro parník, i když měla loď připlout až za týden.

Zcela jinak spolu hovořili Ben Omar a Sauk. Ne snad, že by Muradův syn nebyl už nedočkavý na ten ostrůvek a na poklad Kamyłka paši. To opravdu ne. Jeho myšlenky se točily kolem

způsobu jak se zbavit obou dědiců ve svůj prospěch a k velké Ben Omarově hrůze. Napřed se chtěl o to pokusit při návratu ze Suháru do Maskatu pomocí najatých lotrů a teď se o totéž chtěl pokusit při návratu z Mayoumby do Loanga pomocí stejného prostředku. Tady bude mít větší možnosti. Mezi domorodci nebo mezi podezřelými agenty obchodních stanic by našel individua všeho schopná, ochotná spojit se s ním za odměnu i ke zločinu, třeba i k prolití lidské krve.

Ale právě tyto plány tak děsily Ben Omara. Ten se jich snad nebál z přemíry útlocitnosti, ale z obavy, že bude zapleten do nějaké ničemnosti. A to mu neponěchávalo ani chvíli klidu. Pokoušel se proto o nesmělé námitky. Upozorňoval Sauka, že mistr Antifer a jeho přátelé nebudou ochotni prodat své životy lacino. Tvrdil, že i dobře zaplacení lotři by byli nespolehliví, že by později o všem hovořili, že zpráva o zločinu by se rozlétla celým krajem, že by pravda vyšla nakonec najevo i v divokých a nejzapadlejších krajích Afriky, že by tajemství nezůstalo tajemstvím...

Sauk na to v podstatě vůbec nereagoval. Věděl toho a udělal toho už hodně... Vrhł jen na notáře jeden ze svých pohledů, které Ben Omara vždy zmrazily až do morku kostí.

„Znám jen jednoho pitomce, který by byl schopen něco vyžvanit,“ řekl.

„A kdo je to, Excellence?“

„Ty, Ben Omare!“

„Já?“

„Ano! A dej si pozor, protože já znám prostředek jak přimět lidi k mlčení!“

Ben Omar se zachvěl ve všech údech a sklonil hlavu. O jednu mrtvolu víc na cestě z Mayoumby do Loanga nemohlo přivést Sauka do rozpaků. To notář dobře věděl.

Očekávaný parník zakotvil v dakarském přístavu ráno 12. května. Byla to *Cintra*, portugalská loď určená pro dopravu cestujících do Sao Paula de Loandy. Stavěla pravidelně v Loangu, a protože měla hned druhého dne ráno zase vyplout, musili si cestující pospíšet, aby zaujali svá místa včas. Při průměrné rychlosti devíti až deseti mil měla plavba trvat týden, v němž Ben Omara očekávaly zas všechny hrůzy mořské nemoci.

Nazítří nechala *Cintra* v Dakaru část svých cestujících a za krásného počasí s větrem v zádech vyplula. Mistr Antifer a bankéř si ulehčeně oddechli. Tohle byla jejich poslední cesta, než jejich nohy vstoupí na ostrůvek číslo dvě a jejich ruce se zmocní pokladu dobře ukrytého y útrokách ostrůvku.

Sauk se během plavby snažil zjistit, zda *Cintra* vysadí své cestující v Loangu. Mezi dobrodruhy, jejichž svědomí je nepřístupné výčitkám a ohledům a kteří pluli hledat štěstí v dalekých krajích, najde jistě někoho, kdo tyto kraje zná a bude ochoten stát se jeho spoluvínikem. Jeho Excellence o tom byla přesvědčena. V Loangu si vybere pár vhodných lotrů. Naneštěstí neuměl portugalsky stejně jako Ben Omar. To byla okolnost velmi mrzutá, když šlo o vyjednávání záležitosti tak choulostivé, přičemž je nutno vyjadřovat se velmi přesně. Ostatně i mistr Antifer, Zambuko, Gildas Trégomain a Juhel mohli hovořit jen mezi sebou, protože na lodi nikdo francouzsky neuměl.

Odpoledne 19. května pocítil Gildas Trégomain silné dojetí. Juhel mu přišel totiž oznámit, že právě přepluli rovník. A tak bývalý patron *Krásné Amélie* dnes poprvé a jistě naposled pronikl na jižní polokouli.

Druhý den za východu slunce octla se *Cintra* na šířce města Mayoumby. Kdyby byl kapitán ochoten přistat v některém přístavu na území Loanga, zbavil by mistra Antifera a jeho společníky mnohé námahy a mnohého nebezpečí. Taková zastávka by je ušetřila nesmírně obtížného putování po pobřeží.

Juhel se proto na strýcův příkaz pokusil získat kapitána *Cintry* pro toto řešení. Portugalec však odmítl. Byl poslušen palubních zákonů, a protože měl plout do Loanga, plul do Loanga. Odtamtud měl pokračovat do São Paola de Loandy – a nikam jinam. Juhel přeložil kapitánova slova svému strýci. Ten na to reagoval záchvatem strašného vzteku doprovázeným záplavou proklínání na kapitánovu adresu. Nic tím však nedokázal a nebýt zákroku Gildase Trégomaina a Juhela, byl by býval pravděpodobně jako vzbouřenec uvržen na zbytek plavby do podpalubí.

A tak nazítří, 21. května večer, zastavila se *Cintra* před dlouhou písčnou výspou chránící břehy Loanga, vysadila spuštěnou šalupou

cestující na břeh a za několik hodin zas odplula do hlavního města portugalské kolonie Angoly.

KAPITOLA XXIII, v níž se ukáže, že pro některé cestující se africká lodice nehodí

Druhého dne spolu živě hovořili dva muži ve stínu baobabu, který je chránil před žhavou sluneční záplavou, cestou po hlavní ulici Loanga se čirou náhodou potkali, podívali se na sebe a první z nich s gestem nejvyššího překvapení zvolal: „Ty... a zde?“

„Ano, já,“ odpověděl druhý.

A na znamení prvního, což nebyl nikdo jiný než Sauk, vydal se s ním druhý z města ven. Byl to Portugalec jménem Barroso.

Sauk sice nehovořil Barrosovým jazykem, ale Barroso hovořil jazykem Jeho Excelence, protože žil dlouho v Egyptě. Byla to zřejmě stará známost. Barroso byl lénem tlupy, která se stýkala se Saukem v dobách, kdy Muradův syn zabýval všemi možnými podvody, neznepokojován místokrálovou policií díky vlivu svého otce Murada, vlastního bratrance Kamylna paši. Později se tlupa rozpadla a Barroso zmizel. Vrátil se do Portugalska, ale tam se jeho přirozené vlohy nemohly projevit, a proto opustil Lisabon a odjel do jedné obchodní stanice v Loangu. V té době byl koloniální obchod ohrožen zrušením výměnného obchodování a omezoval se jen na vývoz slonoviny, palmového oleje, burských oříšků a kulečnickových koulí z mahagonového dřeva.

Portugalec, který se do svých padesáti let plavil, měl nyní velkou lodici pokřtěnou jménem *Portalegra*, s níž vykonával pobřežní plavby pro místní obchodníky.

A tento Barroso se svou minulostí, se svědomím nijak úzkostlivým a s odvahou zocelenou bývalým řemeslem byl právě oním mužem, jakého potřeboval Sauk, aby dovedl k dobrým koncům své zločinné plány. Oba muži se zastavili pod baobabem, jehož kmen by bylo neobjalo dvacet mužů. Tam si mohli pohovořit bez obav z prozrazení o věcech, které měly vážně ohrozit bezpečnost mistra Antifera a jeho společníků.

Když si Sauk a Barroso navzájem vypověděli své osudy od doby, co Portugalec opustil Egypt, přešla Jeho Excelence bez okolků hned k věci. Z opatrnosti se ovšem Sauk chránil prozradit velikost

pokladu, ale podnítl Barrosovu chamtivost slibem pozoruhodné odměny.

„Potřebuji pomoc rozhodného a odvážného chlapíka,“ prohlásil.

„Vždyť mě znáte, Excellence,“ odpověděl Portugalec, „a víte, že před žádnou prací necouvnu.“

„Tak tedy poslyš! Potřebuji odstranit čtyři muže a možná že i pátého, budu-li se potřebovat zbavit jistého Ben Omara, který je tu se mnou a u něhož sloužím naoko jako písař Nazim.“

„O jednoho víc nebo míň, na tom nesejde,“ odpověděl Barroso.

„Bude to tím snadnější, že do toho pátého stačí jen fouknout!“

„A jak to chcete udělat?“

„Prozradím ti svůj plán,“ odpověděl Sauk, když se přesvědčil, že je nikdo neslyší. „Lidé, o něž jde, jsou tři Francouzi. Jakýsi Antifer ze Saint Mala a jeho přítel a synovec. Pak tu je tuniský bankéř Zambuko, který se právě vylodil v Loangu, aby se s mistrem Antiferem ujal vlastnictví pokladu uloženého na jednom z ostrůvků Guinejského zálivu.“

„V těchto vodách?“ zeptal se živě Barroso.

„Poblíž města Mayoumby,“ odpověděl Egypt'an. „Mají v úmyslu vrátit se zpět po zemi až do Mayoumby a já si myslím, že by bylo snadné přepadnout je při jejich zpáteční cestě s pokladem do Loanga, odkud chtějí odplout s parníkem ze São Paola de Loandy do Dakaru.“

„Bude docela snadné je přepadnout, Excellence,“ potvrdil Barroso. „Najdu si snadno tucet počestných dobrodruhů, vždy ochotných udělat dobrý obchod, kteří netouží po ničem jiném než po tom, aby vám za slíbenou a patřičnou odměnu poskytlí svou pomoc.“

„Nepochyboval jsem o tom, Barroso. A v těchto pustinách se musí takový kousek zdařit.“

„Určitě, Excellence, ale já bych vám navrhoval něco mnohem lepšího.“

„Mluv tedy!“

„Mám tady loď o výtlačku sto padesáti tun. Jmenuje se *Portalegra* a dopravuje zboží podle pobřeží z jednoho přístavu do druhého. A právě za dva dny má moje lodice vyplout do Baráčky v Gabunu, kousek na sever od Mayoumby.“

„Ach, to je příležitost, které musíme využít!“ zvolal Sauk. „Mistr Antifer si pospíší na palubu tvé lodi, aby si ušetřil námahu a nebezpečí cesty podle pobřeží. Ty nás vysadíš u Mayoumby, odvezeš si své zboží do Gabunu a vrátíš se zas pro nás... A při zpáteční cestě do Loanga...“

„Domluveno, Excellence.“

„Kolik mužů máš na palubě?“

„Dvanáct.“

„Jsou spolehliví?“

„Jako já sám.“

„A co vezeš do Gabunu?“

„Náklad burských oříšků a šest slonů koupených pro obchodní dům v Baracce, odkud budou posláni do holandské zoologické zahrady.“

„Mluvíš francouzsky, Barroso?“

„Ne, Excellence.“

„Nezapomeň tedy, že já údajně nemluvím ani nerozumím francouzsky. Pověřím proto Ben Omara, aby náš návrh přednesl Antiferovi, který s ním bude určitě souhlasit.“

To bylo opravdu nepochybné, a tak se mohlo stát, že oba dědici, zbaveni svého dědictví, zmizí i se svými společníky během zpáteční plavby ve vodách Guinejského zálivu.

Juhel se zatím zabýval příští cestou. Jeho strýc se nad ničím nepozastavoval, ale mladý kapitán hleděl s vážnými obavami na cestu dvě stě kilometrů dlouhou. Pokládal za svou povinnost upozornit na to i Gildase Trégomaina.

„A co chceš, chlapče?“ odpověděl mu člunař. „Když je víno odzátkováno, musí se vypít.“

„Naše cesta z Maskatu do Suháru byla ve skutečnosti jen procházka,“ pokračoval Juhel. „A to jsme ještě měli dobrou společnost.“

„Nemohli bychom v Loangu sestavit karavanu domorodců?“

„Těm mouřenínům bych se svěřil stejně jako hyenám, levhartům nebo lvům této země.“

„Je tu snad hodně takových zvířat?“

„Velmi mnoho, nemluvě o jedovatých hadech, o zmijích a kobrach, které plivají jed do tváře.“

Konec hovoru vyjádřil přesně Juhelovy obavy, sdílené i Gildasem Trégomainem. Proto oba s opravdovým ulehčením vyslechli Saukovu nabídku tlumočenou Ben Omarem, který představil Portugalce Barrosa mistru Antiferovi a tuniskému bankéři. A protože Sauk neřekl nic o svých dřívějších stycích s Barrosem, nemohl Juhel vědět, že ti dva taškáři se už dávno znají. Podstatné bylo, že pojedou až do Mayoumby po moři. Lodice tam své cestující vysadí a odpluje do Barácky. Při zpáteční plavbě je znovu přijme i s pokladem. Všichni se tak vrátí do Loanga, odkud je nejbližší parník odveze do Marseille. Mistru Antiferovi štěstí opravdu nikdy tak nepřálo. Bude ovšem muset za dopravu lodicí pořádně zaplatit... Ale co mu záleželo na ceně?

V Loangu měli strávit dva dny, dokud nebude na palubě *Portalegry* oněch šest slonů poslaných z vnitrozemí. A tak se Gildas Trégomain a Juhel – první stále toužící po poučení – bavili procházkami po městě.

Dne 22. května za východu slunce byla lodice připravena k vyplutí. Večer předtím byli už naloženi sloni, nádherná zvířata, která se mohla stát ozdobou nejlepšího cirku.

Možná že nebylo příliš opatrné zatížit váhou těch zvířat loď o výtlačku sto padesát tun. Mohlo to porušit její rovnováhu. Juhel na to taky upozornil člunaře. Lodice byla ovšem dost široká a měla malý ponor, což jí ulehčovalo přistávání na mělčinách.

Počasí bylo ostatně příznivé. *Portalegra* vytáhla plachty v osm hodin. Cestující byli na palubě všichni, lidé i sloni. A ve známé sestavě. Mistr Antifer a Zambuko, víc než jindy hypnotizovaní blízkostí ostrůvku číslo dvě. Jak si oba oddechnou, až jim námořník na hlídce ostrov ohlásí! Juhel pro africké vody zapomínal na Saint Malo a Gildas Trégomain se zabýval jen lapáním po vzduchu z čerstvé brízy. Sauk a Barroso spolu neustále hovořili a nikdo se tomu nedivil, protože oba mluvili jedním jazykem. A díky jejich shledání byla lodice dána mistru Antiferovi k dispozici.

Co se posádky týče, ta se skládala z dvanácti chlapů, většinou Portugalců, vesměs však odporných typů. Strýc pohroužený do svých

myšlenek si toho nevšiml, ale jeho synovec na to upozornil člunaře. Ten odpověděl, že v takovém vedru je příliš odvážné soudit lidi podle vzhledu.

S vanoucím větrem mohla být plavba podle pobřeží docela příjemná. Kdyby nebyli bývali cestující duchem jinde, byli by mohli obdivovat přírodní krásy tohoto pobřeží.

Tak uplynuly čtyři dni. Jednotvárnost plavby neporušila žádná příhoda. Trvalo stále pěkné počasí. Moře bylo tak klidné, že ani Ben Omar nepocítil žádnou nevolnost. Loď se nehoupala ani nekymácela. Byla při dnu důkladně zatížena a nereagovala vůbec na pohyb vln, které slabým příbojem lehaly na pobřeží.

Člunař by si byl nikdy nepomyslel, že by mohla být plavba po moři tak klidná.

„Připadám si jako na palubě *Krásné Amélie* mezi břehy Rance,“ řekl svému mladému příteli.

„Ano,“ souhlasil Juhel, „S tím rozdílem ovšem, že na *Krásné Amélii* nebyl kapitán Barrosova typu a cestující typu Nazima, jehož důvěrné sblížení s Portugalcem mi připadá stále podezřelejší.“

„A co myslíš, že spolu stále probírají, chlapče?“ zeptal se Gildas Trégomain. „Na nějaký podvod by už bylo pozdě, když jsme tak blízko u cíle.“

Opravdu – 27. května za východu slunce po obeplutí mysu Bauda octla se lodice na dvacet mil od Mayoumby. Téhož dne večer měli dorazit do malého přístavu Loana. Jestli ostrůvek číslo dvě existuje, jestliže leží na místě udaném v posledním dokumentu, pak ho musí dědici pokladu hledat jedině v tomto zálivu.

Naneštěstí byl jen slabý vítr, protože bríza uléhala. Lodice plula velmi pomalu – průměrnou rychlostí sotva dvou uzlů.

K jedné hodině obepluli mys Matooti. Na palubě se zvedl radostný pokřik. Oba příští švagři zahlédli totiž v hloubi zálivu řadu ostrůvků. Ten, který hledali, byl určitě I mezi nimi... Který to byl? To si zjistí zítra změřením výšky Slunce.

Pět šest mil východně se objevila nad pásem písku Mayoumba s obchodními stanicemi a s domky vykukujícími mezi stromy. Poblíž břehu plulo několik bárek podobných velkým bílým ptákům.

Nad zálivem vládl naprostý klid. V takovém tichu by se neoctl ani člun na hladině jezera, rybníka nebo obrovské mísy s olejem.

Lodice se však přesto blížila ke břehu díky občasným závanům západního větru. Ostrovy v zálivu vystupovaly stále jasněji. Bylo jich šest nebo sedm a podobaly se kyticím květin.

V šest večer proplouvala už lodice mezi ostrůvky. Mistr Antifer a Zambuko stáli na přídi. Sauk, který se už zapomínal, nedokázal

ovládnout svou netrpělivost. Svým chováním jen potvrzoval oprávněnost Juhelova podezření. Ti tři muži přímo hltali očima první ze tří ostrůvků.

Portalegra plula klidně kolem severní výspy s plachtami jen mírně nadmutými poslední večerní brízou. Kdyby vítr zcela ustal, musili by s přistáním počkat na ráno.

Ale vtom se vedle člunaře opřeného o pažení na pravoboku ozvalo zasténání. Gildas Trégomain se otočil. To vedle něho zasténal Ben Omar.

Notář byl bledý, zsinálý, zničený mořskou nemocí... Není však divu, že ten ubožák byl velmi nemocen. Lodice se totiž počala zmítat v neodůvodnitelném, nesmyslném, nepochopitelném kymácení.

Posádka se vrhla na před' i na zád'... Přiběhl kapitán Barroso.

„Co se děje?“ zeptal se ho Juhel.

„Co je?“ zvolal člunař.

Nedošlo snad k podmořskému sopečnému výbuchu, jehož otřesy teď hrozily lodici potopením?

Mistr Antifer, Zambuko a Sauk však zřejmě nic nepozorovali.

„Ach... to jsou sloni!“ zvolal Juhel. Ano. Kymácení lodi způsobili sloni. Z nevysvětlitelné příčiny se Začali jednotlivě i hromadně stavět na zadní nohy a zas na přední. Hrozně tím lodici rozkývali, ale líbilo se jim to zřejmě tak jako se veverkám líbí roztáčet buben ve své kleci.

Kymácení vzrůstalo a palubní pažení se ocitalo v úrovni hladiny. Lodici hrozilo potopení.

Barroso a několik lodníků z posádky se vrhli do podpalubí. Pokoušeli se obrovská zvířata uklidnit. Ale ani rány, ani křik nepomohly. Sloni řádili se vztyčenými choboty, s rozloženými ušima a se zvednutými ocasy stále víc a víc, lodice se kymácela stále povážlivěji a přes pažení se počala přelévat voda.

Dál už to netrvalo dlouho. V deseti vteřinách zaplavilo moře celé podpalubí a řev neopatrných zvířat zanikl v hlubinách.

KAPITOLA XXIV, v níž mistr Antifer a Zambuko prohlásí, že ostrůvek neopustí, dokud si jej řádně neprohlédnou

„Tak nakonec jsem ztroskotal!“ mohl si říci druhého cíne ráno bývalý patron *Krásné Amélie*,

Opravdu. Od včerejšího večera, když se lodice na hloubce třiceti až čtyřiceti metrů potopila, sloužil trosečníkům z *Portalegry* za útulek onen ostrůvek, k němuž včera pluli. Nikdo při té neuvěřitelné katastrofě nezahynul. Nikdo nechyběl při čtení jmen ani z posádky, ani z cestujících. Všichni vzájemnou pomocí – mistr Antifer pomáhaje Zambukovi a Sauk podpíraje Ben Omara – doplávali několika sáhy ke skaliskům ostrůvku.

Když mistr Antifer dosáhl ostrůvku, zvolal: „A co naše přístroje? A naše mapy?“

Naneštěstí to byla ztráta nenahraditelná. Sextant, chronometr a tabulky světových časů nemohly být zachráněny. Tím byla katastrofa v několika vteřinách dovršena. Jediné štěstí bylo, že bankéř, notář a člunař měli u sebe peníze na cestu.

Usušili se docela snadno. Když rozložili šaty na slunci, mohli se za malou půlhodinku obléci zas do suchého.

Přesto strávili pod klenbou stromů dost nepříjemnou noc. Každý se v ní oddal svým myšlenkám. Podle přesných údajů na posledním dokumentu nemohli pochybovat, že jsou ve vodách ostrůvku číslo dvě.

Ale jak stanovit přesně onen matematický bod, v němž se protíná rovnoběžka 3°17' jižní šířky s poledníkem 7°23' východní délky? Jak onen bod určit, když Juhel bez sextantu a bez chronometru nemohl stanovit výšku Slunce?

A tak si každý z nich podle své povahy řekl něco jiného.

Zamnulo:

„Takhle ztroskotat těsně před přístavem!“

Mistr Antifer:

„Neodejdu odtud dříve, dokud neprozkoumám všechny ostrůvky v zálivu u Mayoumby, i kdybych tomu měl obětovat celý život!“

Sauk:

„Tak dokonale připravený tah a tak pitomě znemožněný tím ztroskotáním!“

Barroso:

„A já jsem ty slony nepojistil!“

Ben Omar:

„Chraň nás Alláh! Ta moje odměna mě přijde draho, dostanu-li ji vůbec!“

Juhel:

„Teď mi už nic nezabrání v návratu do Evropy k mé ,drahé Enogatě!“

Gildas Trégomain:

„Už nikdy nevlezu na loď s nákladem šprýmovných slonů!“

Té noci nikdo nespál. Chladem trosečníci netrpěli, ale co řeknou ráno v obvyklou hodinu snídaně svým žaludkům řičícím hladem? A kdy se budou moci vydat do Mayoumby?

Nezdálo se, že by byl ostrůvek obydlen. Jinak tam bylo dost živých tvorů, hlučných, nepříjemných, a možná i nebezpečných svým počtem. Gildas Trégomain měl dojem, že si tam daly dostaveníčko všechny opice světa. Určitě se octli v opičí metropoli.

Ačkoli bylo ovzduší klidné, nemohli se trosečníci na ostrůvku těšit ani hodině klidu. Ticho bylo neustále rušeno, takže nebylo možno usnout. Vidět nebylo nikoho, ale v korunách stromů se neustále ozývaly hrozivé skřeky obrovských šimpanzů.

Ráno je trosečníci spatřili a vše rázem pochopili.

Ale jak se ta tlupa opic – a mohlo jich být dobře padesát – dostala na ostrůvek z pevniny a jak tam mohla najít dostatek potravy? Jak tuto otázku – a mnohé jiné – vysvětlit? Ale Juhel si brzy všiml, že ostrůvek je asi dvě míle dlouhý a míli široký a že je porostlý nejrůznějšími stromy tropické oblasti. Bylo jisté, že tyto stromy plodí jedlé ovoce, které stačí opičí tlupu vyživit. Ale ovoce, kořinky a zeleninu, které žerou opice, mohou jíst i lidé. Především tohle si chtěl ověřit Juhel, člunař a námořníci z *Portalegry*. Po ztroskotání strávili celou noc bez jídla, a proto měli pochopitelně hlad a právem se jej snažili ukojit.

Je pravda, že půda ostrůvku plodila v divokém stavu množství ovoce a kořinků. Ale požídat to zasyrova není příliš chutné, nemá-li

člověk opičí žaludek. Není však zakázáno péci to, jestliže si lze opatřit oheň.

A to je docela snadné, jsou-li po ruce zápalky. Nazim si naštěstí doplnil svou zásobu zápalek v Loangu a do měděné krabičky, kam je uložil, voda nevnikla. A tak hned za prvního svítání vzplála pod stromy tábořiště hranice suchého dříví. Trosečníci se sesedli kolem ohně. Mistr Antifer a Zambuko nevycházeli ze vzteku. A vztek asi dokáže člověka zasytit, protože oba odmítli prostou snídani, k níž patřilo i několik hrstí oříšků.

Ale šimpanzi hodovali taky a zřejmě se nedívali příliš přívětivě na vetřelce, kteří na jejich ostrůvku čerpali z jejich zásob. Brzy stáli všichni v kruhu kolem tábořiště, někteří s poskakováním, jiní klidně, ale všichni s hroznými úšklebky.

Barroso rozestavil své lidi tak, aby mohli odrazit každý tok. Pak se o něčem radil se Saukem, zatímco je Juhel neustále pozoroval. Lze uhodnout, o čem asi hovořili. Sauk špatně skrýval svůj vztek při pomyslení, že nepředvídané ztroskotání hatilo jeho plán. Musil si teď vymyslet něco jiného. A protože se octli ve vodách ostrůvku číslo dvě, nepohyboval, že poklad Kamyłka paši je uložen právě tady. Buď na tomto ostrově, nebo na jiném. Jeho původní plán a odstranění mistra Antifera a jeho společníků ztroskotat. Teď se o nic pokoušet nemůže... i když mladý kapitán neměl po ruce své přístroje a údaje z posledního dokumentu, mohl se klidně pustit do průzkumu, jehož se Sauk musil zúčastnit.

To si oba ničemové vzájemně ujasnili. Barroso byl samozřejmě svým spoluvíníkem ujištěn, že jeho ztráty způsobené potopením lodice a smrtí slonů budou plně nahraný.

Podstatné bylo dostat se co nejrychleji do Mayumby. Od pevniny právě vyplulo několik rybářských bárek. Trosečníci je snadno rozeznali. Nejbližší z nich plula asi tři míle od ostrůvku. Vanul slabý vítr. U ostrůvku se bárka mohla octnout nejdříve ke čtvrté hodině odpolední. A trosečníci z *Portalegry* se ještě před večerem mohou dostat do některé obchodní stanice v osadě, kde se jistě setkají s pohostinným přijetím. „Juheli! Juheli!“

Tento výkřik rázem přerušil rozhovor Sauka s Barrosem.

Vykřikl to mistr Antifer a hned dodal:

„Gildasi! Gildasi!“

Mladý kapitán a člunař, kteří pozorovali ze břehu manévr rybářské lodice, ihned přiběhli.

Bankéř Zambuko byl s Antiferem a na jeho znamení přiběhl i Ben Omar.

Sauk nechal Barrosa u jeho lidí a přiblížil se ke skupině, aby mohl slyšet, o čem se tam hovoří.

„Juheli,“ řekl mistr Antifer, „poslouchej dobře, protože přišel čas konečného rozhodnutí.“

Mluvil trhaně jako ten, kdo dosáhl nejvyššího stupně rozrušení.

„Poslední dokument z ostrůvku číslo jedna umísťuje ostrůvek číslo dvě do zálivu u Mayoumby. Nu – –a my v tom zálivu nyní jsme. Lze o tom pochybovat?“

„Vůbec ne, strýčku.“

„Ale my nemáme ani sextant, ani choronometr, protože je ten neohrabaný Trégomain, kterému jsme je z hlouposti svěřili, ztratil.“

„Ale kamaráde. ..!“ ozval se člunař.

„Já bych se raději utopil sám, než bych je ztratil,“ odpověděl tvrdě Pierre Serván Malo.

„Já taky!“ dodal bankéř.

„Opravdu, pane Zambuko?“ utrl se na něho člunař s gestem největšího rozhořčení.

„Jsou zkrátka pryč.“ pokračoval mistr Antifer, „a bez přístrojů, Juheli, nemůžeš polohu ostrůvku číslo dvě určit.“

„To nemohu, strýčku. A za nejrozumnější pokládám odplout na jedné z těchto bárek do Mayoumby, nalodit se na první parník, který se tam zastaví...“

„Cože. ..? Nikdy...!“ zvolal mistr Antifer.

A bankéř jako ozvěna opakoval:

Ben Omar se díval z jednoho na druhého a kroutil hlavou jako blázen, zatímco Sauk naslouchal a ani se netvářil, že nerozumí.“

„Ano, Juheli, musíme se dostat do Mayoumby... Ale místo cesty do Loanga tam zůstanem. Zůstaneme tam tak dlouho — rozuměj mi dobře! –, dokud nenavštívíme všechny ostrůvky v tomto zálivu... všechny!“

„Cože, strýčku?“

„Není jich příliš mnoho... pět nebo šest.... Ale i kdyby jich bylo sto, navštívil bych je jeden po druhém všechny!“

„Strýčku, to není rozumné.“

„Je to naopak velmi rozumné, Juheli. Jeden z nich chrání přece ten poklad. A dokument dokonce uvádí polohu výspy, na níž Kamylyk paša poklad zakopal.“

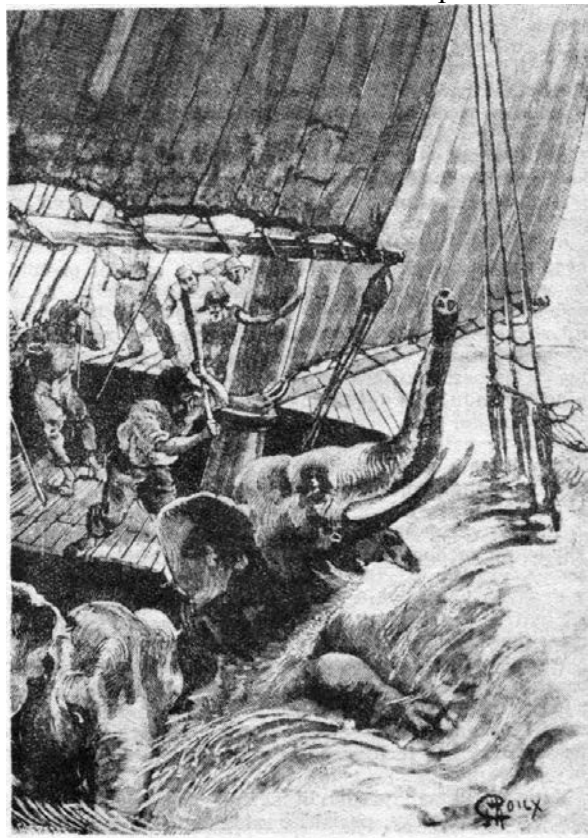
„Aby ho čert vzal!“ zabručel Gildas Trégomain.

„Při dobré vůli a s trochou trpělivosti,“ pokračoval mistr Antifer, „objevíme nakonec místo označené dvojitém K.“

„A co když to místo nenajdeme?“ zeptal se Juhel.

„Tak nemluv, Juheli!“ zvolal mistr Antifer. „Pro boha živého, tak nemluv!“

Juhel se nechtěl stavět takové paličatosti na odpor a odpověděl:

„Připravme se tedy k převozu nejbližší rybářskou bárkou, jakmile tu přistane.“

„Ne! Napřed si musíme tenhle ostrůvek prohlédnout.. protože.. .. protože by to mohl být právě on!“

To byla úvaha celkem logická. Juhel se proto neodvážil něco namítat. Bylo lepší neztrácet čas a provést prohlídku ostrůvku, dříve než šalupa přirazí ke břehu. Až se přiblíží ke skaliskům, bude se chtít posádka Portalegry ihned

nalodit, aby se podstatněji zotavila na některé obchodní stanici v Mayoumbě. A jak ty lidi přimět k setrvání na ostrůvku bez udání důvodů? A říci jim o existenci pokladu? Nikdy! Znamenalo by to prozradit tajemství Kamyłka paši.

To bylo jistě správné, ale nebude to Barrosovi a jeho lidem divné a nebudou chtít jít za ostatními, až se mistr Antifer, Zambuko, Juhel a Trégomain s notářem a s Nazimem přichystají k odchodu z tábora?

To byla vážná nesnáz. A kdyby zde byl poklad objeven, jak by se zachovala Barrosova posádka, kdyby byla přítomna vyzvednutí tři sudů s milióny v diamantech a v drahých kamenech? Nedošlo by ke scénám plným násilností a krutostí tlupy dobrodruhů, kteří neměli ani cenu provazu, na němž by byli měli viset?

Ale přimět mistra Antifera, aby jednal s největší opatrností, přesvědčit ho, že by bylo lepší několik dní ztratit a odjet napřed do Mayoumby i s posádkou *Portalegry*, usadit se tam a druhý den se vrátit s vypůjčenou bárkou na ostrůvek bez těch vrcholně podezřelých chlapů, to nebylo nijak snadné.

A když člunař předhodil svému popudlivému příteli oprávněné námitky, poslal ho mistr Antifer k čertu.

Bylo nutno poslechnout.

Mistr Antifer a Zambuko opustili tábořiště. Gildas Trégomain a Juhel se vydali za nimi. Lidé z lodice se nijak nepokoušeli je doprovázet. Ani Barroso se zřejmě nezajímal o důvody, pro které jeho cestující tábor opustili.

Sauk, který celé jednání vyslechl a nechtěl průzkum ani urychlit, ani pozdržet, neřekl o tom portugalskému kapitánovi ani slovo.

Barroso odešel ke svým lidem a nařídil jim čekat na místě až do příjezdu rybářské bárky.

Když to bylo zařízeno, dal Sauk znamení Ben Omarovi a vydal se s ním za mistrem Antiferem, který příchodem notáře a jeho písaře nemohl být vůbec udiven.

KAPITOLA XXV, **v níž se nosy mistra Antifera a bankéře Zambuka náramně** **prodlouží**

Bylo skoro osm hodin ráno – soudě podle výšky Slunce nad obzorem. Trosečníci se musili spokojit tím „skoro“, protože jejich hodinky se v mořské koupeli zastavily.

Barrosovi lidé sice hledače pokladu nesledovali, ale zato opice ano. Asi tucet šimpanzů se oddělilo od tlupy s jasným úmyslem doprovodit vetřelce, kteří si dovolují prohlížet jejich ostrov. Ostatní opice zůstaly u tábora.

Člunař vrhal cestou kradmé pohledy po divoké tělesné stráži.

Opravdu, pomyslí si cestou, ta zvířata spolu zřejmě hovoří... Jaká škoda, že jim nerozumím. Bylo by zábavné pohovořit si s nimi jejich jazykem.

Víme už, že dokument nalezený na ostrůvku v Ománském zálivu a udávající souřadnice ostrůvku v zálivu u Mayoumby určoval přesně místo, kde je třeba hledat znamení dvojitého K označujícího polohu pokladu. Na prvním ostrůvku to bylo na svahu jižního cípu, aspoň podle údajů v dopisu Kamylna paši otci Antiferovi. Tam bylo třeba hledat a tam taky hledači poklad našli.

U druhého ostrůvku dokument naopak označoval jako místo pokladu jeden ze severních výběžků, kde stojí kámen označený dvojitým K.

Ale trosečníci se po ztroskotání zachránili na jižním pobřeží. Musili teď přejít na sever, což znamenalo pochod na vzdálenost dvou mil.

Skupina se pustila tím směrem. Mistr Antifer a Zambuko šli v čele, Ben Omar s Nazimem v druhém sledu a Gildas Trégomain s Juhelem tvořili zadní voj.

Nebylo vůbec divné, že oba dědici se drželi vpředu. Kráčeli rychle, beze slova a nikomu ze společníků nedovolili, aby je předešel.

Notář vrhl občas znepokojený pohled na Sauka. Nepochyboval, že nepravý písař se chystá v dohodě s portugalským kapitánem k nějaké špatnosti. Myslel neustále na jedno. Unikne-li poklad

Francouzi, bude ztracen i jeho jednoprocentní podíl. Jednou nebo dvakrát se pokoušel upozornit na to Sauka. Ale zamračený a vztekle se tvářící Sauk cítil, že je neustále pozorován Juhelem, a proto mlčel.

Juhelovo podezření opravdu ještě zesílilo, když si všiml Ben Omarova chování vůči Nazimovi. Dokonce ani v alexandrijských advokátních kancelářích není přípustné, aby písař nařizoval a notář poslouchal, jak tomu očividně bylo u této dvojice.

Člunař se cestou zajímal jen o opice. Občas odpovídala jeho dobrácká tvář na jejich úšklebky. Když tak ty šimpanze pozoroval, bručel si:

„Těmhle ničemům zřejmě horko není. Tady aby člověk i opicím záviděl!“

Za hodinu po opuštění tábora ušli jednu míli, tedy polovinu vzdálenosti. Z tohoto místa už viděli severní výběžky ostrůvku. Byly tři nebo čtyři. Který z nich je ten pravý? Měli by neuvěřitelné štěstí, kdyby to byl ten, který prohlédnou jako první. A co námahy by jim to v tom rovníkovém vedru ušetřilo!

Člunař už byl na konci sil.

„Odpočínme si chvilku!“ naléhal.

„Ani na minutu!“ odpověděl mistr Antifer.

„Pan Trégomain je už celý urččený, strýčku,“ upozornil Juhel.

„Tak ať se rozteče!“

„Děkuju, kamaráde.“

Po této odpovědi Gildas Trégomain, který nechtěl zůstat pozadu, dal se znovu na cestu. Ale dojde-li nakonec k cíli, promění se tam v potok vařící vody.

Musili jít ještě půl hodiny, než došli na místo, kde ony čtyři výspy vybíhaly do moře. Obtíže rostly a dalo se usuzovat, že poslední překážky budou nezdolatelné. Byl tam nepopsatelný chaos obrovských balvanů a pazourkových oblázků, kde mohl pád přivodit vážné zranění. Místo bylo opravdu dobře vybráno, jestliže Kamyk paša skryl svůj poklad tady.

Na těchto místech končila zalesněná část břehu. Bylo zřejmé, že páni šimpanzové nehodlají jít dál. Tato zvířata nerada opouštějí ochranu stromů a hukot příbojových vln je nijak neláká.

Když se opičí doprovod u lesa zastavil, projevovali jeho členové jasně nepřátelské úmysly. Jeden z nich dokonce zdvihl kámen a mrštíł jím silnou paží vpřed.

„Nevšímejte si jich!“ zvolal Juhel, když Gildas Trégomain a Sauk počali taky sbírat kameny.

„I po tomhle?“ vykřikl člunař, když mu další kámen srazil klobouk.

„Ne, pane Trégomaine, pojďme pryč! Budeme v bezpečí, protože opice dál nepůjdou.“

To bylo to nejlepší, co mohli udělat.

Bylo půl jedenácté. Cesta na vzdálenost dvou mil podle pobřeží si tedy vyžádala hodně času. Na severu vybíhaly do moře ony výspy na vzdálenost sto padesáti až dvou set metrů. Mistr Antifer a Zambuko se rozhodli prohlédnout nejdřív tu nejdelší, táhnoucí se severozápadním směrem.

Bylo to jen pusté seskupení skal. Nikde nebyly stopy rostlinstva, nikde nesplývaly ve vodě řasy, tak hojně ve vodách mírného pásma. Ale nikde taky nebyl dvojitý monogram Kamyłka paši. Jestliže zde byl vryt do skály před jedenatřiceti roky, musil být přece ještě neporušen.

Naši hledači pokladu vykonali stejný průzkum jako na ostrůvku v Ománském zálivu. Bylo to neuvěřitelné, ale oba dědici ovládaní stejnou vášní nepociťovali vůbec únavu z namáhavé cesty a z palčivého slunce. Jen notář seděl mezi skalisky a nehýbal se ani nemluvil. Juhel zůstal na příkaz mistra Antifera u svého strýce a prohledával s ním terén.

„Není pravděpodobné, že bychom tu našli to hnízdo s milióny,“ bručel si Juhel. „Poklad by musel být zakopán právě zde, a ne na jiném ostrůvku tohoto zálivu. A musili bychom tu na některém kameni najít tu značku dvojitého K. A i kdyby nešlo jen o mystifikaci, i kdybych si vlastní rukou na ten monogram sáhl, bylo by snad lepší strýci nic neříkat. Zřekl by se aspoň té hloupé myšlenky oženit mě s nějakou vévodkyní a mou drahou Enogatu provdal za nějakého vévodu. Ale ne! To strýc nikdy neprosadí! Leda by se zbláznil. A já bych měl na svědomí nepěkný kousek. Musím to dotáhnout až do konce.“

Zatímco Juhel takto uvažoval, seděl člunař na velkém balvanu se spuštěnými rukama a s roztaženými nohama, s tváří zalitou potem, oddychuje jako tuleň vynořující se po dlouhém ponoření.

Průzkum zatím pokračoval bezvýsledně dál. Mistr Antifer, Zambuko, Juhel a Sauk se rozhlíželi a ohmatávali každý kámen, který podle polohy a postavení mohl nést vzácný monogram. Marně však věnovali dvě únavné hodiny prohlídce vedené až na samý konec výspy. Nic... Nikde nic. A jak by taky mohl paša vybrat tohle místo, vystavené příboji a zuřivosti vln ze širokého moře? Ne. A má cenu prohlížet po první výspě i ty další? Dobrá, mohou to udělat... zítra... A neuspěje-li mistr Antifer tady, obnoví práci na druhých ostrovech. Nikdy se toho přece nevzdá!

Když skupina nic nenašla, opustila výspu a jen tu a tam si ještě prohlížela rozptýlené kameny. Ale nikde nic!

Nezbývalo než se vrátit, nasednout do rybářské šalupy, která přistane u tábořiště, odplout do Mayoumby a provést průzkum na jiném ostrůvku.

Když mistr Antifer, Zambuko, Juhel a Sauk došli zas na začátek výspy, našli člunaře a notáře stále na stejném místě. Juhel se zastavil u Gildase Trégomaina.

„Tak co?“ zeptal se ho člunař?

„Ani stopa po dvojitém K. A ani po jednoduchém!“

„Bude se tedy hledat jinde?“

„Právě tak, pane Trégomaine. Vstaňte a vraťte se s námi do tábora!“

„Vstát? Udělal bych to, kdybych mohl. Ale snad to s tvou pomocí dokážu, chlapče.“

A za pomoci silné Juhelovy ruky postavil se Gildas Trégomain na nohy.

Ben Omar už stál vedle Sauka.

Mistr Antifer a Zambuko kráčeli asi dvacet kroků před nimi. Opice znovu projevíly nepřátelské úmysly. Počalo létat kamení. Trosečníci se museli chránit.

Náhle se ozval výkřik. Vyrazil jej Ben Omar.

Všichni se k němu otočili. Notář s otevřenými ústy a s vytřeštěnými očima vztahoval ruku ke Gildasu Trégomainovi.

„Tam... tam...,“ opakoval.

„Co to znamená?“ ptal se Juhel. „Copak se notář zbláznil?“

„Ne... tamhle je... K... dvojité K!“ blekotal Bon Omar hlasem vzrušením přiškrceným.

Mistr Antifer a Zambuko se rychle vrátili.

„K? Dvojité K?“ zvolali.

„Ano!“

„Kde?“

A hledali zrakem kámen, na němž měl být podle Ben Omara vyryt monogram Kamyłka paši. Ale neviděli nic.

„Kde co vidíš, ty zvíře?“ zvolal vztekle netrpělivý Antifer.

„Tamhle!“ opakoval notář a ukazoval na člunaře, který se právě otočil.

„Podívejte se mu na záda!“ volal notář.

Opravdu! Na kabátu Gildase Trégomaina se viditelně objevilo dvojité K. Bylo jasné, že skála, o niž se opíral, nesla onen monogram, jehož obtisk si teď ten dobrý muž odnášel na kabátě.

Mistr Antifer vyskočil, popadl člunaře za ruku a přinutil ho, aby je odvedl k místu svého odpočinku.

Všichni šli za ním a za minutu se octli před velkým balvanem, na němž byl vyryt tolik hledaný a stále dobře čitelný monogram.

Gildas Trégomain se nejen opřel o skálu označenou „dvojitým K“, ale seděl dokonce na místě, kde onen poklad spočíval.

Nikdo neřekl ani slovo. Všichni se dali do práce. Bez náradí to byla ovšem práce nesmírně obtížná. Ale za hodinu se snad tři sudy objeví... Pak postačí dopravit je do tábora a odtud do Mayoumby. Je ovšem pravda, že doprava bude obtížná. A jak ji zajistit před jakýmkoli ohrožením?

Ale na to teď nebudou myslet! Napřed musí mít poklad vykopaný z této jámy, kde ležel celou třetinu století...a pak se uvidí. Mistr Antifer už pracoval se zkrvavělými rukama. Nikomu nehodlal postoupit radost z prvního ohmatání víka vzácných sudů.

„Konečně!“ vykřikl ve chvíli, kdy jeho nůž narazil na nějaký kovový předmět.

Ale pak okamžitě následoval další výkřik. Všemocný bože! To nebyl výkřik radosti, ale výkřik zklamání a rozčarování, které se jasně zračilo na jeho strašlivě zbledlé tváři...

Místo soudků oznámených Kamytkem pašou našel zde jen železnou skříňku podobnou skřínce nalezené na ostrůvku číslo jedna a označené stejným monogramem.

„Zase jen skříňka!“ neubránil se Juhel výkřiku.

„To všechno je jenom mystifikace,“ bručel si Gildas Trégomain.

Skříňku vytáhli z jámy a mistr AntiFER ji zuřivě otevřel. Objevil se starý pergamen, na němž bylo několik řádek písma, které mistr AntiFER nahlas přečetl:

Zeměpisná délka ostrůvku číslo tři je 15°11' východní ,délky. Až bude tato délka známa oběma dědicům, AntiFERovi a Zambukovi musí být oznámena v přítomnosti notáře Ben Omara panu Tyrkomelovi v Edinburghu ve Skotsku. Tento muž zná zeměpisnou šířku třetího ostrůvku.

Poklad tedy není ukryt ve vodách zálivu u Mayoumby! Nutno ho hledat jinde po spojení této délky se šířkou uloženou u nějakého pana Tyrkomela v Edinburghu! Ale to už e o poklad nebudou dělit dva, nýbrž tři.

„A co když ten třetí ostrůvek nás pošle na dvacet, na to dalších?“ zvolal Juhel. „Ach strýčku, budete tak umíněný. .. tak prostoduchý..., abyste běhal za tím pokladem po celém světě?“

Strýc se podíval na synovce zespondu a řekl: „Ticho! Tohle ještě není konec!“ A pokračoval ve čtení závěru dokumentu:

Zatím si oba dědici jako odškodnění za dosavadní výlohy vezmou každý jeden ze dvou diamantů uložených této skřínce. Jejich cena je ovšem zcela nepatrná ve srovnání s cenou ostatních drahokamů, které mají dostat.

Zambuko se vrhl na skříňku, kterou vyrval AntiFERovi rukou.

„Diamanty!“ vykřikl.

Opravdu. Byly tam dva nebroušené dýmanty, každý hodnotě – a bankéř se v tom vyznal – aspoň sta tisíc ranků.

„To je v pořádku,“ řekl bankéř a vzal si jeden z dýmantů, kdežto druhý nechal svému spoludědici.

„Jen kapka do moře,“ řekl mistr Antifer, když uložil kámen do peněženky.

„Ale, ale...,“ bručel si člunař a kroutil nad tím hlavou. „Je to vážnější, než jsem si myslel. Ale uvidíme... vidíme...“

Juhel se spokojil jen s pokrčením ramen. A Sauk začal pěstí při pomyslení, že už nikdy nenajde příležitost tak příznivou.

A co Ben Omar? Pro něho tu nebyl ani nejmenší kámen, ač mu i tento dokument připomínal povinnost být přítomen dalšímu jednání. Se strhanými rysy, s tváří povadlou, se spuštěnými pažemi a s podlamujícími se koleny vypadal jako prázdný pytel, který se co nevidět zhroutí na zem.

On a Sauk byli teď ve zcela jiné situaci, než v jaké byli předtím. Za prvé: při vyplutí ze Saint Mala nevěděli, že plují do Maskatu. Za druhé: při odjezdu z Maskatu nevěděli, že jedou do Loanga. Ale mistr Antifer se teď dal unést politováníhodným vzrušením a prozradil jim tajemství, které měl pečlivě skrýt. Všichni slyšeli údaje o nové zeměpisné délce. Bylo to patnáct stupňů a jedenáct minut východně od Paříže. A všichni už taky znali jméno pana Tyrkomela z Edinburghu ve Skotsku.

Bylo jisté, že když ne Ben Omar, tak určitě Sauk si vryl tato čísla do paměti, aby si je mohl později zapsat do svého zápisníku. Mistr Antifer a bankéř Zambuko budou muset pečlivě hlídat notáře a jeho nepravého pásaře, aby je v hlavním městě Skotska nepředěšli. Mohli si sice myslet, že Sauk textu nerozuměl, protože neumí francouzsky, ale Ben Omar mu tajemství určitě vyzradí.

Juhel si ostatně všiml, že Sauk dal zřejmě najevo uspokojení, když zeměpisná délka a Tyrkomelovo jméno tak neprozřetelně unikly ze rtů mistra Antifera.

Ale co na tom? Juhel byl přesvědčen, že by byl nesmysl podřídít se i třetí posmrtné fantazii Kamlka pašy. Měli by teď udělat jedinou věc. Vrátit se do Loanga a použít první lodi k návratu do starého dobrého Saint Mala.

To byl taky logický a rozumný návrh, který Juhel strýci přednesl.

„Nikdy!“ odpověděl mu mistr Antifer. „Paša nás posílá do Skotska, a tak pojedeme do Skotska... I kdybych měl celý zbytek života strávit hledáním. ..“

„Má sestra Talisma vás má příliš ráda, než aby na vás nečekala třeba deset let,“ dodal bankéř.

„K čertu!“ bručel si Gildas Trégomain. „To už bude té slečně skoro šedesát.“

Všechna naléhání byla marná. Mistr Antifer provedl svou. Bude pokračovat v cestě za pokladem. Ale Egypt'anovo dědictví se zmenší z poloviny na třetinu pro každého, díky účasti pana Tyrkomela.

Nu, Enogata se bude musit spokojit s vévodou a Juhel s vévodkyní!

KAPITOLA XXVI,
v níž mistr Antifer a jeho společníci naslouchají kázání
reverenda Tyrkomela, což jim však žádnou radost nepřinese

„Ano, bratři a sestry, vlastnictví velkého bohatství vede osudově ke zločinným koncům. Je to hlavní, ne-li jediná příčina všeho zla, které ničí tento svět. Touha po zlatě může přivodit jediné politováníhodné zpustnutí duše. Představte si společnost, v níž by nebyli ani chudí, ani bohatí...! Kolika neštěstí, zármutků, katastrof, porážek, zmatků, trampot, pohrom, úzkostí, kalamit, hrůz, rozčarování, beznaděje, zoufalství a zkázy by bylo lidstvo ušetřeno!“

Velebníčková výmluvnost dosáhla nejvyššího stupně hromaděním synonym nestačících vyjádřit nejružnější možnosti pozemských běd. Byl by mohl v proudu kázání použít ještě mnoha dalších a vrhat je z výše své kazatelny na hlavy posluchačů. Ale musilo se mu přiznat, že svou výmluvnost aspoň v tomto ohledu přibrzdil.

Bylo to večer 25. června v edinburském chrámu, jehož část byla stržena při rozšiřování křižovatky v Horní ulici. A v tomto chrámu kázal reverend Tyrkomel ze svobodné skotské církve před posluchačstvem viditelně deptaným jeho dlouhými periodami. Když ho věřící vyslechli, určitě spěchali domů, aby popadli své pokladny a hodili je se všemi cennými věcmi do zálivu Firth of Forth, který dvě míle odtud omývá severní břehy proslaveného hrabství města Edinburghu, těchto Atén severu, pyšnicích se titulem hlavního města Skotska.

Reverend Tyrkomel kázal už plnou hodinu na tento námět nabádající jeho ovečky ke ctnosti. Nezdálo se však, že by byl kázáním nějak unaven. A které kázání na takový námět by mohlo někdy končit? Proto i toto kázání ještě nekončilo – aspoň v této chvíli ne. Kazatel pokračoval slovy:

„Bratři a sestry, evangelium praví: Blahoslavení chudí. „Je to hluboká myšlenka, o níž zlí lidé žertují. Ale to jsou nevěřící nevědomci, kteří se snaží zvrátit smysl tohoto výroku. Ne, nejde přece o ty, kteří jsou chudí duchem, zkrátka o hlupáky, ale o ty, kteří se dobrovolně stávají chudáky a pohrdají bohatstvím, pramenem

všeho zla v moderní společnosti. Však taky evangelium nařizuje chovat k bohatství jen odpor a opovržení. A má-li někdo z vás to neštěstí, že je obdařen pozemskými statky, že se v jeho pokladně hromadí peníze, že se k němu hrne proudem zlato, pak, bratři a sestry...“

To byl plastický obraz, jehož působením se dámy mezi pozornými posluchači pod svými pláštěnkami zachvěly.

„Jestliže vám krk a paže pokrývají diamanty a drahokamy jako nezdravá vyrážka, jestliže patříte k těm, kterým se říká šťastlivci, pak pravím vám, že jste nešťastníci a dodávám, že vaše nemoc musí být potřena nejenergičtějšími prostředky, třeba i ohněm a železem!“

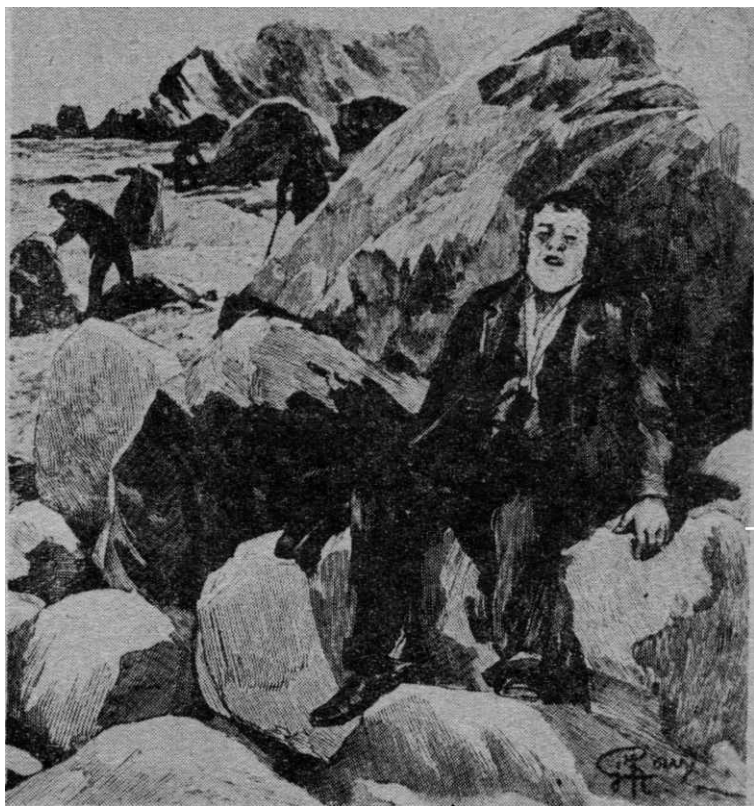
Mezi přítomnými projel záchvěv, jako by byl chirurgův nůž vnikl do ran kazatelem právě odkrytých.

Ale na jeho kázání bylo nejoriginálnější to, že doporučoval ubožákům utrápeným vzrůstajícím bohatstvím, aby se ho ihned zbavili, jinými slovy, aby je zničili. Neříkal: Rozdejte svůj majetek chudým! Zbavte se ho ve prospěch těch, kteří nemají nic! Ne! Kázal úplné zničení zlata, diamantů, cenných papírů, průmyslových i obchodních akcií, jejich odstranění třeba spálením nebo vhozením do moře.

Reverend Tyrkomel kázal jménem nejprísnejší sekty, která nepřipouští žádný kompromis mezi zvyky a mravností. Cítil se povolán bohem, který mu světil svazek svých hromů, aby jimi ničil bohaté, nebo aspoň jejich bohatství. A je vidět, že se opravdu činil.

Byl to typický osvícený moralista, stejně přísný k sobě jako k jiným. Tělesně to byl padesátiletý muž vychrtlé postavy a hladce oholené tváře, s ohnivými zraky, se vzhledem apoštola a s pronikavým kazatelským hlasem. Jeho okolí o něm říkalo, že je osvícen duchem svatým. Ale i když se věřící na jeho kázání přímo tlačili, i když mu pozorně naslouchali, není prokázáno, že by byl získal nějaké stoupence aspoň trochu odhodlané uvést jeho doktríny do praxe a zbavit se všeho pozemského majetku.

Kázání pokračovalo dál, plné neobyčejně odvážných příměrů, srovnání i rozporů a formované plamennou představivostí Ale i když se hlavy skláněly, kapsy zřejmě nepociťovaly potřebu vyprázdnit se do vod zálivu.

Posluchačstvo chrámu určitě dobře chápalo smysl energického kázání, ale jestliže příliš nespěchalo přijmout nové doktríny, nebylo to tím, že by to chápalo špatně. Nutno z posluchačů vyjmout aspoň pět osob, které neznaly ani slovo anglicky a které by se byly nikdy nedověděly, co kazatel káže, kdyby jim nebyl šestý z nich výbornou francouzštinou nepřekládal strašné pravdy, které dopadaly z kazatelny formou evangelického přívalu.

Zbytečno dodávat, že těch šest posluchačů byli mistr Antifer a Zambuko, notář Ben Omar a Sauk, člunař Gildas Trégomain a mladý kapitán Juhel.

Opustili jsme je na ostrůvku u města Mayoumby 28. května. A 25. června se s nimi setkáváme v Edinburghu.

Co se mezi těmi dvěma daty událo?

Řekněme to stručně.

Po objevení druhého dokumentu nezbylo jim než opustit opičí ostrov s využitím šalupy, kterou znamenímí přivolala portugalská posádka. Mistr Antifer a jeho společníci se zatím vrátili po pobřeží zpět, neustále sledováni tlupou šimpanzů, kteří projevovali své nepřátelství hrozivými posunkami a vrháním kamenů. Nakonec se však dostali bez úrazu do tábořiště. Sauk několika slovy informoval Barrosa, že se plán nezdařil. Nelze přece ukrást poklad lidem, kteří jej nemají!

Šalupa uvázaná v malé zátoce pojala všechny trosečníky z *Portalegry*. Namačkali se do ní jeden na druhého. Ale protože šlo o plavbu jen šest mil dlouhou, nemohli na nějaké to nepohodlí hledět. Za dvě hodiny zakotvila šalupa u výspy, na níž stojí město Mayoumba. Naši cestující byli pohostinně přijati bez ohledu na národnost. Ve francouzské obchodní stanici se jim pak postarali o dopravní prostředek do Loanga. A protože měli možnost spojit se se skupinou Evropanů, kteří se vraceli do hlavního města země, nemusili se cestou bát ani šelem, ani domorodců. Ale zato to strašné podnebí, to nesnesitelné vedro! Po příchodu do Loanga člunař tvrdil, že se změnil v kostru, ale Juhel to popíral. Ten starý dobrák přeháněl, to je jisté.

Jednou ze šťastných náhod, na které nebyl mistr Antifer právě zvyklý, se stalo, že v Loangu nemuseli pobývat dlouho. Po dvou dnech tam přistál portugalský parník plující ze São Paula de Loandy do Marseille. Zastávka vynucená drobnou opravou strojů trvala jen čtyřicet hodin. Na tomto parníku si trosečníci pomocí peněz zachráněných při ztroskotání zajistili místa. Zkrátka 15. června mistr Antifer a jeho společníci opustili konečně vody západní Afriky, kde se dvěma diamanty obrovské ceny našli ke svému zklamání jen nový dokument. Sauk kapitána Barrosa ujistil o pozdější odměně, jen co získá pašovy milióny. A Portugalec se musel spokojit jen s tímto slibem.

Juhel se už nesnažil odvrátit strýce od jeho myšlenky, ač právem věřil, že celá jejich cesta skončí obrovskou mystifikací. Je ovšem pravda, že člunař počal své přesvědčení měnit. Ty dva diamanty, každý v ceně sta tisíc franků, přinutily ho k přemýšlení.

„Když nám paša daroval ty dva drahé kameny,“ řekl si, „pak má na ostrůvku číslo tři určitě ty ostatní.“

A když tak uvažoval před pochybovačným Juhelem, řekl mu mladý kapitán jenom: „Uvidíme... Uvidíme. ..“

To bylo i přesvědčení mistra Antifera. A protože třetí spoludědic, majitel zeměpisné šířky třetího ostrůvku, bydlel v Edinburghu, pojedje paličatý Francouz do Edinburghu a nedá se předejít ani Zambukem, ani Ben Omarem, kteří už znali délku $15^{\circ}11'$, kterou měli oznámit panu Tyrkomelovi. Nemohou se proto rozejít a musí odjet společně do hlavního města Skotska cestou co nejkratší, aby řečený Tyrkomel mohl přivítat celou skupinu. Takové rozhodnutí se pochopitelně nemohlo líbit Saukovi. Jako majitel tajemství by byl nejraději jednal s Tyrkomelem sám, aby se dověděl polohu nového ostrůvku, odebral se tam a vykopal poklad Kamylna paši. Ale to by musil odjet sám, což by však vzbudilo podezření. A on cítil, že ho Juhel neustále hlídá. Ostatně až do Marseille se musí plavit všichni společně. A protože mistr Antifer počítal s cestou co nejkratší a nejrychlejší s použitím francouzských a anglických železnic, nemohl Sauk doufat, že by byl u cíle dřív. Musel se proto podřídít.

Cesta byla velmi rychlá. Portugalský parník nikde nestavěl A tak není divu, že Ben Omar, který se nerad zříkal svých zvyků, trpěl zas čtyřadvacet hodin denně mořskou nemocí a v Marseille ho museli vynášet z lodi jako bezvládný balík.

Juhel si připravil dlouhý dopis pro Enogatu. Vysvětlil v něm vše, co se odehrálo v Loangu. A napsal jí, že umíněnost jejich strýce je přivedla na novou cestu. A kdo ví, kam je v budoucnosti pašovy vrtochy ještě zavedou. Dodal nakonec, že podle jeho mínění je strýc Antifer ochoten toulat se světem jako druhý věčný žid a že to vše přestane až toho dne, kdy strýc zešílí a bude muset být uvázan. A k tomu určitě dojde, protože jeho duševní rovnováha, posledními událostmi velmi narušená, nabývá alarmujících forem.

Juhel měl právě jen čas vhodit zoufalý dopis do schránky. Rychle přesedli na rychlík z Marseille do Paříže, pak na loď z Calais do Doveru, na vlak z Doveru do Londýna a posléze na rychlík z Londýna do Edinburghu. Pořád všech šest, jako by byli spojeni jedním řetězem. A toho večera 25. června, když si zajistili pokoje v

hotelu *Gibb's Royal*, vydali se za panem Tyrkomelem. Ke svému velkému překvapení zjistili, že pan Tyrkomel je kněz. A když se dostavili do jeho bytu v Severní ulici – což zjistili velmi snadno, protože ohnivý kazatel byl osoba velmi populární –, odešli za ním do kostela, kde právě hřímal ze své kazatelny.

Měli v úmyslu přepadnout ho na konci kázání, doprovodit ho domů, zasvětit ho do všeho a sdělit mu údaj z posledního dokumentu. Ale co čert nechtěl! Přinášejí úctyhodný počet miliónů právě člověku, který to bude pokládat za velmi nevhodné vyrušení.

V tom všem však bylo něco velmi divného. Jaký vztah mohl mít Kamyk paša ke skotskému knězi? Otec mistra Antifera zachránil Egyptanovi život... dobrá! Bankéř Zambuko mu pomáhal zachraňovat majetek. .. dobrá! Proto z pocitu vděčnosti vybral si paša oba jako své dědice. Dalo se však předpokládat, že reverend Tyrkomel má stejná práva na jeho vděčnost? Ano, beze vší pochyby. Ale za jakého sběhu okolností si Kamyk pašu zavázal skotský pastor?

„Tentokrát je to dobré,“ opakoval mistr Antifer, jehož naděje počal sdílet i Gildas Trégomain. Jeho naděje... a snad i jeho iluze!

Nicméně když naši hledači pokladu spatřili na kazatelně muže ani ne padesátiletého, mohli uvažovat o jiném vysvětlení. V době, kdy byl Kamyk paša zavřen na rozkaz Mehemeta Alího v káhirském vězení, nemohlo být reverendu Tyrkomelovi víc než pětadvacet let. Bylo proto těžké připustit, že mohl pašovi prokázat sám nějakou službu. Neprokázal tu službu jeho otec, dědeček nebo strýc a Egyptana si tím nezavázal?

Na tom ostatně nezáleželo. Podstatné bylo, že pastor měl u sebe důležitý údaj o zeměpisné šířce, jak to uváděl dokument ze zálivu u Mayoumby. A oni se rozhodně ještě dnes dovědí, na čem vlastně jsou.

Kázání pokračovalo. Stále na stejné téma a se stejnou výmluvností. Kazatel vyzýval krále, aby hodili do moře své osobní důchody, vyzýval královny, aby vyloupaly diamanty ze svých šperků, vyzýval bohatce, aby se zbavili majetku. Překvapený Juhel si šeptal:

„Tohle je pěkná komplikace! Strýc tady rozhodně nemá štěstí. Ten d'ábelský paša se obrátil na pěkného fanatika. O pomoc k vyzvednutí pokladu se máme obrátit na šíleného pastora? Je to chlap, který by neměl nic jiného na práci než poklad zničit, kdyby se mu dostal do rukou. Tohle je překážka, kterou jsme nečekali. A překážka tentokrát nepřekonatelná, která může celou záležitost nečekaně zakončit. Tady narazíme na tvrdé odmítnutí nepřipouštějící námitky, na odmítnutí, které vynese reverendu Tyrkomelovi nesmírnou popularitu. Tady strýc svou cestu skončí, ale jeho rozum to nevydrží. Zambuko i on – a možná že i Nazim – podniknou samozřejmě vše, aby reverendovi vyrvali jeho tajemství. Jsou schopni ho i mučit... Vida... i já se už dávám strhnout. Nu, ať si nechá ten chlap své tajemství pro sebe! Nevím, zda milióny přinášejí podle jeho tvrzení neštěstí, ale buď jak buď, honba za Egypt'anovým dědictvím nesmírně oddaluje mé vlastní štěstí. A protože Tyrkomel nikdy nesvolí ke spojení své šířky s naší délkou, kterou jsme získali za cenu takové námahy, nezbude nám než vrátit se klidně do Francie a...“

„Nařídí-li to bůh, je nutno poslechnout!“ hřimal právě kazatel.

„To je i mé mínění,“ bručel si Juhel. „A i strýc se bude musit podřídít.“

„Co ten d'ábelský kazatel může v té nekonečné tirádě všechno povídat?“ vrtěl hlavou Gildas Trégomain.

Ale pokaždé, když už kázání jakoby končilo, začínal kazatel zase znova.

„O čem to zas mluví, Juheli?“ ptal se mistr Antifer netrpělivým hlasem, který vyvolal v posluchačstvu rozhořčené okřikování.

„Řeknu ti to pak, strýčku.“

„Kdyby věděl, jaké zprávy mu přinášíme, opustil by ten velebníček hodně rychle svou kazatelnu, aby nás přivítal.“

„Jen aby...,“ řekl Juhel tónem tak zvláštním, že se mistr Antifer strašně zamračil.

Ale všechno jednou skončí – i kázání pastora svobodné skotské církve. Bylo zřejmé, že reverend Tyrkomel se blíží k závěru. S nejvyšším řečnickým vzepětím a s odkazem na patrona tohoto chrámu zvolal:

„A jako v těchto místech, kde byly kdysi městské váhy a kde přibíjeli nepočestné notáře a jiné zločince za uši, tak i na váhách posledního soudu budete bez milosti zváženi a vaše miska se pod tíhou zlata sníží až do pekel!“

Reverend Tyrkomel se pak rozloučil gestem, kterým katolický kněz z kazatelny věřícím žehná. A pak náhle zmizel.

Mistr Antifer, Zambuko a Sauk se rozhodli počkat na něho u vchodu do kostela, chytit ho tam a přimět k hovoru. Vrhli se proto k hlavním dveřím a vráželi do věřících, kteří protestovali proti tak nevhodné hrubosti na posvátných místech.

Gildas Trégomain a notář šli za nimi a omlouvali je. Ale reverend Tyrkomel – zřejmě aby se vyhnul zaslouženým ovacím – odešel postranními chrámovými dveřmi. Marně na něho Pierre Serván Malo a jeho společníci čekali na chrámovém schodišti, marně ho vyhlíželi mezi věřícími a vyptávali se na něho. Kazatel po sobě nezanechal v davu víc stop než ryba ve vodě a pták ve vzduchu. Rozzlobení hledači pokladu se na sebe tázavě podívali, plni vzteku, že těžce dostižená kořist jim byla nějakým zloduchem odňata. „Nuže, vzhůru k číslu 17 v Severní ulici!“

„Ale, strýčku...“

„Budeme ho moci vyslechnout, dříve než si lehne!“ dodal Zambuko.

„Ale, pane Zambuko...“

„Žádné námitky, Juheli!“

„Aspoň připomínku, strýčku.“

„A k čemu?“ zeptal se mistr Antifer v nejvyšším stupni rozrušení.

„K tomu, co reverend Tyrkomel právě kázal.“

„Děláš si legraci, Juheli?“

„Myslím to docela vážně a dodal bych, že v tom je pro sebe něco velmi neblahého.“

„Pro mne?“

„Ano. .. Jen mě vyslechni!“

A Juhel několika slovy vysvětlil duševní stav reverenda Tyrkomela a uvedl teze jeho nekonečného kázání. Kdyby tiž záleželo na něm, octly by se všechny miliardy z čeho světa v propastných vodách oceánů. Bankéř byl ohromen. Stejně i Sauk, ač se snažil

předstírat, že ničemu nerozumí. I Gildas Trégomain se zašklebil vrcholně zklamaně. Bylo jasné, že je zase postihla velmi mrzutá věc.

Jedině mistr Antifer odpověděl Juhelovi ironicky jako člověk ničím nezkrušený:

„Hlupáku! Hlupáku! Hlupáku! O takových věcech se snadno káže člověku, který nemá ani haléř. Ukaž mu však třicet miliónů, na něž má právo, a uvidíš, zda ten tvůj Tyrkomel je bude chtít hodit do vody!“

Tato odpověď svědčila o hluboké znalosti lidských srdcí. Buď jak buď, nakonec se rozhodli dnešní návštěvu u reverenda odložit a vrátili se v obvyklém pořadí do hotelu *Gibb's Royal*.

KAPITOLA XXVII,

v níž se uvidí, že není snadné přimět kněze k prozrazení něčeho, co si usmyslel neprozradit

Dům reverenda Tyrkomela stál ve čtvrti Canongate, v nejproslulejší části města nazývané „starý čudil“, jak to uvádějí dávné pergameny. Byl to značně smutný a nepříjemný dům, jaký nacházíme ve starých uličkách.

A právě před dveřmi tohoto stavení se ráno 26. června zastavili mistr AntiFER, bankéř Zambuko a Juhel právě ve chvíli, kdy hodiny na sousedním kostele odbíjely osmou hodinu. Ben Omara nikdo o doprovod nepožádal. Jeho přítomnost byla při první schůzce zbytečná. Tím se návštěvy k velkému svému rozmrzení nezúčastnil ani Sauk. A jestliže kazatel prozradí údaje o své zeměpisné šířce, pisař tam nebude a nedozví se nic. To mu znemožní předejít mistra Antifera při hledání ostrůvku číslo tři. Však taky nešťastný notář musil po odchodu dědiců snést celý vodopád nadávek a strašných výhrůžek.

„Ano, je to tvá chyba!“ křičel na něho Sauk. „Mám chuť tě za tvou pitomost spráskat!“

„Ale vždyť jsem dělal, Excellence, co jsem mohl.“

„A já ti přísahám, že nebudu-li mít úspěch ani tady, zaplatíš mi za to vlastní kůží!“

Když mistr AntiFER, Zambuko a Juhel došli do kazatelova domu, vystoupili po dřevěných schodech do třetího patra, kde našli dveře označené jménem *Reverend Tyrkomel*.

Mistr AntiFER si mohutně a s uspokojením odfrkl. Pak zaklepal.

Okénko nad štítkem s reverendovým jménem se otevřelo a v něm se objevila hlava kazatele s vysokým kloboukem.

„Co chcete?“ zeptal se Tyrkomel a tónem své otázky dal zřetelně najevo, že si nepřeje být vyrušován.

„Chtěli bychom si s vámi pohovořit,“ řekl mu anglicky ,Juhel.

„O čem?“

„Jde o důležitý obchod.“

„Nemám zájem o žádné obchody... Ať jsou důležité, nebo ne!“

„Tak otevře ten reverend, nebo neotevře?“ zvolal mistr Antifer, pobouřený takovými způsoby.

Jakmile to reverend zaslechl, odpověděl mu v jeho vlastním jazyce, kterým hovořil jako svou mateřštinou.

„Vy jste Francouzi?“

„Ano,“ přisvědčil Juhel.

Uvědomil si, že to usnadní jednání a dodal:

„Jsme Francouzi, kteří se včera zúčastnili vašeho kázání.“

„A kteří se rozhodli přijmout mé doktríny?“ zeptal se živě kazatel.

„Snad, reverende.“

Dveře se konečně otevřely a noví reverendovi vyznavači se octli před panem Tyrkomel.

Reverend Tyrkomel, celý v černém, smekl při vstupu cizinců klobouk, ale místo jim nabídnout nemohl, protože tam měl jedinou židli.

Mistr Antifer a Zambuko se na sebe podívali. S čím měli začít? Jakmile zjistili, že jejich spoludědic hovoří francouzsky, nepotřebovali už Juhelovu pomoc. Mladý kapitán se tak stal jen pouhým divákem. Jen to uvítal, dokonce s jistou zvědavostí přihlížel k rozvíjející se bitvě. Kdo v ní zvítězí? Nebyl by asi sázel na svého strýce.

Ten byl zpočátku rozpačitější, než by si byl kdo myslel. Po tom, co se dověděl o nesmlouvavém velebníčkovi a o jeho názorech na statky tohoto světa, usoudil, že bude musit jednat opatrně a s jistými ohledy.

Ale nebyl to Antifer, kdo promluvil první. Zatímco tři návštěvníci vytvořili skupinku v koutě místnosti, postavil se reverend Tyrkomel proti nim v postoji kazatele. Přesvědčen, že návštěvníci přišli přijmout jeho doktríny, rozhodl se objasnit jim své zásady. „Bratři,“ oslovil je s rukama sepjatýma v gestu vděčnosti, „děkuji tvůrci všech věcí, že mi dal dar přesvědčení, že mi umožnil vložit do hlubiny vašich duší odpor bohatství a že svým rozhodnutím zamítnout všechny zemské statky a zničit všechno své jmění.

Které ještě nemáme! chtělo se vykřiknout Juhelovu strýci.

„... dáte skvělý příklad, který budou následovat všichni, jejichž duch je schopen zdvihnout se nad hmotnost života.“

A reverend Tyrkomel rozevřel náruč, jako by chtěl obejmout všechny kající se hříšníky. Pak řekl hlasem plným sladkosti:

„Řekněte mi svá jména, bratři, abych...“

„Ano, reverende, řekneme vám svá jména,“ přerušil ho mistr Antifer, „i naše povolání. Já jsem Pierre Serván Malo Antifer, kapitán pobřežní plavby na odpočinku; Juhel Antifer, můj synovec, kapitán dálkové plavby; pan Zambuko, bankéř z Tunisu.“

Kazatel přistoupil ke stolu, aby si ta jména zapsal, a řekl:

„Jistě mi přicházíte oznámit, že se chcete zbavit pomíjejícího majetku, možná miliónů...“

„Opravdu, pane Tyrkomele, jde skutečně o milióny. A protože vy se na nich podílíte, můžete si ty své zničit... Ale s námi to je něco jiného.“

Ale to se mistr Antifer pustil špatnou cestou. Juhel i Zambuko to ihned poznali podle změny v kazatelově tváři. Jeho čelo se svažilo, oči se mu stočily vzhůru a široce rozpažené ruce se mu sevřely na hrudi jako dvířka pokladny.

„Oč vlastně jde, pánové?“ zeptal se, když ustoupil o krok.

„Oč jde?“ opakoval mistr Antifer. „Hleď, Juheli, vyklop mu to, protože já už nejsem schopen vážít svá slova.“

A Juhel mu to „vyklopil“, aniž něco zamlčel. Když skončil, zeptal se reverenda Tyrkomela, zda neměl s Kamylnkem pašou nějaké styky.

„Ne,“ odpověděl kazatel.

„A váš otec?“

„Snad.“

„Snad? To není žádná odpověď,“ řekl Juhel, když uklidnil svého strýce, který se vrtěl, jako by ho byla kousla tarantule.

„Ale jediná, kterou mohu dát,“ odpověděl suše kazatel.

„Naléhejte víc, pane Juheli, naléhejte víc!“ šeptal bankéř.

Juhel se znovu obrátil k reverendovi, jehož chování prozrazovalo pevný úmysl být krajně zdrženlivý.

„Mohu vám položit otázku?“ zeptal se ho.

„Ano..., protože na ni nemusím odpovídat.“

„Víte něco. o tom, že by byl býval váš otec někdy v Egyptě?“

„Ne.“

„A když ne v Egyptě, tedy v Sýrii, přesněji řečeno v městě Alepu?“

Reverend Tyrkomel po krátkém zaváhání přisvědčil. Jeho otec skutečně žil nějakou dobu v Alepu, kde se seznámil s Kamytkem pašou. Nedalo se pochybovat, že řečený pan Tyrkomel si zavázal Kamytku pašu stejně jako Thomas Antifer a bankéř Zambuko.

„Zeptal bych se vás teď,“ pokračoval Juhel, „zda váš otec nedostal od Kamytku paši nějaký dopis..“

„Dostal.“

„Dopis, v němž se hovoří o poloze jakéhosi ostrůvku s pokladem.“

„Ano.“

„A tento dopis udává zeměpisnou šířku onoho ostrůvku?“

„Ano.“

„A neuvádí náhodou i to, že jednoho dne se sem dostaví jistý Antifer a jistý Zambuko, aby si s vámi o tom pohovořili?“

„Ano.“

Všechna kazatelova „ano“ zněla jako rány kladivem. „Nuže,“ pokračoval Juhel, „mistr Antifer a bankéř Zambuko stojí teď před vámi a ukážete-li jim pašův dopis, mohou se po jeho přečtení už jenom vydat na cestu, aby splnili vůli od kazatele, jehož dědici jste vy tři.“

Kazatel s odpovědí trochu váhal a nakonec se sevřenými rty řekl:

„A co chcete udělat, až se octnete na místě, kde ten poklad leží?“

„Vykopat jej, hrome!“ vykřikl mistr Antifer.

„A až bude vykopán?“

„Rozdělit jej na tři díly.“

„A co se svými podíly uděláte?“

„To, co bude nutné, reverende.“

Znovu ta nešťastná Antiferoва odpověď, která posadila reverenda rázem do sedla.

„Tak je to tedy, pánové!“ řekl s plamenným zábleskem v očích. „Vy chcete využít toho bohatství k ukojení svých nízkých pudů, svých zálib, svých vášní; to znamená přispět k růstu nespravedlnosti tohoto světa!“

„Dovolte!“ přerušil ho Zambuko.

„Nic nedovolím a důtklivě žádám odpověď na tuto otázku: Zavážete se, že ten poklad zničíte, dostane-li se do vašich rukou?“

„Každý naloží se svým podílem, jak uzná za vhodné,“ odpověděl vyhýbavě bankéř.

Pierre Serván Malo vybuchl:

„O to přece nejde... Vy snad, pane reverende, pochybujete o ceně toho pokladu?“

„A co vám na tom záleží?“

„Vždyť má cenu sta miliónů franků! Sta miliónů! A z toho třetina – třiatřicet miliónů – patří vám!“ Kněz pokrčil rameny.

„Víte, pane reverende,“ pokračoval mistr AntiFER, „že nesmíte odmítnout nic, co vám náleží dědickým právem?“

„Opravdu?“

„A víte, že budete-li trvat na svém odmítnutí,“ křičel mistr AntiFER v nejvyšším stupni rozčilení, „nebudeme váhat a poženeme vás k soudu jako zločince?“

„Jako zločince?“ opakoval kazatel otřásající se chladným vztekem. „Opravdu, pánové, vaše odvaha se plně vyrovná vaší hlouposti. Vy si myslíte, že dám souhlas k uvedení sta miliónů do oběhu, že umožním smrtelníkům sto miliónů nových hříchů? Že se zpronevěřím všem svým doktrínám a že dám všem věřícím čisté a neoblomné svobodné skotské církve právo vrhnout mi těch sto miliónů do tváře?“

Mistr AntiFER byl hotov reverenda uškrtit. „Tak co?“ křičel a postoupil se zaťatými pěstmi vpřed. „Řeknete nám obsah pašova dopisu? Ano, nebo ne?“

„Ne.“

„Ach ty žebráku... však já si tady ten dopis najdu!“ Juhel musel zakročít, aby zabránil strýci ve zločinu, en však byl stejně zastaven prostou a rozhodnou odpovědí reverenda Tyrkomela: „Ten dopis byste hledal marně.“

„A proč?“ zeptal se bankéř Zambuko.

„Protože ho nemám.“

„A co jste s ním udělal?“

„Spálil jsem ho.“

„Spálil ho! Hodil ho do ohně!“ řval mistr Antifer. „Ten bídák! Dopis, který obsahoval tajemství sta miliónů! Tajemství, které už nikdo neodhalí!“

To byla smutná pravda. Možná že reverend Tyrkomel spálil ten dopis před mnoha lety proto, aby se neoclt v pokušení využít ho navzdory svým zásadám.

„A teď odejděte,“ řekl suše svým návštěvníkům a ukázal na dveře.

Mistr Antifer byl zničen. Dokument je spálen... Nikdy už nebude moci zjistit polohu ostrůvku! Stejně zničen byl i bankéř Zambuko. Plakal jako dítě, kterému vzali jeho nejmilejší hračku.

Juhel musel oba dědice vystrkat napřed na schodiště a pak na ulici, po níž se pustili k hotelu *Gibb's Royal*.

KAPITOLA XXVIII, **v níž nakonec zmizí jedna postava tohoto tragikomického** **příběhu, a sice postava zrádce**

Tolik vzrušení, zmatků, úzkostí, náhlých otřesů a střídání nadějí s beznadějemi bylo rozhodně víc, než mohl mistr Antifer snést. Příliš zkrušený Juhelův strýc musil hned po návratu do hotelu ulehnout. Zachvátila ho horečka s blouzněním, která mohla mít velmi vážné následky.

Pro všechny případy mu zajistili potřebnou péči. Jeho přítel Gildas Trégomain a jeho synovec ho ani na chvíli neopouštěli.

Po návratu do hotelu zasvětil Juhel do události Ben Omara, který zas o odmítnutí reverenda Tyrkomela informoval Sauka. Lze si snadno představit, do jakého stupně zuřivosti se dostal falešný pisár Nazim. Pak mu však napadlo, že bude moci tajemství uniklého mistru Antiferovi využít ve svůj prospěch, Toho dne a ve dnech následujících se v hotelu vůbec neobjevil.

Když se o výsledku u kazatele dověděl člunař, řekl:

„Myslím, že tím je celá ta záležitost pohřbena... Jaký je tvůj názor, chlapče?“

„Opravdu se mi zdá, pane Trégomaine, že už není možné s tím paličkem dál jednat.“

„Ale tvého ubohého strýce to rozhodně přijde velmi draho, Juheli. Za nejdůležitější teď pokládám rychle ho z toho dostat. Až ho zas postavíme na nohy, myslím, že bude souhlasit s návratem do Francie.“

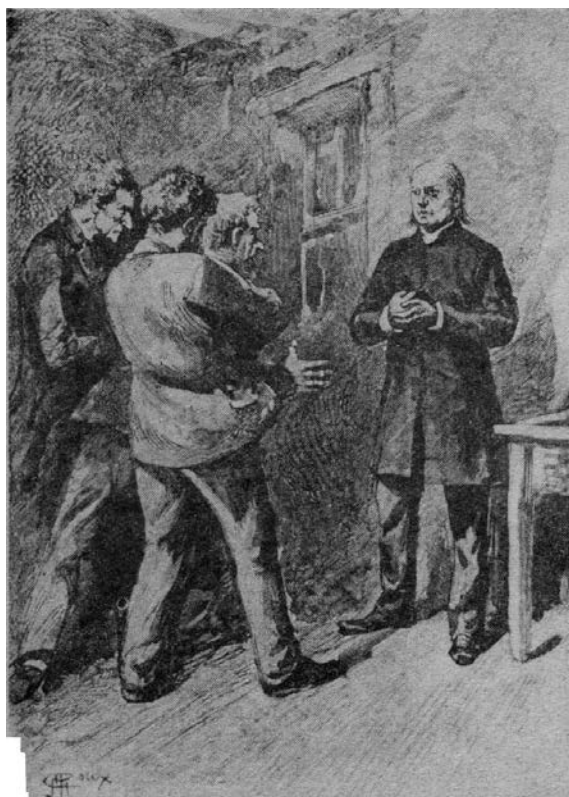
„Ach, pane Trégomaine, už abychom byli v domě v ulici Na výšinách!“

Uplynulo několik dní. Stav nemocného se nezhoršil. Silná horečka počala klesat. Ale lékař se stále obával o rozum toho nešťastníka. Hlava mu stále nesloužila. Poznával však už přítele Trégomaina, synovce Juhela, a dokonce i svého příštího švagra.

Ani člunař, ani Juhel nemohli hotel opustit. Nemocný vyžadoval jejich přítomnost. Dnem i nocí museli být u něho v pokoji a naslouchat jeho nářkům, výčtkám a především výhrůžkám na adresu strašného kazatele. Antifer hovořil jen o soudním procesu, který byl

odhodlán hnát až k nejvyššímu soudu se sídlem v Edinburghu. Od rána do večera neumlkal. Gildas Trégomain a Juhel se u něho střídali, pokud silná krize nedonutila k přítomnosti oba. Nemocný chtěl utíkat z lůžka, opustit pokoj, běžet k reverendu Tyrkomelovi a rozstřílet mu revolverem hlavu. Jen člunařova silná ruka ho dokázala zadržet.

Zatím se městem roznesla zpráva, která ještě zvýšila už tak dost velkou reverendovu popularitu. Napřed pronikla čtvrtí Canongate a posléze celým městem. Říkalo se, že slavný kazatel jako člověk srovnávající své činy se svými zásadami odmítl právě dědictví v neuvěřitelné výši. Hovořilo se o několika miliónech, dokonce o několika stech miliónů, které chtěl zachránit před lidskou chamtivostí. Možná že kazatel napomáhal šíření těchto zpráv, které hovořily v jeho prospěch a které se nijak nesnažil držet v tajnosti.

Věci se zmocnily i noviny. Zveřejnily ji, a tak se všude hovořilo jen o pašově pokladu zakopaném pod skálou nějakého tajemného ostrůvku.

Lze si snadno představit, jaký úspěch mělo další jeho kázání, které přednesl hned druhého dne. Večer 30. června se sešly celé davy věřících. Lidé se doslova dusili uvnitř příliš malého kostela i na prostranství před chrámem. Když se kazatel objevil na kazatelně, ozval se hromový potlesk. A pak začalo kázání, z

něhož vynikla věta, která vyvolala úžasný dojem:

„Existuje člověk, který by jediným slovem vyzvedl ze zemských útrob stovky miliónů, ale on to slovo neřekne!“

Tentokrát mistr Antifer se svými přáteli na kázání přirozeně nebyl. Ale za jedním z pilířů lodi bylo možno spatřit posluchače cizího typu, kterého nikdo neznal. Bylo mu třicet až pětatřicet let, měl černé vlasy a vousy, tvrdé rysy a velmi podezřelou tvář. Rozuměl jazyku, kterým reverend Tyrkomel kázal? To nemůžeme tvrdit. Ale buď jak buď, stál tam ve stínu a pozoroval kazatele. Stál tam až do konce kázání, a když knězova poslední slova vyvolala potlesk věřících, prorazil si davem cestu ven, aby se dostal co nejbližší ke kazateli.

Toho večera se neměl reverend vracet do svého domu sám. Doprovázelo ho na tisíc lidí, ochotných odnést ho v triumfu na rukou. Tajemná osobnost se držela za něj, ale k nadšenému volání se nepřipojovala.

Když došel populární kazatel ke svému domu, vystoupil po vnějších schodech a obrátil se k věřícím s několika slovy, která vyvolala provolávání slávy. Pak zmizel v temné chodbě, aniž si všiml, že ho jakýsi vetřelec sleduje.

Zatímco reverend Tyrkomel stoupal úzkým schodištěm do třetího patra, neznámý kráčel stále za ním, ale tak lehce, že ani kočka by byla neudělala na schodech víc hluku.

Když došel kazatel ke svým dveřím, vstoupil do pokoje a zavřel za sebou.

Neznámý se zastavil, vtiskl se do temného kouta a naslouchal, v
A co se pak stalo?

Druhého dne byli obyvatelé domu překvapeni, že neviděli kazatele v obvyklou dobu po východu slunce vycházet ven. Ani celé odpoledne ho nespatriili. Několik návštěvníků klepalo na jeho dveře marně.

To bylo velmi podezřelé, a tak odpoledne jeden z nájemníků pokládal za svou povinnost oznámit to na policejní stanici. Strážmistr a jeho lidé se dostavili do kazatelova domu, vystoupili po schodech, zabušili na dveře, a když jim nikdo neotvíral, vyrazili je.

Jaká to podívaná! Skříň byla otevřená a těch pár kousků šatstva vyházeno na podlahu... Stůl byl převržen... Lampa se válela v rohu... Podlahu pokrývaly papíry a knihy... A na polorozbořeném lůžku se strženou pokrývkou ležel pevně svázaný reverend Tyrkomel s roubíkem v ústech!

Musili ho prudce třit. Svlékat ho nemuseli, protože by! téměř nahý. Košili na prsou a na zádech měl rozervanou.

Ve chvíli, kdy ho jeden ze strážníků počal odborně ošetřovat, neubránil se výkřiku. Na levém reverendově rameni zahlédl jakási čísla a písmena.

Opravdu. Bylo to dosud čitelné tetování hnědou barvou na kazatelově bílé kůži. .. Zápis na kůži zněl:

77° 19' S.

Čtenář jistě pochopí, že to byl údaj o zeměpisné šířce! Nebylo pochyb, že kazatelův otec nechtěl údaj zapomenout a zapsal si jej na rameno svého syna tak, jako se poznamenávají údaje do zápisníku. Zápisník lze ztratit, ale rameno ne! A tak reverend Tyrkomel mohl spálit dopis Kamyłka paši poslaný jeho otci, protože měl onen podivně umístěný zápis, na nějž nebyl ostatně nikdy zvědavý a nikdy si jej pomocí zrcadla nepřečetl.

Přečetl si jej však zločinec, který vnikl do místnosti za reverendova spánku... Kněz se probudil, když vetřelec prohledával jeho skříň a jeho papíry... Marně se pokoušel s ním zápasit. Byl se vsazeným roubíkem svázan a lupič uprchl, nechávaje ho napůl udušeného.

To byly podrobnosti, které se lidé dověděli z reverendových úst. Podle jeho mínění měl útok jediný cíl: vyrvat mu tajemství ostrůvku s milióny, které odmítal vydat.

Co se toho zločince týče, mohl ho během zápasu zahlédnout. Udal proto jeho přesný popis. Při té příležitosti se taky zmínil o návštěvě tří Francouzů ze Saint Mala, kteří přijeli do Edinburghu, aby se ho zeptali na dědictví Kamyłka paši.

To byl údaj zajímavající strážmistra, který počal ihned s vyšetřováním. Po dvou hodinách policie zjistila, že dotyční cizinci se před několika dny ubytovali v hotelu *Gibbs' Royal*.

Jaké štěstí pro mistra Antifera, bankéře Zambuka, Gildase Trégomaina, Juhela a Ben Omara, že mohli prokázat nevyvratitelné alibi. Žádný z nich taky neodpovídal popisu udanému kazatelem.

Byl tu ovšem ještě Sauk. A právě on byl pachatelem onoho přepadení. To on provedl ten kousek, aby ukradl reverendu Tyrkomelovi jeho tajemství. A teď díky údajům, které si přečetl z kazatelova ramene, byl pánem situace.

Nešťastný Antifer! K úplnému zbláznění mu chybělo už jen tohle!

Podle popisu přineseného novinami nemohli mistr Antifer,

Zambuko, člunař a Juhel pochybovat, že to byl Nazim, Ben Omarův pisař, kdo reverenda přepadl. Když zjistili, že zmizel, uvědomili si, že zná údaje z tetování a že odjel na nový ostrůvek, aby se obrovského pokladu zmocnil.

Je samozřejmé, že Ben Omar si byl Saukovým zločinem víc než jist. Teď musel protřpět scénu, jakou dosud neprotrpěl. Juhel pro něho na Antiferův příkaz došel a přivedl ho do pokoje

nemocného. Může však být někdo nemocen... může ještě stonat v takové situaci?

Odmítáme popisovat způsob, jakým Antifer jednal s Ben Omarem. Notář musel napřed vyslechnout, že přepadení kazatele, ta krádež, ano krádež, ničemný Ben Omare, je dílem Nazimovým. Jak si to ten notář vybírá své písaře? Přivede si sem takového chlapa, aby byl při všech akcích vykonavatele poslední vůle. Ničemný, padoušský, žebrácký notář vnutí přítomnost takového lotra mistru Antiferovi a jeho společníkům. A ten dobytek – ano, dobytek! – si teď klidně uteče. ..., když zná polohu ostrůvku číslo tři..., a zmocní se pašových miliónů! A mistr Antifer je nikdy nedostane zpět. A běhejte si za egyptským banditou, kterému šílené bohatství zaručí bezpečnost a beztrestnost!

„Ach Sauku, Sauku!“

To jméno uniklo z úst zničenému notáři. Juhelovo podezření bylo tedy oprávněné. Nazim nebyl Nazim... Byl to Sauk. Muradův syn, vyděděný Kamylnkem pašou ve prospěch jiných dědiců.

„Jakže? To byl Sauk?“ zvolal Juhel.

Ben Omar chtěl pronesené jméno zapřít. Ale jeho hrůza a strach přilili jasně dokazovaly, že se Juhel nemýlil.

„Sauk!“ opakoval mistr Antifer, který byl skokem z postele a uštědřil notáři kopanec, jaký žádný egyptský ani jiný notář nikdy nedostal.

Po záplavě námořnických nadávek, jaké jen mohou být v repertoáru kapitána pobřežní plavby, pocítil mistr Antifer jisté ulehčení. A řekněme ještě, že ho úplně postavila na nohy zpráva přinesená po několika dnech jedním místním časopisem.

Víme přece, čeho jsou schopni reportéři. A jeden z nich byl tak šikovný, že se dověděl text tetování, kterým otec reverenda Tyrkomela ozdobil levé rameno svého syna. Novinář si pořídil přesný opis a zveřejnil jej v deníku, jehož náklad okamžitě vylétl z deseti tisíc na sto tisíc výtisků.

A tak postupně Skotsko, Velká Británie, Evropa a celý svět se dověděly zeměpisnou šířku třetího ostrůvku: 70 19' severně od rovníku.

To však zvědavce příliš neuspokojovalo, protože stále nemohli rozřešit to, čemu říkali „záhada pokladu“, protože ze dvou nutných údajů jim jeden chyběl – a sice zeměpisná délka. Onu délku ovšem znal mistr Antifer – stejně jako Sauk –, a když mu Juhel přinesl ony noviny a když se dověděl text tetování, odhodil pokrývku a vyskočil z postele. Byl vyléčen! Vyléčen jako dosud žádný nemocný.

Bankéř Zambuko, Gildas Trégomain a mladý kapitán marně spojili své síly, aby mistra Antifera zadrželi.

„Juheli, koupil jsi nový atlas?“

„Ano, strýčku.“

„Zeměpisná délka třetího ostrůvku je podle dokladu z Mayoumby patnáct stupňů a jedenáct minut východně a šířka vytetovaná na kazatelově rameni je sedmasedmdesát stupňů devatenáct minut severně?“

„Ano, strýčku.“

„Tak se teď podívej, kde leží ostrůvek číslo tři!“

Juhel vzal atlas, otevřel jej u mapy severních moří, přiložil kružítko na průsečík příslušné rovnoběžky a poledníku a řekl: „Jižní cíp největšího ostrova Špicberků.“

„Špicberků? To Kamylyk paša zvolil pro své diamanty a drahokamy ostrůvek ve vodách této severské země?; Jen je-li to ten poslední! Vzhůru na cestu!“ zvolal mistr Antifer. „A hned dnes, najdeme-li vyplouvající parník!“

„Strýčku!“ zvolal Juhel.

„Nesmíme dát tomu pacholkovi Saukovi čas, aby nás předešel. A řekněte to i tomu pitomci Ben Omarovi!“

Nezbylo než se podrobit Antiferově vůli podporované i vůlí bankéře Zambuka.

„Ještě štěstí,“ řekl mladý kapitán, „že nás ten šprýmař paša neposílá k protinožcům!“

KAPITOLA XXIX, v níž mistr Antifer nachází nový dokument podepsaný Kamylkem pašou

Mistr Antifer a jeho čtyři společníci musili se dostat do Bergenu, do jednoho z hlavních přístavů západního Norska.

Toto rozhodnutí počali ihned provádět. Protože Nazim čili Sauk měl předstih čtyř až pěti dnů, nesměli ztrácet ani hodinu. Ještě nezazněl z edinburské hvězdárny polední výstřel, když tramvaj vysadila našich pět cestujících v Leithu, kde doufali najít vhodný parník. První etapa cesty na Špicberky měla skončit v Bergenu. V Leithu ležícím půldruhé míle od zálivu Firth of Forth je stále dost lodí. Nebude mezi nimi některá, která se chystá do Norska?

Skutečně tam byla. Tentokrát měl Pierre Serván Malo štěstí.

Loď však nevyplovala ještě téhož dne, nýbrž až pozítří. Byla to prostá obchodní loď jménem *Viken*, která byla ochotna vzít za slušnou odměnu na palubu i cestující. Ti musili šestatřicet hodin čekat. Juhelův strýc se v té době netrpělivostí div nesplašil.

Konečně ráno 7. července *Viken* vyplul od doků i s mistrem Antiferem a jeho společníky, z nichž jeden onemocněl hned při prvním výkyvu lodi během objížďení mola vybíhajícího asi míli od přístavu. Je jistě jasné, kdo to byl.

Juhel samozřejmě ještě před odjezdem z Edinburghu koupil nový sextant, chronometr a časové tabulky. Musili nahradit pomůcky ztracené při ztroskotání *Portalegry* ve vodách u Mayoumby.

Kdyby si byli mohli najmout v Bergenu loď pro plavbu na Špicberky, byli by získali mnoho času. Ale taková příležitost se jim nenaskytla.

Ostatně trpělivost mistra Antifera, víc než kdy jindy vydražďovaná představou Sauka, nebyla vystavena v tomto přístavu dlouhým zkouškám. Už pozítří měla připlout loď spojující pravidelně Bergen se Severním mysem. A tento parník ráno 11. července skutečně přistál a v deset hodin už zase vyplul s nákladem turistů toužících spatřit na obzoru Severního mysu půlnoční slunce.

Po zastávce v Drontheimu, kde přistoupilo několik nových cestujících, pokračovala loď v plavbě k severu a 17. července

spustila kotvu na rejdě v Tromso.

„Co kdyby moře náhle moře zamrzlo?“ zeptal se Juhela.

„Kdyby moře zamrzlo, musil by strýc přezimovat na Severním mysu a čekat na příští jaro.“

„Ale ty milióny nelze přece nechat být, chlapče,“ odpověděl člunař.

Bývalý člunař z řeky Rance se jich teď nechtěl vzdát. A co chcete? Ty diamanty od Mayoumby mu stále nešly z hlavy.

Viken se zastavil v Tromso pouze na několik hodin a ráno 21. července vplul do fjordu u Hammerfestu. Tam vystoupili mistr Antifer, bankéř Zambuko, Gildas Trégomain, Juhel a Ben Omar vychrtlý jako sušená treska. Nazítří odplul *Viken* s turisty k Severnímu mysu.

V Hammerfestu vyhledal mistr Antifer hotel *Nord Polen*, kde se všichni ubytovali. Jakmile si zajistili v hotelu pokoje, vydali se hledat loď, která by je mohla dopravit na Špicberky. Zamířili proto k přístavu. Ale jak se tam dohovoorí? Uměl snad někdo z nich norský? To ne, ale Juhel hovořil anglicky a díky tomuto kosmopolitnímu jazyku se mohli dohovoorit ve všech skandinávských zemích.

A opravdu. Neuplynul ještě celý den a už si najali pro plavbu na Špicberky – sice za značnou cenu, ale kdo by na to hleděl? – rybářskou loď *Kroon* o výtlaku sta tun a řízenou patronem Olafem a jedenáctičlennou posádkou. *Kroon* měl své cestující odvézt až na místo a pak zase zpět.

Jaké štěstí pro mistra Antifera! Zdálo se mu, že se mu vracejí do rukou všechny trumfy. Juhel se totiž vyptával, zda se tu v posledních dnech neobjevil nějaký cizinec a zda někdo neodplouval na Špicberky. Na obě otázky dostal zápornou odpověď. Nezdálo se proto, že Sauk dědice Kamyłka paši předešel.

Když šli v jedenáct hodin všichni spát, bylo stále světlo. A večerní šero mělo přejít přímo v ranní svítání.

V osm hodin ráno *Kroon* s podporou silné jihovýchodní brízy vyplul pod plnými plachtami přímo k severu.

K překonání vzdálenosti asi šesti set mil potřeboval nejvýš pět dní, bude-li i této poslední plavbě štěstí přát.

Štěstí jim opravdu přálo a nikdo nemyslel na to, že by Kamylok paša zavedl své dědice na poslední výspy Evropy jen proto, aby je už počtvrté poslal na několik tisíc mil od Špicberků.

Kroon plul stále rychle s plným větrem v plachtách. Patron Olaf tvrdil, že nikdy neměl plavbu tak šťastnou. A tak 26. července byly ohlášeny na severu nad obzorem volného moře vysoké hory. Byly to první výspy Špicberků. Olaf je ihned poznal, protože se v těchto šířkách plavil velmi často.

Juhel si na mapě našel bod odpovídající poloze ostrůvku a nařídil patronu Olafovi, aby přirazil k ostrůvku na jihovýchodním konci souostroví.

Kroon plul v prudké bríze pod všemi plachtami velmi rychle. Čtyři nebo pět mil, které loď oddělovaly od ostrůvku, zdolal za necelou hodinu. Zakotvil pak několik desítek metrů od břehu s vysokým strmým výběžkem na jižním cípu.

Bylo čtvrt na jednu. Mistr Antifer, Zambuko, Ben Omar, Gildas Trégomain a Juhel vsedli do šalupy z *Kroonu* a zamířili k ostrůvku.

Jaké neuvěřitelné štěstí po tolikerém zklamání! Ani nemuseli v tom množství skalisek hledat. Hned napoprvé vystoupili hledači pokladu na ono místo zeměkoule, kde bohatý Egyptan zakopal své poklady.

Mistr Antifer a Zambuko nebyli k udržení. Dokonce i oči sušené tresky Ben Omara zaplály vzrušením. Gildas Trégomain byl rozčilen jako nikdy od vyplutí ze Saint Mala. Se shrbenými zády a roztaženými nohama nebyl k poznání. A proč by se neměl sám těšit z kamarádova štěstí?

Ale radost z úspěchu ještě zvýšil fakt, že na půdě ostrůvku nebyly nikde žádné otisky nohou. V poslední době se tu určitě nikdo nevylodil. Půda změkklá dešti by byla jistě uchovala každou stopu. Toho lotra Sauka se proto nemuseli bát.

Stejně jako první dokument na prvním ostrůvku měl se i dokument číslo tři hledat na jednom z jižních cípů ostrova. Skupina proto zamířila k výspě, která vybíhala nejdál do moře.

Když vás štěstí vede za ruku, stačí se dát vést. A to taky Pierre Serván Malo udělal a došel přímo ke skalnímu sloupu tyčícímu se zde jako ukazatel cesty polárním plavcům. N

„Tady...! Tady. ...!“ zvolal hlasem plným vzrušení.

Všichni se seběhli, aby se podívali.

Na vnější straně sloupu spatřili monogram Kamyłka paši, ono dvojitě K, hluboko vyryté do skály, takže ani působení polárního počasí je nemohlo smazat.

Všichni tiše stáli a všichni smekli, jako by se byli octli před hrobem nějakého hrdiny.

Pak se dali do práce. Rýče a špičáky tentokrát rychle odstraňovaly skálu u paty sloupu. Při každém úderu naslouchali, zda železo nenarazí na kovovou obruč sudu nebo neprorazí jeho dužinu.

Náhle špičák mistra Antifera zaskřípěl. „Konečně!“ zvolal námořník a odvalil kus skály, který zakrýval jámu s pokladem.

Ale po tomto výkřiku následoval hned druhý, výkřik zoufalství, výkřik tak strašný, že se musil nést na kilometr daleko.

Vykřikla to hlavní osoba tohoto příběhu, když odhodila svůj špičák.

V jámě byla zase jen skříňka – kovová skříňka označená trojitým K a podobná druhým dvěma, zanechaným na ostrůvku v Ománském zálivu a na šimpanzím ostrůvku u Mayoumby.

„Zase!“ zasténal člunař a vztáhl ruce k nebi. To slovo vystihlo přesně situaci. Ano, zase! Zase bude nutno vydat se k novému ostrůvku, k ostrůvku číslo čtyři!

Mistr Antifer v záchvatu zuřivosti sebral špičák a udeřil jím do skříňky tak prudce, že se rozpadla.

Vypadl z ní zmačkaný zažloutlý pergamen ve velmi chatrném stavu. Do skříňky zřejmě vnikala voda a sníh.

Tentokrát tam nebyl žádný diamant pro reverenda Tyrkomela, takže nový spoludědic nebyl by mohl hradit si jím výlohy cesty. Bylo to štěstí. Diamant svěřit takovému zuřivci? Byl by ho okamžitě zničil.

Pergamenový zápis se skládal z jediného listu, jehož horní část nebyla vlhkem zasažena. Na tomto listě bylo několik francouzsky napsaných řádek jako na dokumentech předešlých. Daly se ještě číst.

Juhel téměř bez nadýchnutí celý zápis přečetl:

Jsou na světě tři lidé, kterým jsem zavázán a kterým bych chtěl prokázat svou vděčnost. Ony tři listiny jsem uložil na třech ostrůvcích proto, aby ti tři muži se během společných cest navzájem dobře poznali a navázali nerozlučitelné přátelství.

A to se tomu výbornému pašovi podařilo!

Jestli budou musít snést trochu námahy a útrap na cestě ke svému bohatství, nebude těch trampot víc, než jsem jich musil snést já, abych jim ten poklad zachoval.

Ti tři muži jsou: Francouz Antifer, Malfan Zambuko a Skot Tyrkomel. Jestliže některého stihne smrt, získává nárok na můj odkaz jeho právoplatný dědic. Vykonavatelem závěti jsem určil notáře Ben Omara, v jehož přítomnosti bude tato skříňka otevřena. Dokument udává, že je posledním dokladem a že všichni dědici mohou nyní jet přímo na čtvrtý ostrůvek, kde byly pod mým dohledem zakopány tři sudy obsahující diamanty a drahokamy.

Přes zklamání nad zprávou, že je nutno vykonat novou cestu, musili si mistr Antifer a jeho společníci ulehčeně oddechnout. Konečně! Čtvrtý ostrůvek bude už poslední! Zbývá jen dovědět se jeho polohu.

Aby dědici ten ostrůvek našli, pokračoval Juhel ve čtení stačí věst...

Ale pergamen byl naneštěstí v dolní části rozežrán vlhkém a jeho text nečitelný. Většina slov chyběla..., Mladý kapitán se marně snažil text rozluštit. *Ostrůvek... ležící... zákon... geometricky*

„Dál! Dál!“ naléhal mistr Antifer.

Ale Juhel pokračovat nemohl. Na spodu pergamenu byla jen nezřetelná slova, jejich vzájemný smysl nechápal. A po číslech udávajících zeměpisné souřadnice nenašel ani stopu.

Mohl jen opakovat poslední tři slova:

Ležící... zákon... geometricky...

Ale bylo tam ještě jedno slovo, které se mu podařilo přečíst. Bylo to slovo pól.

„Pól?“ vykřikl Juhel. „Cože? Že by to bylo na severním pólu?“

„Nebo dokonce na jižním pólu?“ koktal zoufalý člunař.

Mistr Antifer se vrhl na svého synovce, vyrval mu pergamen a pokusil se jej přečíst sám. Vykoktal však jen několik napůl smazaných slov.

Nic... nic, co by umožnilo sestavit souřadnice čtvrtého ostrůvku. Musili se vzdát naděje, že ho vůbec někdy objeví.

Když si mistr Antifer uvědomil, že svou hru definitivně prohrál, padl jako bleskem zasažen na zem.

KAPITOLA XXX, **v níž Enogata opisuje prstem kruh a její podvědomé gesto má** **pak dalekosáhlé důsledky**

Dne 12. srpna zavládla v domě Na výšinách v Saint' Malu velká radost. Ráno z toho domu vyšli dva snoubenci v kruhu četných přátel a známých vesměs ve svátečních šatech.

Napřed navštívil tento průvod radnici a pak kostel. Na radnici je čekal pěkný proslov starostova náměstka a v kostele dojemné kázání na námět, který reverendu Tyrkomelovi nikdy nenapadl. Všichni se pak vrátili do domu obou snoubenců, nyní už manželů.

A aby se čtenář nemýlil vzhledem k neuvěřitelným těžkostem před svatbou, řekněme hned, že oním manželským párem byli Juhel a Enogata.

Kromě hlavních dvou osob zářili spokojeností i všichni ostatní. Především Nanon a Gildas Trégomain.

Výborně! Ale proč nemluvíme o mistru Antiferovi?

Mluvme tedy i o něm a zároveň o těch, kdo se zúčastnili té únavné a nešťastné cesty za nepostižitelným pokladem.

Za hodinu po nalezení poslední zprávy na ostrůvku číslo tři, po onom strašném rozčarování a zoufalství, vrátili se cestující *Kroonu* na palubu. Mistra Antifera tam odnesli námořníci zavolaní na pomoc.

Zpáteční cestu vykonali, jak nejrychleji mohli, po moři i po zemi. V Paříži se mistr Antifer a Zambuko rozloučili, jeden s druhým velmi nespokojen. Slečna Zambuková měla teď zůstat po celý zbývající život starou pannou.

Co se notáře Ben Omara týče, ten se žádné vděčnosti nedočkal.

„Teď táhněte k čertu!“ řekl mu na rozloučenou mistr Antifer.

Druhého dne byli už mistr Antifer, Gildas Trégomain a Juhel v Saint Malu. Ach, jaké přivítání jim krajané připravili! Nanon a Enogata měly pro bratra, strýce, synovce, bratrance a přátele jen slova plná náklonnosti. A mistr Antifer, který nemohl zajistit synovci a neteři milionářské věno, neodmítl souhlas ke svatbě. Vyjádřil to milou formou:

„Pro mne a za mne, dělejte si, co chcete, a dejte mi pokoj!“

S takto formulovaným souhlasem se musili spokojit. Mistr Antifer se pak ničeho neúčastnil. Nevycházel ze svého pokoje, kde se oddával černým myšlenkám, stále v němém vzteku, který hrozil při nejmenší nárazce výbuchem. I svatební obřad se konal bez jeho účasti.

Enogata a Juhel byli konečně svoji a místo dvou pokojů obývali teď v domě Na výšinách jen jeden. Vycházeli ven jen proto, aby strávili s Nanon několik hezkých hodin u nejlepšího z lidí, u jejich přítele Trégomaina. Nejčastěji u něho hovořili o mistru Antiferovi. Rmoutilo je, když ho viděli ve stavu trvalého vzteku a zkrúšení.

„Bojím se, že se jeho zdraví zhorší,“ říkala Enogata, jejíž hezké oči při hovoru o strýci vždy zesmutněly.

Jednoho dne řekl člunař Juhelovi:

„Víš, co si myslím, chlapče?“

„Nu, co si myslíte, pane Trégomaine?“

„Že by byl tvůj strýc klidnější, kdyby se mohl dovědět polohu pokladu, i kdyby byl pro něho nedosažitelný.“

„Snad máte pravdu, pane Trégomaine. Rozzuřuje ho, že měl v ruce doklad s údaji o poloze ostrůvku číslo čtyři a že nemohl zápis rozluštit až do konce.“

„Tentokrát by to už bylo znamenalo definitivní konec,“ řekl člunař. „Dokument to říkal jasně.“

„Strýc ho má ostatně stále u sebe a tráví čas jeho novým a novým luštěním.“

„Zbytečná ztráta času, chlapče. To by si měl tvůj strýc uvědomit. Poklad Kamylka paši už nikdy nenajde... nikdy!“

To bylo víc než pravděpodobné.

Po několika dnech se všichni dověděli, co se stalo s ničemným Saukem. Ten taškář nemohl mistra Antifera a ostatní na Špicberkách předejít, protože se nechal skřípnout v Glasgowě ve chvíli, kdy nasedal na parník vyplouvající do Arktidy. Byl okamžitě zatčen a odsouzen k několikaletému žaláři. To mu ušetřilo cestu na Špicberky –cestu, z níž by byl ostatně neměl žádný užitek.

A tak plynuly dny. Juhel a Enogata by se byli radovali z nezkaleného štěstí, nebýt strýcova žalostného stavu. A mladý kapitán se neubráníl bušení srdce při pomýšlení na chvíli, kdy bude musit

opustit svou drahou ženu, rodinu a přátele. Stavba trojstěžníku obchodního domu Le Baillif a spol. se chýlila ke konci a my víme, že místo druhého důstojníka na této lodi bylo rezervováno Juhelovi.

Juhel se zatím neustále vracel k neúplnému dokumentu, k posledním, skoro nečitelným řádkům starého pergamenu. Ano! V těch řádcích byl počátek věty, na kterou nepřestával myslet.

Byla to slova: *Stačí vést...*

Vést! Ale co?

A pak slova: *ostrůvek... ležící..... zákon... geometrický. .. pól...*

O který geometrický zákon jde? Nespojuje dva různé ostrůvky? Nezvolil si je paša čirou náhodou? Nevedla ho pouhá fantazie napřed do Ománského zálivu a pak k Mayoumbě a ke Špicberkům? Ledaže by se byl dal bohatý Egypt'an vést matematickou fantazií..., aby předložil svým dědicům k řešení nějakou úlohu!

Dá se předpokládat, že slovo pól se skutečně týká konců zemské osy? Ne! Stokrát ne! Ale jaký význam pak tomu slovu přisoudit?

Juhel si lámal hlavu, aby se dostal k nějakému řešení, ale nepřicházel na nic.

„Pól... pól... v tom je zřejmě klíč k záhadě!“ opakoval si.

Často o tom hovořil s člunařem a Gildas Trégomain Juhelovi schvaloval jeho snahu rozluštit tento čínský hlavolam. O existenci těch miliónů už dávno nepochyboval.

„Jen abys při luštění toho rébusu sám nezpitoměl, chlapče,“ řekl mu.

„Ach, pane Trégomaine, mně vůbec nejde o ten poklad. Dbám o něj tak málo jako o rezavý hřebík. Dělán to jen kvůli strýci.“

„Ano, kvůli tvému strýci Juheli. Je to opravdu zlé. Mít před očima ten dokument a nevědět... A dosud jsi na nic nepřišel?“

„Na nic, pane Trégomaine. Ale je tu to slovo geometrický. Dokument jistě neuvádí bez důvodu nějaký geometrický vztah. A pak ta slova, že *stačí vést...* Ale co?“

„Právě! Co?“ opakoval člunař.

„A hlavně to slovo *pól*, jehož smysl opravdu nemohu pochopit.“

„Jaká smůla, chlapče, že já tomu vůbec nerozumím.. Mohl bych ti jinak pomáhat...“

Uplynuly dva měsíce. Duševní stav mistra Antifera se nezměnil a ani vyřešení problému nijak nepokročilo.

Jednoho dne – bylo to 15. října – seděli Juhel a Enogata před obědem ve svém pokoji. Bylo trochu chladno. V krbu plápolal oheň.

Mladá žena s rukama v Juhelových dlaních dívala se tiše na svého muže. Chtěla dát jeho myšlenkám jiný směr, a proto mu řekla:

„Juheli, tys mi několikrát psal z té své nešťastné cesty. Četla jsme tvé dopisy stále znovu a znovu a pečlivě jsem si je schovala.“

„Jsou v nich jen smutné vzpomínky, má drahá.“

„Ano..., ale přesto jsem si je chtěla ponechat. A ponechám si je navždy. Ty dopisy mi nemohly ovšem říci vše, co se vám přihodilo, a ty sám jsi mi o té cestě žádné podrobnosti nevyprávěl. Nechceš mi něco říci teď?“

„A k čemu by to bylo?“

„Potěšilo by mě to... Byla bych s tebou na lodi... ve vlaku... v karavaně.“

„Má milá, to bych musel mít mapu, abych ti mohl ukázat průběh všech našich cest.“

„Vždyť tu máme glóbus. Ten by nestačil?“

„Dokonale.“

Enogata přinesla tedy z Juhelova pracovního stolu glóbus na kovovém podstavci a postavila jej na stůl u krbu.

Když Juhel viděl, že by to Enogatu opravdu potěšilo, otočil glóbus Evropou k sobě a ukázal prstem město Saint Malo.

„Na cestu tedy!“ řekl.

Obě skloněné hlavy se dotkly, a tak není divu, že mezi jednotlivými etapami byly vyměněny i polibky.

Juhel jediným skokem přešel z Francie do Egypta, kde i se Antifer se svými společníky zastavil v Suez. Pak přešel prstem Rudé moře i Indický oceán a spočinul v maskatském imamátu.

„Tady je Maskat,“ řekl Enogatě. „A u něho ostrůvek číslo jedna.“

Pak otočil glóbus zpět a ukázal Enogatě Tunis, kde se setkali s bankéřem Zambukem. Cestou přes Středozemní moře se zastavil v Dakaru, přešel rovník a sestoupil podle afrického pobřeží až k zálivu

Mayoumby. „Tam byl ostrůvek číslo dvě?“ zeptala se Enogata. „Ano, ženuško.“

Pak musil vystoupit podle Afriky vzhůru, přejít Evropu a zastavit se v Edinburghu, kde se setkali s reverendem Tyrkomelem. Nakonec cestou na sever se zastavil na pustých skálách Špicberků.

„Tady je ostrůvek číslo tři!“ zvolala Enogata. „Ano, drahá, ostrůvek číslo tři, kde nás čekalo nepříjemné zklamání, kterým celé to hloupé dobrodružství skončilo.“

Enogata zůstala chvíli tiše sedět a hleděla na glóbus. „Ale proč ten váš paša vybral ty tři ostrůvky... jeden po druhém?“ zeptala se pak.

„To právě nevíme a nikdy se to asi nedovíme.“

„Nikdy?“

„A přece ty tři ostrůvky musí být spojeny nějakým geometrickým zákonem, jak to uvádí poslední dokument. Ale mýlí mě to slovo *pól*.“

A co tak Juhel hovořil, snažil se zodpovědět otázky tolikrát už vyslovené. Hluboce se zamyslíl.

Zatímco přemýšlel, sklonila se Enogata ke globusu a bavila se tím, že opisovala prstem ruky cestu, kterou jí Juhel právě ukázal. Spočinula ukazovákem napřed v Maskatu, pak opsala oblouk do Mayoumby, táhla prst stejným obloukem až na Špicberky a pokračovala po globusu zpět až na výchozí místo.

„Hleď, Juheli,“ řekla s úsměvem, „je to uzavřený kruh, cestovali jste v kruhu!“

„V kruhu?“

„Ano, Juheli, vykonali jste cestu po kružnici.“

„Po kružnici!“ zvolal Juhel.

Vstal, udělal několik kroků po pokoji a opakoval si: „Uzavřený kruh... uzavřený kruh...“ Pak se vrátil ke stolu a popadl glóbus. Opsal tady prstem průběh celé cesty a vykřikl. Vyděšená Enogata se na něho podívala. Zbláznil se snad i on? Jako jeho strýc? V rozechvění se na něho zahleděla se slzami v očích.

Juhel vykřikl podruhé.

„Už to mám! Už to mám!“

„Co?“

„Ostrůvek číslo čtyři!“

Mladý kapitán se určitě zbláznil. Ostrůvek číslo čtyři? To není možné!

„Pane Trégomaine! Pane Trégomaine!“ volal Juhel, když otevřel okno, aby souseda zavolal.

Pak se vrátil ke globusu a zadíval se na něj. Zdálo se, že s tou kartónovou koulí hovoří.

Za minutu vstoupil do pokoje člunař a mladý kapitán na něho vykřikl:

„Už to mámí“

„Copak máš,
chlapče?“

„Vím už,
jakým
geometrickým
zákonem jsou
spojeny ony tři
ostrůvky a kde
musí být
nezbytně ostrůvek
číslo čtyři!“

„Je to
možné?“ zvolal
Gildas

Trégomain.

A když viděl
Juhela, napadlo
mu stejně jako
Enogatě, že se
mladý kapitán
zbláznil.

„Ne,“
odpověděl Juhel,
který to pochopil.
„Jsem docela při

smyslech. Poslyšte!“

„Poslouchám.“

„Ty tři ostrůvky leží na jedné kružnici. Předpokládejme tedy, že jsou v jedné rovině a spojíme vždy dva a dva přímkou. Přímkou, kterou *stačí vést*, jak udává dokument.

Vztyčme pak ve středu každé přímky kolmici! Tyto kolmice se protnou ve středu kruhu a to je onen hlavní bod, onen *pól*, protože jde o kulovou plochu. A na tomto pólu leží nutně ostrůvek číslo čtyři.“

Jak je vidět, byl to jednoduchý geometrický problém, který fantazie Kamyłka paši za pomoci kapitána Zoa uvedla v praxi. A řešení problému nepřišlo až dosud Juhelovi na mysl, protože si nevšiml vzájemné polohy tří ostrůvků ležících na jedné kružnici.

A tu třikrát blahoslavenou kružnici opsal hezký prstík Enogaty, čímž byl problém vyřešen. „Není možná!“ zvolal člunař.

„Ba, je to tak, pane Trégomaine. Podívejte se sám, abyste se přesvědčil!“

Juhel přistrčil glóbus před člunaře a opsal prstem kruh, na němž ležely ony tři ostrůvky, ona tři místa, která tak dobře zvolil Kamyłka paša: Maskat, úžina Bab el Mandeb, rovník, Mayoumba, Kapverdské ostrovy, obratník Raka, mys Farewel v Grónsku, jihovýchodní ostrov Špicberk, Admiralitní ostrovy, Karské moře, Tobolsk na Sibiři a Herat v Íránu. Měl-li Juhel pravdu, pak ostrůvek číslo čtyři musel ležet ve středu tohoto kruhu. A protože onen kruh byl na kulové ploše, musil jeho střed být vrcholem kulového vrchlíku, jeho pólem.

Gildas Trégomain se nemohl vzpamatovat. Mladý kapitán přecházel sem a tam, neovládal se už. Líbal glóbus, líbal i Enogatu a opakoval:

„To ona na to přišla, pane Trégomaine. Bez ní by mě to nebylo nikdy napadlo.“ Ale nakonec se všichni uklidnili. „Musíme to říci strýčkovi,“ řekla Enogata. „Strýčkovi?“ podivil se Gildas Trégomain. „Je však rozumné prozrazovat mu to?“

„To stojí za úvahu,“ odpověděl Juhel. Zavolali Nanon. Stará Bretonka byla několika slovy do všeho zasvěcena, a když se jí Juhel zeptal, je-li moudré říci to jejímu bratrovi, odpověděla: „Nemůžeme přece před ním nic skrývat.“

„Ale co když ho čeká nové zklamání?“ upozornila Enogata.
„Bude to moci náš ubohý strýček snést?“

„Nové zklamání?“ zvolal Gildas Trégomain. „Ne, tentokrát ne!“

„Já jdu pro bratra,“ řekla stručně Nanon. Mistr Antifer přišel za okamžik do Juhelova pokoje. Měl stále stejně těkavý pohled, zachmuřenou tvář a čelo svráštělé starostmi. „Co je?“ zeptal se mrzutě.

Juhel mu řekl, co se právě stalo, jak objevil geometrickou linii spojující všechny tři ostrůvky a vyvodil z toho, že čtvrtý ostrůvek musí být nezbytně ve středu toho kruhu.

K největšímu překvapení všech mistr Antifer vůbec nepropadl obvyklému vzrušení. Dokonce se ani nezamračil. Zdálo se, že takové odhalení čekal, že k němu musilo dříve nebo později dojít, že to je všechno docela přirozené.

„A kde myslíš, že je ten střed, Juheli?“ zeptal se jen. Opravdu, to byla teď otázka nejzajímavější. Juhel postavil glóbus doprostřed stolu. S pružným pravítkem a rýsovacím perem v ruce spojil jako na rovině body u Maskaru a u Mayoumby a pak body u Mayoumby u Špicberků. Na těchto dvou spojnicích vztyčil v jejich středech kolmice, které se protnuly přesně ve středu kruhu.

A tento střed byl ve Středozemním moři mezi Sicílií a mysem Bonem nedaleko ostrova Pantellerie. „Tady, strýčku, tady!“

A když zjistil přesně příslušný poledník a příslušnou rovnoběžku, pronesl vážným hlasem:

„Sedmatřicet stupňů šestadvacet minut severní šířky a deset stupňů třiatřicet minut východní délky podle pařížského poledníku.“

„Ale je tam vůbec nějaký ostrůvek?“ zeptal se Gildas Trégomain.

„Musí tam nějaký být,“ odpověděl Juhel.

„Jestliže tam je? Ach, tisíc miliónů miliard neštěstí! Tohle mi ještě scházelo!“

A po tomto zaklení proneseném strašným hlasem, který rozdrnčel všechna okna, opustil mistr Antifer pokoj, zavřel se ve svém a po zbytek dne se už neukázal.

KAPITOLA XXXI,

kterou by si měli přečíst i ti z našich vnuků, kteří budou žít několik set let po nás

Jestliže se bývalý kapitán pobřežní plavby nezbláznil, co potom znamenalo jeho chování ve chvíli, kdy se dověděl polohu ostrůvku číslo čtyři – místo uložení pokladu Kamyłka paši?

V následujících dnech se dokonale a nepochopitelně změněný Pierre Serván Malo vrátil zas ke svým starým zvykům, k procházkám podle hradeb a po přístavu s dýmkou v ústech. A přece to nebyl plně on. Na rtech mu trvale utkvěl jakýsi zatrpklý úsměv. O pokladu se už vůbec nezmiňoval.

Gildas Trégomain, Juhel a Enogata tomu vůbec nerozuměli. Každou chvíli čekali, že mistr Antifer vykřikne: „Na cestu!“ Ale on to nevykřikl.

„Co je s ním?“ ptala se Nanon.

„Něco se změnilo,“ mínil Juhel.

„Snad strach, že by se musel oženit se slečnou Talísmou Zambukovou,“ usoudil člunař.

Zkrátka mistr Antifer zcela změnil své myšlení. Teď to byl Gildas Trégomain, kdo si „hrál na Antifera“. Nyní zachvátila touha po zlatě jeho. A bylo to docela logické.

Dříve, když nevěděli, zda se ostrůvek najde, vydávali se na průzkumné cesty; a teď, když polohu ostrůvku znají, nemá se na cestu už pomýšlet?

Člunař o tom neustále hovořil s Juhelem.

„A k čemu by to bylo dobré?“ ptal se mladý kapitán.

Člunař se obrátil k Nanon.

„Jen nechte poklad tam, kde je!“ řekla mu Bretonka. Hovořil s Enogatou:

„Hleď, maličká, mít třiatřicet miliónů v kapse...“

„Já vám dám třiatřicet miliónů hubiček, pane Trégomaine. To je lepší.“

Konečně se rozhodl položit tuto otázku mistru Antiferovi, asi čtrnáct dní po oné scéně.

„Tak co bude s tím ostrůvkem, kamaráde?“

„S jakým ostrůvkem, člunaři?“

„S ostrůvkem ve Středoze­m­ním moři. Předpokládám totiž, že existuje.“

„Že existuje? Samozřejmě, člunaři, samozřejmě!“ ušklíbl se mistr Antifer.

„Tak proč tam neplujeme?“

„Plout tam, námořníku ze sladké vody? To si musíme počkat, až nám narostou ploutve.“

Co ta odpověď znamenala? Gildas Trégomain si marně lámal hlavu.

Proto naléhal tak dlouho, až mu mistr Antifer jednoho dne řekl: „Ty si tedy tolik přeješ vyplout?“

„To si přeju, kamaráde.“

„Myslíš, že je to nutné?“

„To si myslím..., a spíš dnes než zítra.“

„Dobrá, pojedme!“

Nepřejte si slyšet tón, kterým mistr Antifer pronesl poslední slova!

Ale před odjezdem bylo třeba dohodnout se s bankéřem Zambukem a s notářem Ben Omarem. Jejich postavení spoludědice a vykonavatele poslední vůle vyžadovala, aby byli uvědomeni o objevu ostrůvku číslo čtyři a aby byli na onen ostrůvek pozváni. Jeden k vyzvednutí svého podílu a druhý k převzetí jed­no­procentní odměny.

A právě mistr Antifer spíš než člunař trval na tom, aby vše probíhalo správně. Byly proto odeslány dva telegramy: do Tunisu a do Alexandrie. Schůzka všech zúčastněných byla stanovena na den 23. října v Girgenti na Sicílii.

Podíl reverenda Tyrkomela bude kazateli poslán na jeho adresu. Na něm bude, zda hodí své milióny do zálivu Firth of Forth, bude-li mít strach, že si o ně připálí prsty.

Když bylo o cestě rozhodnuto, nikdo se tentokrát nedivil, že Gildas Trégomain trvá na své účasti. Podivnější by bylo, kdyby se byla výpravy nezúčastnila Enogata. Ale Juhel by byl dva měsíce po svatbě nesouhlasil s odloučením od ženy a Enogata neváhala jet s ním.

Jak dlouho nová výprava potrvá? Teď jistě jen krátce. Šlo pouze o cestu tam a zpět. Bylo přece jisté, že Kamyk paša už nepřipojil další článek k řetězu už dostatečně dlouhému. Ne, dokument hovořil jasně, že poklad leží pod skálou ostrůvku číslo čtyři a že tento ostrůvek je na matematicky zjištěném místě mezi Sicílií a ostrovem Pantellerí.

„Musí však být docela malý, když není zanesen na žádné mapě!“ upozornil Juhel.

„To asi,“ odpověděl mistr Antifer a zachechtal se jako Mefisto.

Dne 16. října ráno se s Nanon všichni rozloučili a usedli do prvního vlaku. V Paříži se ani nezastavili a odjeli rychlíkem přes Lyon na italsko-francouzské hranice. Do Neapole dorazili večer 20. října. Druhého dne po opuštění hotelu *Victoria* octli se všichni na parníku do Palerma a po příjemné jednodenní plavbě vystoupili v hlavním městě Sicílie.

Ihned se vydali do Girgenti na jižním pobřeží ostrova, kde měli schůzku s bankéřem Zambukem a s notářem Ben Omarem.

Oba muži už byli na místě schůzky. Jeden přijel z Tunisu, druhý z Alexandrie.

Najít v Girgenti nějaké plavidlo nemohlo trvat dlouho. Loď si najali snadno. Jmenovala se *Providenza* a byla to rybářská felúka o nosnosti třiceti tun. Velel jí starý mořský vlk, který se už padesát let plavil těmito vodami.

„Je zcela zbytečné říkat mu, co tu budeme dělat, Juheli!“

Tuto člunařovu připomínku uznal Juhel za velmi správnou.

Patron felúky se jmenoval Jacopo Grappa. Á naštěstí pro dědice Kamyk paši lámal francouzštinu tak, že mu nebylo rozumět a sám že ničemu nerozuměl.

Další štěstí – štěstí až nestoudné – měli s počasím. Byl říjen, měsíc největších nepohod. Ale vzduch byl suchý - vítr vanul od země, a když *Providenza* vyplula, ozářil vysoké hory Sicílie nádherný měsíc.

Všechny však udivovalo chování Pierra Servaná Mala. Procházel se po palubě s rukama v kapsách a s dýmkou v ústech, předstíraje naprostou lhostejnost. Když ho vzrušený Gildas Trégomain pozoroval, nemohl věřit vlastním očím. Postavil se na přídi s

Juhelem a Enogatou po boku. Mladá žena se oddávala kouzlu plavby. Ach, škoda že nebude moci doprovázet manžela všude, kam ho zavedou jeho dálkové plavby!

Juhel se co chvíli obracel ke kormidelníkovi, aby si ověřil směr, to znamená, zda *Providenza* pluje přídíl k západu.

V deset hodin nebylo po nějaké zemi ještě ani vidu. Však mezi Sicílií a mysem Bonem nejsou ve Středozemním moři žádné jiné důležité ostrovy kromě Pantellerie. Tady však nešlo o ostrov, nýbrž o ostrůvek, o maličký ostrůvek. Ale na širém moři nebylo zhora nic.

Když se bankéř a notář podívali na mistra Antifera, jen stěží zahlédli blesk v jeho očích a jeho ústa roztažená od ucha k uchu za modravými obláčky z jeho rozpálené dýmky.

Jacopo Grappa vůbec nechápal směr, kterým měl plout. Chtěli se snad jeho cestující dostat k tuniským břehům? Ostatně, co mu na tom záleží? Zaplatili mu dobře, aby plul na západ, a on tam popluje tak dlouho, dokud mu neřeknou, aby otočil loď zpět.

„Já pořád muset plouvat na západ?“ zeptal se Juhela.

„Ano.“

„Va bene.“

Ve čtvrt na jedenáct provedl Juhel se sextantem první měření. Zjistil, že felúka je 37°30' severní šířky a na 10°33' východní délky.

Zatímco to zjišťoval, mistr Antifer ho úkosem pozoroval. Pak přimhouřil oči a zeptal se:

„Tak co, Juheli?“

„Jsme na správné délce, strýčku, ale musíme se dostat o několik mil k jihu.“

„Tak plujme k jihu, chlapče, plujme k jihu! Myslím si, že toho nebude nikdy dost.“

Felúka se točila k levoboku, aby se dostala blíž k Pantellerii.

Starý patron s přimhouřenýma očima a se sevřenými rty ničemu nerozuměl. A když se vedle něho octl Gildas Trégomain, neudržel se už a zeptal se ho:

„A co vy vlastně ve moři tady hledáš?“

„Ztratili jsme tady kapesník,“ řekl mu člunař, kterého se přes jeho dobronáladu zmocňovala zlá nálada.

„Va bene, signor.“

Ve čtvrt na jednu nebylo v dohledu ani nejmenší skalisko. A přece musila být *Providenza* už na místě ostrůvku číslo čtyři!

Ale nic... stále nic... kam až oko dohlédlo.

Juhel vyšplhal do lanoví na pravoboku. Odtud prohlížel celý obzor v okruhu dvanácti až patnácti mil.

Nic... stále nic...

Když sestoupil na palubu, přiblížil se k němu bankéř ,doprovázený notářem a řekl zneklidněným tónem: „Tak co je s ostrůvkem číslo čtyři?“

„Stále není v dohledu.“

„Jsi si tím místem jist?“ zeptal se mistr Antifer výsměšným tónem.

„Zcela jist, strýčku.“

„Pak je jasné, chlapče, že nedovedeš provést měření pořádně.“

Gildas Trégomain pokládal za svou povinnost zasáhnout a obrátil se ke starému patronovi.

„Grappo!“ zavolal. „Co vy chtít?“

„My tady hledáme jistý ostrůvek.“

„Si signor.“

„Není v těchto vodách nějaký?“

„Nějaká ostrov?“

„Ano.“

„Vy řekneš nějaká ostrov?“

„Ostrůvek... ptá se tě na malý ostrůvek,“ opakoval mistr Antifer. „Slyšíš? Někaký malý ostrůvek! Ostrůveček! Copak nerozumíš?“

„Prosila odpuštění, Excellence. Vy opravdu hledat ostrůvek?“

„Ano,“ řekl Gildas Trégomain. „Je tu nějaký?“

„Non, signor“

„Že ne?“

Já viděla sám

„Non, ale jedna být... dávno , vyšla sám na jeho břeha.“

„Na jeho břeh?“ zvolal člunař. „Si, signor, ale ona zmiznula.“

„Zmizel?“ vykřikl Juhel.

„Si, signor... zmiznula třicet a jedna rok před dříve... a jmenovat se Santa Lucia.“

„Co to bylo za ostrov?“ zeptal se Gildas Trégomain se sepjatýma rukama.

„Tisíc kocábek, člunaři,“ zvolal mistr Antifer. „Byl to ostrůvek či spíš ostrov Julia.“

Ostrov Julia! Juhelovi rázem svitlo. Byl to opravdu ostrov Julia, nazývaný též Ferdinandea, Hotham, Graham nebo Nerita – podle libosti. A tento ostrov 28. června 1831 po výbuchu podmořské sopky zmizel!

Ale nedlouho před jeho zkázou přivedla nešťastná náhoda do této části Středozemního moře Kamyłka pašu a jeho kapitána Zoa. Hledali neznámý ostrov a tady se jim jeden objevil, aby brzy poté zase zmizel. A teď ležel obrovský poklad stovky metrů na dně propasti. Milióny, které chtěl reverend Tyrkomel utopit v moři, potopila za něho sama příroda.

Ale teď nutno říci, že tohle všechno mistr Antifer věděl. Když mu Juhel před třemi týdny oznámil polohu ostrůvku číslo čtyři mezi Sicílií a Pantellerií, okamžitě pochopil, že jde o ostrov Julia, jehož osudy dobře znal. Když ho přešel nejstrašnější záchvat vzteku jeho života, vyrovnal se s tím a vzdal se myšlenky na získání pokladu Kamyłka paši. Proto vůbec nemluvil o svých dřívějších výpravách. A na naléhání Gildase Trégomaina se odhodlal k novým cestovním výdajům z čiré ješitnosti a škodolibosti. Schůzku s bankéřem a s notářem si ujednal jen proto, aby jim dal lekci, kterou si zasloužili svou neupřímností vůči němu, a aby se pokochal jejich zklamáním. To mu za ty výlohy stálo.

A teď se na palubě *Providenzy* obrátil k tuniskému bankéři a k alexandrijskému notáři se slovy: „Ano, ty milióny jsou zde! Pod našima nohama a chcete-li získat své podíly, stačí vám jen ponořit se zde. Vždyť je tady hloubka sotva dvě stě metrů. Tak do vody, Zambuko! Do vody, Ben Omare!“

Jestliže ti dva muži někdy litovali, že nalétli Antiferově mystifikaci, pak to bylo na tomto místě, kde je nesnesitelný námořník zavalil svými sarkasmy, přičemž zapomínal, že sám byl v té honbě za pokladem dědicem nejlačnějším.

„A teď přídí k východu!“ zvolal nakonec Pierre Serván Malo. „A domů!“

„Kde budeme konečně žít šťastně,“ dodal Juhel.

„Hrome, budeme se opravdu muset bez nich obejít,“ vzdychl si se směšnou odevzdaností Gildas Trégomain.

Ale mladý kapitán chtěl ještě pro zajímavost spustit na tomto místě olovnici.

Jacopo Grappa s přikývnutím poslechl. Když se odvinulo tři sta padesát stop, narazila olovnice na dno.

To byl ostrov Julia. Ostrůvek číslo čtyři, ztracený v těchto hlubinách.

Na Juhelův příkaz se felúka obrátila zpět. Protože vanul nepříznivý vítr, musila křížovat po celou noc, aby se dostala do přístavu, což vyneslo Ben Omarovi posledních osmnáct hodin mořské nemoci.

Bylo už pozdní ráno, když felúka zakotvila po neplodné plavbě u nábreží v Girgenti.

Ale ve chvíli, kdy se cestující se starým patronem loučili, přistoupil Jacopo Grappa k mistru Antiferovi a řekl mu:

„Excelence...“

„Copak chceš?“

„Já moc chci něco říct vám...“

„Tak mluv!“

„Ech, signor, všechno naděje ne ztratit.“ Pierre Serván Malo se vypjal a v očích se mu chtivostí zablesklo.

„Že je ještě naděje?“ zeptal se.

„Si, signor... Ostrov Julia zmiznout konec rok tisíc osm sto třicet jedna... ale...“

„Co ale?“

„Ale od rok tisíc osm sta padesát on zase vystupovala...“

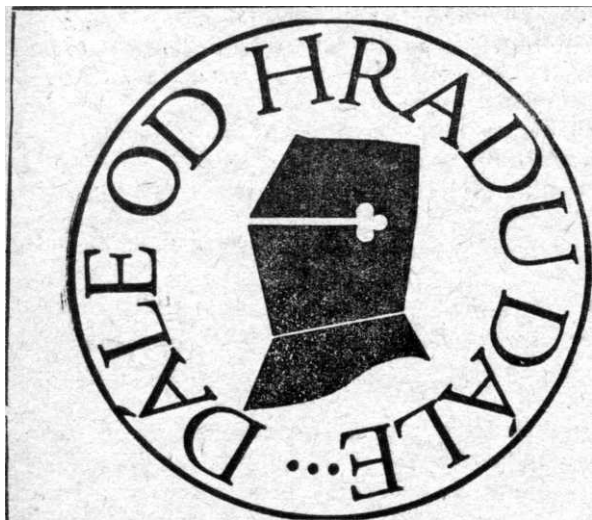
„Jako můj barometr, když má být hezky,“ zvolal mistr Antifer se strašným zachechnutím. „Jenomže až se ostrov Julia se svými – s našimi – milióny zase vynoří, my už tady nebudeme... Ani ty, člunaři, protože v té době by ti musilo být několik set let.“

„Což není pravděpodobné,“ řekl bývalý patron *Krásné Amélie*.

To, co řekl starý námořník, byla ovšem pravda. Ostrov Julia se opravdu zvolna vynořuje k povrchu Středozemního moře...

A tak za několik století budeme moci dát podivuhodným dobrodružstvím mistra Antifera docela jiné rozuzlení.

KONEC

VESELÉ I VÁŽNÉ VYPRÁVĚNÍ O MORAVSKÝCH HRADECH A ZÁMCÍCH

VYPRÁVÍ RADOVAN ŠIMÁČEK

DVA ZÁMKY NA HANÉ

Jeden honosně velkolepý, druhý přívětivě půvabný, ale oba v úrodné oblasti Hané: oba bývaly dříve hrady, oba se opírají o pozadí svěžích parků, jež podtrhují jejich krásu. Jejich jednotící pouto spatřuji však především v osobě *Josefa Mánesa*, jenž teprve dotykem s Kroměříží a Čechami pod Kosířem, dotykem s Hanou, s Moravou a jejím švarným lidem vyrostl do podoby, v níž ho známe a v níž je nám zvláště drahý a blízký.

Proto si hned v čele připomeňme, že objednávka portrétů předních českých politiků – vůdců národa, jak se tenkrát říkalo –, kterou Josefu Mánesovi udělila Jednota výtvarných umělců, zavedla

ho v lednu 1849 do Kroměříže, kde v arcibiskupském zámku právě zasedal sněm, rokující o nové ústavě a nezadatelných národních a občanských právech. Vlastenecky a svobodomyslně zapálený Mánes úkol splnil, vytvořil žádané portréty dr. Pinkase, dr. Strobacha a „velikého Slovana a parlamentárního hrdiny“ dr. Františka Ladislava Riegra, jež byly potom rozšířeny reprodukcemi. K této umělecké dokumentaci se druží i Mánesovy kroměřížské karikatury Stanislava H. Pinkase, syna politikova, Ferdinanda Břetislava Mikovce a Havlíčkova dopisovatele Vodky. Daleko důležitější byla ovšem skutečnost, že se v oněch pohnutých kroměřížských dnech, kdy v národě ještě doznívalo opojení z *revolučního roku 1848* – opojení, jež známe z Nerudovy *Romance* o jaře 1848 – Mánes setkal a sblížil s prostými venkovany, kteří přicházeli do Kroměříže pozdravit své poslance, o nichž věřili, že bojují za spravedlivou věc, a poděkovat jim za zrušení roboty a zbytků poddanství.

V bodrých Hanácích nalezl zalíbení sám střízlivý Havlíček, když je uviděl v Olomouci cestou do Kroměříže. Napsal o nich do Národních novin: „Ještě nejlépe ze všech těch deputací líbily se mi deputace Hanáků. Ti ve své slávě, červených spodkách, přitáhli vždy na koních s hudbou, s červenobílými, slovanskými a císařskými korouhvemi, táhli tak přes celé město a za nimi na malém kočárku několik matek s košíky vajec, drůbeže, koláčů atd. pro císaře. Tato všechna sláva i s vejci a s drůbeží vzdávána jest J. M. c, ale ruku na to, že bude držet konstituci. —Takový je politický smysl Hanáků: oni myslí »Me sme me«, nepřijdou císaři vyhrožovat, ale přijdou zdvořile, přijedou s korouhvemi, s hudbou, s vejci, ale ne podlízavě, otrocky, nýbrž s tím vědomím, že bez konstituce není císaře.“

Mánes se s nimi střetl v kroměřížských ulicích, na náměstí před zámkem proměněným v sněmovnu. Tady spatřil pestré, bohaté, hrdé moravské národní kroje, které budily jeho úctu, a junácká jezdecká banderia.

„*Od té doby byla Morava Mánesovou druhou a pravou otčinou,*“ uzavírá vyličení této Mánesovy životní etapy jeho životopisec Miloš Jiránek.

Tož vydejme se ve vzpomínce na Josefa Mánesa a v tradici roku 1848 na cestu do Kroměříže a do moravských ech za jejich zámky. A

necht' nám do kroku, alespoň občas, zaznějí verše z jímavé romance Nerudovy:

*Kde klobouk tam péro, kde bok tam zbraň –
kdo tyranem, prchni, chraň se, chraň,
jest ztrácen, kdo v smích by statečnost bral,
z těch každý by stokrát život dal
„Za národ i lidstvo celé!“*

*I příroda všude se leskla kol,
den každý jak vyhečkaný,
měl modroučkou na sobě kamizol
a zlatem, byl obetkaný.*

*Kraj celý jak bálová síň se skvěl,
kdes pod zemí hudba, vždyť tančil, kdo šel
sám, pánbůh nás pokynem k tanci zval
a blažen se nad námi usmíval:
„Nuž konečně lidmi tedy!“*

KROMĚŘÍŽ

BISKUPSKÁ REZIDENCE

Může-li některé moravské město soutěžit krásou s Telčí, pak to je, soudím, nejspíš Kroměříž, zvaná pro svou učenost hanácké Athény a pro své kulturní památky prohlášená za městskou památkovou rezervaci. K jejím hlavním pamětihodnostem patří barokní zámek, mohutný čtverhran s věží 84 m vysokou. Přiléhá k němu Podzámecká zahrada ve slohu anglického parku, zatímco druhá zahrada, která je ještě větší pýchou Kroměříže, ve francouzském, versailleském stylu střižená Květná zahrada leží poněkud stranou od zámku. Se svým Sněmovním a Lenním či Manským sálem, se svou obrazárnou a knihovnou s freskami Maulbertschovými, s malbami

Tizianovými a Cranachovými je kroměřížský zámek plným právem považován za jeden z nejproslulejších na Moravě. Nikoli v poslední řadě přispívá k jeho proslulosti reminiscence a památný sněm národů rakouské říše, který zde zasedal v bouřlivých letech 1848-49. Pro milovníka historie e však neméně pozoruhodná galerie biskupů a arcibiskupů, jejichž výrazné postavy procházejí dějinami Kroměříže, jejich rezidence. Zahajuje ji v 13. století olomoucký biskup Bruno, zakladatel mnohých měst a vesnic, avšak zároveň s tím i poněmčovatel slovanské Moravy. Po něm pak následují zarytý odpůrce husitů Jan Železný, renesanční duchovní magnát Stanislav Thurzo, biskupové protireformačního období – Prusínovský, Pavlovský a Dietrichstein, potom vlastní zakladatel dnešního zámku, uměnímilovný Karel Liechtenstein-Castelcorn, v jehož osobě se typicky pojí světlo i temno baroka, rokokový Maxmilián Hamilton, první olomoucký arcibiskup Colloredo-Waldsee, arcivévodský arcibiskup Rudolf Habsburský, žák a ctitel Beethovenův a zakladatel Vítkovických železáren.

Ano, nechrne před sebou defilovat všechny ty osobnosti, nositele své doby, a zároveň si všimněme, jak se za jejich správy a péče měnil kroměřížský hrad a potom zámek a jeho parkové zahrady a jak tu postupně narůstaly umělecké poklady, jimž se dnes obdivujeme, i když nezapomínáme na jejich rub.

Město Kroměříž se vyvinulo ze slovanské tržní osady, která se uvádí v latinských textech už v r. 1110, kdy ji od údělného knížete Oty Olomouckého koupil olomoucký biskup Jan, toho jména druhý. Samo olomoucké biskupství bylo založeno českým knížetem Vratislavem II. roku 1062; prvním biskupem se stal benediktinský mnich z břevnovského kláštera Jan.. V Olomouci, která tehdy byla se svým přemyslovským hradem nejdůležitějším sídlem na Moravě, byli biskupové usazeni nejprve u kostela svatopetrského. Nástupce biskupa Jana II., kupce osady Kroměříže, zbožný Jindřich Zdík (1126-1151), domnělý syn kronikáře Kosmy, přenesl biskupské sídlo ke kostelu sv. Václava, kde potom olomoučtí biskupové sídlili přes sto let. Někdy v roce 1263, za vlády Přemysla Otakara II.; biskup *Bruno ze Schauenburku* či Schaumburka (1246-1281) přesídlil do Kroměříže, kde si postavil vodou řeky Moravy a jejího ramene

chráněný hrad, jak se soudí, převážně ještě dřevěný. Tím se stala Kroměříž, měnící se na město, hlavní biskupskou a počínajíc rokem 1777 arcibiskupskou rezidencí.

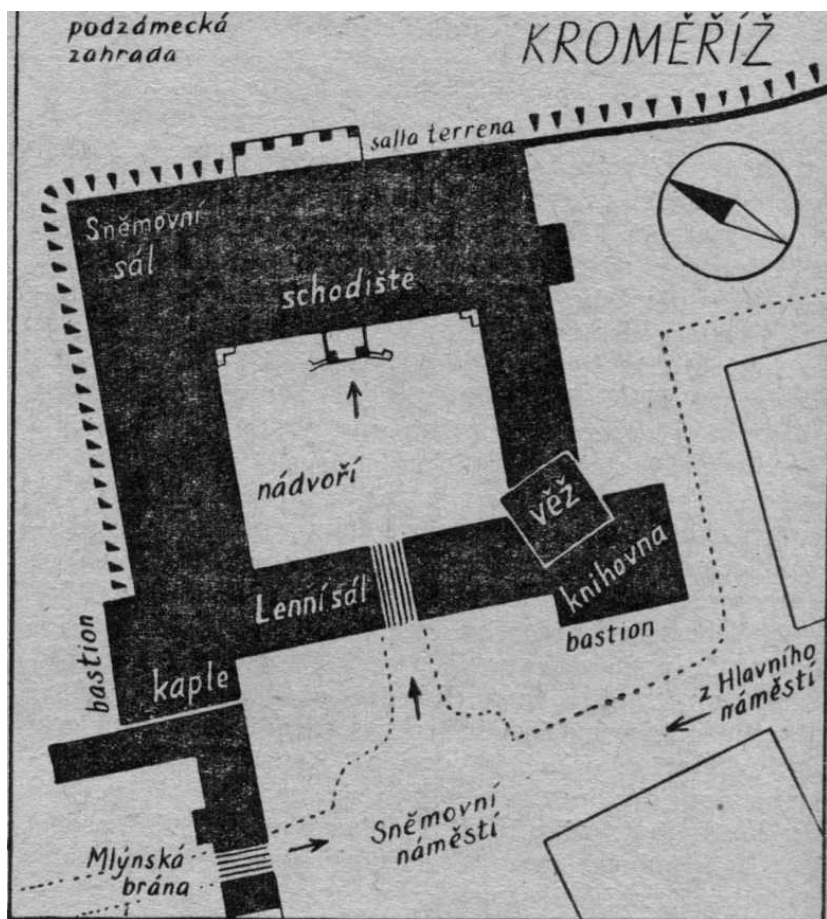
Biskup Bruno je typickou postavou své doby, skutečnou osobností. Proslul jako kolonizátor severní Moravy, jenž cílevědomě rozšiřoval biskupské statky. Noví osadníci byli povoláváni takřka výhradně z německých krajů, takže biskup Bruno se stal prvním velkým germanizátorem Moravy. Byl to on, kdo na statcích biskupství olomouckého zavedl lenní soustavu manů. Olomoučtí

Olomoučtí manové byli za svěřené statky biskupům povinni vojenskými službami zcela v duchu feudálního zřízení, bez ohledu na to, že šlo o many duchovního hodnostáře. Chceme-li tedy sledovat minulost Lenního sálu v kroměřížském zámku, jehož rokokovou výzdobu obdivujeme, musíme sestoupit až hluboko do středověku, až k biskupu Brunovi. Za něho zasedal v Kroměříži roku 1274 první manský soud a scházely se tu sjezdy lenníků. Budiž vzpomenu, že biskup Bruno se nestaral jen o moc a bohatství, ale také o vzdělání duchovních a o příkladný život kněží. Roku 1267 se v Kroměříži z popudu papežského legáta konala kněžská synoda, na níž byla

vyhlášena přísná opatření proti duchovním, kteří by se neřídili církevními příkazy.

Roku 1290 biskup *Dětrich* rozhojnil Kroměříži práva, jichž užívala středověká města, čímž její význam značně stoupl. Z dalších olomouckých biskupů, kteří od r. 1206 byli voleni olomouckou kapitulou, vynikli zvláště vrstevníci Jana Lucemburského *Hynek z Dube* z rodu Ronoviců a *Jan Volek*, legitimovaný levoboček krále Václava II., vřelý stoupenec Elišky Přemyslovny. Nejednou zajeli na kroměřížský hrad čeští panovníci, když je vladařské povinnosti zavedly na Moravu. Platí to stejně o Přemyslu Otakarovi II. jako o Karlu IV., o Jiřím Poděbradském jako o králi Vladislavu Jagellonském a jeho synovi Ludvíkovi. Olomoucký biskup *Jan Železný* (1416-1430) bojoval mocí duchovní i světskou proti husitům. Vojsko bojovného biskupa, jemuž stál po boku opavský kníže Přemek, Petr Strážnický z Kravař a Václav z Dubé a Leštna, teď vesměs stranící císaře Zikmunda, srazilo se r. 1423 s českými husity před Kroměříží. Po krvavém boji husité zvítězili a dočasně opanovali Kroměříž. Za dalších válek a potom i bojů Jiřího Poděbradského proti uherskému králi Matyáši Korvínovi, kdy se Kroměříže zmocnili Uhři, aby tu pak roku 1470 byli marně obléháni, utrpělo město, vybudované především ze dřeva, pleněním i ohněm. Roku 1432 dal si je husitský pán *Smil z Moravan* od císaře Zikmunda zapsat jako zástavu za půjčku 3500 kop pražských grošů a obratně si přitom vymínil, že on sám i s poddanými bude nerušeně přijímat pod obojí způsobou. Po obratném Smilovi z Moravan se vystřídalo několik dalších zástavních pánů, až po roce 1500 biskup *Stanislav Thurzo* s výpomocí 8000 zlatých od krále Vladislava Jagellonského vyplatil kroměřížské panství trvale ze zástavy.

Biskup Stanislav Thurzo (1497-1540) byl příslušník šlechtické rodiny, která měla své statky na území dnešního Slovenska, tehdy uherského, a obohatila se důlním podnikáním, které ji sblížilo s augšpurskými bankéři Fuggery. Patří mu zásluha, že obnovil Kroměříž po jejím zpustošení. Na místě hradu dal postavit – již v renesančním slohu – novou biskupskou rezidenci, rozsahem menší než je nynější zámek, ale už s mohutnou, nakoso postavenou věží, dodnes zachovanou. Pro výzdobu si mimo jiné objednal čtyři

deskové obrazy od slavného Lukáše Cranacha staršího, které dodnes patří mezi přední umělecké poklady kroměřížského zámku. Za biskupa Thurza byla pravděpodobně založena i Podzámecká zahrada, a to jako užitková a okrasná zároveň. Roku 1538 vydal pro biskupské many český překlad právní knihy Švábské zrcadlo pod názvem Práva manská. Kroměřížský manský soud se však nadále řídil právem zvykovým. Změna nastala až za Marie Terezie. A roku 1850 bylo manské zřízení zrušeno.

Biskup Jan Skála z Doubravky (1541-1553), známý pod latinským jménem *Dubravius*, se proslavil co humanistický

spisovatel i několika diplomatickými poslánými. Je autorem latinských dějin Království českého, poplatných Hájkovi, a také spisu o rybníkářství.

Z řady dalších biskupů vystupují tři preláti, kteří se už výrazně postavili do služeb protireformace. První z nich, *Vilém Prusínovský z Vičková* (1563-72), upevňoval všestranně kázeň katolického duchovenstva a založil v Olomouci jezuitskou kolej, k níž se potom přidružil papežský seminář. Jako pán na Kroměříži nás však zajímá spíše dopisem adresovaným hraběti Liechtensteinovi do Lednice, v němž ho žádá, aby mu pro kroměřížskou zahradu zaslal sazenice růží.

Biskup Karel Liechstein-Cateelcorn

Z období *Stanislava Pavlovského* (1579-98) pochází zpráva spolehlivě dokumentující, že u zámku existovala zelinářská a ovocnářská zahrada; tomuto účelu sloužila až do konce 17. století. Stanislav Pavlovský se r. 1579 podle soudobého svědectví „ujal vlády církevní na Moravě s takovou-rozhodností jako žádný jiný biskup před ním v tomto století“. Hájil především církevní autoritu a dovedl se přitom opřít i císaři. Dosáhl, že všechen tisk knih na Moravě byl postaven pod jeho dozor. Projevoval vlastenecký cit, ale i hospodářský smysl ve správě biskupských statků a byla mu svěřována i důležitá diplomatická posláni v Polsku, takže jej Zdeněk Kalista zařadil do své galerie „Čechů, kteří tvořili dějiny světa.“ Karel Krejčí ho charakterizuje jako impozantní typ renesančního velmože a fanatického bojovníka barokního katolictví v jedné osobě. Vedl velký dvůr, všemožně okrášlil zámek i město. Poskytl v Kroměříži útulek potulnému heraldikovi a genealogu, polskému šlechtici Bartoloměji Paprockému z Hlohol a Paprocké Vole, který se živil spisy, jimiž se zavdčoval svým chleboďárcům. V Kroměříži napsal Zrcadlo slavného Markrabství moravského, naplněné historickými zkazkami, příběhy a pověstmi. Biskup Pavlovský si rovněž pořídil kapelu, která mu v Olomouci i Kroměříži obstarávala bohoslužebnou hudbu. Působil v ní slovinský skladatel Jacobus Gallus (Handl). Po tom, co bylo řečeno o jeho zálibách, mohlo by se na biskupa Pavlovského jistě vzpomínat v dobrém, kdyby nebylo jeho náboženské nesnášenlivosti. Zatímco představitel moravských protestantů zemský hejtman Václav z Ludanic na sněmu roku 1550 prohlásil: „Dříve Morava v ohni a popeli zahyne, než aby trpěla nějakého u víře nucení“, biskup Pavlovský myslel právě jen na to, jak nutit jinověrce ke katolictví. Upozorňoval krále, že hlavní překážkou výbojů katolictví na Moravě jsou rozsáhlé stavovské výsady a že je tedy třeba omezit zemské svobody, aby se mohlo ostře vystoupit proti nekatolíkům. V jeho radách se už ohlašovala útočnost, která v následujícím století způsobila srážku stavů s Habsburky a celou tragédii Čech a Moravy po Bílé hoře. V tom smyslu se splnila i varovná slova pana z Ludanic o zkáze v ohni a popeli.

Mezi těmi, kdo se vším úsilím připravovali násilný zvrat, stál na čelném místě kardinál *František z Dietrichsteinu*, jemuž se dostalo

zvláštní pocty, že se vstupem do úřadu olomouckého biskupa, jež zastával v letech 1599 až 1636, nabyl hodnosti knížete-biskupa namísto dosavadního titulu hrabě-biskup. Byl to on, kdo na Moravě vyšetřoval rebely, rozhodoval o trestech a konfiskacích, jemu byla svěřena pobělohorská rekatolizace Moravy. Za povstání byly statky olomouckého biskupství zabaveny a nabídnuty králi Bedřichu Falckému. To byla ovšem jen epizoda. Roku 1621 porazil u Kroměříže císařský vojevůdce Albrecht z Valdštejna vojsko vytrvalého povstalece markraběte Krnovského a byl to právě Valdštejn, kdo pro císaře obsadil Kroměříž vojensky. Můžeme tedy i jeho vzpomenout v souvislosti s kroměřížským zámekem. Městu však přineslo rovněž pohromu, když je roku 1643 s pomocí vzbouřených Valachů obsadili Švédové pod generálem Torstensonem. Krátce předtím otevřel Švédům brány bez boje velitel Olomouce, která pak zůstala v švédských rukou osm let.

Ze zhouby třicetileté války, kterou roku 1645 dovršil mor a roku 1654 požár, jenž kromě kostelů a radnice pohltil celé město, vyvedl zuboženou Kroměříž, jejíž gotické a renesanční stavby byly v rozvalinách, teprve biskup Karel z Liechtensteina po roce 1664, neboť jeho předchůdce *arcikníže Leopold Vilém* sice městu potvrdil staré výsady a dal mu nové, ale jinak se o ně nestaral. Z hlediska čistě kroměřížského, posuzujeme-li jen místní stavby, obrazy, knihy a hudební kulturu, byl barokní duchovní velmož *Karel z Liechtensteina-Castelcornu* (1664-1695) nepochybně velkou osobností, jež se vepsala zlatým písmem do dějin města, neboť je od základu obnovil a ozdobil skvělou zámeckou stavbou, když už předtím, v letech 1664-74, dal vlašským mistrem Baltaarem Fontánou vybudovat biskupský palác v Olomouci. Nový, obrovský zámek ve stylu italského baroka, zevně nepřiliš zdobený, byl postaven v letech 1680-1711 ve dvou etapách podle návrhů italských architektů Filiberta Lucheseho a Giovanniho Pietra Tencaly. Palác je postaven do nepravidelného čtverhranu, do něhož je zabudována stará věž; průčelí obrácené k městu je dvoupatrové, do zahrady třípatrové. Při úpravě vnitřku se štukátorskou výzdobou uplatnil kromě domácích řemeslníků pracujících podle zahraničních vzorů zejména Baltazar Fontána, architekt olomoucké biskupské rezidence.

Biskup Karel Liechtenstein-Castelcorn dal rovněž základ k zámecké knihovně a obrazárně. V roce 1670 zakoupil pro Kroměříž v loterii, ohlášené ve Vídni, kabinet obrazů bratří Imstenraedů z Kolína nad Rýnem. Vynikají mezi nimi zvláště Tizianův obraz Apollo a Marsyas, plátna G. A. Pordenona, soubor prací rodiny Bassanů aj.

Pro svůj okázalý dvůr, jenž knížete-biskupa reprezentoval jako největšího moravského feudála, udržoval si Liechtenstein-Castelcorn v tradici biskupa Pavlovského dvacetičlennou kapelu, kterou od roku 1670 vedl skladatel P. J. Vejvanovský (1640-93).

Stranou zámku založil v roce 1675 Květnou zahradu, kterou projektovali titíž architekti, kteří navrhli kroměřížský zámek: Luchese a Tencala. Je vybavena arkádovou galérií, pavilónem zdobeným štukami a freskou a více než sto sochami od Michala Mandika, rodáka z Gdaňská. Zároveň byla podle soudobého vkusu upravená i zahrada Podzámecká.

Avšak tentýž uměnímilovný muž, který si poprával ušlechtilé potěšení z hudby, vzácných obrazů, knih i barokně přičesané přírody, nejen pokračoval ve fanatické protireformaci, a to zejména misiemi, nýbrž zcela v duchu doby největšího temna držel ochrannou ruku nad tmářskými procesy s čaroději a čarodějnicemi, které si na panství zámku Velké Losiny a v Šumperku vyžádaly desítky obětí, mužů, žen i dětí, upálených s nelítostnou krutostí na hranicích. Sám biskup vydal světské moci šumperského děkana Kryštofa Adolfa Lautnera, který pak prošel všemi stupni mučení, až se přiznal k čarodějnictví, všechno zase popřel a nakonec skončil v ohni na hranici v Mohelnici. Myslím, že je třeba připomenout si všechnu tu nelidskou, z náboženského fanatismu plynoucí krutost právě při návštěvě kroměřížského zámku, abychom nepodlehli jen okouzlení z uměleckého prožitku, ale poznali i druhou nedílnou stránku barokní kultury, tu přímo neuvěřitelně primitivní a tmářskou. Stačí snad k tomu pouze dodat, že v roce biskupovy smrti 1695 vypukla na biskupském panství v Hukvaldech vzpoura nevolníků pro nesnesitelný útisk. Po jejím potlačení bylo čtyřiaadvacet rebelů v okovech dopraveno k těžkým trestům do Kroměříže...

V tradici svého předchůdce, míníme té opravdu kulturní tradice, pokračoval další olomoucký biskup *Karel, vévoda lotrinský*, syn slavného vítěze nad Turky. Když byl ustanoven biskupem tridentským, vystřídal ho *Wolfgang ze Schrattenbachu* (1711-1738), jenž po několik let zastával též hodnost neapolského místokrále. Jeho nástupcem byl *Jakub Arnošt z Liechtensteinu*, jemuž se dostalo zvláště čestného úkolu, totiž korunovat Marii Terezii na českou královnu.

Roku 1742 byly v Kroměříži způsobeny nemalé škody za vpádu Prusů na Moravu, což se roku 1758 opakovalo. Mezitím ji roku 1752 postihl požár, který způsobil těžké škody nejen v městě, ale i v zámku, jehož interiéry vyhořely. Rekonstrukce byla provedena za biskupa *Leopolda Egkha*. Tenkrát podle smlouvy z roku 1759 vytvořil F. A. Maulbertsch svou nástropní fresku v Lenním sále, označovanou za jednu z nejkrásnějších fresek evropského rokoka. Krátce po něm ozdobil freskami oba knihovní sály Josef Stern.

Další rokokové úpravy jsou z období biskupa *Maxmiliána, hraběte Hamiltona* (1761-1776), kdy Velká jídelna, nyní Sněmovní sál, dostala dekoraci, kterou si zachovala až po dnešek. Autorem nástropní malby je Karel Adolf z Freenthalu.

Rokem 1777 bylo olomoucké biskupství povýšeno na arcibiskupství a zároveň založeno biskupství brněnské. Kroměříž se tím stala rezidencí arcibiskupskou. Prvým olomouckým arcibiskupem byl *Theodor Cotloredo-Waldsee* (1777-1811). Za něho byl Podzámecké zahradě vtisknut romantický ráz. Byla ozdobena různými stavbičkami, sochami, skalkami a vodopády, poustevnou s věžičkou a podobnými rekvizitami romantického vkusu. Tenkrát byl zejména založen Dlouhý rybník. V roce 1795 byla vybudována arkádová lodžie s nápisem POTOMKŮM ANTONÍN THEODOR 1795, tzv. Colloredova kolonáda, spojující zahradu se zámkem. A potom se v roce 1805 a 1809 Kroměříž seznámila s vítěznou napoleonskou armádou.

V letech 1811-19 slouží Kroměříž za rezidenci biskupovi Trauttmannsdorfovi, v letech 1819-31 zastává úřad olomouckého arcibiskupa arcikníže Rudolf Jan Habsburský. Začal svou dráhu jako voják, dosáhl hodnosti generála, potom se rozhodl pro stav duchovní

a stal se kardinálem. V mládí byl Beethovenovým žákem. Mistr mu věnoval několik vynikajících skladeb, sonáty, klavírní koncerty, Missu solemnis – Slavnostní mši. Je mezi nimi i sonáta známá pod jménem Les Adieux, složená na rozloučenou, když arcivévoda prchal z Vídně před Napoleonem. Žák rovněž připsal Mistrovi své vlastní variace na jeho téma. Složil i variace na českou lidovou píseň Já mám koně. Arcivévoda, generál, arcibiskup, hudební skladatel – a nakonec svým kapitálem hlavní zakladatel Vítkovických železáren! Tento muž tolikerych tváří povýšil olomoucké lyceum na universitu, avšak do dějin Kroměříže se nijak zvlášť nezapsal.

Dr. František Ladislav Rieger

K dalším významnějším úpravám došlo teprve za arcibiskupa *Ferdinanda Cholka* (1832-36), za něhož byly zasypány příkopy, takže zámek vplynul do zahradního celku, jenž opět se změněným duchem doby přecházel od romantismu k střízlivějšímu ideálu přírodního parku. V tomto pojetí se pokračovalo za kardinála svobodného pána *Maxmiliána Josefa Sommer au-Bečka* (1837-1853 \ který dal Podzámecké zahradě konečnou podobu. Postavil tu Labutí chrám a v roce 1846 empírovou Pompejskou kolonádu. Zahrada byla opět rozšířena; dnes má 74 ha a platí společně s Květnou zahradou za nejkrásnější na Moravě po lednickém parku.

Od listopadu 1848 do března 1849 zasedal v Kroměříži první ústavodárný sněm národů rakouské říše, toužících po politické a národní svobodě. Tenkrát ovládl ze Sněmovního sálu, v němž se proměnila Velká jídelna, celý arcibiskupský palác zcela jiný duch, než znala Kroměříž kdykoli předtím.

Střídají se další arcibiskupové – *Fridrich lantkrahč z Furstenbergu*, který býval hostem na zámku Čechách pod Kosířem, *dr. Theodor Kohn* a ještě jiní, jejichž jména nám už dnes věru velmi málo říkají. Roku 1885 se na kroměřížském zámku setkává císař František Josef I. s ruskou carskou rodinou. Jak se to už zdá dávno, a není tomu ještě ani sto let! Při ústupu nacistické wehrmacht z Kroměříže byla vypálena zámecká věž.

Dnes je opět kroměřížský zámek obnoven v plné kráse a procházejí jím proudy návštěvníků. Obdivují přepych jeho sálů, na pět set obrazů – od Cranacha po Tiziana, van Dycka i Breughelů, fresky a vynalézavé dekorace – řezby, štukatérské dílo, mozaiky, ale i knihovnu, jejíž jádro čítá 40 000 svazků, shromážděných jak Liechtensteinem-Castelcornem, tak lantkrabětem Furstenbergem. Je mezi nimi česká bible z roku 1433 a druhý tisk Bible kutnohorské z roku 1485. Zvláštní soubor, dílo kroměřížského rodáka národního umělce Maxe Švabinského (1873 až 1962) – se z kroměřížského zámku stěhuje do vlastní budovy na náměstí. V zámku je dále sbírka mincí, biskupský a lenní archiv, prostě bohatství nepřeberné.

Po prohlídce zámku osvěžení v přírodním rámci – v Podzámecké či v Květné zahradě, nebo ještě lépe v obou, jak se komu líbí. Po vystupňovaných dojmech je zde možno se trochu soustředit, zamyslit

se, srovnávat: Zhodnotit například tradici biskupské rezidence a vzpomínku na revoluční rok 1848, jež se obě tak podivuhodně snoubí v okouzlejícím kroměřížském zámku.

KROMĚŘÍŽSKÝ SNĚM

Zámek arcibiskupský má asi 200 prostranných pokojů i poskytuje poslancům všeliké pohodlnosti při poradách.

Havlíčkovy Národní noviny, 10. listopadu 1848.

Největší událostí v dějinách kroměřížského zámku je zasedání ústavodárného říšského sněmu rakouských národů, které se tu konalo ve dnech 22. listopadu 1848 až 7. března 1849.

Čas oponou trhnul – a změněn svět.

Kam, kam padlo lidstvo staré?

Ej kamkoli tázavý letěl hled,

vše nové, tak mladě jaré!

A ve vzduchu šuměla divná báj

a pěl nám ji haluzný háj

i pěl nám ji údol i horstva tem

a pěla ji celá nám širá zem

a pěli jsme: „Volnost – volnost!“

Opojení národů trvalo pohřichu velmi krátce, neboť absolutistické síly obklopující habsburský trůn nastoupily s pomocí policie, vojska a nakonec i ruského cara k protiútoku. Krok za krokem dusila reakce ohniska revolučního odboje, který se nejdéle udržel v uherské polovině habsburské říše. Zvolený sněm, jenž sice setrval v loajalitě vůči císařské koruně, ale měl dát Rakousku svobodomyšlnou ústavu, se sešel ve Vídni. Jeho jediným konkrétním činem bylo vydání zákona ze 7. září 1848, jímž byla zrušena robota a s ní související zbytky poddanského postavení sedláků vůči vrchnosti, ovšem za určitou náhradu, o níž rozhodovaly tzv. vyvažovači komise. Krátce nato nová vlna revoluční bouře, jež vypukla ve Vídni, způsobila, že sněmovní jednání 383 poslanců byla

na návrh z české strany přenesena do klidu Kroměříže, zatímco v Olomouci našel útulek slabomyslný císař Ferdinand Dobrotivý, než abdikoval ve prospěch osmnáctiletého Františka Josefa I. Mezi českými poslanci, kteří se ubytovali po jednotlivých kroměřížských domech, označených dnes pamětními tabulkami, byli tehdejší přední představitelé národa v čele s *Františkem Palackým*: dr. František Ladislav Rieger, Karel Havlíček Borovský, Josef Kajetán Tyl, přírodopisec Jan Svatopluk Presl, archeolog Jan Erazim Vocel, konzervativní historik W. W. Tomek, dr. A. M. Pinkas, pražský starosta dr. Antonín Strobach, dr. František Brauner, který se zvláště angažoval v jednáních o zrušení roboty, a také František Jaroslav Čech, otec Svatopluka Čecha.

Nejaktivněji si počínal třicetiletý „mladý Lýgr“ – *Rieger*, který podle soudobého svědectví si dovedl tak zabouřit, „že sotva kdy ve svém mlýně bude obilí mlít, když umí pánům ministrům tak pořádně namlít jako v Kroměnězi“. V dvouhodinové řeči 10. ledna 1949 Rieger hájil § T. úvodu k ústavě o základních právech, jenž zněl: „*Všeliká moc ve státě vychází z lidu a vykonává se způsobem v ústavě ustanoveným*“. Schwarzenbergovu ministerstvu jež chápalo císařskou moc jako pramenící z milosti boží, zdál se tento paragraf nepřijatelným, i když ústava nesledovala víc než omezit panovníkovu moc konstitucí. Zdaleka nešla v severoamerických a francouzských republikánských stopách, nýbrž brala si za příklad Anglické království, kde se panovník dělil o moc s parlamentem.

V Riegrovu výkladu stanoviska ústavního výboru je vysloven názor, že všechna moc ve státě má prvotní svůj původ v lidu, že veškerenstvo lidu svobodnou vůlí svou částečně přeneslo tuto moc na mocnáře, že ji přeneslo na jeho rod dědičně k vlastnímu dobru svému a k většímu upevnění vlády.“ Kdyby tato zásada byla zvrácena, neznamenaloby to nic jiného, než že „38 miliónů občanů rakouských nemá míti jiného práva, než že majestátnost lidu smí sbírat drobtý, které by spadly z bohatě opatřeného stolu svrchovanosti dědičné.“

Řeč, pronesená německy, byla nadšeně přijata naprostou většinou shromáždění a ihned přeložena do češtiny, ale také do italštiny. I Riegrovi odpůrci z německého tábora uznávali, že říšský sněm se za

celou dobu svého trvání nepovznesl k takové výši jako touto Riegrovou řečí. Vynikala přesvědčující právníckou argumentací, řečnickou vybroušeností, ale také břitkými výpady proti reakčnímu ministerstvu. Tenkrát pod Mánesovým portrétem Fr. L. Riegra bylo právem vepsáno jeho heslo „Nedejme se!“

Karel Havlíček, jenž český program shrnul lapidárně do slov „Národnost, demokracie, federace,“ kolísal mezi optimismem konzervativního křídla české politiky (na rozdíl od protidynastického radikalismu Fricova a Sabinova) a nedůvěrou v dílnost kroměřížského sněmování. Správně vycítil, že jeho místo není v řečnících sněmovně, ale v redakci Národních novin, odkud mohl burcovat veřejné mínění. Jako nepřítel dlouhých řečí se 14. prosince 1848 vzdal mandátu.

Josef Kajetán Tyl, bojovník na červnových barikádách, přijal v Kroměříži rovněž austroslavistickou linii Palackého, ale podobně jako Havlíček nehledal uplatnění v sněmovním jednání, ale spíše v publicistice, v Pražském poslu a Sedlských novinách. Dobový ohlas roku 1848 a kroměřížské atmosféry se projevuje v jeho dramatu Krvavé krtiny, kde Drahomíra je nadšenou hlasatelkou slovanství a Václav je kárán za svůj absolutismus. Právem se proto o Tylovi mluví jako o básníku revolučního roku 1848.

Rieger předvídal, že dojde k pokusům zmařit ústavní dílo sněmu. Důvěřoval však koruně. Výslovně pravili „Nevěřím, že by se zrušily přípovědi slavné, opětně dané i pravím přímo a bez obalu, že byla by to *vérolomnost*, které korunu naši nemám za schopnou“. Pohrůžka nátlakem však rozhodně nesměla změnit postoj sněmu! „Lépe jest, aby byl zabit před celým světem a veřejně pochován, než aby byl zbaven důvěry lidu porušením a vlivem cizím, anebo podplacenými novinami otráven.“

Pohříchu koruna nebyla poctivá, dané císařské slovo bylo zrušeno a koruna opustila půdu práva a vstoupila na půdu násilí. Jakmile si vláda upevnila postavení vítězstvím nad maďarskými povstanci u Kápolny, dala kroměřížskou sněmovnu obsadit vojskem a sněm rozpustila. Místo připravené ústavy byla vyhlášena centralistická ústava „pro sjednocené a nedílné císařství rakouské“, oktrojovaná, nadiktovaná vládou, a tím bylo revolučním snahám roku 1848

definitivně odzvoněno, když i maďarský odboj byl krvavě zlomen. Nastává období Bachova absolutismu, jehož obětí se stal především neohrožený Havlíček.

Semenó bylo však už zaseto a v dalším vývoji nezůstal bez významu ani ohlas kroměřížského sněmování, bezohledného rozeznání sněmu bodáky a císařské věrolomnosti. Kdyby nebylo nic jiného, přítomností českých politických vůdců zvedla česká Kroměříž hlavu a odtud už byla přímá cesta k ovládnutí radnice českou většinou, takže se Kroměříž stala jedním z ohnisek obrozeného národního, politického a kulturního života na Moravě.

KLASOBRANÍ

z Paprotského „Zrcadla slavného Markrabství moravského, v kterémž jeden každý stav vzácnost a povinnost svou uhlédá“

SLUŠNĚ PŘÍČINY, laskavý čtenáři, přivedly mě k tomu, že jsem se před jinými učenými lidmi opovážil tuto práci podniknouti a minulé příběhy, paměti hodné, v tomto slavném Markrabství moravském v jedno složití a na světlo vydati. Když je pravdivě ukáži, věřím, že mi to nebudeš za zlé míti ani za všetečnost to považovati. Přečteš-li a pilně rozvážíš příčiny, které tuto níže položím, porozumíš, odkud vzalo počátek toto slavné Markrabství moravské.

VZÁCNOST především z velké statečnosti předků vašich milostí má to slavné markrabství, o čemž nám obšírně historie svědčí. Druhá vzácnost v dostatku a hojnosti úrod se nachází. Naposledy pak ty vody aneb teplice, které zlé zdraví léčí. Ale nade všechny jiné dary boží jsem sobě dvě věci v tomto slavném markrabství oblíbil, pro něž osoby vašich milostí chváliti a nad jiné národy vyvyšovali chci. Já, jako starý, spravedlnost a zbožnost, již jsem v tomto markrabství v celosti zastal, chváliti chci.

JINDŘICH ZDÍK po smrti Jana řečeného Břichatého na stolicí biskupskou byl zvolen. Byl to člověk života velice pobožného,

chudých lidí obránce a opatrovník. Václav, syn Otty markraběte, chtěje, aby bylo prostrannější místo k službám božím při kostele olomouckém, který toho času byl ještě malý, na zámku svém kostel široký na památku svatého Václava založil a vysvětili dal. Tam pak od svatého Petra a Pavla stolicí biskupskou přenesl a kanovníků dvanáct do něho uvedl.

JAN Z PRAHY, biskup olomoucký dvacátý osmý, byl zajisté netoliko biskup, ale i statečný rytíř a odpůrce kacířů, s nimiž udatně o pořádek kostelní a pravdu boží bojoval. Sám na koni ve zbroji jezdil, tam kde věděl, že u nepřátelé cestu zastupují, chtějíce ho ze světa shladiti. Pročež byl v řeč vzat a od lidu obecného *ŽELEZNÝ* biskup nazván.

Napřed Jeho Milost vysoce důstojný a osvěcený kníže, n *STANISLAV PAVLOVSKÝ*, z boží milosti biskup olomoucký, královské kaple české hrabě a Jeho Milosti císařské rada. Ten užíval po předcích svých erbu takového? půl měsíce zlatého a hvězdu o šesti rozích v modrém poli a na helmě otevřeném korunu, z níž vycházel paví ocas. Tohoto erbu předeek ještě s Lechem a Čechem do rajin těchto se přibral.

MĚSTO KROMĚŘÍŽ, kteréž jest stolicí pana biskupa olomouckého, jest nad řekou Moravou velmi pěkně vystavené. Jan, biskup olomoucký koupil ves Kroměříž v kraji úrodném a na všecko hojném od Otty, knížete českého. Potom pak Bruno ze vsi město učinil, jež u všech po něm biskupů u veliké vážnosti dráno bylo. Ti je kostely ozdobili, v kterýchžto ustavičně čest a chválu Pánu Bohu se vykonává.

Čti sobě kroniky české, kterak onen Žižka, nepřítel chvály boží a zhoubce kostelů, od města toho byl odehnán. Tak jest pán příklad učinit ráčil, aby se žádný zoufalec na město služebníků jeho nepodtrhoval, jelikož on jich ustavičně bránit chce. To jest znát, že Kroměříž neopouští, neb to jeden každý, pohlédnuv na ozdobu kostelů a na pořádek, který se v nich zachovává, přiznat musí.

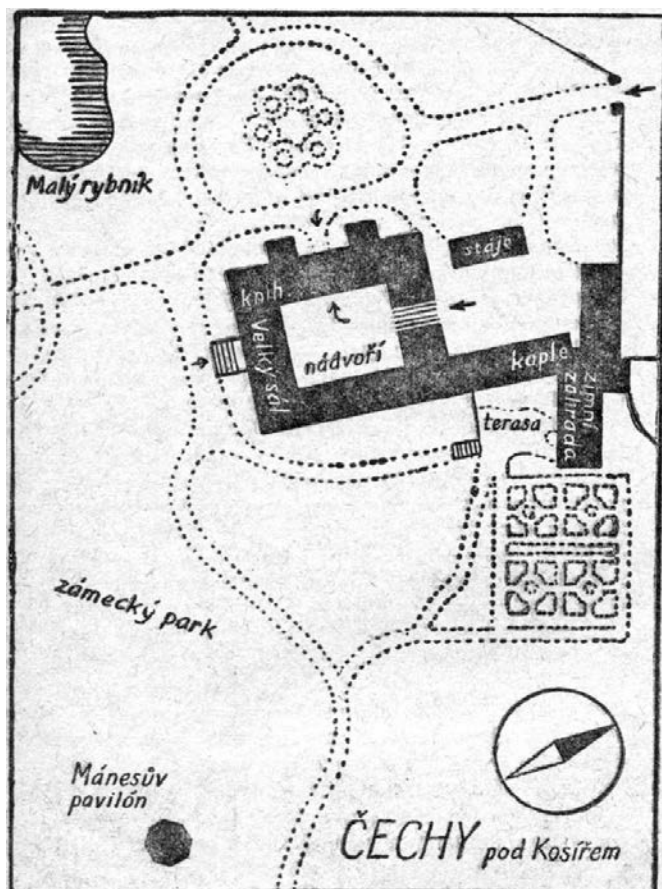
ČECHY POD KOSÍŘEM

ŽIVOT NA PANSKÉM SÍDLE

Tak jako byl před kroměřížským zámkem Kroměřížský hrad, stála v Čechách pod Kosířem dříve než zámek tvrz. Soudí se, že zde byla už v první polovině 14. století, neboť k roku 1349 se poprvé připomínají bratři *Čeněk a Bernard z Čech*. Do dějin se nikterak zvlášť nezapsala. Ve Vlastnictví se střídali příslušníci známých rodů – z Kravař, z Kunštátu, z Boskovic, z Pernštejna. Roku 1549 prodávají Pernštejnové hrádek v zpuštěm stavu *Matyášovi z Hartunkova*. Paní *Estera z Hartunkova* jej dala od základu přestavět

na renesanční sídlo, jak to odpovídalo potřebám doby, kdy staré hrady a tvrze přestávaly vojensky sloužit, a proto byly opuštěny a zpuštěly nebo byly proměněny na pohodlnější zámecké stavby, kde se příjemněji bydlilo.

Avšak i renesanční zámečky se přežívají. V letech 1708 až 1716, za *Jana Maxe*

Skrbenského z Hřiště, a hlavně pak za *Terezie z Liechtensteina* jsou Čechy znovu představovány, tentokrát ve slohu vrcholícího baroku.

To všechno je jakási předehra, neboť Čechy pod Kosířem udělali tím, čím jsou, teprve hrabata Silva-Tarouccové či postaru Sylva-Tarouccové, kteří získali zámek roku 1768 a udrželi si jej v majetku až do roku 1945. Jde o starobylou portugalskou šlechtickou rodinu, kterou do naší země uvedl *Emanuel Tellez Sylva-Taroucca* (1696 až 1771). Vstoupil jako dobrovolník do vojska slavného bojovníka proti Turkům, prince Eugena Savojského, potom v rakouských službách to dotáhl až na presidenta nejvyšší rady v rakouském Nizozemí a stal se rádcem Karla VI. i Marie Terezie. Původně se v Nizozemí i zakoupil, pak však dal přednost moravskému panství Čechy pod Kosířem, jež získal – jak řečeno – roku 1768. Podle brožury Jiřího Paukerta a Zdeňka Horsáka roku 1964 – a více není pro informaci k dispozici – už v sedmdesátých letech 18. století začal tu *František Štěpán Sylva-Taroucca* zakládat vynikající zámecký park s alejí růžových keřů a dvěma rybníky. Dnes zaujímá park 21,5 ha; jsou to tedy takové Průhonice v malém, neboť Průhonický park u Prahy má 200 ha a tři rybníky. To porovnání není náhodné, neboť zakladatelem Průhonického parku je Arnošt Emanuel Sylva-Taroucca (1860 až 1936) – syn hraběte Augusta Alexandra, hostitele Mánesova –, který se narodil a vyrostl v Čechách pod Kosířem. Průhonice a kromě toho řadu panství v severních Čechách (např. Žernoseky), jakož i palác na Příkopech vyženil s Marií Antoníí Nostitz-Rieneckovou. Byl předsedou české i rakouské dendrologické společnosti a za první světové války rakouským ministrem zemědělství.

Pokud jde o park v Čechách pod Kosířem, jeho jehličnaté i listnaté porosty vykazují nejrůznější stáří. Příručka o parku udává přes čtyřicet vzácných druhů stromů, rostoucích jako solitéry nebo ve skupinách. Je tu dub letní stříhanolistý i lípa stříbrolistá, italský hlohovec červený a americký zerav řásnatý, žlutě pruhovaný, smrk pichlavý, sivý, jedle ojíňělá, borovice černá i borovice limba, bříza bílá smuteční, javor dlanitý červenolistý, tsuga kanadská smuteční, jalovec čínský i jarlín japonský. Přiznávám se, že jsem sice schopen vnímat jejich krásu, zvláště listnáčů od jarního rozpuku hebce zeleného krajkoví drobných lístečků až po nevyrovnatelnou hru

barev na podzim, kdy rudnou javory a habry se mění ve zlato, ale jinak se v dendrologii, tj. nauce o stromoví, sotva vyznám. Tím méně toho dovedu říci o souboru otáčivých rostlin na zámeckém nádvoří, prý velmi pozoruhodném, neboť obsahuje svidiny, křivouše, wistarie, jasmíny, brsleny, akebie a hortenzie. Myslím si jen, že musí být krásné být botanikem, rozumět tomu a sázet nejen pro sebe, ale hlavně pro budoucí. A proto jsem nesmírně vděčný všem zakladatelům parků, kteří si za zálibu zvolili dílo, jež potěší tolik příštích generací. K doplnění obrazu poslouží snad kratičký citát o podzimní náladě v parku z Kožíkova románu o Mánesovi:

„V parku už vládla jeseň, Výrazněji ještě než v létě vyvstaly malebné skupiny stromů. Buky oblékly harlekýnský šat žlutých a hnědých skvrn. Kapradí leželo zvadlé jako ukořistěné prapory. Hladina rybníků, vroubená topoly a vrbami, byla pokryta listím.“

Tudy kráčeli Mánes a Bedřich Sylva-Taroucca alejí, v níž se okolo plechových prutů vinuly zvadlé keře planých růží...

V letech 1839-1846, za Bedřichova staršího bratra Ervína, byl zámek znovu přestavován. Po renesanční a barokní tváři se objevuje v podobě pozdně empírové, kterou mu dal architekt J. E. Zernecke. Už zmínění autoři charakterizují zámek v Čechách jako čtyřkřídlou jednopatrovou budovu s přistavěným křídlem na východní straně a renesancizující fasádou. Jihozápadní zahradní průčelí je ve své střední, rizalitové části, otevřené arkádou, samostatně přístupno schodištěm vedoucím k velkému sálu (dnešní Mánesova síň). Ostatně vyobrazení a plánek jsou jako vždy připojeny.

JOSEF MÁNES V ČECHÁCH NA MORAVĚ

*Po Moravě, po Moravě
srdce mé touží,
Do Čech, ach, do Čech
pomozte mi bozi*

Josef Mánes v dopise

Vlídne a milé je pro návštěvníka prostředí v moravském zámku Čechách pod Kosířem a jeho parku, kde bývalou alej růžových keřů vystřídalo dubové stromořadí – ale čím by nám byl ten zámek Sylva-Tarouccův, kdyby tu nebylo vzpomínky na Josefa Mánesa, který zde našel v životní pohodě podněty, v nichž vyrostla řada jeho nejlíbeznějších děl!

Josef Mánes pobýval v rozpětí let 1849-1870 (ne-li již dříve) několikrát na zámku Čechách jako host hraběte Augusta Alexandra, bratra a nástupce Ervína Sylva-Tarouccy. Byl už od mládí úzce spřátelen s jejich bratrem Bedřichem, knězem. Bedřich, o málo starší Mánesa, se napřed učil kreslení u Mánesova otce Antonína a byl to on, kdo zapůsobil na přítelovo národní uvědomění, neboť rodina Sylva-Taroucců, spřízněná s domácí šlechtou, se už natolik szila s českým a moravským prostředím, že Bedřich vyrůstal jako český vlastenec. Podle J. Kůhndela se Mánes poprvé zastavil v Čechách už roku 1846.

K první delší Mánesově návštěvě na moravských Čechách došlo bezprostředně po jeho bolestném rozchodu se služkou Fanynkou, matkou jeho dítěte; rozchod si vynutila Josefova nesmlouvavá sestra Amálie. Devětadvacetiletý M.'nes se nedovedl vzepřít, tím spíš však jeho poraněné srdce bylo vděčné za klid a snad i zapomnění, jež se mu nabízelo na zámeckém sídle sylva-tarouccovském.

V monografii o Josefu Mánesovi v řadě Zlatoroh, vydávané za řízení Maxe Švabinského Spolkem výtvarných umělců Mánes, zaznamenává o tom Miloš Jiránek:

„Pozvání Bedřicha hr. Sylva-Tarouccy a jeho matky hraběnky Leopoldiny (rozené ze Šternberka) přišlo mu velice vhod. A prvý ten dlouhý, na celý rok se protáhnuvší pobyt na Moravě (říjen 1849 až říjen 1850) měl rozhodný vliv na celý další směr Mánesovy činnosti; od něho se datuje teprve Mánes (Jiránek píše ještě Mánes), jak ho dnes známe a milujeme. Na zámku Čechách našel přátelský kruh a ovzduší, v němž mu bylo nad jiné příjemno. Hraběnka Leopoldina, paní nadmíru ušlechtilá, chovala se k němu přímo mateřsky. Přes léto bylo hojnost společnosti, a v ní dosti dam, kterým bylo možno se nezávazně dvořit a prokazovat drobné galantní služby – a to bylo Mánesovi vždy potřebou. U zámku byl pěkný park, jehož jeden altán

sloužil Mánesovi za letní pracovnu, a v okolí zdravý venkov s nepřeborným bohatstvím zachovalých krojů i typů, jenž lákal Mánesa od té doby čím dále tím více a převážil i vlivy rokoka i německé romantiky, jež tehdy působí souběžně na celou jeho činnost uměleckou.“

Za tohoto jednorozčného pobytu vznikly slunné *Líbánky na Hané*, ilustrace k Brentanovým pohádkám a také první podobizny z pozdější řady portrétů rodiny Sylva-Taroucců.

V létě 1852 byl Mánes po uměleckých zklamáních opět a Čechách, kde vzniká kompozice *Soumrak*, bohužel opět neuznaná. Tehdy však vznikají i Mánesovy krojové studie, jeden z jeho nejčennějších odkazů národu. V r. 1853 trávil Mánes na zámku Čechy vánoce.

Roku 1854 podniká Mánes okružní, umělecky plodnou cestu, která ho. zavedla až do Břeclavi a Uherského Hradiště, na Slovensko, do Krakova a teprve pak zpátky na zámek Čechy. Zde vznikl nejjeden podnět pro cyklus *Hudba*, pro ilustrace k Rukopisům, pro *Orloj*. Roku 1853 maluje na zámku Čechy zámecké rokokové scénky *Příjezd hosta*, *Hvězdné noci* aj.

V roce 1856 je opět přes celé léto na milovaném sylva-tarouccovském záměčku. Hraběnce Isabelle, které se narodila holčička, přinesl darem svou Ukolébavku. Tentokrát zde vytváří rozkošný cyklus *Život na panském sídle*, jež v tradici renesančních *putti* a barokních andělíčků předvádějí v nenapodobitelné mánesovské něze baculaté českomoravské dětičky. K. Wurbs později přenesl tento Mánesův cyklus jako nástěnnou malbu do dvorany hořovického zámku, kde byla bohužel těžce poškozena. Z téhož pobytu je i další Mánesův dětský cyklus *Roční období* a také *Červené paraplíčko* (V létě) i roztomilé akvarelové návrhy na výzdobu vějíře. Nezapomeňme ani na Mánesovy květiny, převážně luční a polní, méně již zahradní. V studii o Josefu Mánesovi alespoň uvádí Jaromír Pečírka, že nejvíce květin nakreslil Mánes asi v Čechách na Hané.

Další pobyty byly už zastíněny umělcovou trdnomyslností, jež z podivinství a nervózy přerostla až do tragické duševní choroby/Tak tomu bylo za pobytů v roce 1867, – před Mánesovou cestou od

Ruska a po ní. Za jednoho z pozdních pobytů nám načrtává Mánesa v přírodě František Kožík:

„Koniklece na kosířských stráních viděly opět jeho zjasněný pohled. Rozběhl se podle potůčků, které se jako žilky zamodraly pod mladým vrbovím a rozpouštěly zestálý sníh. Šťasten vnímal, jak se zapalují ovsy, jak se derou na slunce zelené jazýčky žita. V noci vycházel k rybníku a naslouchal svištění ptačích perutí. Obnovovaly se v něm zdroje naděje a síly.“

K poslední návštěvě pouze jednodenní došlo roku 1870, po nešťastném pobytu v Římě. Dne 9. prosince 1871 Mánes podle Nerudových slov „bohudík již dotrpěl“.

„K závidění krásný, k zoufalství nešťastný byl život jeho,“ říká Neruda. Pokud však Mánesovi byly dopřány šťastné chvíle, bylo to především na zámku Čechách na Moravě, na Hané, v její přírodě a mezi jejím lidem. Vždyť sám Mánes napsal: „*Tam jsem byl šťasten, oh to byl krásný, nezapomenutelný život.*“ Právě na to všechno krásné a světlé tedy vzpomínejme při zdejší návštěvě s vděčností.

Památky na Mánesův pobyt jsou soustředěny v jedné ze zámeckých síní, síni Mánesově: připomínají ho erby Sylva-Taroucců a Stólberků, provedené podle jeho návrhů a umístěné na pseudogotickém skleníku, a ze všeho snad nejvíc Mánesův pavilón, pozdně empírový zahradní pavilón neboli „salter“, tj. *salla terrena*, který Mánesovi sloužil za ateliér. V něm mohl nerušeně tvořit obklopen zámeckým parkem a celým hanáckým venkovem, jenž mu nejen krásou samotného žirného kraje, ale i lidu přirostl tolik k srdci. Vždyť právě v díle, které vznikalo v Čechách pod Kosířem, je vidět, jak se Mánesova osobnost dovedla s harmonií jemu vlastní dělit mezi rokokové půvaby života na panském sídle, pohodu přírody a lásku k moravskému lidu, jehož kroje mu byly svědectvím o jeho smyslu pro krásu a zároveň výrazem přichylnosti k zdravým tradicím minulosti i národního uvědomění.

Na Morseově přístroji se nervózně chvěje radistova ruka.

„Tady RD 68, tady RD 68, volám B 7, volám B 7... hlaste se, přepínám...“

Přístroj jemně bzučí, ale slyší ho všichni, co mlčky stojí ve stanu, shromáždění okolo radisty. Po radistově pravé straně stojí starší, stejně soustředěný vyšší důstojník s řídkými prošedivělými vlasy; mimo něho je ve stanu ještě několik dalších osob, vojenských i civilních.

„Tady RD 68, tady RD 68, volám B 7, volám B 7,“ vyťukává radista a snaží se v shluku tónů, zvuků, pískotu a praskání zachytit známý zvuk značek morseovky. Avšak ve sluchátkách kromě praskání není slyšet nic. Radistovi vystoupil na čele pot, tvář mu zčervenala vzrušením, ale očekávaný signál nepřichází.

„Tady RD 68, volám B 7, odpovězte, přepínám,“ nese se éterem naléhavá výzva z vojenského stanu, ukrytého v hluboké tajze nedaleko Uchty. Kolem dokola je ticho, jen chvílemi zašumí v korunách stromů vítr, zapípá pták.

Muži znervózněli. Radista taky. Spletl si snad vlnu? Zapomněl krycí znak volaného? Nedodržel některý z pokynů, na němž teď ztroskotalo navázané spojení? Ne, všechny údaje se mu v průběhu několikátýdenní přípravy vryly do paměti tak, že je nemožné, aby je zapomněl. A přece se volaný nehlásí. Nechce snad B 7 znát výsledek akce? Je opatrný? Nedůvěřuje?

„Tady RD 68, volám B 7...“

Konečně se ve spleti zvuků ozval pravidelný, zřetelný tón morseovky.

„Tady B 7, tady B 7...“

Radista rychle vyhledal příslušný kvadrát na šifrovací tabulce a začal vysílat.

„Tady RD 68, podávám zprávu. Pozor! Výsadek v bodu Kedrovij šor se podařil. Všechno v pořádku. Opožděné hlášení způsobily technické těžkosti. Žádám další instrukce.“

„Tady B 7, potvrzují příjem. Čekejte na další pokyny. Ozvu se později.“ Ale radista rychle vyťukal:

„Kdy se uskuteční výsadek druhé skupiny? Všechno je připraveno. Žádám další instrukce.“

„Čekejte! Ozvu se později.“

Spojení bylo přerušeno. Radista odložil sluchátka, přetřel si rukou mokré čelo.

„Musíme počkat,“ obrátil se k ostatním. „Žádné zprávy.“

„Počkáme. Rozkaz je rozkaz,“ řekl důstojník a poklepal radistu po rameni.

Vyšli ven. Ostatní rovněž. Jen radista zůstal u svého přístroje.

Granát vybuchl těsně přede dveřmi. Výbuch otřásl zemljankou, vytrhl dveře a odhodil je; do bunkru se snesla sprška hlíny a kamení, vevalil se štiplavý zápach a chlad. Doronina to odhodilo na stěnu, chvíli zůstal bezvládně ležet. Druhý granát vybuchl na střeše; jedno břeven, které drželo střechu, se zlomilo a spadlo, vzatí se za ním začala sypat hlína. Doronin se pomalu zpamatoval z otřesu. Voják, bokem přitisknutý ke dveřím, klečel a střílel na nepřítele. Náhle se zvrátil dozadu, ale zůstal opřený o rám dveří. Přiskočil k němu ošetřovatel, rozepjal mu blůzu a vysvlékl rukáv. Voják se však nepohnul. Doronin doběhl několika skoky ke dveřím a zalehl. Vytáhl pistoli, několikrát vystřelil. Potom se odplazil do kouta.

Ošetřovatel odtáhl raněného do zadní části bunkru, poklekl, sňal raněnému čepici, položil mu ji na prsa a položil mu jednu ruku přes druhou.

„Konec,“ potom oznámil.

Ano, konec. Čeká je všechny. Už nemají moc času, obklíčení se pevně stahuje. Nepřítel nepospíchá, ví, že dlouho nevydrží. A ještě předevčírem byl jejich pluk v plné síle. Přišel však rozkaz útočit: na šepinsko-sinjavinském úseku měli obklíčit nepřítele. Útok se nezdařil a fašisté pluk obklíčili. Rudoarmejci se bili statečně. Včera večer se skupině vojáků podařilo prorazit obklíčení. Když kapitán Petrusenko shromáždil mužstvo a spočítal je... zbylo jich z celého pluku třicet. Chtěli se probít ke svým, ale marně, a tak dnes, 21. února 1943 odpoledne, se znova dostali do obklíčení. Kapitán je rozdělil na tři družstva, po deseti mužích. Zaujali v bunkrech obranné postavení, ale ostatní dvě družstva už zmlkla. Za chvíli zmlknou i oni a ze 641. střeleckého pluku nezůstane nic.

Z nepřátelských zákopů zarachotil kulomet, ozvaly se nové výbuchy granátů.

„Soudruhu kapitáne, došly náboje,“ hlásil ode dveří voják.

Kapitán neodpověděl.

„Prosím členy strany, aby odevzdali stranické průkazy,“ požádal politický instruktor.

Doronin vytáhl novou stranickou legitimaci. Otevřel první stránku. „Rok narození 1907. Datum vstupu do strany: únor 1943.“ Jen několik dnů je členem strany, jen několik dnů vlastní tuto legitimaci.

Nepatrné plamínky malého ohničku nesměle ozářily tváře stojících mužů. Byly vážné, špinavé, unavené. Kapitán Petrusenko odevzdal svůj průkaz, strhl si nárameníky a hodil je do ohně. Po něm strhl nárameníky i Doronin. Ohýnek se rozhořel. Všichni se do něho zahleděli; pozorovali, jak se plátěné obaly dokumentů začaly kroutit. Doronin hodil do plamenů vojenskou mapu, důstojnický průkaz, ostatní papíry, balík dopisů. V ruce mu zůstala už jen fotografie.

Žena. Mladá tvář, veselá, tmavé oči, skromný úsměv. Vedle ní děti: z jedné strany Aida, z druhé Vadik. Vzadu na fotografii adresa: Komí ASSR, pos. Uchta, ulicá Nabeřežnaja 24, Doroninovej Nině Nafanajlovně. Aby soudruzi věděli kam poslat oznámení, kdyby padl.

Držel fotografii hodnou chvíli, potom rozeplnul kapsu blůzy a vložil do ní fotografii. Rozloučit se s ní by pro něho znamenalo navždy přetrhat pouto svazující ho s jeho drahými.

Ohníček pomalu dohořoval.

Do bunkru vletěl se svištěním granát. Petrusenko ho bleskurychle vyhodil ven. Výbuch – a po něm zoufalý výkřik. Nad hlavami dupou těžké kroky. Doronin vsunul do pistole poslední náboj, Petrusenko chytil samopal za hlaveň. Postavili se ke dveřím. Byli čtyři.

Ze střechy se ozval hlas:

„Hej, Ivane, polez ven!“

Prostorná, ale poloprázdna světnice. V jednom koutě je psací stůl se židlí, vedle stoleček s rádiem, před stolem ještě jedna židle. V druhém koutě stará, světlá skříň jednou nohou nalomenou, po straně

dva hřebíky a na nich esesákův plášť a čepice. Vedle skříně umývadlo čistou vodou a ručníkem.

Když Doronina přinesli do světnice, seděl za stolem vysoký hubený esesák; jeho studené vodové oči se pronikavě zahleděly na Doronina. Esesák měl řídké světlé lasy, pečlivě rozdělené uprostřed hlavy tenkou pěšinkou, a ruce se mu leskl těžký ozdobný prsten. Na stole před ním ležela fotografie.

Tehdy, po krátké bitvě u dveří bunkru, je Němci svázali a dopravili na štáb divize. Vyslychal je maličký, zavalitý, dobře živý podplukovník.

„Odkud jste? Z kterého jste pluku? Kolik mužů měl váš útvar, jaké zbraně, kde bylo velitelství? Měl pluk i minomety, a kolik? Jaké těžké zbraně? Co víte o přípravě dalších operací?“

Na všechny otázky odpovídal kapitán Petrusenko. Klidně, jistým hlasem, věcně. Doronin v duchu žasl, jak tento člověk, vždy přímý, otevřený a strohý, teď bez váhání říkal vymyšlené, nepravdivé údaje.

Nasupený vyzábělý tlumočník, čas od času zívající, se tvářil, jako by ho výslech vůbec nezajímal. Když se však plukovník obrátil k Doroninovi a dostal odpověď na první otázku, tlumočník nečekaně ožil. „Kde jste žil do nástupu vojenské služby?“ ptal se podplukovník.

Doronin na chvíli zaváhal. Uvědomil si však, že klamat nemá význam. Pověděl to. Podplukovník držel v rukou fotografii, kterou Doroninovi vzali při prohlídce, a teď ji podal tlumočnickovi: ten si přečetl text, kývl hlavou, stal, teď už docela čilý, naklonil se k podplukovníkovi krátce se o čemsi radili.

Podplukovník zavolal dva vojáky a ukázal jim na Doronina.

Když ho odváděli, postihl v očích svých druhů hluboké porozumění a soustrast. Víc se s nimi nesetkal.

Ještě týž den ho zavedli sem, do této světnice, na první výslech. Vyslychal ho tlumočník. A tehdy Doronin pochopil, že esesák je sotva jen obyčejným tlumočníkem, ale že má nejspíš zvláštní úkol. Lidi, kteří ho zajímají, vyslychá sám. Proč ale projevil zájem zrovna o něho?, Výslech začal ostře. Doronin na otázky neodpovídal. Tu esesák otočil na rádiu knoflík hlasitosti naplno; za pár minut ztratil Doronin vědomí.

Ted' sedí před esesákem potřetí. Esesák drápe pěstěným nehtem po fotografii právě tam, kde je ženina tvář. Škrábe jemně, pozorně, jako by mu na fotografii velmi záleželo, jako by byla jeho vlastnictvím. „Nezapíráte tedy, že jste před válkou žil na území Komí?“

„Ne.“

„V Uchtě?“

„Ano.“

„Tak musíte vědět, kolik se tam těží nafty.“

„Nevím. Jako učitel jsem se o naftu nezajímal.“

„A u závodu jste byl? Jak vypadá, jak je velký?“

„Nevím. Nebyl jsem v závodě ani v jeho blízkosti.“

„Ani jednou?“

„Ani jednou.“

Esasák se zamračil, zlostně svraštil čelo. „Cestoval jste?“

„Málo.“

„Vorkutu znáte?“

„Jen z doslechu.“

„Kolik se tam těží uhlí?“

„Nevím.“

„Máme informace, že vorkutské šachty splnily roční plán na sto padesát procent. Co to znamená reálně? V tunách?“

„Nemám potuchy. Ted' o takových věcech v novinách nepíší.“
Třesk.

Esasák bouchl pěstí do stolu, vyskočil ze židle, zařval na Doronina.

„Nevíte? Nic nevíte. Nechcete vědět. Všichni jste takoví. Ale já...“ Sedl si.

„Když vás mobilizovali, jel jste vlakem do Kotlasu. Kolik cisternových transportů jste za ten čas, anebo aspoň za jeden den napočítal? Kolik vlaků s uhlím? Aspoň přibližně.“

Upřel na Doronina těžký, zlověstný pohled a pomalu si stahoval prsten.

Bude mě bít, pomyslel si Doronin. Vždycky, když se esasák chystal bít, stáhl si prsten.

Ale Doronin mlčel. Ano, jak by si nepamatoval vrtné věže okolo osady, v níž žil dlouhá léta? Daleko za osadu, až do modravé tajgy, se táhnou vrtné věže a mezi nimi stojí závod s velkými ocelovými nádržemi, množstvím budov, stovkami dělníků. Proto má o něj esesák takový zájem. Kavkaz je v rukou nepřítele, a tak fronta žije z uchtské nafty. I Donbas drží nepřítel v rukou a v Donbasu jsou přece uhelné doly, v nichž se sice pracuje, ale pro nepřítele. Proto se vlast spoléhá na Vorkutu, na horníky vorkutské uhelné pánve. Hitlerův generální štáb to ví, a proto potřebuje za každou cenu informace. A esesák má pravděpodobně tyto informace získat. Tím spíš bude Doronin mlčet.

Transporty? Ve dne v noci šibovaly okolo jejich vlaku a soupravy cisteren, lesknoucí se od nafty, těžce supěly. Dlouhé byly vlaky s uhlím, tak dlouhé, že jedna lokomotiva je nikdy neutáhla.

Esesák vstal.

„Budete odpovídat?“

„Ne.“

„Poslední otázka: Jak se dostává vorkutské uhlí do Leningradu?“

Ach Leningrad, statečný Leningrad, hrdinské město, které už půldruhého roku drží fašisté v obklíčení a ono se přece nevzdává. Celá země žije s městem, celá země se chvěje o jeho osud. Vydrží? V železném obětí je maličká skulinka, céva, jíž země dodává bojujícímu městu nejnutnější zásoby. Touto skulinkou, touto cévou jde do města i vorkutské uhlí.

Esesák vstal od stolu a stoupl si před Doronina.

„Nevím.“

Na Doroninovu tvář tvrdě dopadla ruka zaťatá v pěst, pak udeřila Doronina do hlavy, zuřivě, vášnivě, neúprosně.

„Idiote, idiote, idiote!“ syčel esesák v bezmocném vzteku. Doroninovi stříkala z úst a z nosu krev. Esesák přestal, utřel si čelo.

„Ještě jste si nevzpomněl?“

„Ne.“

Esesák se zamyslel: Nemluví ten sprostý učitel přece jen pravdu? Jsou takoví idioti, kteří se o podobné věci skutečně nezajímají. Ale co má vzkázat do Berlína? Konečně našel člověka ze země, o níž se v Berlíně začali převelice zajímat, a teď z něho nemůže dostat ani

slovo. Kdo ví, zda učitel nelže, čert aby se vyznal v těch bolševicích. Jsou tvrdohlaví a mazaní... Ale po dvou koncertech symfonické hudby by snad promluvil... Co teď s ním? Zastřelit? Škoda nábojů, v táboře za dva týdny skápnou i tak. Ale ještě jednou se pokusí dostat z něho aspoň něco, na několika zajatcových žebrech přece nezáleží.

Přistoupil k rádiu a naplno otočil knoflík hlasitosti.

Široký zablácený „appellplatz“ a na něm dlouhé pochmurné řady zajatců. Ráno je mlhavé, deštivé, zajatci se chvějí zimou a obavami.

„Padesát osm tisíc dvě stě čtyřicet dva,“ čte esesák, rozkročený na úzké vydlážděné cestičce, po níž vězňové nesmějí chodit.

Číslo 58 242 vystoupí z řady. Postaví se dva kroky před nastoupený útvar.

„Třicet sedm tisíc čtyři sta osmdesát šest,“ křičí esesák. Řady se nepohnou, stojí jako kamenné, jen srdce se zachvívají. Na tělech vystupuje studený pot a mrazí. Mrazí víc než déšť, jenž promáčí chatrné oblečení a usazuje se na hlavě, prsou, zádech a stéká po nohou na rozblácenou a rozmáčenou zem, v níž mrznou a dřevěněji chodidla.

„Dvacet šest tisíc pět set čtyřicet tři,“ štěká ostrý pronikavý hlas. Dva kroky vpřed.

Řady stojí nehybně, jen srdce se chvějí. Kdosi sotva slyšitelně šeptá: „Sbohem, soudruzi. Buďte stateční!“ Esesák končí čtení. „Vyrovnat!“ řve jiný.

Přední řady se pohnou, pod nohama začvachtá bláto, ale srdce se už nechvějí. Dnes tedy ne. Dnes budeme ještě žít. Ale zítra... kdo ví, co bude zítra? Anebo snad pozítří? Za týden? Za měsíc? Život visí na vlásku, na tenkém, krátkém prošedivělém vlásku.

Máš vši? Pokouší se o tebe horečka? Jsi mučením zesláblý? Postav se na konec řady, přemoz se, vydrž, tvař se co nejpřirozeněji, neboť jakmile něco zpozorují, zazní v nejbližší ráno na appellplatzu i tvoje číslo. A to znamená – smrt.

Řady jsou vyrovnané. Přijde důstojník, vytáhne pistoli a střílí. Kulka letí s hvízdou okolo pohubklých prsou, a kdo se jen trochu nakloní dopředu, polekán výstřelem, a poruší vyrovnanou řadu, padne.

„Vpravo v bok! Pochodem v chod!“

Řady se pohnou, vykročí rázným vojenským krokem. Po cestách jdou esesáci, na řemenech psy, hlídky na věžích se střídají.

Appell skončil.

Těžká železná brána zajateckého tábora „Vaskine Nivy“ se otevírá. Proudý zajatců jí projdou po prázdných, osiřelých, smutných polích, na jejichž okrajích dříme řídký les. Zajatci jdou do práce. Dnes budou kopat jámy a zítra je budou zasypávat. Pozítří budou kácet les a o den později budou zase vysazovat stromky. A nad železnou bránou tábora se černá nápis: Arbeit macht Frei!

Svoboda!

Kouzelné slovo, jež poletuje za ostnatým drátem tábora jako žlutý list. Kdyby se tak člověk mohl proměnit v ptáka a přeletět dráty vysokého napětí, jež ovíjejí baráky jako zmije. Ale kolik by muselo být takových ptáků? Z tábora nevyjdeš, jen v době práce. A kde by ses chtěl skrýt v tomto opuštěném, vypáleném kraji?

K večeru se řady vracejí.

Ti, kteří mohou, nesou ty, co nemohou. Na konci tábora je společný hrob; k těm, co byli postříleni ráno, přibudou další, ani večera se nedožili.

Svitne nový den a prokřehlí muži ve vlhkých šatech a s opuchlýma očima běží na appell.

„Čtyři tisíce tři sta dvacet sedm,“ křičí esesák. Řady stojí nehybně, jen srdce se zachvívají. „Tři tisíce dvě stě sedmdesát tři!“

Z mlh se vyhoupne slunce, zabyští se kaluže vody. Svět je jasnější, pole jako by ožila, vzdálený les vyhlíží jako důvěrný přítel.

Doronin cítí, jak mu neznámá, strašná bolest ohlodává kosti nohou. Včera sotva došel, ale dnes nedojde. Je ztracen. A přece se mu ztají dech, když uslyší: „Padesát devět tisíc dvě stě dvacet...“

Strne, zlá předtucha mu šlehne myslí jako esesácký bič. Šest, pomyslí si Doronin. Je si najednou jist, že zazní jeho číslo.

„... šest!“ dopoví esesák.

Doronin vykročí. Dva kroky vpřed. A to je všecko. Konec, přátelé, buďte zdraví!

Chodba je dlouhá, tmavá, s kamennou dlažbou. Vedle jde esesák s připravenou pistolí. Na konci chodby zastaví, esesák zdvořile zaklepe.

„Herein!“

Vstoupí. V ústrety jim vykročí vysoký, asi padesátiletý důstojník s vyholenou, trochu poďobanou tváří. V očích má neskrývanou radost z toho, že přišli.

„Děkuji,“ řekl esesákovi a propustil ho. „Sedni si!“ obrátil se k Doroninovi. Se stolu vzal tabatěrku, elegantním pohybem ji otevřel a nabídl Doroninovi. Ten lačně sáhl po cigaretě a několikrát pořádně zašlukoval.

„Tak ty jsi Zyrian.“

„Ne, Komi.“

„Tak tedy Komi. Proto se přece nepohádáme. Jestli se nemýlím, tak ses tam narodil?“

„Ano.“

Důstojník mluvil rusky velmi dobře, bez německého přízvuku.

„A cos dělal před válkou? Jsi lovec? Dřevorubec?“

Doronin se v duchu usmál. Zyrian? Tak nazývali příslušníky Komi před revolucí. A jestli byl lovcem nebo dřevorubcem? Je vidět, že důstojník je buď Rus, anebo dlouho žil v Rusku, ale nové poměry a změny na Dálném severu nezná.

„Ano, líbí se mi lov i práce v lese.“

„Výborně. To je skvělé,“ vykřikl důstojník a posadil se na stůl proti Doroninovi.

„Já jsem taky Rus,“ začal tišeji, důvěrným hlesem. „Ale jak vidíš, sloužím v německé armádě. Führerovi. Jmenuji se Lev Nikolajevič Nikolajev.“ Sáhl po tabatěrce, zapálil si. „Poslyš,“ řekl neobyčejně pomalu, vypouštěje cigaretový dým, „nechtěl by ses vrátit domů?“ Doroninem to škublo – nechápavě pohlédl na Nikolajeva. „Myslím to vážně.“

Domov! To znamená konec všemu: appellům, práci, hladu, špíně, vším, nekonečným minutám, při nichž se do ranního ticha vrývají čísla zajatců odsouzených na smrt – a jednou by padlo i jeho číslo, i jeho. Ale – proč se ho ptá? Jen tak? Byla by to přece laskavost a oni laskavost neznají. Ani v největším blouznění ji nemůže od nich očekávat. Cožpak se v táboře do písmene nedodržuje příkaz fašistického hlavního velení, že „jakákoli shovívavost k válečným zajatcům se zakazuje“? A jeho chtějí poslat domů...

„Ano?“

„Ano.“

„Nepochyboval jsem,“ vesele se usmál Nikolajev. „Poslyš, co ti teď povím: Zanedlouho Němci pošlou do zázemí bolševiků výsadek. A víš kam? Na území Komi. A víš kdo výsadek povede? Já. Proto potřebuji průvodce, který to tam zná a který zejména ovládá jazyk Komi. Tím průvodcem budeš ty!“

„Já?“ vykoktal překvapený Doronin. „Já? A – co chcete dělat v naší zemi?“

Nikolaj se naklonil k Doroninovi, tvář mu hořela vzrušením, oči se podlily krví.

„Co? Hádej?“

Ale Doronin i nadále s úžasem hleděl na Nikolajevo.

„Půjdem na červené jeřabiny. Rostou u vás taky, co?“ krátce a zlostně se zasmál Nikolajev. Potom zvažněl. „Jsi voják a víš, že se do týla nepřítele výsadky pro nic za nic neshazují. Budeme mít vážný úkol: podpalovat fabriky, vyhazovat mosty, ničit transporty, střílet, terorizovat...“ Seskočil se stolu, upřeně se zahleděl Doroninovi do tváře. „Chápeš?“

„Chápu.“

„Musíš se rozhodnout. Když nechceš – dobrá. Vrátiš se do tábora. Neradím ti to však. Bolševikům zbývá ještě několik měsíců, a pak je konec. V létě nastoupí naše armáda do vítězné ofenzívy. Za tvé služby se ti odměníme: dostaneš peníze, dům, pole a hospodařit už dokážeš sám. Ne? Za naším výsadkem přijde druhá – velká skupina vojska, a proto se o úspěch neboj. Ostatně, kdo o tom bude vědět? Papíry ti podpisovat nedáme a v parašutistické jednotce budeš mít jiné jméno. Po skončení akce můžeš jít, kam budeš chtít.“

Doronin sklonil hlavu.

„Potřebuji... chvíli... na rozmyšlenou.“

„Dávám ti půl hodiny.“

Nikolajev si vzal plášť a čepici, oblékl se. Poodešel ke dveřím, ale vrátil se, otevřel zásuvku stolu a vytáhl tabulku čokolády.

„Jez, ale pomalu, ne celou najednou.“

Dveře za sebou zamkl.

Myšlenky letí jak ohnivé tátoši, prach se víří. Pod dupotem kopyt se otřásá zem, tátoši cválají na konec světa, za modravé hřbety hor a jiní přibíhají a přinášejí s sebou vůni rodného kraje. Zem duní, chvěje se čím dál tím víc, stmívá se a na obloze se zjevují rudá písmena. Jsou jako hřívy ohnivých tátošů, rozplývají se a zase splývají a mění se v očí v široký, nezřetelný pás.

Slyšíš, Doronine, jak letí čas?

Tik-ťak, tik-ťak, tik-ťak...

Volám tě, Nino, slyšíš mě? Polož mi ruku na srdce a ucítíš, jak se chvěje. Tvoje prsty jsou jemné a lehce se dotýkají mého čela, chceš zkonejšit můj neklid, ale cožpak člověk může rozkazovat oceánům? Stojím na křižovatce osudu, je to můj osud a – nemohu se rozhodnout.

Aljošo!

Tatínku! Otče!

Ach, to jsi ty, Nino? Ach, to jsi ty, Vadiku? Ach, to jsi ty, Aido?

Poručíku Doronine! Soudruhu učiteli. Občane Doronine!

Ach, to jste vy, moji druhové ve zbrani? To jste vy, vojáci a seržanti, jež jsem vedl do útoku? Ale proč zní váš hlas jako ozvěna přicházející z druhého břehu? Ano, ano, tam je říše mrtvých a vy jste už skončili boj na širokých frontách naší vlasti...

Ach, to jste vy, moji žáci, chlapci a děvčata, kteří jste s úctou a láskou hleděli na mě po všechny dny, kdy jsme byli spolu. Učil jsem vás pravdě, statečností, odvaze, lásce k vlasti...

A co hlas, který jsem slyšel nakonec?

To jsi ty, moje drahá, velká sovětská zemi? V tobě jsem se stal člověkem, ty jsi mě naučila žít, těšit se ze života, v tobě jsem poznal velikost myšlenek, jež vedou lidstvo k vítězství. Na tvůj rozkaz se daly milióny na pochod a milióny dnes umírají za tvou svobodu. A já? Já?

Tvůj čas, Alexandře Doronine, se naplnil!

Marně čekáš světlo. Z hlubokých propastí vystupuje jen tma a na obloze zjasněla písmena: Jak se rozhodneš?

Náhle zarachotil klíč, cvakl zámek, do místnosti vstoupil Nikolajev.

„Půjdu,“ zašeptal Doronin a hluboce sklonil hlavu.

„Výborně! Správně!“ zasmál se Nikolajev. „Neboj se, zanedlouho budeš v Uchtě, uvidíš ženu, děti... Nejdřív však tamější závod...“ a Nikolajev udělal –pohyb, znázorňující elektrické zapálení nálože.

Tmavý opel kapitán zastavil těsně před bránou. Nikolajev ukázal papíry, stráž odzdravila a vůz vyjel na hrbolatou plnou cestu.

Doronin, v nové fašistické uniformě, místo dřeváků kožené holínky, seděl vedle Nikolajeva a zachmuřeně hleděl na ubíhající cestu.

„Truchlíš? Netruchlí!“ poplácal ho Nikolajev po rameni a přidal plyn. „Máte u vás v Komi auta?“

„Máme.“

„Kdysi jich bylo v Rusku málo. Těžko si dovedu představit, jak to tam teď vypadá. Odešel jsem po skončení občanské války.“

Auto uhánělo opuštěným, pustým krajem, jen tu a tam se objevil hubený zatoulaný pes. Ačkoli bylo jaro, pole ležela mrtvě, bez jediné známky života.

„Otec byl velitelem pluku v armádě imperátorského Veličenstva. Chválabohu, zemřel ještě před revolucí. Já jsem vystudoval vojenskou akademii. Bojoval jsem proti Němcům a potom proti bolševikům. Na Sibíři. O admirálu Kolčakovi jsi slyšel?“

„Slyšel,“ zašeptal Doronin.

„S ním, dej mu pánbůh věčnou slávu, jsme nejednoho rudého poslali na onen svět. Mám s nimi staré účty. Škoda že jsme účtování museli přerušit. Ale teď je dokončíme. A ty,“ obrátil se k Doroninovi, „nepřidal ses k sympatizujícím?“

„Ne, nepřidal.“

„Oj, jaká škoda. Bude třeba z tebe udělat bolševika. No nic, dokážeme to.“

Ještě hodinu uháněl opel kapitán po pusté cestě, až nakonec vjel do města a zastavil před velkými, dřevěnými vraty. Nikolajev zatroubil.

„Málem jsem zapomněl,“ řekl, aniž pohlédl na Doronina, „od této chvíle se jmenuješ, řekněme Sergej Tokarev. Sergej Tokarev. Nezapomeň. Nikdo nesmí vědět, kdo jsi, odkud jsem tě přivezl, o

čem jsme spolu mluvili a kolik máš v ústech zubů. Otvírej je co nejméně! Jinak – kulka.“

Vůz tiše vklouzl na nádvoří.

Sanatorium doktora Magalifa v Rize bylo ohrazeno vysokou kamennou zdí. Měla chránit pacienty před hlukem venkovního světa. Přišla však válka a pacienti i s doktorem jako by se byli do země propadli. Sanatorium ale není prázdné; vysoká zeď skrývá před zraky nepovolaných všecko, co se za ní děje. A dějí se tam podivné, prapodivné věci.

V sanatoriu se usídlila filiálka fašistické špiónážní služby. Samotná škola, v níž připravují diverzanty, je nedaleko, v estonské obci Vaňa Ňursi a podléhá přímo sanatoriu.

Do této školy zavezl Nikolajev i Doronina.

O blaho a výchovu kursistů se starali „sonderfúhreři“ Zinke a Klinke.

„Neska my putem se učít terna: Mala a velká diversia,“ začínal vyučování Zinke.

Anebo.

„Neska si sopakujem: Sapalne pomocky diversanta.“ Zinke učil teorii. Klinke učil praxi. Praxe byla mnohem zajímavější.

„Budem učít vyhodit most.“ Anebo:

„Jak sapalit naftový dol.“

Nejzajímavější však byly hodiny politické výchovy. Vedl je sám Nikolajev. Jako odborník pro bolševické otázky, připravoval si speciální témata, jako například: Proč nemá sovětské zřízení podporu obyvatelstva.

Když skončil přednášku, začal zkoušet.

„Proč nemá sovětské zřízení podporu obyvatelstva?“ zeptal se a pohledem přeběhl po žácích. „No, Volgine?“

Volgina vyvolal vždycky prvního. Byl jeho nejlepším žákem. Volgin na otázku odpověděl ze široka a odpověď doplnil vlastními příklady. K fašistům přeběhl sám. V zajateckém táboře si brzo získal u vedení dobrou pověst a stal se velitelem trestaneckého bloku. Do špiónážní služby se přihlásil dobrovolně.

„Sovětské zřízení nemá podporu obyvatelstva proto, že bolševici sebrali lidem jejich majetek, můj otec měl dvě továrny: na

zpracování kůže a na výrobu mýdla. Sebrali nám je, i dvouposchodový dům. I mně vzali dům, pole, celý velkostatek. Proto bolševiky všichni nenávidí.“

„Dobře,“ pochválil ho Nikolajev. „A teď ty, Pavlové, co myslíš? Proč lidé nechtějí sovětské zřízení?“

Pavlov, kterého Nikolajev taky vytáhl ze zajateckého tábora, se pomalu zvedl a mlčel.

„No,“ pobízel ho Nikolajev.

„Zapomněl jsem to.“

„Co jsi zapomněl?“

„Jak jste to vysvětloval...“

„Pitomče, tupče!“ rozčilil se Nikolajev. „Jak to, že to nevíš? Tebe samotného hodili bolševici do vězení... tak už sis vzpomněl?“

„To mělo důvod... jedenáct tisíc..., tento, ono.. ani o rubl víc, ani méně... Byl jsem pokladníkem a jeden kamarád...“

„Mlč!“ křičel Nikolajev. „Hlupáku. Kolik jsi dostal? Dva roky? Deset jsi měl dostat, troubo!“

A tak dny ubíhaly, až jednou odpoledne je už neodvezli zpátky do sanatoria doktora Magalifa.

Nadešel čas poslední části přípravy. V přísném mlčení se všichni chystali na den odletu. Třináct lidí, třináct neznámých charakterů. Každý měl své jméno, ale navzájem tušili, že nejsou pravá. Proto se jimi nejmenovali. Každému dali přezdívku: „radista Pěťa“, „starý Senka“, „Tatar Aljoša“, „kozák Kolja“, „tankista Vasja“ a podobně. I pro Doronina vymysleli přezdívku: „nováček Serjoža“.

Žili vedle sebe a jeden o druhém nevěděli víc než jen tato jména. Hovořit po dvou o samotě bylo přísně zakázáno. A přece srdce toužilo vylít někomu svůj žal, potěšit utrápenou mysl. Nejednu noc ležel Doronin s otevřenýma očima, bez pohnutí hleděl do tmy a přemýšlel. Měl kolem sebe dvanáct lidí a byl opuštěn jako nikdy dřív.

Neboť: Kdo z nich je přítel? Komu je možno důvěřovat?

Uvědomil si, do jakého nebezpečí jde, když souhlasil. Ale nejít znamenalo ještě větší nebezpečí. Nikolajev by si našel jiného z řad těch, kteří přeběhli k fašistům, nebo z těch, kteří ztratili víru, zmalomyslněli, nedokázali snášet útrapy zajateckého života, uvěřili

slibům. Nejít, znamenalo riskovat, že si Nikolajev najde člověka, který ochotně splní všechny rozkazy, který zradí. Přestanou jezdit vlaky s uhlím do obklíčeného Leningradu, černý dým se vyvalí z naftových šachet. A to není možno připustit. Je třeba říci to svým. Ale jak?

Tato myšlenka trápila Doronina od první chvíle. Sám byl přitom v nebezpečí: až je chytí – a že je chytí, o tom nepochyboval –, jak dokáže, že on není, že nechtěl být zrádcem? Je válka a se zrádci se nedělají dlouhé okolky...

Je jich tu třináct, ale kdo z nich je přítel?

Odpověď dostal za několik dní.

Právě seděl na dvoře pod rozvětveným kaštanem a čistil lehký kulomet. Zcela neočekávaně k němu přišel Paškovskij, přezdívaný „starý Senka“, dřep si vedle.

„Čistíš?“

„Jak vidíš.“

„A... zdá se, že se bude z něho střílet do našich, co?“

Doronin pocítil, jak mu zabušilo srdce, teplá vlna zalila nitro. Hle, přítel...

Hned neodpověděl. Upřel zkoumavý, dlouhý pohled na Paškovského; ten přimhouřil oči, přehodil cigaretu z jednoho koutku úst do druhého, zavrtěl se.

„Do našich budeme střílet...“, opakoval a poškrábal si bradu.

Doronin se neklidně rozhlédl, jestli je někdo nevidí. A viděl! Na schůdcích u vchodu seděl „radista Pěťa“ a upřeně pozoroval Doronina. Jejich zraky se setkaly na kratičký, sotva postřehnutelný okamžik, a tehdy „radista Pěťa“ zešíroka zívł, a zakrýváje si ústa, nepřiložil celou dlaň, ale jen jeden prst. Mlčet! – příkazoval tento prst. Ještě jednou se „radista Pěťa“ upřeně zahleděl na Doronina. Potom mírně přivřel oči.

Doronin porozuměl.

Ačkoli měl kulomet skoro složený, začal ho znovu rozebírat.

„Co to má znamenat – do našich?“ zeptal se a tvářil se, jako by se soustředěně díval na kulomet. „To mi není jasné...“

„Starý Senka“ zatáhl z papirosy, vyfoukl dým a pomalu odpovídal:

„Ale jen tak... žertoval jsem.“

Chvilku ještě zůstal, potom vstal a odešel.

Doronin si utřel čelo, vlhké od chladného pot. „Starý Senka“ je tedy udavač. Zrádce, kterého Nikolajev mezi ně nastrčil, aby zjistil, komu může důvěřovat. Nebýt „radisty Pěti“... Zachvěl se. Je třeba být opatrný. Kdo ví, jestli je „starý Senka“ sám.

Zatoužil pohovořit si s „radistou Pěťou“, ale ten celé dny vysedává ve své kabině, učí se morseovku, šifry, obsluhovat vysílačku. Vstup k němu je zakázán. A zdá se, že Pěťa ví ledacos.

Brzy se setkali, v noci na záchodě. Vřele si stiskli ruce.

„Andrej Odincov, z Vladimírské, tkadlec.“

„Alexandr Doronin, učitel, z Komi.“

„Slyšel jsi o Ivanu Susaninovi?“

„Ano, je to opera. Hudbu složil Glinka.“

„Tak. Co říkáš: Neměli bychom zahrát scénu, v níž vodí Ivan hosty po lese?“

„Měli... Sám jsem o tom přemýšlel. Ale co ostatní?“ Ano, pravda, co ostatní?

Za bezhvězdné noci z 5. na 6. června roku 1943 startovala z vojenského letiště nedaleko Rigy dvě čtyřmotorová letadla typu Kondor. Sedělo v nich jedenáct členů diverzantské skupiny. Dva zůstali v sanatoriu, starý Senk a ještě jeden. Dva špiclové, dva udavači.

6. června přistála letadla v Norsku. Posádka nesměla vystoupit. Letadla nabrala pohonné hmoty a za tmy se vydala na další cestu severovýchodním směrem.

Doronin byl v letadle spolu s Nikolajevem a „radistou Pěťou“, s nímž od setkání na záchodě neměl možnost si pohovořit, dohodnout se na postupu. Spoléhal se, že se to podaří v letadle, ale motory tak hučely, že jeden druhého neslyšeli, třebaže seděli vedle sebe. Kromě toho Nikolajev z nikoho nespouštěl oči a zakázal jakýkoli rozhovor.

Dva dny před odletem si zavolal Doronina do své kanceláře.

„Obleč se!“ přivítal ho a ukázal na připravený balík. Když ho Doronin otevřel, byl překvapen. Byla v něm nová rudoarmejská uniforma, s červenými výložkami a s pěticípou hvězdou na čepici.

„Takovou jsi nedostal ani u vás, co?“

Když byl Doronin oblečen, Nikolajev, tváře se velmi záhadně, před něho předstoupil.

„Ve vašem životě nastává vážná chvíle,“ začal slavnostně. „Odevzdávám vám legitimaci člena strany. Doufám, že nezklamete důvěru.“

Doronin užasl.

V rukou držel novou stranickou legitimaci, právě takovou, jakou spálil v bunkru, když je měli zajmout. Jen jméno bylo jiné: Sergej Tokarev.

„Vidiš, co dokážeme. Čistá prácička, co?“

To musel Doronin uznat.

Nikolajev ho pozval ke stolu. Ležela tam velká mapa, na níž bylo zakresleno několik čar a červených křížků.

„Znáš to?“ zeptal se Nikolajev. Byla to mapa Doroninova rodného kraje. „Tady,“ ukázal Nikolajev prstem, „se uskuteční výsadek naší skupiny.“ Červený křížek byl zakreslen nedaleko vesnice Kedrovjy šor.

„Odtud,“ sklouzl Nikolajev trochu prstem, „půjdeme k místu naší první akce.“

Z mapy vysvítalo, že se tam setkává železnice s řekou.

„Most,“ řekl Doronin.

„Tak. Bude to těžké dostat se k němu? Bydlí tam lidé?“

„Ale kdež. Je to pustina. Od Kedrového šoru je k mostu asi čtyřicet kilometrů.“

„Výborně. A teď se podívej,“ ukazoval Nikolajev po trati a zastavil se u Uchty. „Odtud nalevo, vidiš? ‚Vesjolyj kut‘. Tam nám přijde na pomoc další skupina, mnohem větší než naše. Musíme pro ni připravit terén. Pak už nám bude hej.“ Nikolajev skončil vysvětlování, zavřel mapu, podal Doroninovi papír: „Tyhle věci vezmeme s sebou. Dáš pozor, aby bylo všechno včas připraveno.“

Na papíru byl seznam: zbraně, miny, výbušniny, nevyplněné tiskopisy průkazů, povolení a dokumentů, potravinové lístky, léky, tři sta tisíc rublů v hotovosti.

„Dobře vymyšleno. Seriózní příprava,“ přikývl Doronin.

Teprve teď viděl, jak veliký význam přikládají fašisté této akci. Jak skončí?

Řídká mlha, v níž letěli, se rozplynula. Pod nimi se objevila krajina osvětlená nočním svitem severských nocí: stříbrné stuhy řek, tmavé pásy lesů přerušované nerovnoměrnými, močálovitými prostranstvími, sem tam několik světél. Byla to světla osad, v nichž lidé ještě nespali. Nikdo tam dole netušil, co se v jejich kraji chystá. Žili v hlubokém zázemí, ani zatemnění tu nebylo nařízeno.

Z kabiny pilotů vyšel navigátor a sklonil se k důstojníkovi, který během celého letu seděl u dveří a odpovídal za seskok skupiny.

„Připravit se!“ rozkázal Nikolajev a vstal. Snažil se zachovat klid, ale na tváři mu bylo vidět, že se ho zmocnila nervozita.

„Odkrýt otvory!“

Nehluboko pod nimi se rozprostírala tajga. Začali shazovat balíky s výstrojí a výzbrojí a zanedlouho se nad temným pásem lesa objevily barevné padáky, pomalu se snášející k zemi.

„Rychleji,“ naléhal Nikolajev a mávl revolverem. Poslední balík zmizel v otvoru.

„Seskok!“

Přistupovali k otvoru. Vzduch se dral s prudkým svištěním dovnitř a narážel jim do tváří. Doronin ještě neskákal z letadla, ale když na něj přišla řada, vhupl do otvoru, zavřel oči a ponořil se do prázdna.

Nedaleko něho padal k zemi „radista Pét’a“.

Trochu poškrábaný zůstal Doronin viset na stromě, vytáhl nůž, přeřízl šňůry a opatrně slézal. „Haló!“ zavolal tlumeně. „Haló!“ odpověděl „radista Pét’a“. Za chvilinku se setkali. „Jdeme?“

Cestou Pét’a vytáhl revolver.

„Musím ho zastřelit. Jen jak ho uvidím, vpálím do něho kulku.“

„Nedělej to, bude lepší, když ho dostaneme živého. Naším to může posloužit.“

„To jistě, ale bude to čertovsky těžké. Jak to chceš udělat?“

„Pokusíme se získat ostatní. Přemluvíme je. Odzbrojíme.“

Lesem se rozlehl hluk píšťalky. Nikolajev svolával skupinu.

„Kde jsou ostatní?“ přivítal je.

„Nevíme,“ odpověděl Pét’a. „Možná že je to odneslo trochu stranou.“

„Máme je hledat?“ nabídl se Doronin. Chtěl je zastihnout ještě v tajze a získat pro svůj plán.

„Zůstaňte na místě!“ rozkázal Nikolajev. Nesmí připustit, aby se muži rozběhli. Jeho vliv na skupinu by se v tom okamžiku rozplynul.

„Nasnídáme se!“

Každý dostal přiděl rumu.

„Tatar Aljoša“, Nikolajevův sluha, rozdělal oheň. Stáli okolo něho zamlklí, neveselí.

„A copak?“ ozval se Nikolajev. „Když člověk přijde domů, má se radovat, ne?“

„Já tě rozveselím,“ zlostně zašeptal Pét'a, a dřív než se Doronin nadál, třeskl výstřel. V okamžiku odvetný. V dýmu zahlédl, jak Nikolajev prudce uhnul a skryl se za nejbližší strom. Pét'a vystřelil ještě jednou, ale netrefil se. Rozběhli se za Nikolajevem, ale ten zmizel v houštině.

„Aby ho!“ zaklel Pét'a.

Pronásledovat Nikolajeva nemělo smysl. Vrátili se k ohni. Nikdo tu ani nebyl, všichni se poschovávali v tajze.

Rozházeli oheň, přebrodili mělkou říčku Voj-Vož, která tekla nedaleko, a vydali se hledat nejbližší osadu.

Akim Fedotovič Suchanov, pracovník mléčné farmy sovchozu Kedrovjyj šor, měl svou velkou životní vášeň – ryby.

V chytání ryb byl opravdovým mistrem. Znal všechny druhy ryb v řekách dalekého okolí a nebylo druhu, aby se netřepetal na jeho udici. Nerybařil z dlouhé chvíle ani pro peníze; Akima Fedotoviče táhlo k rybám srdce. Nejednu noc či brzké ráno proseděl na břehu anebo ve lunu. Pozoroval, jak se řeka pomalu ubírá ku svému konci, jak nad ní poletují ptáci, jak se chvílemi hladina rozčeří a objeví se ryba; sotva si ji člověk stačí povšimnout a už zmizí pod vodou. A pak už zbývá jen se dívat, jak se na hladině lehoučce šíří kruhy. Při rybaření je člověku nejlíp; sedí si, okolo něho je hluboké ticho, a může o všelichems dumat. I nad vlastním životem se člověk zamýšlí: dny ubíhají a stárí se hlásí stále neodbytněji.

A teď je válka. Na rybaření je málo času, přibyla práce a lidé nejsou. Nejednen odešel na frontu a ty, Akime Fedotoviči, dělej za tři. Kdy už bude tomu všemu konec? Noci jsou teď kratší, slunce skoro

vůbec nezapadá. Toho rána si Akim usmyslil, že si zase zarybaří. Vytáhl udici, plechovku naplnil červy, a zatímco celá farma ještě spala, odešel k řece. A jak tak jde – snad ho nemýlí zrak –, najednou se z tajgy vynoří dva lesní přízraky, dvě nevidaná kouzla. A krácejí přímo k němu. V otrhaných šatech, mokří, vlekou se, táhnou jeden druhého. V Akimovi by se v té chvíli krve nedořezal. Však už vidí, nejdou jen tak naprázdno, ale v rukou nesou zbraně. „Hej, staříku,“ zvolal jeden z přízraků. „Stůj!“ Plechovka s červy mu vypadla z ruky. Když se u něho zastavili, krátce řekli: „Ved’ nás!“

„A kam?“

„K vám, k tobě, kamkoli. Kam chceš. A tu máš, nes!“ podal mu jeden z nich samopal a těžký revolver. „Ber!“ podal mu zbraně i druhý.

Akim se zdráhal; takovou nebezpečnou věc neměl ještě rukou. Ale lesní přízraky netrpělivě naléhali: „Ber a jdeme!“

Nestarali se, co si počne s těžkým nákladem, vykročili před ním. Akim dumal, dumal, co je to za lidi, ale nic nevydumal. Mluví jako my, oblečení jsou jako rudoarmejci, ale chovají se podivně. Kdo ví, možná že to jsou bandité? Zavedl je do kanceláře farmy. „Máte u vás milici?“

„Ano, vlastně ne, ale ano... ale ne na farmě.“

„A telefon?“

„Ano, ten ano.“

„Zavolej teda na milici, ať přijdou.“

To bylo pro Akima přespříliš. Vyběhl z kanceláře, jak jen mohl nejrychleji, zamkl dveře a co mu síly stačily rozběhl se za vedoucím.

Probudili je.

Před stolem, u něhož usnuli, jen co Akim vyběhl z kanceláře, stál důstojník s označením kontrarozvědky. S ním – vojáci s puškami. Na dvoře vrčely motory aut. „Vaše dokumenty?“

Vytáhli z kapes blůz průkazy. „Prosím. Ale jsou falešné.“ Důstojník zvědavě pohlédl na průkazy, potom na ty dva před sebou. Všechno v pořádku; průkazy jsou sovětské, razítka sovětská, fotografie souhlasí.

„Nerozumím.“

„To je dlouhá historie,“ řekl Doronin. „Dovolte, abych vám to vysvětlil. Především v noci nás shodili jako členy fašistické diverzní skupiny...“

Důstojník tiše zahvízdl. Vzal židli, posadil se.

Když dovyprávěli, zeptal se důstojník Doronina:

„Mohl byste zavést náš oddíl na místo výsadku?“

„Jsem připraven.“

Napadaje na jednu nohu, popošel ke dveřím. „A vy, prosím,“ řekl důstojník Odincovovi, „zůstaňte zde.“

Minul den a „Tatar Aljoša“ se nehnul z místa. Byl vždycky takový: co mu nařídili, udělal, ale nic víc. Nikdy neměl připomínky, neřekl své slovo, nevyjádřil se, mlčel. Nikolajev považoval jeho mlčení za dobrou vlastnost, proto si ho vybral za sluhu.

Achkamtdin Badritdinovič Rasulev upadl do zajetí hned na začátku války, v červenci čtyřicátého prvního. Dali ho do zajateckého tábora a tam ho Nikolajev našel. Tento vysoký mlčenlivý chlapec se mu zalíbil. Ale mlčet znamená souhlasit.

A Achkamtdin mlčel. Souhlasil teda, aby ho shodili jako příslušníka nepřátelské rozvědky na území vlasti. Jak by se otec zhrozil, jak by matka lomila rukama, kdyby se o tom dověděli. Celá rodina by ho zatratila a Chadima, děvče s ohnivýma očima, které pro něho umíralo láskou, taky. Kdyby věděli, že sloužil vrahovi, jak mu myl nohy, čistil oblek, ustýlal postel, nosil jídlo. Beze slova, vděčný, že to může dělat. Teď se v něm ozvalo svědomí a jde ho soudit. Pozdě! Zanedlouho ho bude soudit vlast.

Ano, Achkamtdiríe, kam jsi to až klesl? I v poslední chvíli, když jsi mohl svou vinu napravit, jsi mlčel. A mlčíš i teď... Mlčíš jako tajga, do níž se vkrádá noc. A ty čekáš. Na co čekáš, Achkamtdine? Zaslechl tiché volání.

„Achmetkb, hej, Achmetko!“

Ták ho nazýval jen jeden člověk. Nikolajev.; Aljoša se rozhlédl. Na druhém břehu říčky, opíraje se o strom, skutečně stál Nikolajev.

„Přines mi polní láhev a obvaz!“

Aljoša se nepohnul.

„Neslyšíš? Dones mi láhev a obvaz!“

„Vem si ho sám,“ odpověděl klidně Aljoša.

„Co... cože? Počkej, já ti dám!“ hrozil Nikolajev zlostí bez sebe.

Chtěl přejít přes říčku, ale náhle rozhodil rukama a padl tváří dolů; voda šplouchla, a lehce se zbarvila do červena. A potom bylo zase ticho. Aljoša zasunul revolver a hluboce povzdechl.

Když přišel oddíl vojáků, vstal a s ostatními členy skupiny se postavil do pozoru.

„Tady RD 68, tady RD 68, volám B 7,“ vytūkával denně Odincov. Plukovník Smirnov, starý zkušený pracovník protišpionážní služby stál u něho. B 7 udržoval s Odincovem delší čas spojení. Odincov posílal hlášení, která připravovala sovětská protišpionáž; mluvilo se v nich o úspěšných akcích Nikola jevovy skupiny, o narušování týlu, o výsledcích diverzní činnosti. Žádali další instrukce.

„Pro seskok druhé skupiny je všechno připraveno,“ bzučel aparát. „Oznamte termín seskoku.“

Sovětská protišpionáž nelhala. Pro seskok druhé skupiny byl skutečně připraven prostor na opuštěném místě v tajze. Světelné signály měly ulehčit noční orientaci výsádku. Okolo prostoru však byla dokonale zamaskována jednotka vojska, která měla diverzanty zneškodnit.

„Čekejte, oznámím později!“ opakoval ustavičně B 7, Zdálo se, že je v posledních dnech jaksi nespůj. Nebylo těžké domyslet si důvod. Na celém úseku fronty, od Bílého až po Černé moře, nastupovala sovětská vojska do velké letní ofenzívy, která znamenala počátek vítězného pochodu na Berlín. Den co den hlásila zpravodajská agentura desítky měst a vesnic, které Rudá armáda osvobodila. B 7 měl jiné starosti. A jednoho večera se už neozval.

Alexandr Doronin se po válce vrátil do Uchty, aby zde učil jako před válkou. V sedmačtyřicátém roce však zemřel. Nemoc nohou, která ho začala trápit v zajateckém táboře a o níž se zjistilo, že je to tuberkulóza kostí, ho už neopustila.

V uchtském naftovém závodě, který měl za jeho pomoci vylézt do povětří, pracuje teď jeho syn.

Andrej Odincov žije se svou rodinou v rodném městě a je pomocníkem mistra v tkalcovně.

A to je všechno, co jsem chtěl vypravovat v tomto příběhu o prostém příslušníku jednoho z malých národů Sovětského svazu.

KONEC

JULES VERNE • NEOBYČEJNÁ DOBRODRUŽSTVÍ MISTRA ANTIFERA
Svazek č. 57

Z francouzského originálu *Mirifiques aventures de maître Antifer*, vydaného nakladatelstvím Hetzel v Paříži, přeložil a upravil Václav Netušil. S původními ilustracemi George Rouxe. Graficky upravil Jan Hejda. Obálku s použitím rytiny G. Rouxe navrhl Jaroslav Fíšer. Třetí část seriálu *Moravské hrady a zámky* napsal Radovan Šimáček a ilustroval Jiří Louda (erby na zadní str. obálky) a Vladimír Kopecký (str. 63 — 72). Vydal jako svou 4241. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, v Praze roku 1973. Odpovědný redaktor Josef Šubrt. Výtvarný redaktor Jaromír Zápál. Technická redaktorka Jitka Pavlíková. Z nové sazby písma Brno Z. vysadila a vytičila Severtografia, n. p., závod 1, Liberec. 16,28 AA (text 13,78 ilustr. 2,50). 16,33 VA. Náklad 60 000 výtisků. 1. vydání.

13-766-73 14/34 Brožovaný výtisk 7,— Kčs
© Albatros, 1973 Translation © Václav Netušil, 1973

děláš jako Michal na prastatech.

Kostel sv. Martina většího či ve zdi má své jméno podle zdi opevnění postavené v první polovině 13. století králem Václavem. Stojí tu ve svých základech od poloviny 12. století a má historii opravdu bohatou a pohnutou. Kázal tu přítel Husův Jakoubek ze Stříbra, pohřben je tu slavný

Zkamenělý mládenec na kostele sv. Martina ve zdi

pražský sochař F. M. Brokoff, muzicíroval tu kapelník a skladatel F. V. E. Brixi. A dnes tu pořádá soubor Lyra pragensis koncerty a literární podvečery. Naproti kostelu v domě zvaném „školka“ žili dle dávné pověsti staří manželé, kteří chovali holuby. Párek těch nejznamenitějších jim odletěl jednou ze dvora na kostel, tu se uhnízdil a vysešel mláďata. Dlouho se z nich však holubi ani jejich starostliví majitelé neradovali. Mládenec jakýsi nezbedný vylezl jednoho rána na kostel a začal holubům mláďata z hnízda vybírat. Tu vyběhla stařena z protějšího domu a plna spravedlivého rozhořčení vykřikla na nezbedníka: „Bodejž si, kluku, na místě zkameněl!“ I stalo se, jak si žena přála, kletba nad nešlechtníkem se naplnila. Dodnes jej vidíte na kostele, jak se zkamenělou tváří na ulici pod sebou hledí.

Blízko kostela sv. Martina stojí také dům U černého

křížku. O něm zase pověst vypráví toto: Koncem 14. století bydlel tu staroměstský purkmistr. Ten měl ženu a malé dítě, jež stalo se nevědomky příčinou jeho hrozných zkázy. Jednou koupalo se ve škopku a tuze křičelo; i nevěděla paní purkmistrová nic lepšího než dát mu na hrani městskou pečeť svého pana muže. Dítě pustilo pečeť do vody a paní purkmistrová pak vylila výsadní městské znamení na ulici, kam se tehdy splašky běžně vylévaly. Pečeť našel jeden měšťák, odnesl ji starostovi Prahy a ten si hned zavola neboho, nic netušícího purkmistra na radnici. Tu zeptal se ho, kde má pečeť městskou, a když ubožák nevěděl a dar-mo kapsy obracel, na místě ho starosta odsoudil k potupné smrti stětím hlavy. Ortel vykonán před purkmistrovým domem, jenž od té doby U černého křížku jmenován. V minulých dobách stál tu dokonce na paměť té smutné příhody kamenný kříž. Kříž později zmizel, vzpomínka na tu smutnou událost se však mezi pražským lidem ještě dlouho tradovala.

Dům U černého křížku v starobylé ulici Martinské

ALOIS MUSIL • CEDRY NA LIBANONU UKÁZKA Z DALŠÍHO SVAZKU EDICE

Pátého dne zahlédl četník, jenž vypátral jeskyni, nějakého muže plížícího se skálami.

Aby to tak byl můj dobrodinec Achat! Ať je to kdo chce, zavru oči, abych ho neviděl. Jestli je to Achat, přiblíží se ke schůdkům a ti, kdo je hlídají, at plní svou povinnost.

Byl to Achat. Spěchal za manželkou a nevěděl, kudy se k ní dostane. Že četníci obsadili západní přístup k jeskyni, se dověděl od libanonského závodčího, s nímž se setkal nad Bšarrou.

„Měl bych tě zatknout, avšak prokázal jsi veliké dobrodiní mému stříci a největšímu příznivci, představenému kanóbin-ského kláštera. Vysloužil bych si potupu svých příbuzných, kdybych se ti takovým způsobem odvděčil. Skryj se někde jinde. Za týden za dva se četníci pronásledování nasytí a od-táhnou se zprávu, že jsi zahynul anebo ujel lodí.“

„Nemohu, kamaráde, věru že nemohu. Bojím se o manželku. Potřebuje mé pomoci, musím se k ní dostat.“

„Jdi tedy cestou, kterou ti Alláh určil. Kéž ti otevře bránu zdaru.“

Je to báda, že jsem se se Zajnabou nedomluvil, kdy má spustit provaz severním otvorem. Domluva nebyla skoro ani možná. Vždyť jsem nevěděl, kdy klášter opustím a sem se dostanu. Po obloze se převalují mračna. Snad se mi podaří dospět ke schůdkům, až temnota stoupne, říkal si Achat.

Připlízl se až ke schůdkům a čekal a čekal. Tou dobou jakoby naschvál ani jediný mráček nezahálil měsíc. Konečně se ukázal dlouhý úzký mrak. Snad postačí. A napnu-li všechny síly, budu nahoře, než se jím měsíc prodere, utěšoval se. Ale nebyl. Sotva se dostal na první třetinu schůdků, měsíc ho ozářil, třeskla rána a Achat sjel s výkřikem dolů.

Zajnab zaslechla žustot bosých nohou. Jistě je to Achat. Zastří ho Alláhu, svým závojem! Rána a známý hlas jí pověděly, že její prosba nebyla vyslyšena. Zdola k ní zaznívalo sténání, které sláblo, až utichlo.

Ještě zahřmělo několik ran. Všechny kule se odrážely od skal, jak Zajnab napovídal jejich hvízdot. Aby se tak některý z čet-níků přiblížil k Achatovi a ublížil mu! To se nesmí stát! Brala kámen za kamenem a házela je za Achatla, aby četníky zahнала. Příliš velký kámen svalit nemohla; vždyť by mohl zranit jejího Achatla.

Je Achat živ nebo mrtev? Žije-li, potřebuje mé pomoci.

KROMĚŘÍŽ znak do r. 1588

OLOMOUCKÉ BISKUPSTVÍ

KROMĚŘÍŽ 1497—1540

BISKUP STANISLAV THURZO

ČECHY 15. století

PÁNI Z KRAVAŘ

ČECHY 1550—1596

PÁNI Z HARTUNKOVA

KROMĚŘÍŽ 1579—1598

BISKUP STANISLAV PAVLOVSKÝ

KROMĚŘÍŽ 1588—1924

OLOMOUCKÉ BISKUPSTVÍ
A ARCIBISKUPSTVÍ

ČECHY 1616—1695

SEDLNÍČTÍ Z CHOLTIC

ČECHY 1665—1707

SKRBNŠTÍ Z HRÍŠTĚ

KROMĚŘÍŽ 1664—1695

BISKUP KAREL LICHTENŠTEJN

KROMĚŘÍŽ 17. století

ZNAK MĚSTA — NA ŠTÍTKU ZNAK
KARDINÁLA DITRICHŠTEJNA

ČECHY 1732—1754

BERCHTOLDOVÉ

ČECHY 1768—1945

SYLVA-TAROUCOVÉ